

**SOOMAA RAHVUSPARGI ja
SOOMAA LOODUSALA
KAITSEKORRALDUSKAVA
2012-2021**

KESKKONNAAMET

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	6
2. ALA ISELOOMUSTUS	7
2.1. Soomaa rahvuspargi moodustamine	7
2.2. Soomaa rahvuspargi kaitse-eesmärgid ja kaitsekord	7
2.2.1. Kaitse-eesmärgid.....	7
2.2.2. Kaitsekord	7
2.3. Soomaa loodusala metsise püsielupaigad	9
2.3. Rahvusvaheline staatus	10
2.4. Riiklik seire	13
2.5. Biogeograafiline iseloomustus.....	13
2.5.1. Asukoht ja geograafiline asend	13
2.5.2. Maastik.....	15
2.5.3. Elupaigad ja elustik.....	15
2.5.4. Kultuuripärand	18
2.6. Maaomand ja maakasutus	18
2.7. Soomaa rahvuspargi tehnilised infrastruktuurid	20
2.8. Huvigrupid ja nende huvid.....	22
3. SOOMAA RAHVUSPARGI KAITSEVÄÄRTUSED JA KAITSEMEETMED	24
3.1. Elustik	24
3.1.1. Linnud	24
3.1.1.1. Must-toonekurg	24
3.1.1.2. Laululuik	25
3.1.1.3. Väike-konnakotkas	25
3.1.1.4. Kaljukotkas	26
3.1.1.5. Metsis	27
3.1.1.6. Partlased.....	28
3.1.1.7. Soolinnustik	28
3.1.1.8. Luhalinnustik	30
3.1.1.9. Metsalinnustik.....	30
3.1.1.10. Mosaiikmaastike linnustik	31
3.1.1.11. Läbirändel esinevad linnuliigid.....	32

1.1.1.12. Soomaa rahvuspargi kaitse-eesmärgis nimetatud, kuid sinna ekslikult sattunud, välja surnud või ebaolulised liigid.....	33
3.1.2. Imetajad.....	33
3.1.2.1. Lendorav	34
3.1.2.2. Käsitiiivalised.....	34
3.1.2.3. Saarmas	36
3.1.2.4. Kobras	36
3.1.2.5. Suurkiskjad	37
3.1.2.6. Sõralised.....	38
3.1.3. Roomajad	39
3.1.4. Kahepaiksed	40
3.1.5. Kalad	40
3.1.5.1. Võldas ja hink	41
3.1.6. Putukad	42
3.1.6.1. Laiujur.....	43
3.1.6.2. Suur-mosaiikliblikas	43
3.1.6.3. Suur-kuldtiib	44
3.1.7. Limused.....	44
3.1.8. Taimed	45
3.1.8.1. Harilik sookold.....	46
3.1.8.2. Liiv-hundihammas	47
3.1.8.3. Palu-karukell	47
3.1.8.4. Laialeheline nestik	48
3.1.8.5. Kaunis kuldking	49
3.1.8.6. Niidu-kuremõök	49
3.1.8.7. Siberi võhumõök.....	50
3.1.8.8. Ahtalehine ängelhein	50
3.1.9. Samblikud	51
3.1.10. Seened	52
3.2. Elupaigad	53
3.2.1. Huumustoitelised järved ja järvikud (3160)	53
3.2.2. Jõed ja ojad (3260).....	53
3.2.3. Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*)	54
3.2.4. Niiskuslembesed kõrgrohostud (6430)	55

3.2.5. Lamminiidud (6450)	55
3.2.6. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510).....	56
3.2.7. Rabad (7110*).....	57
3.2.8. Siirde- ja õõtsiksoo (7140).....	57
3.2.9. Nokkheinakooslused (7150)	58
3.2.10. Vanad loodusmetsad (9010*)	58
3.2.11. Rohunditerikkad kuusikud (9050)	58
3.2.12. Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	59
3.2.13. Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	60
3.2.14. Lammi-lodumetsad (91E0*)	60
3.2.15. Laialehelised lammimetsad (91F0).....	61
3.3 Üksikobjektid ja maastikuelemendid	62
3.3.1 Lemmjõe tamm	62
3.3.2. Soomaa maastik	62
3.4. Pärandkultuur	63
3.4.1. Pärandobjektid	63
3.4.2. Kultuuriloolised objektid	64
3.4.3. Kultuuritraditsioonid.....	66
4. SOOMAA RAHVUSPARGI VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE JA	
KÜLASTUSKORRALDUS	68
4.1.. Külastusrajatised	69
4.1.1. Soomaa rahvuspargi looduskeskus	69
4.1.2. Loodusrajad.....	70
4.1.3. Lõkkekohad.....	71
4.1.4. Metsaonnid.....	71
4.1.5. Karuskose metsavahimaja kompleks	71
4.1.6. Vaatetornid.....	72
4.1.7. Randumissillad.....	72
4.1.8. Teed.....	72
4.1.9. Viidad ja piiritähised.....	74
4.1.10. Infostendid	74
4.2. Infomaterjalid ja trükised	74
4.3. Koolitus ja teavitustöö	75
4.5. Koostöö turismiettevõtjatega	75

5. SOOMAA RAHVUSPARGI KAITSEKORRALDUSKAVA AASTATEKS 2000-2010 TÄITMISE ANALÜÜS	77
6. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED, EELARVE JA AJAKAVA.....	79
6.1 Liigikaitselised tegevused	79
6.1.1. Must-toonekure elupaikade hooldustööd	79
6.1.2. Väike-konnakotka elupaikade hooldustööd	80
6.1.3. Kaljukotka elupaikade hooldustööd.....	80
6.1.4. Metsise elupaikade hooldustöö	80
6.1.5. Käsitiivaliste ohjamistegevused.....	80
6.1.6. Kopra ohjamistegevused.....	80
6.1.7. Suurkiskjate ohjamistegevused	81
6.1.8. Sõraliste ohjamistegevused.....	81
6.1.9. Kahepaiksete hooldustööd	81
6.1.10. Taimeliikide hooldustööd	81
6.1.11. Võõr- ja probleemliikide tõrje	82
6.2. Elupaikade hooldus- ja taastamistööd.....	83
6.2.1 Huumustoitelised järved ja järvikud (3160)	83
6.2.2 Jõed ja ojad (3260).....	83
6.2.3 Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*) ja aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510).....	83
6.2.4 Lamminiidud (6450) ja niiskuslembesed kõrgrohustud (6430).....	84
6.2.5 Rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksoo (7140).....	85
6.2.6. Metsa elupaigad	86
6.3. Üksikobjektide ja maastikuelementide kaitsekorralduslikud tegevused.....	86
6.3.1 Lemmjõe tamme hooldustööd.....	86
6.3.2. Maastikuvaadete hooldustööd.....	86
6.4 Kultuuriväärtuste säilitamine	87
6.5. Loodusõppe- ja puhkemajanduslikud tegevused	88
6.6 Teadustöö ja seire	90
6.6.1 Tulemusseire	90
6.6.2. Uuringud	90
6.7 Kaitseala valitsemine ja järelvalve.....	91
6.7.1 Kaitseala piiritähiste uuendamine ja tähistamata piirilõikude tähistamine.....	91

7. KAITSEKORRALDUSKAVA TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE JA UUENDAMINE	102
8. KASUTATUD MATERJALID	108

LISAD

Lisa 1. Soomaa rahvusparki kaart.

Lisa 2. Soomaa rahvusparki kaitse-eeskiri.

Lisa 3. Keskkonnaministri määrus „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine“

Lisa 4. Riisa ja Vabriku metsise püsielupaikade kaart

Lisa 5. Soomaa rahvusparki seirejaamad.

Lisa 6. Soomaa rahvusparki elupaigad.

Lisa 7. Soomaa rahvusparki kaitseväärtuste koondtabel.

Lisa 8. Soomaa rahvusparki külastusrajatised.

Lisa 9. Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskava aastateks 2000-2010 täitmise analüüs.

Lisa 10. Sosnovski karuputke kasvukohtade kaart.

Lisa 11. Soomaa rahvusparki poollooduslike koosluste hooldus- ja taastamistööd.

Lisa 12. Soomaa rahvusparki maastikuvaated.

Lisa 13. Soomaa rahvusparki teedevõrk.

Lisa 14. Soomaa rahvusparki piiritähised.

Lisa 15. Ulukite arvukuse reguleerimise üldised põhimõtted Soomaa rahvusparkis.

Lisa 16. Ehituspärandi kaitse üldised põhimõtted Soomaa rahvusparkis

1. SISSEJUHATUS

Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskava on koostatud aastateks 2012 – 2021. Kava koostamisel lähtuti olemasolevatest andmetest. Kaitsekorralduskava koostamisel juhinduti Eesti Vabariigi kehtivast seadusandlusest ja Kaitsekorralduskava koostamise juhendist. Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskava on koostatud nii Soomaa rahvusparki kui Soomaa loodusala kohta. Soomaa loodusala hõlmab lisaks Soomaa rahvuspargile ca 390 ha metsise püsielupaikasad väljaspool rahvusparki piire - Riisa ja Vabriku metsise püsielupaigad. Valdav enamus andmetest ja planeeritavatest kaitsekorralduslikest töödest käib rahvusparki maa-ala kohta. Kui tegevus on konkreetselt planeeritud väljapoole rahvusparki piiri, siis see on vastavas tekstis eraldi märgitud.

Vastavalt Looduskaitseseaduse § 25 on kaitsekorralduskava hoiualade ja kaitsealade alapõhise kaitse korraldamise aluseks.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskava eesmärk on:

- Anda lühike ülevaade kaitstavast alast - selle kaitsekorraldusest, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- Analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile;
- Arvestades alale seatud eesmärke määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- Anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest tegevustest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- Määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- Luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Käesoleva kaitsekorralduskava on koostanud Keskkonnaamet. Kaitsekorralduskava koostamist korraldas Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni kaitse planeerimise spetsialist Meelis Suurkask.

Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskava algatamise koosolek toimus 19. mail 2010. a Kõrtsi-Tõramaal. Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskava projekt oli avalikuks aruteluks Keskkonnaameti kodulehel ajavahemikul 19. aprillist kuni 3. maini 2011. Kaitsekorralduskava trükitud eksemplariga sai tutvuda Soomaa rahvusparki külastuskeskuses ja Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni Viljandi ja Pärnu kontoris. Avaliku väljapaneku teade ilmus ajalehtedes "Sakala" ("Sakala" 20. aprill 2011). ja „Pärnu Postimees“ ("Pärnu Postimees" 21. aprill 2011). Valminud kaitsekorralduskava avalik tutvustus ja arutelu toimus 3. mail 2011. a. Soomaa rahvusparki külastuskeskuses (looduskeskuses).

2. ALA ISELOOMUSTUS

2.1. Soomaa rahvusparki moodustamine

Soomaa rahvuspark on moodustatud Vabariigi Valitsuse 8. detsembri 1993. a määrusega nr 387 „Soomaa, Vilsandi ja Karula rahvusparki moodustamise kohta”. Soomaa rahvuspark on loodud Vahe-Eesti suurte soode, lamminiitide ja metsade, maastike ja kultuuripärandi ning tasakaalustatud keskkonnakasutuse säilitamiseks, kaitsmiseks, taastamiseks, uurimiseks ja tutvustamiseks.

Soomaa rahvusparki kehtiv kaitse-eeskiri on vastu võetud Vabariigi Valitsuse 22. aprilli 2005. a määrusega nr 85 „Soomaa rahvusparki kaitse-eeskiri”.

Soomaa rahvusparki kaart on toodud lisas 1 ja kaitse-eeskiri lisas 2.

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

2.2. Soomaa rahvusparki kaitse-eesmärgid ja kaitsekord

2.2.1. Kaitse-eesmärgid

Soomaa rahvusparki kaitse-eesmärk on Vahe-Eesti edelaosa metsa-, soo- ja lammimaastike looduse, kultuuripärandi, kaitsealuste liikide, EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud 48 liigi ning EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitse kohta:

1) I lisas nimetatud elupaigatüüpide: metsastunud luidete (2180), jõgede ja ojade (3260), lamminiitide (6450), rabade (7110*), vanade loodusmetsade (9010*), rohunditerikaste kuusikute (9050), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*), lammi-lodumetsade (91E0) kaitse;

2) II lisas nimetatud liikide: saarma (*Lutra lutra*), hingi (*Cobitis taenia*), võldase (*Cottus gobio*), laiujuri (*Dytiscus latissimus*), suur-mosaiikliblika (*Euphydryas maturna*) ja suur-kuldtiiva (*Lycaena dispar*), kes kõik on III kategooria kaitsealused liigid, elupaikade kaitse, säilitamine, tutvustamine ja uurimine.

Sulgudes on kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

2.2.2. Kaitsekord

Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning püüda kala sihtkaitsevööndis, välja arvatud § 11 lõikes 2 sätestatud juhul, ja piiranguvööndis (kaitse-eeskirja terviktekst on toodud lisas 2.).

Telkimine ja lõkke tegemine rahvusparkis on lubatud ainult rahvusparki valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohtades. Telkimine ja lõkke tegemine õuemaal on lubatud omaniku nõusolekul.

Rahvusparkis on lubatud jahipidamine ulukite arvukuse reguleerimise eesmärgil. Soovituslikud põhimõtted ulukite arvukuse reguleerimiseks Soomaa rahvusparkis on toodud lisas 15.

Rahvuspargis on lubatud sõidukiga sõitmine teedel. Maastikusõidukiga sõitmine on lubatud rahvuspargi valitsejanõusolekul. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine rahvuspargi valitseja nõusolekuta on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, valitsemisega seotud tegevuses, metsatöödel, põllumajandustöödel ja poollooduslike koosluste hooldamisel ning rahvuspargi valitseja nõusolekul teostatavas teadustegevuses.

Rahvuspargi veekogudel on lubatud mootoriga ujuvvahendiga sõitmine. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, rahvuspargi valitsemisega seotud töödel, rahvuspargi valitseja nõusolekul hooldustöödel ning teadustegevuses.

Rahvuspargi maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele reservaadiks, kahekümne üheksaks sihtkaitsevööndiks ja üheks piiranguvööndiks.

Rahvuspargis on Tuhametsa reservaat. Loodusreservaadi kaitse-eesmärk on ökosüsteemide arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina. Loodusreservaadis on keelatud igasugune inimtegevus, sealhulgas inimeste viibimine, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel ning loodusobjekti valitsemise eesmärgil ja kaitseala valitseja nõusolekul teaduslikel välitöödel.

Soomaa rahvuspargis on 29 sihtkaitsevööndit. Sihtkaitsevöönd on rahvuspargi maa- või veeala, seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks. Alljärgnevalt on sihtkaitsevööndid grupeeritud vastavalt kaitse-eesmärkidele.

Valgeraba, Kuresoo, Öördi, Kikepera ja Riisa sihtkaitsevööndid on alad, kus säilitatakse rabade, vanade loodusmetsade, soostuvate ja soo-lehtmetsade, siirdesoo- ja rabametsade, jõgede ja ojade elupaigatüüpe ning kaitsealuste liikide kasvukohti ja elupaiku.

Miiliaugu ja Ruunaraibe-Sauga sihtkaitsevööndid on alad, kus säilitatakse maastiku üldilmet, metsastunud luidete ja vanade loodusmetsade elupaigatüüpe ning kaitsealuste liikide kasvukohti ja elupaiku, metsade bioloogilist mitmekesisust ning tagatakse puistute avalik kasutamine riigimaal.

Sandra, Mulgi, Tipu, Halliste luha, Raudna, Tuhkja ja Härma sihtkaitsevööndid on alad, kus säilitatakse maastiku üldilmet, kaitstakse ja taastatakse lamminiite, säilitatakse lammi-lodumetsade, jõgede ja ojade elupaigatüüpe ning kaitsealuste liikide kasvukohti ja elupaiku.

Tõramaa, Mardu, Halliselja, Räksi ja Vireksaare sihtkaitsevööndid on alad, kus säilitatakse vanade loodusmetsade, soostuvate soo- ja lehtmetsade elupaigatüüpe ning kaitsealuste liikide kasvukohti ja elupaiku.

Lemmjõe keele, Karuskose ja Pääsma laane sihtkaitsevööndid on alad, kus säilitatakse lammi-lodumetsade, jõgede ja ojade elupaigatüüpe ning kaitsealuste liikide kasvukohti ja elupaiku.

Venesauna, Möldri, Pöörikaasiku, Tõrvaugu, Piilu, Härma, Osju ja Paelamaa sihtkaitsevööndid on alad, kus säilitatakse vanade loodusmetsade, soostuvate soo- ja lehtmetsade, siirdesoo- ja rabametsade, lammi-lodumetsade, jõgede ja ojade, rohunditerikaste kuusikute elupaigatüüpe ning kaitsealuste liikide kasvukohti ja elupaiku.

Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine, uute ehitiste püstitamine, välja arvatud rahvuspargi valitseja nõusolekul tee, tehnovõrgu rajatiste või tootmisotstarbeta ehitiste püstitamine rahvuspargis paikneva kinnistu või rahvuspargi tarbeks. Kikepera ja Valgeraba sihtkaitsevööndites on keelatud inimeste viibimine 15. veebruarist 31. juulini ning Paelamaa sihtkaitsevööndis 15. märtsist 31. augustini.

Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistatud kohas. Rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas ja üle 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistatud kohtades on lubatud üksnes rahvuspargi valitseja nõusolekul.

Sihtkaitsevööndis on rahvuspargi valitseja nõusolekul lubatud olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ja veerežiimi taastamine, koosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, endiste talukohtade hoonestuse ja heinaküünide taastamine ja olemasolevate ehitiste hooldustööd, pilliroo varumine.

Rahvuspargi valitseja nõusolekul on lubatud Halliste luha, Riisa, Raudna, Vireksaare, Põrikaasiku, Härma, Tuhkja, Osju, Piilu, Tõrvaaugu, Räksi, Tipu, Tõramaa, Sandra, Mulgi, Miiliaugu ja Ruunaraipe-Sauga sihtkaitsevööndites metsakoosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures rahvuspargi valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas.

Halliste luha, Raudna, Härma, Tuhkja, Piilu, Osju, Tipu, Sandra ja Mulgi sihtkaitsevööndite poollooduslike koosluste esinemisaladel on nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine või raadamine, niitmine ning loomade karjatamine. Heinaniitmiseiga võib alustada mitte varem kui 1. juulil.

Rahvuspargis on Soomaa piiranguvöönd. Piiranguvöönd on rahvuspargi majandatav osa, mis ei kuulu reservaati ega sihtkaitsevööndisse. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on bioloogilise mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus. Piiranguvööndis on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas. Üle 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas on lubatud rahvuspargi valitseja nõusolekul.

Piiranguvööndis on lubatud rahvuspargi valitseja nõusolekul maavara kaevandamine maapõueseaduse § 59 lõikes 2 sätestatud juhul rahvuspargi valitsejaga kooskõlastatud kohtades. Rahvuspargi valitseja nõusolekul on lubatud ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine ning ehitiste väliskonstruktsioonide muutmine, veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine, uue maaparandussüsteemi rajamine ja roo varumine külmumata pinnasel.

Koosluse liigilise ja vanuselise mitmekesisuse säilitamiseks on piiranguvööndis keelatud uuendusraie, välja arvatud turberaie langi pindalaga kuni 1 ha; puurindest puuliigi või vanuserühma väljaraie; üle 140-aastaste okaspuude, üle 120-aastaste kõvalehtpuude ja üle 80-aastaste pehmelehtpuude raiumine; puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine.

Piiranguvööndis on keelatud biotsiidide ja taimekaitsevahendite kasutamine metsamaal ja looduslikul rohumaal.

Koosluse liikide ja vanuse mitmekesisuse säilitamiseks tuleb jätta metsaraiel kasvama eri vanuses puud vahekorras, mis tagab puude pideva ja ühtlase loomuliku suremuse ja puistu loodusliku uuenemise.

Piiranguvööndi poollooduslike koosluste esinemisaladel on nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine või raadamine, niitmine ning loomade karjatamine. Heinaniitmiseiga võib alustada mitte varem kui 1. juulil.

2.3. Soomaa loodusala metsise püsielupaigad

Vabriku metsise püsielupaik

Vabriku metsise püsielupaik on moodustatud 2005 aasta 13. jaanuari Keskkonnaministri määrusega nr. 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine“ (lisa 3.). Vabriku metsise

püsielupaik on moodustatud, et tagada metsise soodne seisund. Vabriku metsise püsielupaik asub Pärnu maakonnas Tori vallas Kildemaa külas, jäädes Soomaa rahvuspargi piiridest väljapoole, rahvuspargi piiri vahetusse naabrusesse ning rahvuspargist ida poole (lisa 4.). Vabriku metsise püsielupaiga pindala on 112,5 ha, millest 61,4 ha ehk 55% püsielupaiga pindalast on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse ning 51,1 ha ehk 45% püsielupaiga pindalast on tsoneeritud piiranguvööndisse. Püsielupaiga tuumikala, ala mis on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse, moodustavad valdavalt siirdesoo ja siirdesoometsad. Siirdesoo ja siirdesoometsad moodustavad ca 41% püsielupaiga pindalast.

Vabriku metsise püsielupaik on inimtegevusest oluliselt mõjutatud. Püsielupaiga ala on jagatud korrapärasteks kvartaliteks ning kuivendatud. Kuivendusest on mõjutatud ligikaudu 57% püsielupaiga pindalast. Kuivenduse tulemusena on kunagi lagedamad siirdesooalad hakanud võsastuma. Ligikaudu 33% püsielupaigast on tugevasti raietest mõjutatud. Esineb lageraielanke, millel kasvab 10-15 aastane metsanoorendik. Vana metsa on säilinud 57% elupaiga pindalast. Vabriku metsise püsielupaigal on kirjeldatud viis vääriselupaika kogupindalaga 9,5 ha (VEP nr E00335, E00336, E00338, E00339, L01732). Kaitsealustest liikidest elab püsielupaigal värbkakk (*Glaucidium passerinum*) ja laanepüü (*Bonasa bonasia*) ning kasvab harilik ungrukold (*Hyperzia selago*).

Riisa metsise püsielupaik

Riisa metsise püsielupaik on moodustatud 2005 aasta 13. jaanuari Keskkonnaministri määrusega nr. 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine“. Riisa metsise püsielupaik on moodustatud, et tagada metsise soodne seisund. Riisa metsise püsielupaik asub Pärnu maakonnas Tori vallas Jõesuu ja Võlli külas, jäädes Soomaa rahvuspargi piiridest väljapoole, rahvuspargi piiri vahetusse naabrusesse ning rahvuspargist loodesse (lisa 4.). Riisa metsise püsielupaiga pindala on 282,2 ha, millest 147,4 ha ehk 52% püsielupaiga pindalast on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse ning 134,8 ha ehk 48% püsielupaiga pindalast on tsoneeritud piiranguvööndisse. Püsielupaiga tuumikala, ala mis on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse, moodustavad valdavalt Puussaare raba ja rabast lõunasse jäävad esinduslikud metsaalad. Puussaare raba moodustab ca 36% püsielupaiga pindalast. Puussaare rabast omakorda 20 ha on heas looduslikus seisundis lagedat mätsaraba, kus kasvab hõredalt madalaid mände ja üksikud sookaski. Mätsaraba ümbritseb 50-80 m laiune rabametsa riba ning seejärel ulatuslikum siirdesooala. Puussaare raba on lõunast ja läänest piiritletud magistraalkraavidega. Rabast lõunasse jäävad metsad on jagatu korrapärasteks kvartaliteks ning kuivendusest mõjutatud. Riisa metsise püsielupaiga sihtkaitsevööndi jääb 26 ha üle 100 aastaseid metsasid. Riisa metsise püsielupaigas on kirjeldatud üks vääriselupaik pindalaga 1,5 ha (VEP nr 126125). Kaitsealustest liikidest elab püsielupaigal sookurg (*Grus grus*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), händkakk (*Strix uralensis*), hiireviu (*Buteo buteo*), teder (*Tetrao tetrix*), hoburästas (*Turdus viscivorus*), musträhn (*Dryocopus martius*) ja laanepüü (*Bonasa bonasia*). Kaitsealuste taimeliikide esinemist alal ei ole uuritud.

2.3. Rahvusvaheline staatus

Rahvusvahelise tähtsusega linnuala (IBA ala)

Rahvusvahelise tähtsusega linnualad on ülemaailmse linnukaitseorganisatsiooni BirdLife Internationali poolt aktsepteeritud rahvusvahelise tähtsusega linnupaigad. IBA alad moodustati Eestis 1989. aastal. Soomaal väärtustatavad liigid on rukkirääk, väikeluik, sookurg, kaljukotkas.

Rahvusvahelise tähtsusega märgala (Ramsari ala)

Ramsari võrgustik ühendab rahvusvahelise tähtsusega märgalaid riikides, mis on ühinenud 1971. aastal vastuvõetud Ramsari konventsiooniga. Ramsari märgalade hulka kuulub nii mere- kui mageveealaid ja nii looduslikke kui inimese poolt loodud märgalaid, millel on suur ökoloogiline tähtsus just veelindude rände-, puhke- ja pesitsuspaikadena. Eestist kuulub Ramsari nimekirja 17 ala. Soomaa rahvuspark on Ramsari ala aastast 1997.

Natura linnu- ja loodusala

Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 1 alapunkti 52 kohaselt hõlmab Soomaa rahvuspark Soomaa linnuala (EE0080574) ja punkti 2 alapunkti 386 kohaselt hõlmab Soomaa rahvuspark Soomaa loodusala (EE0080574), kus tegevuste kavandamisel tuleb hinnata nende mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

Euroopa nõukogu loodus- ja linnudirektiivide alusel moodustatud Natura 2000 võrgustik haarab alasid, kus kaitstakse Euroopa Liidus haruldasi elupaiku ja ohustatud liike. Soomaa loodusala on moodustatud, et kaitsta loodusdirektiivis nimetatud 15 elupaigatüüpi ja 10 liigi elupaika ning linnudirektiivis nimetatud 47 linnuliigi elupaika.

Soomaa loodusala ja Soomaa linnuala piir langeb kokku (ühtib). Soomaa loodusala ja linnuala pindala on 40 030 ha, olles 390 ha võrra suurem kui on Soomaa rahvuspargi pindala.

Soomaa loodusala (EE0080574) on moodustatud, et kaitsta EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpe, milleks on huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), liigirikkad niidud lubjavesel mullal (*6270), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), rabad (*7110), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), vanad loodusmetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), siirdesoo- ja rabametsad (*91D0), lammi-lodumetsad (*91E0) ning laialehised lammimetsad (91F0).

II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku Soomaa rahvuspargis kaitstakse, on saarmas (*Lutra lutra*), tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), harilik lendorav (*Pteromys volans**), laialehine nestik (*Cinna latifolia*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), palu-karukell (*Pulsatilla patens*), laiujur (*Dytiscus latissimus*), suur-mosaiikliblikas (*Euphydryas maturna*), suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*) ja paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*).

Soomaa linnuala (EE0080574) on moodustatud, et kaitsta EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud 47 liigi isendite elupaiku. Liigid, mille elupaiku kaitstakse, on karvasjalg-kakk (*Aegolius funereus*), piilpart (*Anas crecca*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), sooräts (*Asio flammeus*), sõtkas (*Bucephala clangula*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), õõnetuvi (*Columba oenas*), rukkirääk (*Crex crex*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), väikepistrik (*Falco columbarius*), rabapistrik (*Falco peregrinus*), tuuletallaja (*Falco tinnunculus*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), rohunepp (*Gallinago media*), sookurg (*Grus grus*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), rabapiü (*Lagopus lagopus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), hallõgija (*Lanius excubitor*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), nõmmelõoke (*Lullula arborea*), sinirind (*Luscinia svecica*), mudanepp (*Lymnocyptes minimus*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*),

kalakotkas (*Pandion haliaetus*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), veetallaja (*Phalaropus lobatus*), laanerähn e kolmvarvas-rähn (*Picoides tridactylus*), hallpea-rähn e hallrähn (*Picus canus*), roherähn e meltsas (*Picus viridis*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), sarvikpütt (*Podiceps auritus*), täpikhuik (*Porzana porzana*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), händkakk (*Strix uralensis*), vööt-põõsalind (*Sylvia nisoria*), teder (*Tetrao tetrix*), metsis (*Tetrao urogallus*), mudatilder (*Tringa glareola*), heletilder (*Tringa nebularia*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*);

PAN Park

Soomaa rahvuspark on rahvusvahelise PAN Park võrgustiku liige 2009. aastast. PAN Park on üle-euroopaline põlislooduse kaitseks loodud võrgustik, kuhu kuulub kaitsekorralduskava koostamise ajal 11 kaitseala (Soomest, Rootsist, Portugalist, Itaaliast, Rumeeniast, Gruusiast, Bulgaariast). Soomaa on Eesti ainuke PAN Park. Igal PAN Pargil on oma vapiloom ning Soomaa rahvuspargi vapiloomaks on ilves.

PAN Park võrgustiku alad esindavad Euroopa looduse vähim inimtegevusest mõjutatud alasid, kus puutumatu looduse kaitse käib koostöös kohaliku kogukonna ning piirkonna ettevõtjatega. PAN Park võrgustiku alasid valitakse looduslike kriteeriumite, kaitsekorra ja – korralduse ning ettevõtjate panuse järgi. Soomaal on kaitsekorralduskava koostamise ajal sertifitseeritud 7 kohalikku ettevõtjat.

2.4. Riiklik seire

Vabariigi Valitsuse määrusega 26. oktoobr 1999 nr 321 Riikliku keskkonnaseire püsialade määramine, on Soomaa rahvuspark määratud Riikliku keskkonnaseire püsialaks¹. Seireseaduse järgi on Riikliku keskkonnaseire püsiala pikaajalise riikliku ja rahvusvahelise keskkonnaseire kompleksseks läbiviimiseks määratud territoorium.

Soomaa rahvuspargis ehk Soomaa loodusala või selle vahetus läheduses asub 53 riikliku seire seirejaama või mõõtekohta. Soomaa loodusala seirejaamade andmed on toodud lisas 5. Hüdroloogilist seiret teostatakse kahes seirejaamas (Aesoo ja Riisa hüdromeetriajaamad). Jõgede hüdrobioloogilist seiret teostatakse 7 seirejaamas, jõgede hüdrokeemilist seiret 4 seirejaamas.

Eluslooduse seiret teostatakse kokku 38 seirejaamas, sealhulgas madalsoode ja rabade linnustiku seiret 5 seirejaamas, röövlindude seiret 1 seirejaamas, saarma ja kopra seiret 3 seirejaamas, kärplaste seiret 1 seirejaamas, ohustatud soontaimede ja samblaliikide seiret 15 seirejaamas, ohustatud taimekoosluste seiret 4 seirejaamas, mullaelustiku seiret teostatakse 4 seirejaamas.

¹) Riikliku keskkonnaseire püsiala määrab keskkonnaministri ettepanekul Vabariigi Valitsus, ning Riikliku keskkonnaseire püsialal võib keskkonnaseiret katkestada või lõpetada keskkonnaministri ettepanekul Vabariigi Valitsus. Muus riikliku keskkonnaseire jaamas või alal teostatakse keskkonnaseiret või lõpetatakse see seireõukogu otsuse alusel.

2.5. Biogeograafiline iseloomustus

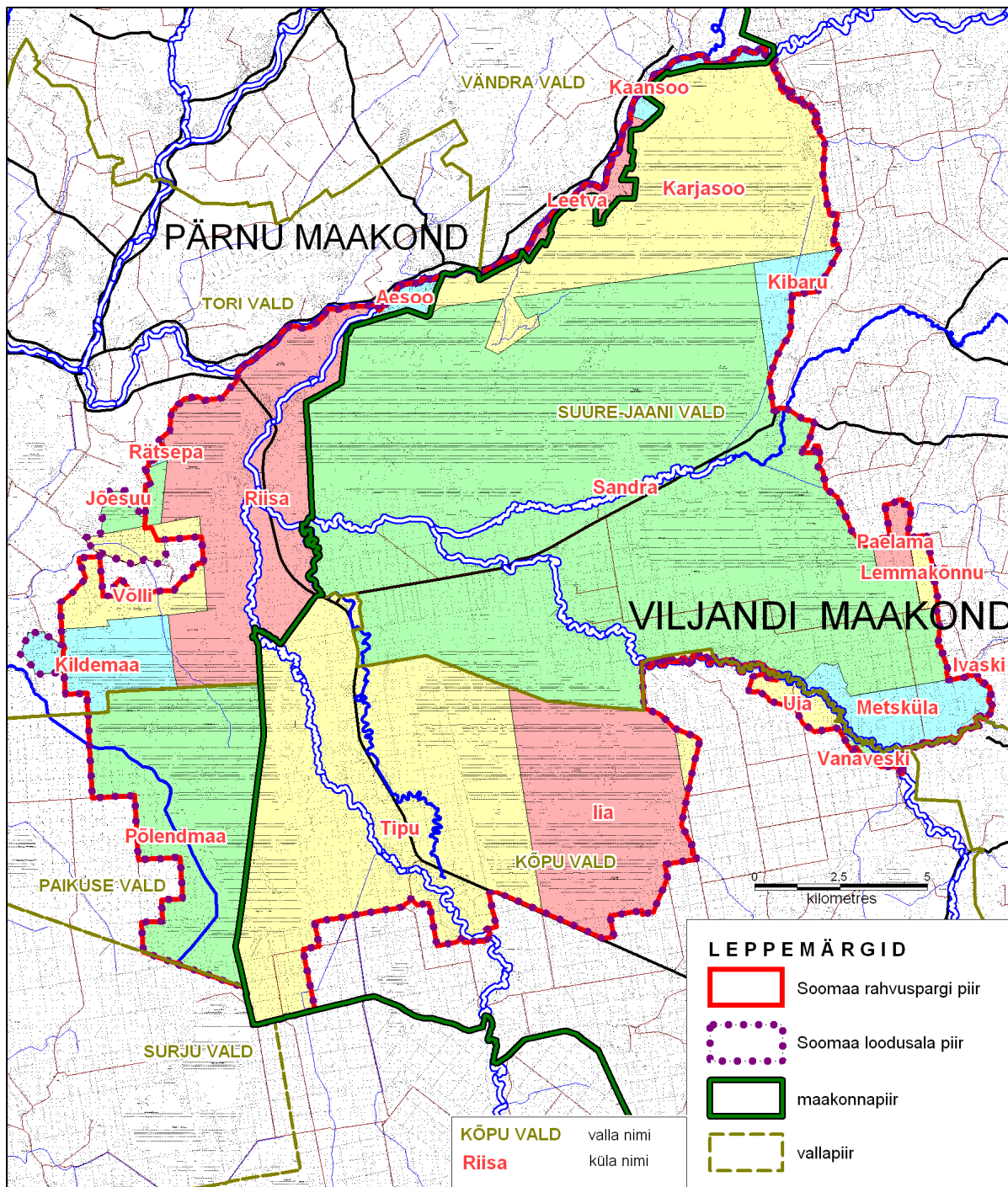
2.5.1. Asukoht ja geograafiline asend

Soomaa rahvuspark asub Madal- ja Kõrg-Eesti piirimail, kuid jääb ise Madal-Eestisse, Pärnu madaliku idaossa. Soomaa mõiste on laiem kui rahvuspargiga hõlmatud ala. „Soomaa” mõiste võttis kasutusele professor T. Lippmaa, kes jagas Vahe-Eesti (*Estonia intermedia*) looduspiirkonna kaheks osaks, nimetades lõunapoolse ala Soomaaks. J. Granö poolt koostatud Eesti maastikuliste üksuste järgi moodustab Soomaa tasandike, suurrabade ja metsade maastiku Pärnumaa kesk- ja lõunaosas.

Eesti geobotaanilises liigestuses jagas L. Laasimer (1965) Eesti rajoonideks ja mikrorajoonideks. Laasimeri liigituse järgi jääb Soomaa Vahe-Eesti rabade ja lodumetsade rajooni, mis jaguneb veel omakorda kuueks mikrorajooniks. Soomaa rahvuspark hõlmab selle jaotuse järgi rabade piirkonna Vahe-Eesti keskosas.

Administratiivselt asub Soomaa rahvuspark Viljandi maakonnas Kõpu vallas Tipu, Iia, Uia, Vanaveski külas; Suure-Jaani vallas Sandra, Karjasoo, Paelamaa, Lemmakõnnu, Metsküla, Kibaru ja Ivaski külas ning Pärnu maakonnas Vändra vallas Leetva ja Kaansoo külas; Tori vallas Aesoo, Riisa, Rätsepa, Jõesuu, Võlli ja Kildemaa külas; Paikuse vallas Põlendmaa külas. Soomaa rahvuspargi haldusjaotus on toodud kaardil joonis 1.

Soomaa rahvuspargi pindala on 39 640 ha millest Viljandimaale jääb 31 470 ha ja Pärnumaale 8 170 ha. Majandustegevuse piiramise astmete järgi on rahvuspark tsoneeritud üheks reservaadiks, 29 sihtkaitsevööndiks ja üheks piiranguvööndiks. Rahvuspargi kaart on toodud lisas nr. 1. Soomaa loodusala pindala on 40 034 ha.

Joonis 1. Soomaa rahvusparki haldusjaotus.

2.5.2. Maastik

Soomaa piirkonnas lasub aluskorra pealispind 400-500 m sügavusel. Aluskorda katavad vendi ja kambriumi liivakivi, aleuroliit ja savi (paksus 75-100 m), ordoviitsiumi ja siluri karbonaatkivimid (paksus ca 75 m). Aluspõhja pealispinna moodustavad keskdevoni vanusega Narva lademe liivakivi, savi ja dolomiitmergel (Kalm jt 1994).

Pinnakate lasub vahetult siluri ja devoni kivimitel, koosnedes põhiliselt jääpaisjärve setetest ja moreenist. Pinnakatte paksus suureneb Soomaa piires ala kaguosas 5-10 m kuni 25-30 m loodeosas. Suurema osa pinnakatte setetest moodustavad pleistotseeni vältel toimunud mandrijäätumiste setted: moreenid, glatsiofluviaalsed liivad ja kruusad ning jääpaisjärve peenliivad ja savid.

Jää taandumisel Sakala kõrgustikult põhja ja loode suunas moodustus liustiku ning kõrgustiku vahelisele alale kohalik jääpaisjärv ning Soomaa oli mitmesaja aasta jooksul vee all. Vastavalt veetaseme alanemisele maismaastus ka Soomaa, mille käigust annavad ettekujutuse kunagise veekogu vanusele vastavad rannamoodustised, mis avalduvad selgelt ka tänapäevases reljeefis. Praeguse Läänemere eelkäija, Balti jääpaisjärve (11 200–10 600 aastat tagasi) kõige paremini väljakujunenud rannamoodustised paiknevad tänapäeval Sakala kõrgustiku loode ja lääneserval (Soomaa rahvusparki lõunaservas), moodustades Miiliaugu, Ruunaraipe, Sauga ja Osju luited. Jääpaisjärve hääbumise järel algas ka jõgedevõrgu kujunemine. Suuremad nõod soostusid ning hilisemaseks setteks on peamiselt turvas.

Soomaa mitmekesise ja eripalgelise maastiku kujunemisel on oluline Soomaa jõgede väike lang, mis on põhjustanud jõesängide suure looklevuse ja arvukate sootide tekke. Aeglase voolu tõttu on soodustatud peeneteraliste setete (liivsavi, saviliiv, peenliiv) edasikandumine ning settimine suurveega lammile ja seal lammimuldade kujunemine. Kaldavallide kujunemine jõgede kaldail on omakorda loonud eeldused lammimetsade kasvamiseks.

Soomaa rahvusparki maastikud on oma arengu ja hüdroloogiliste tingimuste poolest jaotatavad kolme gruppi:

1. Rabad, mis koos neid ümbritsevate siirde- ja madalsoodega mõjutavad väga tugevasti ümbritsevate alade veerežiimi ja teisi ökoloogilisi tingimusi.
2. Jõed ja jõgede lammid. Jõgede lammidel asuvad väärtuslikud poollooduslikud kooslused ja lammimetsad. Madalamates lammiosades on levinud lammi-madalsood.
3. Mineraalmaa metsad ja niidud. Need on kahest esimesest maastikutüübist välja jäävad mineraalmaa-alad, mille niiskusrežiim vaheldub väga kuivast (luited) kuni märjani (kuivendatud metsad jääjärvetasandikel).

2.5.3. Elupaigad ja elustik

Soomaa rahvusparkis on esindatud alljärgnevad Loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüübid: jõed ja ojad (3260), lamminiidud (6450), rabad (7110*), vanad loodusmetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*), lammi-lodumetsad (91E0). Lisaks Soomaa rahvusparki kaitse-eeskirjas mainitud elupaikadele on Soomaa loodusala kaitse-eesmärkides nimetatud huumustoitelised järved ja järvikud (3160), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), nokkheinakooslused (7150), ning laialehised lammimetsad (91F0). Soomaa rahvusparki elupaikade kaart on toodud lisas 6.

Tabel 1. Soomaa loodusala elupaikade osatähtsus ning seisundi hinnangud Natura standardandmebaasi alusel

Kood	Elupaik	Katvuse %	Esinduslikkus	Struktuuri säilimine	Looduskaitseline seisund	Üldhinnang
3160	huumustoitelised järved ja järvikud	0,51	A	C	A	A
3260	jõesed ja ojad	0,50	B	C	B	B
6270*	liigirikkad niidud lubjavesel mullal	0,00	C	C	C	C
6430	niiskuslembesed kõrgrohustud	0,03	B	C	C	C
6450*	lamminiidud	3,40	A	B	A	A
6510	aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud	0,01	B	C	B	B
7110*	rabad	38,70	A	C	A	A
7140	siirde- ja õõtsiksoo	2,0	A	C	B	B
7150	nokkheinakooslused	0,00	B	C	B	B
9010*	vanad loodusmetsad	3,60	B	C	B	B
9050	rohunditerikkad kuusikud	0,50	B	C	B	B
9080*	soostuvad ja soolehtmetsad	3,60	B	C	B	B
91D0*	siirdesoo- ja rabametsad	9,40	A	A	A	A
91E0	lammi-lodumetsad	0,05	A	C	A	A
91F0	laialehised lammimetsad	0,20	A	C	A	A
KOKKU Natura elupaiku		62,5%				

Soomaa rahvusparki territooriumil elab 44 liiki imetajaid. Haruldaseim imetajaliik on lendorav. Rahvusparki piiridesse jäävatest veekogudest on leitud 17 liiki kalu. Suure tõenäosusega võib rahvusparki veekogudes olla 24 liiki kalu. Üldlevinud liikideks on haug, särg ja viidikas. Rahvusparki piirides on registreeritud 4 liiki roomajaid ja 6 liiki kahepaikseid, kellest haruldaseim on harivesilik. Putukate rühma kohta suuremahulised uuringud puuduvad. Põhjalikumalt on uuritud päevaliblikaid, keda on leitud 66 liiki ning kiile, keda on leitud 35 liiki.

Soomaa rahvusparki territooriumil on registreeritud 539 soontaimeliiki ja 200 samblaliiki. Taimeliikidest haruldaseim on liiv-hundihammas. Seeneliikidest on kirjeldatud 360 liiki ning samblikest 119 liiki.

Alljärgnevas tabelis on toodud Soomaa rahvusparkis (loodusalal) esinevad rahvusvahelise tähtsusega looma- ja taimeliigid.

Tabel 2. Soomaa rahvusparkis esinevad rahvusvahelise tähtsusega looma- ja taimeliigid

Kood ¹	Liik (ladina keeles)	Liik (eesti keeles)	DIR ²	LKS	EPR
	SOONTAIMED				
	<i>Lycopodium spp</i>	kollad	V	III (1 liik)	
	<i>Leucobryum glaucum</i>	harilik valvik	V		5
1409	<i>Sphagnum spp</i>	turbasamblad	V	II, III	0, 3, 5
1477	<i>Pulsatilla patens</i>	palu-karukell	II, IV	III	4
1902	<i>Cypripedium calceolus</i>	kaunis kuldking	II, IV	II	4
1951	<i>Cinna latifolia</i>	laialeheline nestik	II, IV	II	3

Kood ¹	Liik (ladina keeles)	Liik (eesti keeles)	DIR ²	LKS	EPR
	SELGROOTUD				
1032	<i>Unio crassus</i>	paksukojaline jõekarp	II, IV	II	4
1038	<i>Leucorrhinia albifrons</i>	valgelaup-rabakiil	IV	III	
1042	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	suur-rabakiil	II, IV	III	
1052	<i>Euphydryas maturna</i>	suur-mosaiikliblikas	II, IV	III	3
1060	<i>Lycaena dispar</i>	suur-kuldtiib	II, IV	III	2
1067	<i>Lopinga achine</i>	sõõrsilmik	IV	III	3
1070	<i>Coenonympha hero</i>	vareskaera-aasasilmik	IV	III	2
1081	<i>Dytiscus latissimus</i>	laiujur	II, IV	III	
1091	<i>Astacus astacus</i>	harilik jõevähk	V		
	KALAD				
1149	<i>Cobitis teania</i>	hink	II	III	5
1163	<i>Cottus gobio</i>	võldas	II	III	4
	KAHEPAIKSED				
1166	<i>Triturus cristatus</i>	harivesilik	II, IV	II	3
1207	<i>Rana lessonae</i>	tiigikonn	IV	III	
1213	<i>Rana temporaria</i>	rohukonn	V	III	
1214	<i>Rana arvalis</i>	rabakonn	IV	III	
	IMETAJAD				
	<i>Myotis daubentonii</i>	veelendlane	IV	II	
	<i>Nyctalus noctula</i>	suurvidevlane	IV	II	3
	<i>Plecotus auritus</i>	suurkõrv	IV	II	
	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	kääbus-nahkhiir	IV	II	3
	<i>Pipistrellus nathusii</i>	pargi-nahkhiir	IV	II	
	<i>Eptesicus nilsonii</i>	põhja-nahkhiir	IV	II	3
1318	<i>Myotis dacycneme</i>	tiigilendlane	II, IV	II	3
1334	<i>Sicista betulina</i>	kasetriibik	IV	III	
1334	<i>Lepus timidus</i>	valgejänes	V		
1337	<i>Castor fiber</i>	kobras	V		
1352	<i>Canis lupus</i>	hunt	V		
1354	<i>Ursus arctos</i>	karu	IV		
1355	<i>Lutra lutra</i>	saarmas	II, IV	III	4
1357	<i>Martes martes</i>	metsnugis	V		
1358	<i>Mustela putorius</i>	tuhkur	V		
1910	<i>Pteromys volans</i>	lendorav	II, IV	I	2

¹ Kood – Liigi kood Euroopa Loodusdirektiivis

² LKS – Kaitsekategooria looduskaitseaduse alusel

EPR – Eesti Punane Raamat kaitsekategooria

DIR – Euroopa Loodusdirektiivi lisa number, kus liiki nimetatakse

2.5.4. Kultuuripärand

Esimesed kirjalikud teated Soomaa asustusest pärinevad teadaolevalt aastast 1588. Mellini koostatud Liivimaa atlases võib juba kohata siinsete külade ja talude nimesid. Sel ajal oli inimasustus Soomaal hõre ja valdavalt kattis ka praeguste külade südameid siiski metsamaastik. Külad hakkasid kasvama 19. sajandi lõpukümnendil, talude päriseksostmise ajal. Külaelu õitseage oli 1920.-1930. aastail. Teine maailmasõda ja sellele järgnenud küüditamised ja metsavendlus tühjendasid suure hulga talusid. Suuremate külade nagu Riisa, Tipu ja Sandra elanikkond on viimasel sajandil vähenenud enam kui kümme korda.

Kogu Soomaa elu-olu tuli sättida suurte üleujutuste järgi. Kohalikus traditsioonis nimetatakse üleujutust ehk suurvett viiendaks aastaajaks. Eelmistel sajanditel kulgesid sisemaalt üle Soomaa soode Pärnusse talvised taliteed. Taliteede ääres asusid kõrtsid, kus teelised said puhata ja varustust sättida. Üks suuremaid ja kuulsamaid oli Särgoja kõrts, millest tänapäevaks on säilinud ainult suur mantelkorsten.

Soomaa on kuulus oma parvepoiste poolest. Kevadiste suurvete ajal parvetati Soomaa metsadest palke Pärnusse. See töö nõudis osavust ja julgust. Soomaa üheks sümboliks on ühepuulootsik ehk haabjas. Soomaa maastikku ilmestasid jõgede ääres laiuvad suured heinamaad siin-seal paistvate heinaküünidega.

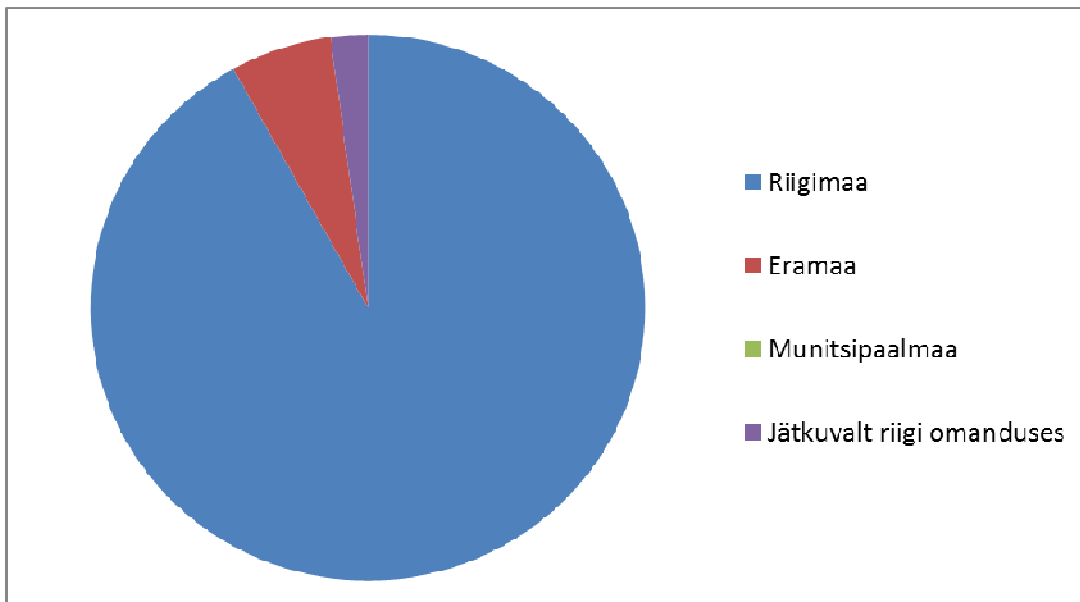
Soomaa kandist on pärit kultuuritegelased nagu helilooja Mart Saar, kirikuõpetaja Villem Reiman, maalikunstnik Johan Köler, ühepuulootsikute meistrid Jaan Rahumaa ja Jüri Lükk.

2.6. Maaomand ja maakasutus

Soomaa rahvuspargi pindala on 39 640 ha. Enamus kaitsealusest maast on riigimaa. Seisuga oktoober 2010 oli rahvuspargis 522 riiklikusse maakatastrisse kantud katastriüksust kogupindalaga 38 783,6 ha (tabel 3). Riigimaad oli sellest 36 444,8 ha, eramaid 2337,5 ha, munitsipaalmaad 1,3 ha ja jätkuvalt riigi omanduses olevaid maid 856,4 ha.

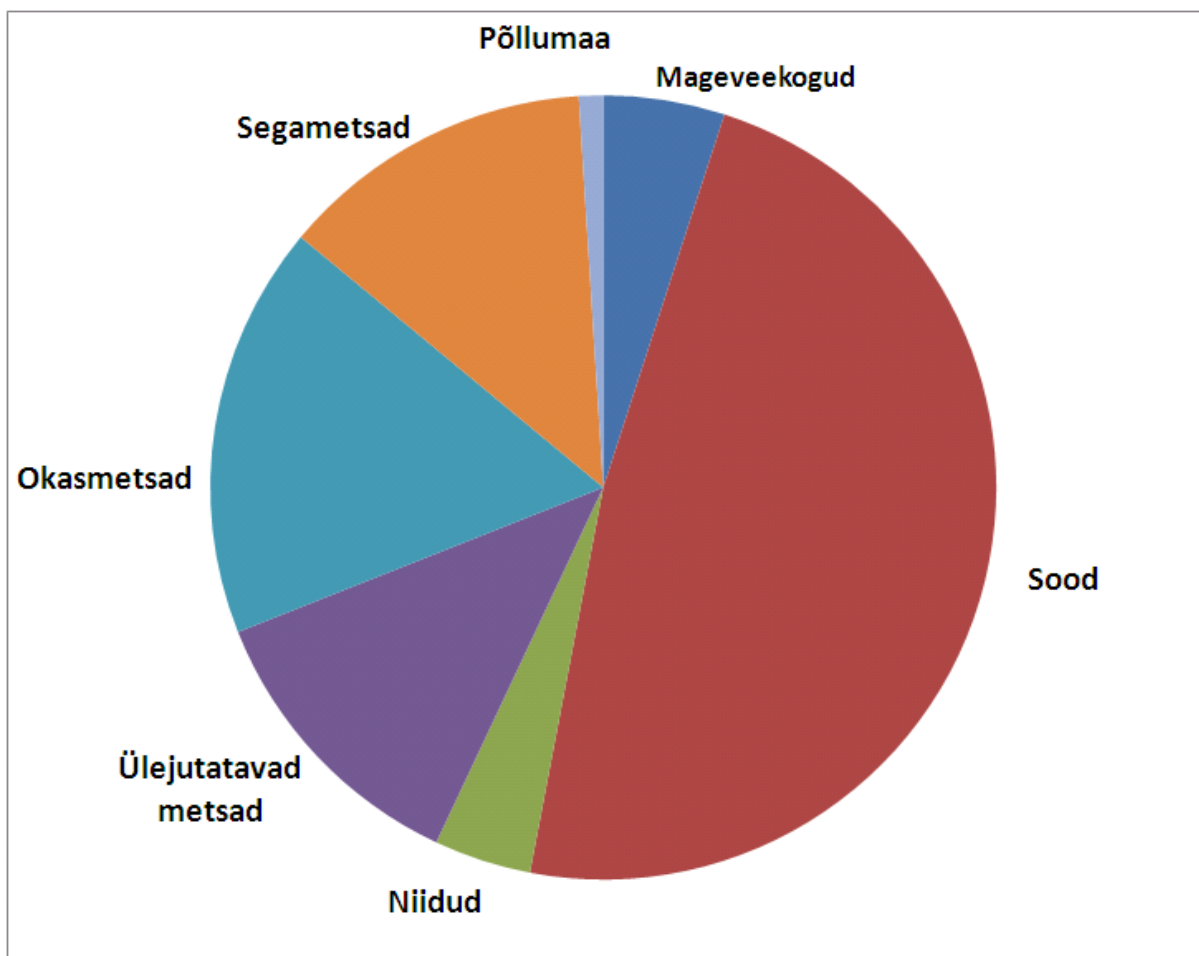
Tabel 3. Maaomandus Soomaa rahvuspargis.

Maaomand	Katastriüksuste arv	Pindala
Riigimaa	251	36 444,8
Eramaa	270	2337,5
Munitsipaalmaa	1	1,3
Jätakuvalt riigi omanduses	-	856,4
KOKKU	522	39 640

Joonis 2. Soomaa rahvuspargi maaomandi jaotus.

Kõlvikuliselt hõlmab Soomaa loodusala pindalast 48 % sood ja rabad (joonis 3.). Erinevaid metsakooslusi on kokku 47 % pindalast. Lamminiitusid on loodusala pindalast 17% ning põllumaad 1%.

Joonis 3. Soomaa loodusala kõlvikuline jaotus.

2.7. Soomaa rahvuspargi tehnilised infrastruktuurid

Maanteed

Soomaa rahvuspargi territooriumi teedevõrk on hõre. Rahvusparki läbib kaks riigi kõrvalmaanteed. Maantee nr 151 (Kõpu – Tõramaa – Jõesuu), mille üldpikkus on 37 km. Tee on kaetud kruusakattega. Eelmise kaitsekorralduskava perioodi sees muudeti tolmuwabaks maanteelõigud Kõpu alevikus, Iia küla vahel, Tõramaa külastuskeskuse juures, Jõesuus. Suurvee ajal on maantee Riisa külas üleujutatud ja liiklus Pärnu poolt takistatud. Soomaa infrastruktuuride kaart on toodud joonisel 4. Soomaa rahvusparki läbib kaks riikliku maanteed.

Maantee nr 128 (Kildu – Oksa – Tõramaa), mille pikkus rahvuspargis on 23,6 km. Suurvee ajal on maantee mitmes kohas üleujutatud. Eelmise kaitsekorralduskava perioodi jooksul on maanteed tugevasti remonditud, muudetud teed laiemaks, puhastatud teeääri võsast, korrastatud truupe.

Maantee nr 252 (Kaansoo – Tori), asub väljaspool rahvuspargi territooriumit, kaitseala põhjapiiri läheduses. Tee on kruusakattega ja selle pikkuseks on 28,9 km.

Sillad

Soomaa rahvuspargis on kokku 7 silda. Kõpu – Tõramaa – Jõesuu maanteel on kaks heas korras silda. Need on Meiekose sild, mis on ehitatud aastal 1970 ja Riisa sild, ehitatud aastal 1973 ning remonditud 2003. aastal. Kildu – Oksa – Tõramaa maanteel on kolm silda, millest kaks, Kuusekäära ja Oksa sild, jäävad rahvuspargi territooriumile ning Härma sild asub rahvuspargi piiril. Rahvuspargi Ruunaraipe piirkonnas liiklemisel on oluline üle Raudna jõe kulgev Tohvri sild. Tohvri raudbetoonist sild ehitati vana puitsilla asemele 2004. aastal. Tipu küla ja rahvuspargi idaosa liikumise korraldamisel on väga oluline Tipu sild. Tipu uus puitsild ehitati 2004. aastal. Rahvuspargi ida- ja edelaosas liiklemiseks on oluline Halliste jõel, väljaspool rahvuspargi territooriumi asuv Teesoo raudbetoonsild.

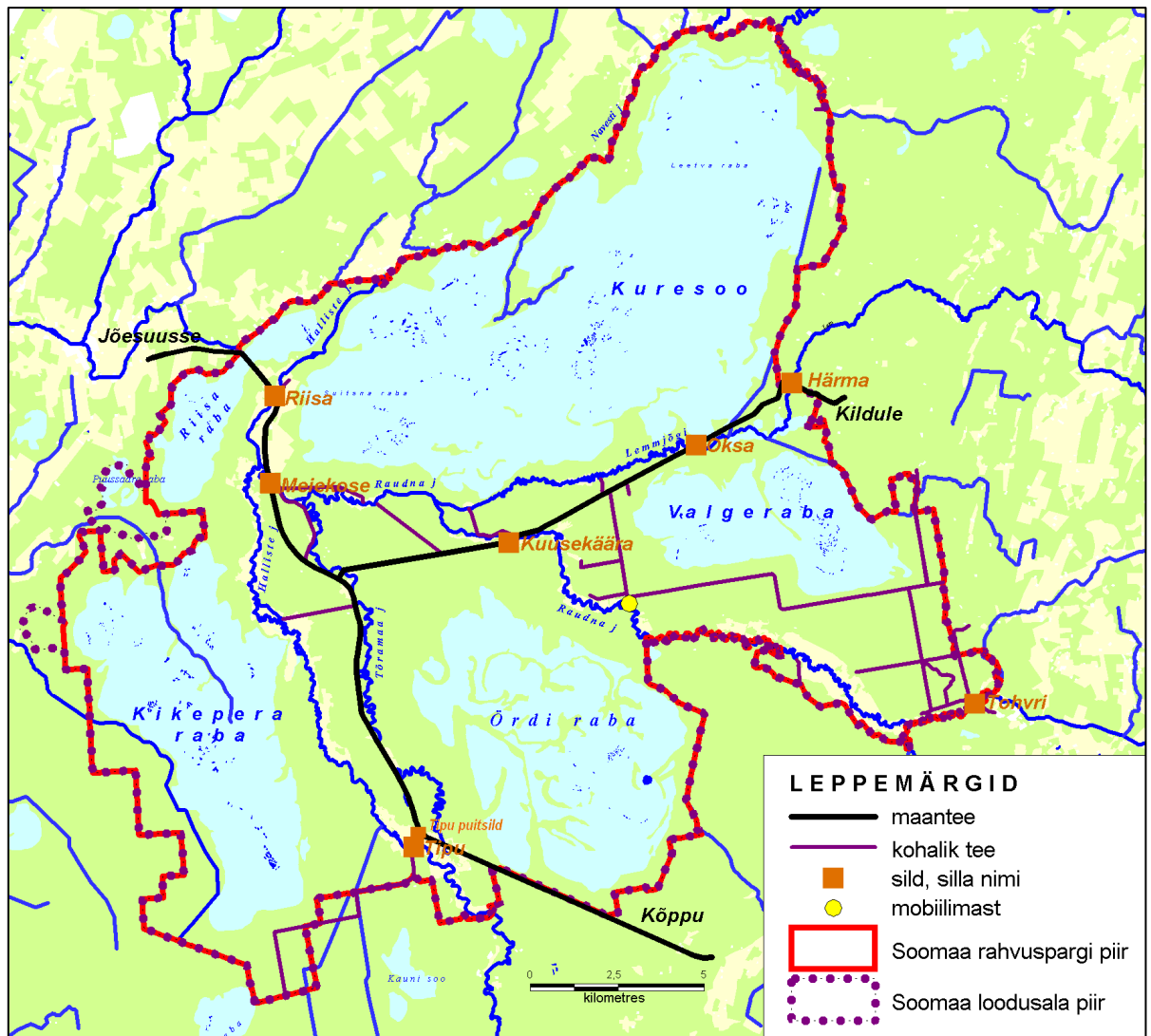
Elektriliinid

Soomaa rahvuspargi elektrivarustus põhineb kolmel keskpingeliinil. Üks liin, mis saab alguse Jõesuust, varustab elektriga Riisa küla, rahvuspargi külastuskeskust, Sandra küla Karuskose talu ja Karuskose metsamaja. Teine liin varustab elektriga Sandra küla talumajapidamisi. Kolmas liin varustab elektriga Tipu küla majapidamisi.

Soomaa elektrivarustuse põhiprobleemiks on liinide amortiseerumine ning sagedased tormikahjustused. Otstarbekas oleks Soomaa elektriliinid asendada maakaablitega. Soomaal on majapidamisi, kus elektrivarustus puudub (Väike-Härma talu).

Side

Side Soomaa rahvuspargis põhineb mobiilsidel. Mobiilside mastid paiknevad Kõpus, Vastemõisas, Jõesuus ja Sandras. Mobiilside leviala on Soomaa rahvuspargis ebäühtlane. Probleemid on mitme masti leviala piiril nagu Soomaa rahvuspargi Külastuskeskuses Kõrtsi-Tõramaal. Rahvuspargi külastuskeskusesse on rajatud püsiv internetiühendus.

Joonis 4. Soomaa rahvusparki infrastruktuur.

2.8. Huvigrupid ja nende huvid

Rahvuspargi kaitse korraldamisel on oluline arvestada kohaliku kogukonna huvidega ja kaasata kohalikke elanikke aktiivselt osalema kaitseala kaitse korraldamisse. Rahvuspargi igapäevatoos ja strateegiate väljatöötamisel tuleb teha koostööd erinevate huvigruppidega. Tabelis 4 on välja toodud olulisemad huvigrupid ning nende põhilised eesmärgid Soomaa rahvuspargi maa-alal.

Tabel 4. Huvigrupid Soomaa rahvuspargis.

Huvigrupp	Huvid seoses Soomaa rahvuspargiga
Maaomanikud	Maadel asuvate metsade majandamine, karjakasvatus ja poollooduslike koosluste majandamine, põllupidamine. Kinnistutele elamute ehitamine (kinnisvara arendamine). Olemasolevate majapidamiste korrastamine ja arendamine.
Omavalitsused	Rahvuspargi potentsiaali rakendamine piirkonna arenguks. Tulubaasi suurendamine, tööhõive kasv ja seeläbi sotsiaalse heaolu kasv.
Kohalikud elanikud	Infrastruktuuri areng, liikumis- ja transpordivõimalused, kohaliku ressursi kasutamine – kalapüük, jahipidamine, marjade, seente ja teiste metsa kõrvalsaaduste korjamine. Küttepuude varumine.
Puhkajad, turistid (küllastajad)	Võimalused aktiivseks puhkuseks. Ettevalmistatud puhkekohad, matkarajad, metsarajad, ujumiskohad, paadisõidu võimalused. Huvigrupi huvides on hea ligipääs jõgedele ja külustusobjektidele. Avalikud supluskohad ja nende heakord, selge ning küllastajasõbralik infoedastus kaitsealal pakutavate teenuste kättesaadavusest ja paiknemisest.
Kalamehed	Harrastuskalapüük.
Jahimehed	Jahipidamine.
Ettevõtjad	Ettevõtluse arendamine, piirangute viimine miinimumini, küllastajate/turistide arvu kasv, tehniliste/külustuskorralduslike kaitseala infrastruktuuride areng. Rahvaürituste korraldamine, rekreatiivse tegevuse pakkumine – matkad, kanuusõidud, telkimine. Loodushariduslike ürituste korraldamine.
Keskkonnaamet	Rahvuspargi kaitseväärtuste säilimine, liigilise mitmekesisuse ja kaitsealuste liikide soodsa seisundi tagamine ja võimalusel paranemine. Kaitseala kaitseväärtuste säilimiseks vajaminevate tööde teostamine/korraldamine. Kaitseala puudutava seireinfo kogumine ja analüüsimine.
Riigimetsa Majandamise Keskus	Külastuskorralduse planeerimine, läbiviimine ja kaitseala tutvustamine. Metsamajanduse planeerimine ja metsatööde korraldamine, puidu varumine. Riigimaal asuvate looduskaitsealade väärtuste säilimise ja soodsa seisundi tagamine. Laiemalt on RMK huvi kaitsealale jääva riigimaa haldamine.
Viljandi muuseum	Hüpassaare majamuuseumi arendamine ja tutvustamine.

Huvi-grupp	Huvid seoses Soomaa rahvusparkiga
Valitsusvälised organisatsioonid	(Tipu looduskool, Soomaa Sõprade Selt, Eesti Haabjaselts, Soomaa Turismi MTÜ, ELF jt.) Soomaa rahvusparki arengule kaasaaitamine, külakogukonna arengu innustamine ja edasivedamine, rahvusparki potentsiaali rakendamine kogukonna arengu hüvanguks.
PAN Park Ühendus ja Võrgustik	Soomaa on PAN Park võrgustikku kuuludes üks Euroopa põlislooduse kaitse esindusalasid. Rahvusparkis toimuv mõjutab PAN Park Ühenduse ja kogu võrgustiku liikmete mainet. PAN Park Ühenduse huvides on Soomaa rahvusparki jätkuv põlislooduse kaitse.
Teadlased	Rahvusparki elustiku ja ökoloogiliste tingimuste uurimine. Liigilise mitmekesisuse ja arengusuundade uurimine. Elupaikade kaitseks ja haruldaste liikide säilimiseks sobivate tegevuste väljatöötamine, elluviimine ja tulemuslikkuse hindamine. Eluslooduse seire.
Euroopa Liit	Olemasolevate elupaikade ja liikide soodsa seisundi säilimine (Kuna Eesti riik on esitanud Soomaa loodusala ja Soomaa linnuala Natura 2000 võrgustikku, siis on Eestil vastutus selle ala loodusväärtuste säilimise seisukohast ka Euroopa Liidu ees. Eesti riigi kohustus on kõigi Natura 2000 alade kaitse korraldamine ja loodusväärtuste püsimisele kaasa aitamine. Elupaikade seisundist ja kehtestatud kaitsemeetmetest annavad liikmesriigid perioodiliselt aru Euroopa Komisjonile).

3. SOOMAA RAHVUSPARGI KAITSEVÄÄRTUSED JA KAITSEMEETMED

3.1. Elustik

3.1.1. Linnud

Soomaa rahvusparki territooriumil on seisuga 1.06.2008 tõestatud 183 linnuliigi esinemine, neist 146 liiki on pesitsejad (sh. 2 võimalikku pesitsejat), 2 liiki on kohatud ainult toitumas, 26 liiki esineb siin vaid rändeperioodil ning 9 liiki juhukülalistena. Alljärgnevalt on kaitse eesmärgis nimetatud liigid grupeeritud üldjuhul vastavalt taksonoomilisele seltsile. Sarnase elupaiga nõudlusega liigid vastavatest seltsidest (nt. soodes pesitsevad kahlajad ja kanalised) on seejuures käsitletud ühes lõigus. Loodusalal vaid rändel ja juhukülalistena esinevad liigid on esitatud viimasena, ühes lõigus. Samamoodi on kaitse-eesmärgi minetanud liike käsitletud eraldi lõigus. Linnudirektiivi I lisa liikide nime järele on pandud sulgudesse lühend (LD I)

Soomaa rahvusparki kaitseväärtuste ja kaitsemeetmete koondtabel on toodud lisas 7.

3.1.1.1. Must-toonekurg

Must-toonekurg (*Ciconia nigra*) (LD I) esineb Soomaa loodusalal vähearvuka pesitsejana. Must-toonekure põhitoiduks on väiksemad kalad ja kahepaiksed. Toitu otsib põhiliselt madalatest varjulistest voolu- või seisuveekogudest. Pesapaigad asuvad suurtes metsamassiivides, mis jäävad inimasustusest kaugele. On väga tundlik häirimise suhtes. 2011. aasta kevade seisuga on EELIS andmetel Soomaa loodusalal arvel 5 pesapaika. Neist on viimastel andmetel asustatud 2 territooriumi.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvusparkis pesitseb edukalt 2 paari must-toonekurgi.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Soomaa rahvusparki must-toonekure toitumisalad on kaardistatud.
 2. Elupaikade seisundi säilimine, võimalusel seisundi (looduslikkuse) paranemine.
 3. Soomaa rahvusparkis pesitseb edukalt 2 paari must-toonekurgi.

Ohutegurid

1. Teabe puudumine musta-toonekure toitumisalade paiknemisest ja seisundist.

2. Toitumisalade degradeerumine.

2.1. Luhtade kinnikasvamine, kuivamine.

2.2. Metsaojade õgvendamine, kopra arvukuse reguleerimine ja paisude likvideerimine, mille tulemusena halveneb looduslike toitumisalade seisund ning sellega toidubaas.

Looduslikeks ehk primaarseteks toitumisaladeks on looduslikud metsaojad ning koprapaisude taha tekkinud väikeveekogud ja märgalad.

2.3. Sekundaarsete ehk inimtekkeliste toitumisaladena kasutatavate metsakraavide kinnikasvamine.

Viimaste kinnikasvamisel muutuvad primaarsed toitumisalad esmatahtsaks.

3. Pesitsusaegne häirimine.

Mitteametlikud viibimised ja vaatlused pesapaiga kaitsevööndis.

4. Looduslikud ohutegurid

Eesti populatsioonis on looduslikel ohuteguritel tõenäoliselt küllalt oluline roll.

5. Sindi pais.

Sindi pais takistab siirdekalade rännet, mis omakorda põhjustab toitumisalade vaesustumise.

Meetmed

1. Uuringute teostamine Soomaa rahvuspargi musta-toonekure toitumisalade kaardistamiseks ja seisundi hindamiseks.

(Uuringu tulemusena töötada välja meetmed toitumisalade seisundi parandamiseks).

2. Toitumisalade kaitse.

2.1. Luhtade hooldamine – niitmine ja võsast puhastamine.

Eriti tuleb tähelepanu pöörata liigniisketele luhaaladele, et need ei jääks hooldamata.

2.2. Vooluveekogude looduslikkuse taastamine.

3. Pesapaikade kaitse.

Soomaa rahvuspargis tagatud sihtkaitsevööndi režiimiga.

4. Iga-aastane musta-toonekure pesitsusedukuse seire.

Teostatakse riikliku seire raames.

5. Järelevalve kaitse režiimist (liikumispiirangust) kinnipidamise üle.

3.1.1.2. Laululuik

Laululuik (*Cygnus cygnus*) (LD I) esineb Kuresoos vähearvulise või ebaregulaarse pesitsejana. Viimastel andmetel on teada 1 pesitsev paar Kuresoo lõunaosas (loendus 2008. aastal). Varasemate andmete kohaselt võib Kuresoos pesitseda hinnanguliselt 2-3 paari.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis pesitseb edukalt 3 paari laululuiki.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Pesitsuspaikade (suuremate laugastike, järvede) säilimine.
 2. Soomaa rahvuspargis pesitseb edukalt 3 paari laululuiki.

Ohutegurid

Võimalikud ohutegurid puuduvad või on ebaselged.

Meetmed

Laululuige kaitse tagatakse elupaiga (rabamassiivi) kaitsega. Kaitsekorralduskavas otseseid liigikaitselisi meetmeid ei planeerita.

1. Iga aastane laululuikede kevadrände loendus.

3.1.1.3. Väike-konnakotkas

Väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*) (LD I) on Soomaa looduslal esinevaist kotkaliikidest arvukaim. Soodsa seisundi tagamiseks on vajalik suure osa looduslike rohumaade esinemine maastikus, kuna rohumaad (jõeluhad, pool-looduslikud rohumaad) on liigile oluline toitumisalala. Toitub pisiimetajatest, kahepaiksetest, lindudest, mistõttu toiduahela tipus olles on tundlik keskkonnamürkide suhtes. Pesapaigana on eelistatud rohumaade läheduses paiknevad vanametsatükid, kus leidub sobilikke pesapuid. 2011. aasta kevadise seisuga on EELIS andmetel Soomaa looduslal arvel 13 pesitsusterritooriumi, millel asub 21 pesapaika. Neist 11 on asustatud (2010. aasta seisuga).

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis pesitseb vähemalt 8 paari väike-konnakotkast.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Soomaa rahvuspargis pesitseb vähemalt 10 paari väike-konnakotkast.
 2. Populatsiooni soodsa seisundi tagamiseks vajalike elupaikade (luhaniidud) seisundi on paranenud, levik suurenenud.

Ohutegurid

1. Põllumajanduse intensiivistumine.

Põhiliselt söödakultuuride kultiveerimise tõttu vähenev toidubaas. Pestitsiidide, herbitsiidide kasutamine produktsiooni suurendamisel, millega kaasneb mürkide liikumine toiduahelat pidi lõpptarbijani.

Soomaa rahvuspargi piirkonnas väheoluline ohutegur.

2. Rohumaade metsastumine.

Traditsiooniliste maakasutusvõtete kadumine. Lahaheinamaade võsastumine.

Meetmed

Väike-konnakotka kaitse tagatakse elupaiga ja toitumisalade (lamminiidud jt. poollooduslikud rohumaad) kaitsega.

1. Lamminiitude taastamine ja hooldamine.
2. Iga-aastane väike-konnakotka pesitsusedukuse seire.

3.1.1.4. Kaljukotkas

Kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*) (LD I) asustab vähese inimõjuga loodusmaastikke, kus esineb suurel pinnal toitumiseks sobilikke lagedaid alasid rabade näol. Pesapaik on üldjuhul raba servas või rabasaarel. Toitub väikeimetajatest ja suurematest lindudest. Seisuga 25.01.2011 on EELIS andmetel Soomaa looduslal kolm pesitsusterritooriumi ja arvel 9 pesapaika.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis pesitseb vähemalt 4 paari kaljukotkast.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Soomaa rahvuspargis pesitseb vähemalt 4 paari kaljukotkast.

Ohutegurid

1. Pesitsusaegne häirimine

Mitteametlikud viibimised ja vaatlused pesapaigas.

2. Lagerabade kinnikasvamine kuivenduse mõju tulemusena, saakloomade arvukuse vähenemine.

Rabadel pesitsevate kanaliste arvukuse langus.

Meetmed

Kaljukotka kaitse tagatakse pesapaikade ja toitumisalade (rabamassiivid) kaitsega.

1. Pesapaikade kaitse

Soomaa rahvuspargi pesapaikade kaitse on tagatud sihtkaitsevööndi režiimiga.

1.1. Külastuskorralduse planeerimine.

Oluline talviste matkade ja rabamatkade planeerimine, vähendamaks külastusest tulenevat pesapaikade häirimist. Tagada, et planeeritavad retked ei kulgeks pesapuudele lähemalt kui 300 meetrit.

1.2. Järelevalve kaitsereežiimist (liikumispiirangust) kinnipidamise üle.

2. Iga-aastane kaljukotka pesitsusedukuse seire.

3. Toitumisalade kaitse.

Tagatakse rabamassiivide kaitsega.

3.1. Kuivenduses mõjutatud rabade taastamine.

3.1.1.5. Metsis

Metsis (*Tetrao urogallus*) (LD I) on tüüpiline sooserva männikute liik. Seltsingulised mängud paiknevad tavaliselt rabaservades. Seisuga 26.01.2011 on EELIS andmetel Soomaa looduslal arvel 13 metsise mängupaika. 2011. Aasta kevadiste seireandmete alusel on metsise seisund Soomaal kehv. Üheteistkümnest kontrollitud mängupaigast oli mängivaid kukkesid vaid 5 mängus, kokku 14 kukke. Keskmise kukkede arv mängus oli 2,8 (Korts, 2011). Soomaa looduslal asuvad lisaks rahvuspargi metsisemängudele ka Riisa ja Vabriku metsise püsielupaiga metsisemängud.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis pesitseb vähemalt 20 paari metsiseid.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Soomaa looduslal 15 metsisemängu.
 2. Metsisemängudes mängivate kukkede arv vähemalt 30.

Ohutegurid

1. Mängualade degradeerumine.

Mängualade degradeerumine on seotud metsakuivenduse ja sooservade kuivendamise tulemusena paranenud alusmetsa kasvuga. Madalaboniteedilistesse- ja sooserva männikutesse 1960ndatel rajatud kuivendussüsteemide mõjul on metsisele sobilikud elupaigad ajapikku võsastunud ja muutunud metsisele sobimatuks.

2. Metsisegade lisaõõtmine.

Jahimajanduslikel eesmärkidel lisaõõtmisega kunstlikult üles viidud metssea arvukusest tulenev röövlusoht. Kuna metsakanalised on maaspesitsejad, esineb haudekurnadel ja koorunud pesakondadel kõrgendatud oht langeda metsisegade saagiks.

3. Väikekiskjate kõrge arvukus.

Peamiselt metsloomade suukaudse marutaudivaktsineerimise tulemusel kunstlikult üles viidud väikekiskjate arvukusest tulenev kõrgendatud röövlusoht metsise kui maaspesitseja haudekurnadele ja koorunud pesakondadele.

4. Pesitsusaegne häirimine.

Meetmed

1. Mängualade seisundi parandamine.

1.1. Kuivenduskraavide sulgemine rabaservades. Kuivendussüsteemide leevendamine kopra populatsioonide säilitamisega rabaservades. (Meede viiakse ellu sooelupaikade taastamise meetmena).

1.2. Metsise mängualade hooldustööd.

2. Metsisemängude piirkonnas kuivendussüsteemide hooldamisest loobumine.

3. Ulukite lisaöötmise keelustamine.
4. Kähriku ja rebase arvukuse reguleerimine.
5. Külaskorralduse planeerimine.
6. Iga-aastane valikuline metsisemängude seire.

3.1.1.6. Partlased

Loodusala kaitse-eesmärgis toodud liikidest kuuluvad siia piilpart (*Anas crecca*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), sõtkas (*Bucephala clangula*). Kõiki kolme liiki võib kohata pesitsemas loodusala rabade laugastel. Piilparti esineb hinnanguliselt 50-100 paari ning sõtkast 30-50 paari ringis. Sinikael-part asustab ka metsaveekogusid, sealhulgas ummistunud äravooluga kraave ja kopraatiike. Sinikael-parti esineb looduslal hinnanguliselt 50-100 paari (Leivits 1997). Aktiivsete kaitsemeetmete järele puudub vajadus.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis pesitseb vähemalt 50 paari piilparti, 100 paari sinikael-parti ja 30 paari sõtkast.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Liigi elupaikade (laugastikud, järved, metsaveekogud) seisundi säilimine.
 2. Soomaa rahvuspargis pesitseb edukalt 3 liiki partlasi - vähemalt 50 paari piilparti, 100 paari sinikael-parti ja 30 paari sõtkast.

Ohutegurid

1. Märjalade kuivendamine ja veekogude veetaseme alandamine

Maakuivendusega väheneb kevadine suurvee periood ning halvnevad partlaste pesitsusvõimalused.

Meetmed

1. Kuivendussüsteemide hooldamisest loobumine.
2. Loodustekkeliste veekogude, sealhulgas kopraatiikide säilitamine.
3. Kaitsekorraldusperioodi lõpus uuring partlaste arvukuse ja seisundi hindamiseks Soomaa looduslal.

3.1.1.7. Soolinnustik

Loodusala kaitse-eesmärgis toodud liikidest kuuluvad siia: rüüt (*Pluvialis apricaria*) (LD I), kiivitaja (*Vanellus vanellus*), mudanepp (*Lymnocyptes minimus*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), heletilder (*Tringa nebularia*), mudatilder (*Tringa glareola*) (LD I), rabapüü (*Lagopus lagopus*), sookurg (*Grus grus*) (LD I), sooräts (*Asio flammeus*) (LD I), öösorr (*Caprimulgus europaeus*).

Rabapüü pesitsemist on 1997. a. andmetel hinnatud 10-20 paarile. Värskemad andmed liigi kohta on puudulikud. Kahlajatest nimetatud liikidest on mudanepp ning heletilder ebaregulaarsed pesitsejad, kuid kuna sobilikku elupaika esineb küllaga, pole neid põhjust kaitse-eesmärkidest välja arvata. Soorätsu esineb loodusala lagerabades vähearvuka pesitsejana. Teada on 1 leid Kikepera rabast.

Lisaks kaitse-eesmärgis loetletule esinevad looduslal veel pesitsejana väiketüll, soorisla, tikutaja, mustsaba-vigle. Juhukülalistena ja läbirändel on teada tumetilder ja liivatüll.

2007-2008. a. inventuuride andmeil on Kuresoo asustanud küllaltki suur mustsaba-vigle (*Limosa limosa*) asurkond (11 paari). Stabiilne arvukus (3 paari) on ka Kuresoo rüdi (*Calidris alpina*) asurkonnal. Kuna liigid on oma elupaiganõudluselt looduslale väga iseloomulikud, tuleks kaaluda nende kahe liigi nimetamist kaitse-eesmärkides.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis pesitseb vähemalt 150 paari rüütasid, 45 paari kiivitajaid, 5 paari mudaneppe, 100 paari väikekoovitajaid, 20 paari punajalg-tildreid, 10 paari heletildreid, 150 paari mudatildreid, 2 paari rabapüüd, 25 paari sookurgi, 1 paar soorätsuu ja 10 paari öösorrii.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Sobilike elupaikade (lagerabade, siirde- ja madalsoode) leviku ja seisundi säilimine ning rikutud elupaigad on taastatud.
 2. Soomaa rahvuspargis pesitseb vähemalt 150 paari rüütasid, 45 paari kiivitajaid, 5 paari mudaneppe, 100 paari väikekoovitajaid, 20 paari punajalg-tildreid, 10 paari heletildreid, 150 paari mudatildreid, 2 paari rabapüüd, 25 paari sookurgi, 1 paar soorätsuu ja 10 paari öösorrii.

Ohutegurid

1. Maaparandus, soode kuivendamine.

1960ndatel aastatel sooladele ja nende servadesse rajatud mastaapsed maaparandusobjektid on kohalike soode seisundit aastakümnete vältel halvendanud. Kraavituse tõttu aset leidva veetaseme alanemisega seiskub turbasambla kasv ja tekivad tingimused männi vohamiseks. Sellega kaasneb lagesoode männistumine ja turba lagunemine. Kuna lagerabade puistumise protsess on väga aeglane, on muutused männi katvuses näha alles 30-50 aasta möödudes. Kuna enamik rabas pesitsevaid kurvitsalisi on lagedalembesed ning üldjuhul väga tundlikud puurinde esinemise suhtes, siis on selle aja peale liigid alalt kadunud. Teisisõnu, neile sobilikud elupaigad on hävinud.

2. Pesitsusaegne häirimine.

Eesti näitel on teada, et kestva häirimise oludes (nt. rabalaudtee pidev kasutus turistide poolt) leiab aset pesitsusalade eemalenihkumine häirimisallikast. Oletades, et häirimisallikas läbib sobiva elupaiga tuumala. Vaadeldav elupaigalaik on seejuures piisavalt väike, nii et häiringud mõjuvad üle kogu elupaigalaigu. Antud situatsioonis esineb kogu sobiliku elupaiga ulatuses seda asustavate liikide pidev häirimine ning sellistes oludes on vaadeldavat elupaigalaiku asustavad liigid sunnitud selle maha jätma. Kõrgeima asustustihedusega kurvitsapopulatsioonid asuvad tavaliselt inimesele ligipääsmatutes kohtades - valdavalt mudaälvestikes, rikkatoitelistes suuremates laugastes. Turismi arenguga rahvuspargis ning moodsate abivahendite kasutuselevõtuga (räätsad) on tekkinud potentsiaalne häirimisoht olulistele kurvitsate pesitsusaladele.

Meetmed

1. Kuivenduskraavide sulgemine rabaservades. Kuivendussüsteemide leevendamine kopra populatsioonide säilitamisega rabaservades.
2. Passiivsed kaitsemeetmed, kuivendussüsteemide hooldamisest loobumine.
3. Külaskorralduse planeerimine.
4. Perioodiline soolinnustiku seire.

3.1.1.8. Lualinnustik

Loodusala kaitse-eesmärgis toodud liikidest kuuluvad siia 1) kurvitsalistest rohunepp (*Gallinago media*) (LD I); 2) kurelistest rukkirääk (*Crex crex*) (LD I), täpikhuik (*Porzana porzana*) (LD I). Täpikhuik on loodusala kaitse eesmärgis nimetatud vaid läbirandajana, kuid varasemate inventuuride kohaselt (Sein, 2001) võib liiki mõnedel suvedel vähearvuliselt esineda. Täpikhuiga elupaigaks on vesised luhad, õõtsikud ning madalsood, milliseid elupaiku leidub Soomaa looduslal piisavalt. Sarnaselt täpikhuigaga, on rohuneppi elupaigaks vesised üleujutatavad luhad. Rohuneppi esineb 2004. a. loendusandmetel kokku 4 mängus 44 isendit. Rukkirääke on 2004. a. loenduste põhjal teada 87 laulvat isalindu. 2010. a loenduste kohaselt on rukkiräägu populatsioon 13 laulvat isalindu. Rukkiräägu arvukus sõltub mõnevõrra suvisest veeseisust luhtadel ning loendusajast, mistõttu ei saa väita, et liik oleks loodusala elupaikades vähenenud.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis pesitseb vähemalt 12 paari rohuneppi ja 50 paari rukkirääku.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Sobilike elupaikade (luhaniitude) leviku ja seisundi säilimine. Selleks vajalike hooldusmeetmete rakendamine.
 2. Soomaa rahvuspargis pesitseb vähemalt 12 paari rohuneppi ja 50 paari rukkirääku.
 3. Soomaal teeb rändepeatusi täpikhuik.

Ohutegurid

1. Luhaniitude võsastumine

Kinnikasvamisel muutuvad kunagi lagedad olnud niidukooslused antud liikidele sobimatuks.

Meetmed

1. Niiduelupaikade hooldus ja taastamine.
Rukkiräägu kaitse seisukohalt on oluline, et luhtasid ei niidetaks igal aastal ning niitmist alustatakse võimalikult hilja, soovitatavalt mitte varem kui 15. juulil.
2. Rukkiräägu iga-aastane seire.
3. Rohuneppi iga-aastane seire.
4. Soomaa loodusala rukkiräägu ja rohuneppi inventeerimine.

3.1.1.9. Metsalinnustik

Loodusala kaitse-eesmärgis toodud liikidest kuuluvad siia 1) rähnolistest hallpea-rähn (*Picus canus*) (LD I), laanerähn (*Picoides tridactylus*) (LD I); 2) kakulistest karvasjalg-kakk (*Aegolius funereus*) (LD I), händkakk (*Strix uralensis*) (LD I); 3) värvulistest väikekärbsenäpp (*Ficedula parva*) (LD I). Kaitse-eesmärgis nimetatud liigid on vanasid loodusemetsi asustavad liigid, mistõttu nende soodsa seisundi tagamiseks on vajalik jätkuv majandustegevusest hoidumine. Laanerähni elupaigaks on vanad, surnud puude poolest rikkad kuusikud ja segametsad. Hallpea-rähn eelistab vanu sipelgarohkeid metsi, sagedasem vanade lehtpuudega segametsades. Kõigi rähniliikidele soodsa seisundi tagamiseks on vajalik jätkuv majandustegevusest hoidumine, eelkõige surnud ja suurte puude säilitamine. Sihipäraseid inventuure rähnlaste arvukuse väljaselgitamiseks pole tehtud. Väikekärbsenäppi esineb vanades, majandamata metsades. Kriitiliselt oluline on seisvate surnud

puude olemasolu, mida kasutatakse pesapaigana. Eelistatud pesitsuspaigad on pimedad ja niisked metsad, kus leidub ka rohkelt surnud puitu ja sobivat toidubaasi. Soodsa seisundi tagamiseks on oluline jätkuv igasuguse majandustegevuse puudumine ja kuivendussüsteemide hooldusest loobumine. Õõnetuvi, kui suluspesitseja vajab pesitsuseks sobivaid puuõõnsusi. Nendeks on ideaalsed musträhni vanad pesaõõnsused. Õõnetuvi elupaigaks on vanad valgusküllased männikud, kus tavaliselt leidub nii looduslikke õõnsusi, kui ka musträhni poolt loodud tehisavasid.

Lisaks kaitse-eesmärgis nimetatule esinevad looduslalal rähniliistest pesitsejana musträhn, valgeselg-kirjurähn ja väike-kirjurähn. Juhukülalistena on teada tamme-kirjurähni esinemine.

Lisaks esinevad looduslalal kakulistest pesitsejana veel värbkakk, kodukakk ja kõrvukräts. Kanalitest esineb looduslalal sarnase elupaiganõudlusega laanerüü.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis pesitseb hallpea-rähn, laanerähn, händkakk, karvasjalg-kakk (vähemalt 3 paari), väike-kärbsenäpp, õõnetuvi.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Liikidele sobilike elupaikade (vanade loodusemetsade, soo- ja lehtmetsade, valgusküllaste vanade männikute) leviku ja seisundi säilimine.
 2. Soomaa rahvuspargis pesitseb hallpea-rähn, laanerähn, händkakk, karvasjalg-kakk (vähemalt 3 paari), väike-kärbsenäpp ja õõnetuvi.

Ohutegurid

1. Metsamajanduslik tegevus.

Rähnlastele toidubaasi seisukohalt on oluline rohke surnud puidu tagavara metsades. Heaks surnud puidu allikaks on ürasekite elutegevusel kaasnevad kahjustuskolded. Lage- ja sanitaarraiate käigus väheneb elupaiga sobivus rähniliistele.

2. Tsoneeringu puudused.

Väärtuslikud metsaelupaigad on tsoneeritud piiranguvöõndisse.

Meetmed

Otseseid kaitsekorralduslikke töid ei planeerita. Mittesekkuv kaitsekorraldus - majandustegevusest hoidumine, kuivendussüsteemide hooldusest loobumine.

1. Perioodiline kakuliste ja rähniliistest seire.
2. Metsaelupaikade linnustiku inventeerimine.

3.1.1.10. Mosaiikmaastike linnustik

Loodusala kaitse-eesmärgis toodud liikidest kuuluvad siia 1) kullilistest herilaseviu (*Pernis apivorus*) (LD I), soo-loorkull (*Circus pygargus*) (LD I); 2) kanalitest teder (*Tetrao tetrix*) (LD I); 3) värvulistest vööt-pöõsalind (*Sylvia nisoria*) (LD I), nõmmelöoke (*Lullula arborea*) (LD I), punaselg-ögi (*Lanius collurio*) (LD I), hallögi (*Lanius excubitor*).

Herilaseviu põhitoiduks on kiletiivalised, keda ta otsib toitumislendudel metsalagendikelt ja väiksematelt avamaamassiividelt. Kuna toitub putukatest, on putukafauna mitmekesisuse indikaator ning tundlik põllumajandusmürkide suhtes. Soo-loorkulli elupaigaks on mitmekesised avamaastikud, kus leidub pesapaigaks sobilikku pöõsassoõd ja roostikku. Toitub närilistest, keda otsib rabade ja luhtade kohalt. Hinnanguliselt elutseb looduslalal seda liiki 15 paari ringis. Väikepistrik pesitseb loodusala rabades, kuid kasutab toitumiseks ka heinamaid ja luhtasid. Põhitoiduks värvulised, väiksemad närilised kui ka putukad. Väikepistriku arvukus on väga varieeruv, mistöõtu ei ole ilmselt regulaarne pesitseja. Teder

on loodusalal aastaringne asukas, kelle arvukus on üsna varieeruv. Tedre elupaigaks on metsadega piirnevad servabiotoobid, sood, nõmmed ning metsastuvad alad. Seltsingulised mängud paiknevad pesitsuspaikade läheduses, lagedatel aladel (lagerabad, heinamaad, põllud, raiesmikud). Põhitoiduks kaseurvad. Nõmmelõokest esineb nõmmemännikutes ja liivikutes, kus enamasti esineb lahtise liivaga alasid. Ohustab liivikute metsastamine ja põlengualade kadumine. Vööt-põõsalinnu ja punaselg-õgija looduslikuks elupaigaks on mitmekesised avamaastikud, täpsemalt põõsasniidud ja põõsassood. Puuduvad monotoonsel ja intensiivselt majandatud põllumaastikul, kus põllumajandusmärkidega on hävitatud rikkalik putukafauna. Hallõgija pesitseb Eesti tingimustes puisrabades, kuid toitumiseks kasutab aeg-ajalt ka avatud heinamaid ja põlde, eriti talviti.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis pesitseb herilaseviud, tetre, vööt-põõsalindu, nõmmelõokest ning vähemalt 15 paari soo-loorkulli, 40 paari punaselg-õgijat ja 10 paari hallõgijat.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Soomaa rahvuspargis pesitsevad herilaseviu, teder, vööt-põõsalind, nõmmelõoke, hallõgija.
 2. Soomaa rahvuspargis pesitseb vähemalt 15 paari soo-loorkulli, 40 paari punaselg-õgijat ja 10 paari hallõgijatt.

Ohutegurid

1. Põllumajanduse intensiivistumine.

Herbitsiidide ning monokultuuride viljelus ning varajane niitmine ohustavad toidubaasi. Kuna loodusalal põllumajandusega sellistes mastaapides ei tegeleta, pole oht reaalne.

Meetmed

Otseseid kaitsekorralduslikke tegevusi ei planeerita. Liikide kaitse tagatakse läbi elupaikade kaitse.

1. Mosaiikmaastike linnustiku inventeerimine.

3.1.1.11. Läbirändel esinevad linnuliigid

Loodusala kaitse-eesmärgis toodud liikidest kuuluvad siia sarvikpütt (*Podiceps auritus*) (LD I), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*) (LD I), tuuletallaja (*Falco tinnunculus*), rabapistrik (*Falco peregrinus*) (LD I), veetallaja (*Phalaropus lobatus*) (LD I).

Nii sügis- kui ka kevadrände aegu esineb loodusalal ca 500-2000 isendilisi väikeluikede salku, kes kasutavad peatumisaladena lagerabasid.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Rändeteede ja rändeagsete toitumisalade seisundi säilimine.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Regulaarselt peatub rändeajal 500 väikeluike ning peatuspaigana kasutavad ala tuuletallajad, sarvikpüttid.

Ohutegurid

1. Riisa põldude võsastumine ja avatud alade kadumine.

Meetmed

1. Riisa põldude avatud hoidmine ja põldude majandamine. Avatud maastiku säilitamiseks on oluline Riisa põldude kraavid võsast puhastada ja põllumaid hooldada.
2. Iga-aastane kevadrände loendus Riisa põldudel.

1.1.1.12. Soomaa rahvusparki kaitse-eesmärgis nimetatud, kuid sinna ekslikult sattunud, välja surnud või ebaolulised liigid

Soomaa rahvusparki kaitse-eesmärgis toodud liikidest kuuluvad siia roherähn (*Picus viridis*), luha-sinirind (*Luscinia svecica sylvicola*) (LD I), jõgitiir (*Sterna hirundo*) (LD I), naerukajakas (*Larus ridibundus*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*) (LD I), kalakotkas (*Pandion haliaetus*) (LD I), väikepistrik (*Falco columbarius*), rabapistrik (*Falco peregrinus*), veetallaja (*Phalaropus lobatus*).

Roherähn pesitsejana teadaolevalt rahvusparki alal (loodusalal) enam ei esine, äärmisel juhul on roherähn juhukülaline. Seetõttu ei ole roherähni nimetamine kaitse-eesmärgis enam ajakohane. Jõgitiiru pesitsemine on teada Kuresoo laugastikul, aastast 1986 (Leivits, 1997). Hiljutised leiud puuduvad, mis viitab liigi väljasuremisele loodusalalt. Luha-sinirind on loodusalal ebaregulaarne pesitseja või juhukülaline, mistõttu pole liigi nimetamine kaitse-eesmärgis vajalik. Merikotkas on loodusalal juhukülaline. Kalakotkast on kohatud vaid toitumas. On võimalus, et nii meri- kui kalakotkas asub loodusalale pesitsema, kuid vaatamata sellele pole need liigid loodusalale iseloomulikud ning ei peaks olema nimetatud kaitse-eesmärgis.

3.1.2. Imetajad

Soomaa rahvusparkis on registreeritud kokku 44 liiki imetajaid. Looduskaitsealuseid liike on kokku 8 liiki, nendest üks 1. kaitsekategooria liik, viis 2. kaitsekategooria liiki ning kaks 3. kaitsekategooria liiki. Kolmanda kaitsekategooria liigid on saarmas ja kasetriibik. Eesti Punase Raamatu liike on kokku 8 liiki. Loodusdirektiivi II lisas nimetatud liikidest elab Soomaa rahvusparkis 2 liiki, IV lisas nimetatud liikidest 9 liiki ning V lisas nimetatud liikidest 6 liiki. Soomaa loodusala kaitse-eesmärkides on nimetatud kolme liigi, saarmas, tiigilendlane ja lendorav, elupaikade ja liigi soodsa seisundi kaitse. Soomaa rahvusparki kaitse-eeskirjas on nimeliselt välja toodud saarma kaitse.

Antud peatükis käsitletakse ka liike, kes pole kaitsealused liigid, kuid omavad Soomaa rahvusparkis olulist looduskaitsealust, kui ka rekreatiivset tähtsust või millede kaitse vajadus tuleneb muudest rahvusvahelistest kokkulepetest ja on seetõttu olulised antud ala korral. Loodusdirektiivi V lisas nimetatud liikidest on nimeliselt välja toodud kobras, hunt ja ilves. Loodusdirektiivi V lisas nimetatud liikide puhul tuleb jälgida, et nende asurkonnad ei väheneks ning liigi seisund ei halveneks. Loodusdirektiivi IV lisas nimetatud liikidest on nimeliselt välja toodud karu. Loodusdirektiivi IV lissasse kuuluvad ranget kaitset vajavad liigid. Soomaa rahvuspark oma ulatuslik territooriumi ja hõreda inimasustusega on sobilik ala eespool nimetatud liikide elupaigaks.

Traditsiooniliselt on Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskavas nimeliselt välja toodud sõralisid põder, metssiga ja metskits. Nimetatud liigid moodustavad olulise osa rahvusparkis elavate suurkiskjate toidubaasist ning omavad ka olulist rekreatiivset väärtust (elamus metsloomaga kohtumisel) rahvusparki külastajatele.

Ulukite arvukuse reguleerimise üldised põhimõtted Soomaa rahvusparkis on toodud lisa 15.

3.1.2.1. Lendorav

Lendorav (*Pteromys volans*) on Eestis oma levila läänepiiril, lokaalse levikuga liik. Soomaa looduslalal esineb isoleeritud asurkondadena Riisa sihtkaitsevööndis ja Tuhametsa reservaadis (Timm, 2008). Elupaigaks vajab lendorav üle 50 aastast haava enamusega segametsa. Sobivad elupaigad asuvad veel Tuhkja ja Piilu sihtkaitsevööndis (Timm 2008). Ohuteguritest esinevad üksnes looduslikud vaenlased nugised ja kakud ning pesapuu hävimine tormi tõttu.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Säilitada liigi populatsioon elujõulisena, tagades elupaikade soodsa seisundi säilimise.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Lendorava seisund ja arvukus on teada Soomaa rahvuspargi aladel.

Ohutegurid:

1. Liigi eluks sobivate metsade raie või hävimine.
2. Populatsiooni isoleerituse tekkimine.

Meetmed:

1. Olemasolev kaitseriim peab tagama elupaikade soodsa seisundi säilimise.
2. Sobivates elupaikades Tuhkja, Piilu, Riisa sihtkaitsevööndis ja Tuhametsa reservaadis uuringute teostamine lendorava esinemise ja seisundi väljaselgitamiseks.

3.1.2.2. Käsiivalised

Soomaa loodusala käsiivaliste fauna kohta on andmed väga puudulikud. Eelmise kava koostamiseks oli tõestatud 5 liigi esinemine: tiigilendlane, veelendlane, suurvidevlane, põhja-nahkhiir ja pruun-suurkõrv. Aastatel 2008-2010 viidi läbi täiendav eeluuring (M. Leivits, LKK, KA), mille käigus selgus, et kohalik käsiivaliste fauna on vägagi rikkalik. Praeguseks on Soomaa looduslalal kokku kohatud 9 liiki ning 1 liigikompleks. Nendeks on suurvidevlane (*Nyctalus noctula*), hõbe-nahkhiir (*Vespertilio murinus*), põhja-nahkhiir (*Eptesicus nilsonii*), pargi-nahkhiir (*Pipistrellus nathusii*), käabus-nahkhiir (*Pipistrellus pipistrellus*), pügmee-nahkhiir (*Pipistrellus pygmaeus*), pruun-suurkõrv (*Plecotus auritus*), tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), veelendlane (*Myotis daubentonii*) ning tõmmu- või habelendlane (*Myotis brandtii/mystacinus*). Hetkeseisuga on tuvastatud 4 püsivat poegimiskoloonia kohta vanades taluhoonetes.

Soomaa kõige arvukaimaks käsiivaliseks on kahtlemata veelendlane. Veelendlase poegimiskolooniate varjupaigad asuvad enamasti kõrgel puuõõnsuses. Võib kohata kõigil Soomaa jõgedel vahetult veepinna kohal toitumas. Eriti arvukalt esineb Lemmjõe keele ümbrusest kuni Hallisteni.

Tiigilendlase esinemine on teada Tipu külas. Tiigilendlase poegimiskolooniad on üldjuhul väga suured ning paiknevad tihtipeale taluhoonetes. Kuna kolooniad on suured, asuvad tavaliselt suurte jõgede või luhtade vahetus läheduses. Võib kohata luhtade ja jõgede kohal toitumas.

Suurvidevlane esineb Soomaa jõgede alamjooksul, kus Halliste ja Raudna on piisavalt laiad. Mida rohkem allavoolu Jõesuu poole, seda rohkem videvlasi esineb. Toitub suuremate jõgede ja luhtade kohal, koloonia asub tavaliselt puuõõnsuses.

Hõbe-nahkhiir hoidub toiduotsingutel samuti veekogude ja soode lähedusse, võib kohata luha kohal toitumas. Koloonia asub hoonetes, kus leidub sobivaid pragusid. Esineb Soomaa jõgede alamjooksul.

Põhja-nahkhiir on Soomaa üks levinuimast nahkhiireliigist, ühtlasi on Eesti üks tavalisemaid liike. Võib kohata metsalagendikel, veekogudel, taluhoovides – praktiliselt kõikjal Soomaal, kus leidub avatud ja poolavatud biotoope.

Pipistrellus-nahkhiired e. pargi-, kääbus- ja pügmee-nahkhiir on rohkem seotud metsaga. Kolooniad paiknevad puuõõnsustes, tüvelõhedes või hoonetes. Pargi-nahkhiirt on looduslal kohatud enamasti taluhoovide läheduses. Kuna on rändliigid, siis ei tarvitse igal aastal poegimiskolooniaid esineda.

Pruun-suurkõrv on samuti põlismetsaga seonduv liik. On ilmselt üks arvukamatest liikidest, kuid väga raskesti tuvastatav. Kolooniad asuvad puuõõnsustes või hoonete seinapragudes.

Väikesed lendlased (tõmmulendlane ja habelendlane) seostuvad samuti põlismetsaga. Varjupaigad võivad asuda hoonetes. Soomaal on leitud üksikute taluhoovide läheduses või varjulistel metsasihtidel.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Käsiivaliste asurkonna soodsa seisundi säilimine.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Elupaikade ja populatsioonide soodsa seisundi tagamine.
 2. Liigiline koosseis ja levik on täpsustatud.
 3. Soomaa rahvusparkis esineb 9 liiki käsiivalisi.

Ohutegurid

1. Poegimiskolooniade tahtlik või tahtmatu häirimine.

Kuna osad käsiivaliste liigid eelistavad poegimiskolooniade asukohana vanu maju, tuleb käsiivalisi enim ohustavaks teguriks lugeda vanade taluhoonete ümberehitamist, renoveerimist või lammutamist. Eriti ohtlikuks võib see poegimiskolooniadele saada siis, kui ehitustöödega tehakse algust sigimisperioodi vältel, juunis ja juulis. Seetõttu on oluline, et majades esinevad suvekolooniad saaks kaardistatud.

2. Metsamajanduslik tegevus.

Poegimiskolooniade ja varjupaikadena on vajalik suurte, õõnsustega puude esinemine. Seejuures on ka oluline, et koloonia läheduses asuks toitumisala. Nii asuvad osade liikide poegimiskolooniad vanades õõnsustega puudes, mis tihtipeale paiknevad veekogu läheduses asuvates vanades metsatükkides.

3. Märjalade kuivendamine.

Käsiivaliste toiduks olevate putukate arengutsüklid toimuvad vees. Seetõttu on piisava toidubaasi tagamiseks vajalik ulatuslike, heas seisundis olevate märjalade olemasolu. On teada, et paljud liigid esinevad vaid juhul, kui ümbritsevas maastikus on piisav hulk lagedaid, toitumiseks sobilikke märjalasid, nagu luhad, sood, jõed, järved. Kuna maakuivendamisel vähenevad toiduks olevate putukate sigimisvõimalused, väheneb ka toidubaas ja sellega elupaiga sobivus käsiivalistele. Olemasolevad looduslikud elupaigad on seega käesoleval ajal põhiliseks soodsa seisundi tagamise meetmeks.

4. Käsiivaliste leviku ja liigilise mitmekesisuse andmete puudulikkus.

Kuna Soomaa looduslal leidub hulgaliselt II kategooria kaitsealuste käsiivalistele, sealhulgas tiigilendlasele, sobilikke elupaiku, on eelkõige vajalik läbi viia täiendavaid väliuuringuid liikide esinemise ja leviku kindlakstegemise kohta looduslal. Eelkõige tuleks keskenduda jõgedele, jõeluhtadele, nendega piirnevatele vanametsaeraldistele ning taluparkidele ja nende vahetule ümbrusele.

Meetmed

1. Taluhoonete renoveerimine käsitiivalisi säästval viisil.
2. Veekogude läheduses paiknevate suurte õõnsustega puude säilitamine. Puude säilimine tagatakse metsamajanduslike piirangutega jõgede kaldavööndis ning tingimuste seadmisel metsatööde kooskõlastamisel. Suures osas on Soomaa jõgede kaldaalade piirkond tsoneeritud sihtkaitsevööndisse.
3. Jõgede ja ojade elupaiga säilimine soodsas seisundis.
4. Käsitiivaliste liigilise koosseisu ja leviku täpsustamine.

3.1.2.3. Saarmas

Soomaa rahvusparki territooriumi veekogudel asetseb kas osaliselt või terves ulatuses üheksa saarmapesakonna (*Lutra lutra*) territooriumit. Kõik veekogud on saarma poolt asustatud ühtlaselt ehk siis liik levib kõigil rahvusparki veekogudel. Populatsiooni seisund on hea. Suur kopraasurkond rahvusparkis on tekitanud kõikjale palju sobivaid varjepaiku saarmale, mõjutades otseselt liigi levikut. Saarma kui liigi mõju kaitsealustele liikidel ilmneb enamasti kahepaiksete toiduks tarvitamisel.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa loodusala vooluveekogudel saarma elujõulise asurkonna säilimine vähemalt 25 isendit.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Soomaa rahvusparkis elab 25-30 isendit.

Ohutegurid:

1. Kobra küttimine, mis väljendub elupaikade võimalikus muutuses ja saarmate juhuslikus kaasküttimises.
2. Maaparandustööd.

Meetmed:

1. Kobra küttimise lubamine erandkorras konkreetsetes kahjustuskohtades.
2. Kobra küttide teadlikkuse tõstmine erikoolitusega.
3. Perioodiline saarma arvukuse seire, seiresammuga 4 aastat.

3.1.2.4. Kobras

Kobras (*Castor fiber*) on Soomaa rahvusparkis tavaline liik. Rahvusparkis paikneb elujõuline koprapopulatsioon. Välitööde käigus 2008. a tuvastati 82 pesakonda kopraid, mis paiknesid rahvusparkis sees või piirialadel. Kõik Soomaa suuremad veekogud on ühtlaselt koprapopulatsiooni poolt hõivatud, sama kehtib ka enamuste väikeste ja väga väikeste veekogude, nt metsakraavide, kohta. Kobras on Soomaa rahvusparki loodusmaastike lahutamatu osa. Olles meie looduse põlisasukas ning kuivendusest rikutud veerežiimi looduslikkuse taastaja ja elupaikade rikastaja, on elujõulise populatsiooni olemasolu rahvusparki suur väärtus.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvusparkis elab vähemalt 300 kobrast.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Soomaa rahvusparkis elab vähemalt 300 kobrast.

Ohutegurid:**1. Üleküttimine ja küttimine looduslikel veekogudel.**

Kopra küttimine on lubatud vaid teisi kaitstavaid loodusväärtusi või rahvuspargi infrastruktuuri kahjustavate pesakondade elualadel (Prii, 2006).

2. Sobivate elupaikade vähenemine.**Meetmed:**

1. Olemasolev kaitseréžiim tagab elupaikade soodsa seisundi säilimise.
2. Küttimine on lubatud kommunikatsioonide kahjustamise korral või äärmisel vajadusel väärtuslike elupaikade suuremate kahjustuste vältimiseks.
3. Kaitsekorralduskavas otseseid tegevusi kopra kaitseks ei planeerita.

3.1.2.5. Suurkiskjad**Karu (*Ursus arctos*)**

Hinnanguliselt on Soomaa looduslal olnud kuni kolm pesakonda. Loendusandmetel on olnud arvukus aastatel 2000-2010 vahemikus 5 kuni 20 isendit.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis elab vähemalt 5 karu.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Soomaa rahvuspargis elab vähemalt 5 karu.

Ohutegurid:**1. Talvituvate pesakondade häirimine metsaraie, loodusturismi ja koertega metsseajahi käigus.****2. Ebaseaduslik küttimine.****Meetmed**

1. Talvituvate pesakondade asukohtade kaardistamine ja nendest maaomanike ja jahimeeste teavitamine (Looduskaitseseadus § 51¹ lg 2 ja 3).
2. Liikumispiirangute kehtestamine võimalike karude talvituspaikade piirkonnas.
3. Tõhusam keskkonnajärevalve.
4. Uuring karu territooriumivajaduse ning seisundi väljaselgitamiseks.
5. Iga aastane loendus.

Hunt (*Canis lupus*)

Arvukusele ei ole täpset hinnangut anda võimalik, kuna seoses hundi suure elupaigavajadusega ei ole loodusala territoorium neile ainuüksi piisav. Soomaa loodusalaga on viimasel viiel aastal seotud olnud 1-3 hundi pesakonda

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis elab 3 pesakonda hunte.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Soomaa rahvuspargis elab 3 pesakonda hunte.

Ohutegurid

- 1. Küttime loodusalaga piirnevatel naaberaladel, kuhu ulatub sama karja territoorium.**
- 2. Ebaseaduslik küttime.**
- 3. Saakloomade arvukuse langus.**
- 4. Hukkumine teedel.**
- 5. Kariloomade murdmine, millest tingitud surve hundi kuttimisele.**

Meetmed

1. Saakloomade asurkondade säilitamine kõrgel tasemel.
2. Tõhusam keskkonnajärevalve.
3. Uuring hundi territooriumivajaduse ning seisundi väljaselgitamiseks.
4. Iga aastane loendus.

Ilves (*Lynx lynx*)

Suure liikumisterritooriumi tõttu ei ole looduslal paikseid ilveseid. Loodusalaga seotud pesakondade arv (poegade emailves) on 3-4.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis elab 3-4 pesakonda ilveseid.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Soomaa rahvuspargis elab 3-4 pesakonda ilveseid.

Ohutegurid

- 1. Saakloomade, ennekõike metskitse arvukuse langus.**
- 2. Ebaseaduslik küttime.**

Meetmed

1. Metskitse arvukuse säilitamine kõrgel tasemel.
2. Tõhusam keskkonnajärevalve.
3. Saakloomade elupaikade säilitamine.
4. Uuring ilvese territooriumivajaduse ning seisundi väljaselgitamiseks.
5. Iga aastane loendus.

3.1.2.6. Sõralised.

Sõralistest on Soomaa rahvuspargile iseloomulikud liigid: põder (*Alces alces*), mets siga (*Sus scrofa*), metskits (*Capreolus capreolus*).

Ajavahemikul 2000-2010 on nii põder, mets siga kui ka metskits olnud Soomaa looduslal esindatud. Nende liikide arvukus erinevatel aastatel ja aastaagadel on sõltunud ilmastikust, üleujutustest, metsade majandamise intensiivsusest, kütimisest ja metssigade puhul ka lisa söötmisest. Loodusalal on sõralised olulised eeskätt liigilise mitmekesisuse väljendajatena, atraktiivsete loodusturismi objektidena ja suurkiskjate saakloomadena. Siiani tehtud seire ei ole välja toonud nende negatiivset mõju teistele olulistele loodusväärtustele. Kaitse-eesmärkides toodud sõraliste miinimumarv on leitud eelnevate aastate seiretulemuste alusel.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis elab vähemalt 100 põtra, 170 metskitse ja 150 mets siga.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Soomaa rahvuspargis elab vähemalt 100 põtra, 170 metskitse ja 150 mets siga.

Ohutegurid:**1. Üleküttimine.****2. Ebaseaduslik küttimine.****3. Poollooduslike koosluste hoolduse s.h karjatamisest tuleneva tarastamise mõjul uluksöraliste liikumisteede lukustumine.****Meetmed**

1. Tõhusam keskkonnajärevalve.
2. Uurida karjatamise korral tarastamise mõju uluksöraliste liikumisele looduslal.
3. Järjepideva ulukiseire tagamine ohjamisotsuste alusena.
4. Põdra ja metssea arvukuse reguleerimine rahvuspargis üksnes seiretulemustega põhjendatud juhtudel.

3.1.3. Roomajad

Soomaa rahvuspargis on kindlaks tehtud nelja liigi roomajate esinemine. Soomaa rahvuspargis esinevad rästik (*Vipera berus*), nastik (*Natrix natrix*), arusisalik (*Lacerta vivipara*) ja vaskuss (*Anguis fragilis*). Nendest arvukaimad on arusisalik ja rästik (Suurkask, 2011). Natura standardandmebaasis on looduslal esinevate oluliste liikide hulgas ära märgitud roomajatest rästik.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis elab 4 liiki roomajaid.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Soomaa rahvuspargis elab 4 liiki roomajaid.

Ohutegurid**1. Elupaikade hävimine.****2. Külastuskoormuse suurenemine.**

Soomaa rahvuspargi külastajate arvu suurenedes suureneb tõenäosus roomajate häirimise suurenemiseks. Tihti kasutavad rästikud ja arusisalikud laudradasid enda soojendamiseks päikesepaistel.

Meetmed:

Roomajate populatsiooni kaitse on seotud elupaikade kaitsega. Konkreetseid meetmeid roomajate liikide kaitseks ei planeerita.

3.1.4. Kahepaiksed

Soomaa rahvuspargis on kindlaks tehtud seitsme liigi kahepaiksete esinemine. Soomaa rahvuspargis esinevad tähnikvesilik (*Triturus vulgaris*), kärnkonn (*Bufo bufo*), rohukonn (*Rana temporaria*), rabakonn (*Rana arvalis*), tiigikonn (*Rana lessonae*) ja veekonn (*Rana esculenta*). Nendest arvukaimad on rohukonn ja kärnkonn. Suhteliselt arvukalt leidub ka tähnikvesilikku. Rabakonna esinemise ulatus ja ohtrus vajab täpsustamist. Samuti vajab täpsustamist tiigikonna ja järvekonna levik (Suurkask 2011). Natura standardandmebaasis on looduslal esinevate huvitavamate liikide hulgas ära märgitud kahepaiksetest kärnkonn, rabakonn, tiigikonn ja rohukonn.

Soomaa rahvuspargis kahepaiksete ja roomajate riikliku seiret ei teostata.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis elab 6 liiki kahepaikseid.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Soomaa rahvuspargis elab 6 liiki kahepaikseid.
 2. Liikide leviku ja kudemisveekogude andmed on täpsustatud.

Ohutegurid:

1. Kudemispaikade hävimine.

Kahepaiksed koevad väikestes, vooluvetest eraldatud veekogudes, tiikides. Soomaal on väärtuslikeks kudealadeks Kõpu-Jõesuu maantee ehitamiseks pinnase saamiseks kaevatud tiigikesed, talude juures paiknenud linaleo- ja veevõtuauaugud, vanad jõelooked jms. Paljud tiigikesed on kasvanud tihedasse metsa ja kasvavad kinni.

2. Hukkumine rännete käigus maanteel.

Kahepaiksed ületavad massiliselt teid kevadel liikudes talvituspaikadest kudemisveekogudesse ja suve teisel poole, kui noored vastmoondunud konnad väljuvad kudemisveekogudest maismaaelupaikadesse.

Meetmed:

1. Kahepaiksete liikide leviku ja arvukuse täpsustamine (inventeerimine).
2. Kahepaiksete koelmutiikide kaardistamine ja nende seisundite hindamine.
3. Kahepaiksete koelmutiikide korrastamine.
4. Kevadisel rändeperioodil rahvusparki läbivatele maanteedel kiiruse piiramine ja kahepaiksete rändest teavitamine.
5. Luhtadel koelmulompide säilitamine.

3.1.5. Kalad

Soomaa rahvuspargi piiridesse jäävatest veekogudest on leitud 17 liiki kalu. Suure tõenäosusega on Soomaa rahvuspargi piiridesse jäävates veekogudes 24 liiki kalu. Dominantliikideks on särg ja viidikas. Üldlevinud liigiks on ka haug. Navesti jões on teada 15 kalaliigi, Halliste jões on teada vähemalt 14 kalaliigi, Raudna jões vähemalt 12 kalaliigi ja Lemmjões 7 kalaliigi esinemine. Uia ojas ja Arjadi ojas püsivalt elunevad kalaliigid puuduvad (Järvekül 1998). Põhjalikud kalastiku uuringud viidi läbi 1996-1998 aastatel. Soomaa rahvuspargi kaitse-eesmärkides ja Natura eesmärkides pole nimeliselt kalaliike välja toodud. Looduskaitsealustes kalaliikidest esineb Soomaa rahvuspargis vähearvukalt võldas

(*Cottus gobio*) ja tõenäoliselt hink (*Cobitis taenia*) (Järvekülge 1998). Mõlemad eelnimetatud liigid on III kaitsekategooria liigid ja loodusdirektiivi II lisa liigid.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis elab 20 liiki kalu.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Soomaa rahvuspargis elab 20 liiki kalu.
 2. Kalastiku üldseisund on teada.

Ohutegurid:

1. Veekogude reostumine ja eutrofeerumine.

2. Röövpüük.

Eriti ohustavaks teguriks on elektriga röövpüük. Röövpüügiks kõige haavatavamad kohad on Meiekose ja Riisa maanteealade ümbrus, Halliste jõelõik Raudna jõe suudmest suubumiseni Navesti jõkke, Lemmjõe suudmeala.

3. Koelmualade kahjustumine.

Luhtade võsastumine ja roostumine, mis muudab need väheväärtuslikuks haugide kudealadeks. Vanajõgede ühenduste katkemine jõe voolusängidega, mille tulemusena jäävad suurveega jõesootidesse sattunud kalad lõksu.

4. Vananenud uuringuandmed.

Viimati uuriti Soomaa jõgede kalastikku 1996-1998 aastatel.

5. Sindi pais

Sindi pais on suue mõjuga siirdekalade rändetõke.

Meetmed:

1. Keskkonnamõju hindamine Soomaa rahvuspargist ülesvoolu tehtavatele maaparandustöödele ja töödele, mis mõjutavad jõgede vee kvaliteeti.
2. Kaitseala järelevalve tõhustamine.
3. Lamminiitude hooldustöö.
4. Halliste ja Raudna jõe vanade jõesootide avamine (veevahetuse taastamine jõega).
5. Sindi paisu likvideerimine või kaladele läbitavaks muutmine.
6. Soomaa kalastiku inventeerimine (liigirikuse ja seisundi uuring).

3.1.5.1. Võldas ja hink

Võldas on tüüpiline põhjaeluviisiga kala, kes asustab veekogudes tavaliselt kivise põhjaga alasid. Suhteliselt kõrge hapnikunõudluse tõttu asustab ta ainult püsivalt kõrge vee hapnikusisaldusega veekogusid. Tavaline asukas vooluvetes, kus elab peamiselt kärestike ja kiire vooluga jõelõikudes.

Hink elab enamasti selgeveelistes veekogudes, liivase või savise põhjaga aladel. Jõgedes elab aeglase vooluga soppides ning vanajõgede suudmealadel. Hingi esinemist Soomaa jõgedes ei ole tõestatud.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Hingi ja võldase seisund ja levik Soomaa rahvuspargis on teada ja nende elupaikadele on kaitse tagatud.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Võldase ja hingi leviku ja seisund on täpsustatud Soomaa rahvuspargis.

Ohutegurid:

1. Veekogude reostumine ja eutrofeerumine.

2. Jõgede süvendamine, kraavitamine.

Soomaa rahvuspargis väikese tõenäosusega ohutegur.

3. Elektriga röövpüük.

Liigid on mõõtmelalt väikesed ja neid enamasti ei püüta, kuid kahju tekitab elektriga röövpüügil, kui hukuvad elektrilöögist püügipiirkonnas olevad liigid.

4. Puudulikud andmed liikide leviku ja seisundi kohta Soomaa rahvuspargis.

Meetmed:

1. Liikide kaitse tagatakse vee-elupaikade kaitsega.

2. Kaitseala järelevalve tõhustamine.

3. Võldase ja hingi leviku ja seisundi täpsustamine Soomaa rahvuspargis.

3.1.6. Putukad

Kaitsekorralduskava aastateks 2000-2010 koostamise raames uuriti putukafaunast vaid luhtade liike. 2011. aastaks on teada 276 liiki liblikaid, neist päevaliblikaid 66 liiki, kiile 35 liiki (Suurkask 2011). Ekspert R. Karulaane arvamuse kohaselt elutseb rahvuspargis hinnanguliselt 600 liiki liblikaid. Haruldasi liike leitud ei ole, küll aga on elupaikade mitmekesisuse tõttu bioloogiline mitmekesisus suur. Mitmed liigid, kes on Eestis tervikuna haruldased, on Soomaal tavalised. Looduskaitsealustest putukaliikidest esinevad Soomaa rahvuspargis kolmanda kaitsekategooria kiililiigid valgelaup-rabakiil (*Leucorrhinia albifrons*) ja suur rabakiil (*Leucorrhinia pectoralis*), kolmanda kaitsekategooria liblikaliigid vareskaera-aasasilmik (*Coenonympha hero*), suur-mosaiikliblikas (*Euphydryas maturna*), sõõrsilmik (*Lopinga achine*) ja suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*), kolmanda kaitsekategooria mardikaliik laiujur (*Dytiscus latissimus*).

Soomaa rahvuspargi ja Soomaa loodusala kaitse-eesmärkides on nimeliselt ära toodud laiujur (*Dytiscus latissimus*), suur-mosaiikliblikas (*Euphydryas maturna*) ja suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*).

Arvestades Soomaa loodusala elupaiku, on Soomaa loodusala sobilik valgelaup-rabakiili, suur rabakiili, vareskaera-aasasilmiku ja sõõrsilmiku kaitseks.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis elab vähemalt 66 liiki päevaliblikaid, 35 liiki kiile ja vähemalt 4 liiki looduskaitsealuseid päevaliblikaid.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Soomaa rahvuspargis elab vähemalt 66 liiki päevaliblikaid
 2. Soomaa rahvuspargis elab vähemalt 35 liiki kiile.
 3. Soomaa rahvuspargis elab vähemalt 4 liiki looduskaitsealuseid päevaliblikaid.
 4. Putukarühmade leviku ja seisundi on täpsustatud Soomaa rahvuspargis.

Ohutegurid:

1. Elupaikade hävimine.

2. Ebapiisavad liikide leviku ja seisundi andmed.

Meetmed:

1. Putukaliikide kaitse tagatakse elupaikade kaitsega.

Niiduliikidele on oluline poollooduslike koosluste hooldamine, metsaliikidele erivanuseliste metsakoosluste säilimine, rabaliikidele rabamaastiku säilimine jne.

2. Putukarühmade leviku ja seisundi täpsustamine Soomaa rahvuspargis.

3. Päevaliblikate loendus Meiekose transektil.

3.1.6.1. Laiujur

Laiujur on suurim ujurlane nii Eestis kui Euroopas. Laiujuri nii valmikud kui vastsed elunevad mitmesugustes mageveekogudes, kuid eelistatud elupaigaks on puhtaveelised järved. Laiujuri levikut Soomaal tuleb täpsustada.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis elab elujõuline laiujuri populatsioon.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Laiujuri levik ja seisund on täpsustatud Soomaa rahvuspargis.

Ohutegurid:

1. Veekogude reostumine ja eutrofeerumine.

2. Liigi leviku ja seisundi andmete puudulikkus.

Meetmed:

1. Laiujuri kaitseks otseseid meetmeid ei planeerita.

2. Laiujuri leviku ja seisundi täpsustamine Soomaa rahvuspargis.

3.1.6.2. Suur-mosaiikliblikas

Suur-mosaiikliblika elupaikadeks on vanad lehtmetsad, niisked metsaservad ja soised metsad. Tüüpiline metsaliik. Röövikud toituvad saartel, vaarikatel ja kuslapuul. Nukud talvituvad enamasti rohurindes. Euroopa mastaabis taanduv liik. Soomaalt on leitud üksikuid isendid.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis elab elujõuline suur-mosaiikliblika populatsioon.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Suur-mosaiikliblika levik ja seisund on täpsustatud Soomaa rahvuspargis.

Ohutegurid:

1. Metsade lageraied.

2. Liigi leviku ja seisundi andmete puudulikkus.

Meetmed:

1. Suur-mosaiikliblika kaitseks otseseid meetmeid ei planeerita.

Soomaa piirkonnas on suured soised metsaalad sihtkaitsevööndites, kus metsanduslik tegevus on keelatud ning majandusmetsades on soovikumetsades lageraie keelatud.

2. Päevaliblikate seire Meiekose transektil.

3. Suur-mosaiikliblika leviku ja seisundi täpsustamine Soomaa rahvuspargis.

3.1.6.3. Suur-kuldtiib

Suur-kuldtiib elab luhtadel ja jõelammidel, soistel niitudel, veekogude kallastel. Röövikute toidutaimedeks on jõgioblikad, Euroopas aga ka mitmed lehtpuud ja põõsad.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis elab elujõuline suur-kuldtiiva populatsiooni.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Suur-kuldtiiva levik ja seisund on täpsustatud Soomaa rahvuspargis.

Ohutegurid:

1. Soode kuivendamine.

2. Märgade niitude metsastumine.

Liik eelistab elupaigana avatud vaheldusrikast maastikku. Soode ja luhaheinamaade võsastumisel ja metsa kasvamisel liik kaob.

3. Liigi leviku ja seisundi andmete puudulikkus.

Meetmed:

1. Suur-kuldtiiva kaitseks otseseid meetmeid ei planeerita. Liigi kaitse toimub läbi elupaikade kaitse.
2. Päevaliblikate seire Meiekose transektil.
3. Suur-kuldtiiva leviku ja seisundi täpsustamine Soomaa rahvuspargis.

3.1.7. Limused

Soomaa veekogudel ja nende kaldavöötmes on leitud 21 limuse liiki, kellest suuri karpe oli viis ja väikseid (keraskarpe *Sphaerium* ja *Pisidium*) neli liiki. Tigusid esines 12 liiki, kellest massiliselt esines erinevates elupaikades jõe-ematigu, mudakukk, harilik keeritstigu ja harilik labatigu. Nende liikide osa on veekogude iseregulatsioonimehhanismide tagamisel kõige suurem. Tähtsusetuks ei saa pidada ühtegi liiki, sest kõikidel oma ökoniššist tulenevalt kindel tähendus tema elupaiga kooslusele (Laanetu 1999).

Looduskaitsealustest limuseliikidest esineb Soomaa jõgedes paksukojaline-jõekarp (*Unio crassus*). Liigi Soomaa asurkond oli aastakümnete eest üks elujõulisemaid ja suurema asustustihedusega Eestis. Liik on arvukas Raudna, Halliste ja Navesti jões. Liigi seisundi hindamiseks on vajalikud täiendavad uuringud.

Paksukojaline-jõekarp elab keskmise- ja kiirevoolulistes, jaheda ja puhta veega jõgedes ning ojades. Liik on tundlik setete suure koormuse suhtes. Stabiilse asurkonna püsimiseks on vajalik rikkaliku vaheperemees-kalastiku olemasolu.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis elab paksukojalise-jõekarbi elujõuline populatsioon.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Paksukojalise-jõekarbi levik ja seisund on täpsustatud Soomaa rahvuspargis.
 2. Limuste rühma arvukus, levik ja seisund on täpsustatud.

Ohutegurid:

- 1. Põllumajandusreostus ja mürkained.**
- 2. Setete ülemäärane kuhjumine.**
- 3. Veekogude veetemperatuuri tõus.**
- 4. Vaheperemees-kalastiku arvukuse langus.**
- 5. Liigi leviku ja seisundi andmete puudulikkus.**

Meetmed:

1. Liigi kaitse tagatakse vee-elupaikade kaitsega.
2. Liigi leviku ja seisundi täpsustamine Soomaa rahvuspargis.

3.1.8. Taimed

Soontaimed

Soomaa rahvuspargi soontaimede flora koosneb 539 liigist, millest 24 liiki on eostaimed, 4 liiki paljaseemnetaimed ja 511 liiki on kattseemnetaimed. Soomaa flooras esineb 33 kaitsealust taimeliiki, 15 Eesti Punase Raamatu liiki ning 5 liiki, mida on nimetatud Loodusdirektiivi lisades (Suurkask, 2010). Sõnajalgtaimedest kasvab Soomaa rahvuspargis III kaitsekategooria liigid: mets-vareskold (*Diphasiastrum complanatum*), harilik ungrukold (*Huperzia selago*), harilik sookold (*Lycopodiella inundata*) ja karukold (*Lycopodium clavatum*). Kaitsealuseid paljaseemnetaimi Soomaa rahvuspargis ei kasva. Kaitsealustest katteseemnetaimedest kasvab Soomaa rahvuspargis karulauk (*Allium ursinum*), liiv-hundihammast (*Astragalus arenarius*), kiirjas ruse (*Bidens radiata*), laialeheline nestik (*Cinna latifolia*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), kuradi-sõrmkäpp (*Dactylorhiza maculata*), laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborine*), soo-neiuvaip (*Epipactis palustris*), niidu-kuremõök (*Gladiolus imbricatus*), roomav öövilge (*Goodyera repens*), harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*), siberi võhumõök (*Iris sibirica*), suur käopõll (*Listera ovata*), mets-õunapuu (*Malus sylvestris*), pruunikas pesajuur (*Neottia nidus-avis*), valge vesiroos (*Nymphaea alba*), väike vesiroos (*Nymphaea candida*), hall käpp (*Orchis militaris*), tähkjas rapuntsel (*Phyteuma spicata*), kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*), rohekas käokeel (*Platanthera chlorantha*), palu-karukell (*Pulsatilla patens*), aas-karukell (*Pulsatilla pratense*), mesimurakas (*Rubus arcticus*), ahtalehine ängelhein (*Thalictrum lucidum*), künnapuu (*Ulmus laevis*) ja lodukannike (*Viola uliginosa*).

Sammaltaimed

Soomaal on leitud 200 liiki sammaltaimi, nendest looduskaitse aluseid liike on 5 liiki, Eesti punase raamatu liike on 7 ja loodusdirektiivis mainitud liike on 27 liiki. Looduskaitsealused samblaliigid on II kaitsekategooria liik kolmehõlmaline batsaania (*Bazzania trilobata*) ja III kaitsekategooria liigid harilik võlvik (*Leucobryum glaucum*), sulgjas õhik (*Neckera pennata*), süstjas skapaania (*Scapania apiculata*) ja Wulfi turbasammal (*Sphagnum wulfianum*). Loodusdirektiivi liigid on loodusdirektiivi V lisas nimetatud kõik turbasamblad, mida Soomaal leidub 27 liiki (Suurkask, 2011).

Inimtegevuse suhtes tundlike samblaliikide suur arv näitab Soomaa metsade üldiselt vähest inimõju, kuigi erinevates kooslustes on sammalde arv väga erinev. Esinduslik on epifüütsete sammalde flora.

Natura 2000 standard andmebaasis on Soomaa loodusala kohta nimeliselt välja toodud loodusdirektiivi II lisas olevad taimeliigid: laialeheline nestik, kaunis kuldking ja palu-karukell.

Soomaa rahvuspargile iseloomulikud kaitsealused taimeliigid, mida peetakse vajalikuks kaitsekorralduskavas nimeliselt käsitleda on: harilik sookold, liiv-hundihammas, palu-karukell, laialeheline nestik, kaunis kuldking, niidu-kuremõök, siberi võhumõök, ja ahtalehine ängelhein.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis:
 1. Soomaa rahvuspargis kasvavate II ja III kaitsekategooria taimeliikide soodsa seisundi säilimine.
 2. Soomaa rahvuspargis kasvab 33 looduskaitsealust taimeliiki.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. II ja III kaitsekategooria taimeliigi soodsa seisundi säilimine.
 2. Soomaa rahvuspargis kasvab 33 looduskaitsealust taimeliiki.
 3. II kaitsekategooria liikide kasvukohad ja seisund on kaardistatud.

Ohutegurid:

- 1. Kaitsealuste taimeliikide kasvukohtade võsastumine.**
- 2. Küllastuskoormuse suurenemine.**
- 3. Taimede korjamine.**

Meetmed:

1. Poollooduslike kasvukohtade (elupaikade) hooldustööd.
2. Looduskaitsealuste samblaliikide kasvukohtade ja seisundi kaardistamine.

3.1.8.1. Harilik sookold

Harilikku sookolda kasvab Soomaa rahvuspargis ühel kasvukohal. Sookold armastab kasvada niiskel liiv- ja turvasmullal ja seda taime võib kohata siirdesoodes, soonitudel, rabamännikutes ja sooservades. Soomaa rahvuspargis kasvab taim tee-ehituse tarbeks pinnase kaevamisel rajatud maapinnalohu soostumisel tekkinud madalsoolaigul. Taime seisundist andmed puuduvad.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis kasvab elujõuline hariliku sookolla populatsioon.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Hariliku sookolla seisundi on teada ja taime (kasvukoha) seisundi jälgimiseks toimub seire.
 2. Hariliku sookolla elupaiga hooldamiseks on koostatud hoolduskava.

Ohutegurid:

1. Kaitsealuse taimeliigi kasvukoha kadumine.

Liigi kasvukohas põõsarinde liituvuse suurenemine, millega kaasneb valgustingimuste halvenemine (muutumine), mis võib osutada liigile liiga suureks keskkonnatingimuste muutuseks.

Meetmed:

1. Liigi kasvukohta inventeerimine hariliku sookolla seisundi väljaselgitamiseks. Eelnevate aastate andmete koondamine ja süstematiseerimine.
3. Liigi seisundi perioodiline seire, seiresammuga 3 aastat.

3.1.8.2. Liiv-hundihambas

Perioodiliselt läbiviidud liiv-hundihamba kasvukohtade seire andmetel on taime seisund Soomaa rahvuspargis rahuldav. Loendusandmetel on taime võsude arv olnud vahemikus 850-1750 võsu (kuna liiv-hundihambal arenevad maaalused võsud, millest omakorda arenevad maapealsed võsud on isendite eristamine võimatu ja otstarbekas on lugeda võsusid). Viimastel aastatel on taimevõsude arv langenud. 2009. aasta seire andmetel oli Soomaal 962 taimevõsu (Korts, 2009). Taime seisundi parandamiseks on oluline taime kasvukohtade säilitamine.

NB! Liik armastab kasvada autode poolt või lumelükkamisega taimkattest vabastatud teeservades, eelmise aasta metsamaterjali vaheladude kohas, kus ajutiselt hoiustatud metsamaterjal on osaliselt hävitanud sambla- ja rohurinde.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis on liiv-hundihamba 25 kasvukohta kokku 1000 võsuga.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Liiv-hundihamba võsude arv rahvuspargis 1000 tk.
 2. Liiv-hundihamba kasvukohti 25 tk.

Ohutegurid:**1. Kaitsealuste taimeliikide kasvukohtade kadumine.**

Liigi kasvukohas metsa puurinde liituvuse suurenemine, millega kaasneb valgustingimuste halvenemine ja samblarinde kasvu hoogustumine. Alusmetsa, eriti kuuse alusmetsa kasvu hoogustumine.

2. Samblarindest vabade, avatud liivaste kasvukohtade kadumine.

Taime seemnete idanemiseks on vajalik lahtise liivaga kasvukohtade olemasolu, selleks sobivad samblarindest vabastatud päikesepaistelised piirkonnad.

3. Taimede korjamine.

Taime tagasihoidliku välimuse tõttu on antud ohutegur suhteliselt väike.

Meetmed:

1. Liigi kasvukohtade hooldustööd ja täiendavate kasvukohtade loomine.
2. Ruunaraipe luidete sihtkaitsevööndi metsateede korrastamine.
3. Liigi seisundi perioodiline seire, seiresammuga 3 aastat.

3.1.8.3. Palu-karukell

Palu-karukella kohta pole Soomaa rahvuspargis süstemaatilisi seireid läbi viidud. Rahvuspargis on teada üks palu-karukella kasvukoht, mille pindala Keskkonnaregistri andmetel on 37,8 ha. Palu-karukell kasvab kuivades palu- ja nõmmemetsades poolavatud liivapinnasega nõlvadel (Kiristaja, Timm 2003).

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa rahvuspargis on palu-karukella 1 kasvukoht kokku 25 võsuga.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Palu-karukella kasvukoha säilimine 0,1 ha suurusel alal, võsude arv 25.
 2. Toimub palu-karukella süstemaatilise seire

Ohutegurid:**1. Kasvukoha valgustingimuste halvenemine.**

Metsa liituvust suurendab ja hoogustab kuuse alusmetsa kasvamine, valgustingimuste halvenedes asendub maapinnal sambliku ja hõre rohurinne tiheda samblarindega, mis ei sobi palu-karukella kasvuks.

2. Samblarindest vabade, hõreda taimestiku ja samblikuga kaetud kasvukohtade kadumine.

Metsaaluse samblikurinde asendumine samblarindega.

3. Elupaiga hooldustöödel masinate kasutamine.

Rasked metsatöömehhanad purustavad hõreda rohukamara ning vigastavad taimi. Muljuda saanud taimed hukuvad.

4. Taimede korjamine.**Meetmed:**

1. Liigi elupaiga hooldustööde teostamine käsitööna.
2. Liigi seisundi perioodiline seire, seiresammuga 3 aastat.

3.1.8.4. Laialeheline nestik

Laialeheline nestik kasvab varjukates kuuse- ja segametsades ning soometsades, eriti jõgede ja ojade ülejutatavatel kallastel. Keskkonnaregistri andmetel kasvab laialeheline nestik Soomaa rahvuspargis kahes kohas, kokku on kasvukoha pindalaks märgitud ca 27 ha. Mõlemad kasvukohad asuvad piiranguvööndis, kus metamajanduslik tegevus on lubatud. Kaitsekorralduskava koostamisel liigi seisundi andmed puuduvad. Välitöödega tuleb välja selgitada, kas liiki leidub ka registreeritud kasvukohtade naabruses asuvates sihtkaitsevööndites.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Taimeliigi laialeheline nestik soodsa seisundi säilimine.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Laialehelise nestiku kasvukohtade kaardistamine ja seisundi väljaselgitamine
 2. Regulaarne taime (kasvukoha) seisundi seire.

Ohutegurid:**1. Kaitsealuse taimeliigi kasvukohas metsamajanduslikud tööd.**

Liiki ohustavad metsamajandustegevusega kaasnevad muutused: valgustingimuste muutused, taimede hävimine väljaveoteedel ja laoplatesidel, metsade kuivendamine. Pärast lageraiet suudab liik püsida vaid mõned aastad.

Meetmed:

1. Laialehelise nestiku kasvukoha inventeerimine liigi seisundi väljaselgitamiseks. Eelnevate aastate andmete koondamine ja süstematiseerimine.

2. Laialehelise nestiku seisundi perioodiline seire, seiresammuga 4 aastat.

3.1.8.5. Kaunis kuldking

Kaunis kuldking on poolvarju eelistav käpaline. Kaunist kuldkinga leidub paiguti üle Eesti, rikkalike leiukohti on aga üksikuid. Taim on pikaldase arenguga. Taime areng seemnest õieni võib ulatuda 8-17 aastani. Kaitsekorralduskava koostamise ajaks ei olnud ülevaadet kauni kuldkinga seisundist Soomaa rahvuspargi kasvukohal.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Taimeliigi kaunis kuldking soodsa seisundi säilimine.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Kauni kuldkinga kasvukohad on kaardistatud ja seisundi teada.
 2. Toimub regulaarne taime (kasvukoha) seisundi seire.

Ohutegurid:

1. Kaitsealuse taimeliigi kasvukohas metsamajanduslikud tööd.

Metsataimena ohustab kuldkinga kasvukohti esmalt metsade raiumine. Eelkõige ohustavad lageraiet ja sellised võtted teistes raietüüpides, mille käigus rikutakse masinatega mullapinda. Lagedale jäänud taimede õitsemise kannatab hiliste öökülmade all juunis.

2. Poollooduslike koosluste majandamise muutused.

Võsastumine, ehkki teatud tingimustes loomulik suksessioon, nõrgendab populatsioone. Eelkõige on see puisniitudel kasvavate kuldkingade probleem, kuid ka hooldusraie tagajärjel võib põõsarinde jõuline kasv halvendada kuldkinga kasvutingimusi. Seega võsastuvates kasvukohtades tuleks teha võsaraiet (Kull 2000).

3. Taimede väljakaevamine, noppimine.

Meetmed:

1. Kauni kuldkinga kasvukoha inventeerimine liigi seisundi väljaselgitamiseks. Eelnevate aastate andmete koondamine ja süstematiseerimine.
2. Kauni kuldkinga seisundi perioodiline seire, seiresammuga 3 aastat.
3. Kauni kuldkinga kasvukohtade puhastamine võsast.

3.1.8.6. Niidu-kuremõök

Niidu-kuremõök kasvab lammi- ja soostunud niitudel, põõsastikes ja metsalagendikel, eelistades pehmemat pinnast ja ilmselt ka konkurentsivabamat kooslust. Võsa varjus kasvanud populatsiooni vitaalsus kasvab tugevasti põõsarinde likvideerimise järel. Soomaa rahvuspargis asuvad niidu-kuremõõga suuremad kasvualad Halliste jõe Raudna jõe ühinemiskoha piirkonnas (Suurkask, 2008)

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Taimeliigi niidu-kuremõök soodsa seisundi säilimine.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Niidu-kuremõõga kasvukohtade säilimine.

Ohutegurid:

1. Kasvukohtade võsastumine.

Niidu-kuremõök armastab kasvada vähehooldatud aladel. Kui aga põõsarinde kõrgus ületab tugevalt rohurinde kõrguse, hakkab liigi arvukus kiiresti vähenema.

2. Karjatamine.

Niidu-kuremõök ei talu karjatamist. Karjatatavatel aladel liik kaob.

3. Varajane niitmine.

Meetmed:

1. Luhtade hoolduskava koostamine.

Luhtade majandamiskavas tuuakse eraldi välja niidu-kuremõõga kasvukohad ning soovitusel nende piirkondade majandamiseks ja võsa tõrjumiseks. Niidu/kuremõõga kasvukohtades on loomade karjatamine piiratud.

2. Poollooduslike koosluste hooldustööd.

3. Niidu-kuremõõga seisundi perioodiline seire, seiresammuga 4 aastat.

3.1.8.7. Siberi võhumõök

Siberi võhumõök kasvab niisketel niitudel ja puisniitudel. Soomaal eelistab kasvada vähemajandatavatel või hooldamata luhtadel, kus põõsarinne pole veel oluliselt rohurindest üle kasvanud.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Taimeliigi siberi võhumõök soodsa seisundi säilimine.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Siberi võhumõõga kasvukohtade säilimine 112 ha suurusel alal.

Ohutegurid:

1. Kasvukohtade võsastumine.

Siberi võhumõök armastab kasvada vähehooldatud, suhteliselt niisketel aladel. Kui kasvukoht hakkab võsastuma, siis taimeliigi ohtrus väheneb.

2. Karjatamine.

Siberi võhumõök ei talu karjatamist. Karjatatavatel aladel liik kaob.

3. Varajane niitmine.

Meetmed:

1. Luhtade hoolduskava koostamine.

2. Poollooduslike koosluste hooldustööd.

3. Liigi seisundi perioodiline seire, seiresammuga 4 aastat.

4. Niitmise korral jätta Siberi võhumõõga kasvukohad niitmata.

3.1.8.8. Ahtalehine ängelhein

Ahtaleheline ängelhein kasvab Soomaal valdavalt Raudna jõe äärsetel ekstensiivselt hooldatud luhtadel ja luhaservadel. Suuremaid-väiksemaid kasvukohti on kogu rahvuspargi territooriumil. Kõige suuremad kasvualad jäävad aga Sandra, Kuusekäära, Karusekose luhtadele ja Tõstamaa jõe äärsetele väikestele heinamaadele.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Taimeliigi ahtalehise ängelheina soodsa seisundi säilimine.

- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Ahtalehise ängelheina kasvukohtade säilimine.

Ohutegurid:

1. Kasvukohtade võsastumine.

2. Luhtade intensiivne majandamine.

Karjatamise ja niitmise mõju ei ole selgelt kirjeldatud.

Meetmed:

1. Luhtade hoolduskava koostamine.
2. Poollooduslike koosluste hooldustööd.
3. Liigi seisundi perioodiline seire, seiresammuga 4 aastat.
4. Kasvukohtade niitmine üle ühe või paari aasta.

3.1.9. Samblikud

Soomaa rahvuspargis on teada 119 samblikuliigi esinemine, neist 68 kuulub suursamblike, 51 pisisamblike hulka. On leitud kaks Eesti Punasesse Raamatusse 4. kategooriasse kuuluvat liiki: harilik poorsamblik (*Menegazzia terebrata*) ja harilik kopsusamblik (*Lobaria pulmonaria*), sõrm-tinasamblik (*Stereocaulon dactylophyllon*) ja Neckeri kilpsamblik (*Peltigera neckeri*).

Valdavalt on tegemist epifüütsete samblikega, vähem on esindatud epigeiidsed ja epiksüülsed samblikud. Epiliitseid liike on leitud üksikutelt teeäärsetelt kividelt, mahajäetud taluhoone kivivundamendilt jms.

Lihhenoloogiliselt huvitavaimad paigad on Ruunaraipe luited (34 liiki) eelkõige maapinnasamblike poolest ja Tõramaa puisniit (38 liiki) erinevaid valgustingimusi vajavate liikide poolest.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Samblike liigirikkuse säilimine. Soomaa rahvuspargis kasvab 119 liiki samblikke.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Samblike liigirikkuse säilimine. Soomaa rahvuspargis kasvab 119 liiki samblikke.

Ohutegurid:

1. Kasvukohtade hävimine.

2. Õhu saastumine.

Soomaa loodusala asub suurematest saasteallikatest kaugel, nii et õhusaaste ohutegur on Soomaal suhteliselt väheoluline.

Meetmed:

1. Liigirikkuse kaitset teostatakse läbi elupaikade kaitse.

3.1.10. Seened

Soomaa rahvusparkis on registreeritud 360 liiki seeni, neist 27 liiki on kottseened, 186 liiki lehikseened ja 131 liiki torikulaadsed. Looduskaitsealuseid seeneliike on leitud üks liik, milleks on haavanääts (*Junghuhnia pseudozilingiana*). Eesti Punasesse Raamatusse kantud seeneliike on leitud neli, milledeks on haavanääts (*Junghuhnia pseudozilingiana*), seakõrv (*Gomphus clavatus*), lõunanahkis (*Punctularia strigosozonata*) ja lodupoorik (*Rigidoporus crocatus*).

Põlismetsade indikaatorliikidena on registreeritud narmastaelik (*Asterodon ferruginosus*), lilla tümak (*Leptoporus mollis*), suur haavataelik (*Phellinus populicola*) ja poripoorik (*Physisporinus vitreus*) (Parmasto 1999).

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Seenestiku liigirikkuse säilimine. Soomaa rahvusparkis kasvab 360 liiki seeni.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Seenestiku andmebaas on uuendatud.
 2. Seenestiku liigirikkuse säilimine. Soomaa rahvusparkis kasvab 360 liiki seeni.

Ohutegurid:

1. Kasvukohtade hävimine.

Meetmed:

1. Liigirikkuse kaitset teostatakse läbi elupaikade kaitse.
2. Soomaa seenestiku liigirikkuse uuring.

3.2. Elupaigad

Soomaa loodusala elupaigad on: järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), vanad loodusmetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*), lammi-lodumetsad (91E0*) ning laialehised lammimetsad (91F0).

3.2.1. Huumustoitelised järved ja järvikud (3160)

Sellesse elupaika kuuluvad huumustoitelised rabaveekogud – pruuniveelised järved ja rabalaukad, mille vesi on happeline ja humiainete tõttu tume. Natura standardandmebaasi andmetel on Soomaa rahvuspargis seda elupaika 0,51 % loodusala pindalast. Elupaika on kaardistatud kogupindalaga 207 ha. Huumustoiteliste järvede ja järvikute elupaiga alla kuulub ka Öördi rabas asuv Öördi järv.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Elupaiga esinemine vähemalt 207 ha suurusel alal esinduslikkusega A.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Elupaiga esinemine vähemalt 207 ha suurusel alal.
 2. Öördi järve säilimine.

Ohutegurid:

1. Elupaiga veekeskonna muutumine neutraalsemaks (aluselisemaks).

Õhusaastega rabadele kanduv tolmusaaste võib muuta keskkonda aluselisemaks, mille tulemusena muutub rabaveekogude ökoloogiline tasakaal.

2. Rabade kuivendamine.

Soomaa loodusala rabamassiivid on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse ning antud ohuteguri toimimahakkamine on vähetõenäoline.

Meetmed:

1. Rabades paiknevate kraavide sulgemine.

Elupaiga kaitse on tihedas seoses rabade, kui ökosüsteemi, komplekse kaitsega.

3.2.2. Jõed ja ojad (3260)

See elupaik hõlmab Eesti jõgede ja ojade neid lõike, mis on püsinud looduslikus või looduslähedases seisundis. Väärtuslikud on looduslikus looklevas sängis voolavad tasandikujõed, mis moodustavad vanajõgesid ning kus on paiguti kärestikke või kiirevoolulisi kivise-kruusase põhjaga lõike.

Natura standardandmebaasis on kirjas, et Soomaa looduslal on jõgede ja ojade elupaika 0,5% ala pindalas, mis teeb ligikaudu 200 ha. Põhikaardi alusel on nimetatud elupaika Soomaa rahvuspargis 151 ha. Tõenäoliselt on ekslikult arvestatud elupaiga hulka ka Navesti jõgi, mis asub väljaspool rahvusparki (loodusala). Loodusala ja rahvuspargi piir kulgeb mööda Navesti jõe vasakut kallast.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Elupaiga esinemine vähemalt 151 ha suurusel alal esinduslikkusega B.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud ja Natura standartandmebaasi parandused sisse viidud.
 2. Elupaiga esinemine vähemalt 151 ha suurusel alal.

Ohutegurid:**1. Jõgede elupaiga eutrofeerumine.**

Jõgede eutrofeerumist põhjustab enamasti hajus põllumajandusreostus ja suuremate asulate heitvete juhtimine jõkke. Soomaa rahvusparkis olulisi reostuskoldeid ei ole. Tähelepanu tuleb pöörata loodusalast ülevoolu jäävatelt aladelt pärit reostusele.

2. Jõgede ja ojade süngide muutmine.

Tõramaa jõe voolusängi muutmine Kõpu-Jõesuu maantee ehitamisel.

Meetmed:

1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks.
2. Jõgede vee keemiline ja bioloogiline seire.
Teostatakse vastavalt riiklikule seirekavale.
3. Loodusalast ülevoolu teostatavate veemajandustööde puhul hinnata nende mõju Soomaa rahvusparkis paiknevatele elupaikadele.
4. Tõramaa jõe loodusliku voolusängi taastamine Tipu ja Tõramaa vahel (Mardu luhal).
5. Teostada uuring Halliste jõe loodusliku voolusängi taastamiseks.

3.2.3. Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*)

Sellesse elupaika on arvatud liivastel, kuivadel või parasniisketel muldadel esinevad liigirikkad niidud. Niidu elupaik on kujunenud pikaajalise karjatamise või niitmise tulemusena.

Seda elupaika esineb Soomaa loodusala põhjaosas Navesti jõe kõrgetel kallastel. Kokku on elupaika liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (aruniidud) PKÜ 2000. aasta inventuuri andmetel 5 ha.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Elupaiga esinemine vähemalt 5 ha suurusel alal ning esinduslikkuse tõusmine tasemele B.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud.
 2. Elupaiga esinemine vähemalt 5 ha suurusel alal.

Ohutegurid:**1. Elupaiga võsastumine ja metsastumine.**

Elupaigad asuvad Navesti jõe vasakkaldal, kus on nende hooldamine väga vaevaline. Sisuliselt saab seda teha käsitsitööna ning puudub majanduslik huvi nende niitude hooldamiseks. Paremas seisus on suvekodude vahetus naabruses olevad niidualad, mida osaliselt niidetakse.

Meetmed:

1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks.
2. Niidualade taastamine.
3. Niidualade regulaarne hooldus.

3.2.4. Niiskuslembesed kõrgrohustud (6430)

Niiskuslembesed kõrgrohustud elupaik on Natura 2001. aasta inventuuri andmetel Soomaa rahvuspargis levinud 5 ha suurusel alal. Valdavalt on elupaiga esinduslikkus madal ning elupaik on tugevasti võsastunud. Hilisemal põhikaardil on elupaiga kohale märgitud metsamaa. Suuremad niiskuslembese kõrgrohustu elupaiga alad on Sandra külas Raudna jõe äärsetel aladel. Elupaiga seisund vajab kontrollimist ning andmebaasi andmed täpsustamist.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Elupaigatüübi niiskuslembesed kõrgrohustud levikualal avatud maastiku säilimine.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud.
 2. Avamaastiku säilimine 5 ha suurusel alal.

Ohutegurid:**1. Elupaiga võsastumine.**

Elupaiga säilimine on oluline avamaastiku säilimiseks.

Meetmed:

1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks.
2. Võsastunud alade korrastamine ja taastamine.
3. Korrastatud alade regulaarne hooldus.

3.2.5. Lamminiidud (6450)

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab lamminiidu elupaik 3,4% Soomaa loodusala territooriumist, mis teeb ligikaudu 1361 ha. Keskkonnaameti andmebaasi alusel on lamminiitused kokku 1373 ha (seisuga 2011 a). Valdavalt on elupaiga esinduslikkus hea või arvestatav. Kohati on elupaik tugevasti võsastunud. Suuremad lamminiidu alad on Halliste, Raudna ja Lemmjõe ääres.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Lamminiidu elupaiga säilimine vähemalt 1370 ha suurusel alal esinduslikkusega A.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud.
 2. Lamminiitude taastamine ja korrapärane hooldamine nii, et kaitsekorralduskava perioodi lõpuks oleks 1370 ha heas korras lamminiite.
 3. Avamaastiku (maastikuvaadete) säilimine.

Ohutegurid:

1. Elupaiga võsastumine.
2. Ülekarjatamine.

Meetmed:

1. Lamminiitude hoolduskava koostamine.
 2. Lamminiitude regulaarne hooldamine.
 3. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks.
 4. Võsastunud alade korrastamine ja taastamine.
 5. Lamminiitude hooldamiseks vajaliku infrastruktuuri korrastamine.
 6. Luhtade veerežiimi korrastamine
 7. Teisaldatavate sildade soetamine tagamaks optimaalsed ligipääsud hooldus- ja taastamistehnikatele.
 8. Loomade varjualuste rajamised.
 9. Heinaküünide rajamised.
 10. Olemasolevate heinaküünide hooldamine ja parandamine, suurveekahjude likvideerimine.
 11. Niitude hooldustehnika soetamine.
 12. Vanade talukohtade kasutuselevõtt niiduhoolduse eesmärgil.
- Rajades talukohtadele loomade varjualuseid, heinaküüne jms.

3.2.6. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510)

Sellesse elupaigatüüpi mahuvad vähesel määral kuni mõõdukalt väetatud rohumaad. Nendel niitudel puudub oluline looduskaitseväärus, kuid kohati on nad olulised puhveralad muude väärtuslikumate elupaikade vahel ja ümber. Sellesse elupaika kuuluvad ka rohkem kui kümme aasta eest sööti jäetud põllumaad, millel looduslik taimkate on enam-vähem taastunud.

Natura standardandmebaasi andmetes hõlmab elupaik 0,01% suuruse ala Soomaa loodusala, mis teeb ligikaudu 4 ha. Kaardistatud on elupaiga levik 2,2 ha suurusel alal. Vajalik on elupaiga leviku täpsustamine Soomaa rahvusparkis.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Elupaiga esinemine vähemalt 4 ha suurusel alal esinduslikkusega B.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud.
 2. Elupaiga esinemine vähemalt 4 ha suurusel alal esinduslikkusega B.

Ohutegurid:

1. Elupaiga võsastumine.

Meetmed:

1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks.
2. Võsastunud alade korrastamine ja taastamine.
3. Korrastatud alade regulaarne hooldus.

3.2.7. Rabad (7110*)

Raba taimeistikus valitsevad turbasamblad ja puhmastaimed, puisrabades kasvavad kidurad männid ja üksikud kased. Rabamassiivist eraldatakse lisaks rabale veel kaks elupaigatüüpi. Kui puude liituvus ületab 0,3 ja keskmine kõrgus nelja meetrit, siis eristatakse rabametsa elupaigatüüpi (91D0*). Suuremaid laukaid ja rabajärvi, mis on kantud põhikaardile, eristatakse elupaigatüübina huumustoitelised järved ja järvikud (3160).

Natura standardandmebaasi andmetel hõlmab raba elupaik 38,7% suuruse ala Soomaa loodusala, mis teeb ligikaudu 15 493 ha. (Kaardistatud on elupaiga levik 15 717 ha.) Eelpool nimetatud alast on aga välja arvamata suuremad laukad ja Öördi järv Öördi, Kikepera, Valgeraba ja Riisa rabas. Vajalik on elupaiga leviku täpsustamine.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Elupaiga esinemine vähemalt 15 493 ha suurusel alal esinduslikkusega A
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud.
 2. Elupaiga esinemine vähemalt 15 493 ha suurusel alal esinduslikkusega A.

Ohutegurid:

1. Kuivendustööd.

Meetmed:

1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks. Põhiliselt põhikaardi analüüs, et eraldada rabamassiivide sees paiknevad erinevad elupaigad.
2. Kuivendussüsteemide sulgemine.

3.2.8. Siirde- ja õõtsiksoo (7140)

Soomaa loodusala siirdesood paiknevad suuremate rabamassiivide servaaladel. Natura standardandmebaasi andmetel hõlmab siirde- ja õõtsiksoo elupaik 2 % suuruse ala Soomaa loodusala, mis teeb ligikaudu 801 ha. (Kaardistatud on elupaiga levik 784 ha.). Vajalik on elupaiga leviku täpsustamine.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Elupaiga esinemine vähemalt 784 ha suurusel esinduslikkusega A.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud.
 2. Elupaiga esinemine vähemalt 784 ha suurusel alal esinduslikkusega A.

Ohutegurid:

1. Kuivendustööd.

Meetmed:

1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks. Põhiliselt põhikaardi analüüs, et eraldada rabamassiivide sees paiknevad erinevad elupaigad.
2. Kuivendussüsteemide sulgemine.

3.2.9. Nokkheinakooslused (7150)

Nokkheinakooslused on Eesti tingimustes raba elupaigaga vahetult seotud kooslused, mida ei ole otstarbekas käsitleda eraldi elupaigana. Natura standardandmebaasis on Soomaa rahvusparkis nokkheina koosluste esinemine märgitud 0 %-l loodusala territooriumist.

Sellest tulenevalt ei ole vajadust püstitada nokkheinakoosluste elupaigale kaitse-eesmärke ja tuua välja ohutegureid ning meetmeid. Nokkheinakoosluste kaitse toimib läbi raba elupaiga kaitse.

3.2.10. Vanad loodusmetsad (9010*)

Natura standardandmebaasi andmetel esineb vanade loodusmetsade ehk läänetaiga elupaika 3,6 %-l Soomaa loodusala territooriumist, mis teeb ligikaudu 1441 ha (kaardistatud on elupaiga levik 1386 ha). Vanade loodusmetsade elupaik on tekitanud vastakaid arvamusi nii elupaiga leviku kui esinduslikkuse üle Soomaa rahvusparkis. Arvestades, et elupaiga levikuandmed on suuresti saadud metsakorralduse andmetest, on vajalik elupaiga levikuandmete kontrollimine ja täpsustamine.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Elupaiga esinemine vähemalt 1441 ha suurusel alal esinduslikkusega B.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud.
 2. Elupaiga esinemine vähemalt 1441 ha suurusel alal esinduslikkusega B.

Ohutegurid:

1. Metsamajanduslik tegevus.

Paljud vana loodusmetsa elupaiga alad asuvad Soomaa rahvusparki piiranguvööndis, kus majandustegevus on lubatud.

2. Metsakuivendus.

Meetmed:

1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks.
2. Rahvusparki tzoneeringu täpsustamine.
3. Kuivendussüsteemide sulgemine.
4. Olemasoleva kuivendussüsteemi hooldusest hoidumine.

3.2.11. Rohunditerikkad kuusikud (9050)

Natura standardandmebaasi andmetel esineb rohunditerikka kuusiku elupaika 0,5 %-l Soomaa loodusala territooriumist, mis teeb ligikaudu 200 ha (kaardistatud on elupaiga levik 182 ha). Rohunditerikka kuusiku elupaik on tekitanud vastakaid arvamusi nii elupaiga leviku kui esinduslikkuse üle. Elupaiga levikuandmed on saadud metsakorralduse andmetest. On vajalik elupaiga levikuandmete kontrollimine ja täpsustamine.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Elupaiga esinemine vähemalt 200 ha suurusel alal esinduslikkusega B.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud.
 2. Elupaiga esinemine vähemalt 200 ha suurusel alal esinduslikkusega B.

Ohutegurid:**1. Metsamajanduslik tegevus.**

Paljud rohunditerikka kuusiku elupaiga alad asuvad Soomaa rahvuspargi piiranguvööndis, kus majandustegevus on lubatud.

Meetmed:

1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks.
2. Rahvuspargi tzoneeringu täpsustamine.

3.2.12. Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)

Natura standardandmebaasi andmetel esineb soostuvate ja soo-lehtmetsade elupaika 3,6 %-l Soomaa loodusala territooriumist, mis teeb ligikaudu 1440 ha (kaardistatud on elupaiga levik 1382 ha). Elupaik on tekitanud vastakaid arvamusi nii elupaiga leviku kui esinduslikkuse üle. Elupaiga levikuandmed on saadud metsakorralduse andmetest. On vajalik elupaiga levikuandmete kontrollimine ja täpsustamine.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Elupaiga esinemine vähemalt 1440 ha suurusel alal esinduslikkusega B.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Elupaiga leviku andmed täpsustatud.
 2. Elupaiga esinemine vähemalt 1440 ha suurusel alal esinduslikkusega B.

Ohutegurid:**1. Metsamajanduslik tegevus.**

Paljud soostuva ja soo-lehtmetsa elupaiga alad asuvad Soomaa rahvuspargi piiranguvööndis, kus majandustegevus on lubatud.

2. Metsakuivendus.**Meetmed:**

1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks.
2. Rahvuspargi tzoneeringu täpsustamine.
3. Kuivendussüsteemide sulgemine.
4. Olemasoleva kuivendussüsteemi hooldusest hoidumine.

3.2.13. Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)

Natura standardandmebaasi andmetel esineb siirdesoo- ja rabametsade elupaika 9,4 % Soomaa loodusala territooriumist, mis teeb ligikaudu 3763 ha (kaardistatud on elupaiga levik 3765 ha). See elupaik esineb suurte soomassiivide servaaladel ning erineb siirdesoo ja raba elupaigast märgatavalt tihedama ja kõrgema puurinde poolest. Siirdesoo- ja rabametsa elupaiga puurinde võrade katvus on vähemalt 30% (liituvus 0,3) ning puude keskmine kõrgus on üle nelja meetri. Siirdesoo on puurindes valitsevateks liikideks sookask ja mänd, rabametsas valitseb mänd.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Elupaiga esinemine vähemalt 3763 ha suurusel alal esinduslikkusega A.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Elupaiga esinemine vähemalt 3763 ha suurusel alal esinduslikkusega A.

Ohutegurid:

1. Metsamajanduslik tegevus.

2. Metsakuivendus.

Meetmed:

1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks.
2. Rahvuspargi tzoneeringu täpsustamine.
3. Kuivendussüsteemide sulgemine.
4. Olemasoleva kuivendussüsteemi hooldusest hoidumine.

3.2.14. Lammi-lodumetsad (91E0*)

Natura standardandmebaasi andmetel esineb lammi-lodumetsa elupaika 0,05 %-l Soomaa loodusala territooriumist, mis teeb ligikaudu 20 ha (kaardistatud on elupaiga levik 18 ha). See elupaik esineb üleujutatavatel jõe- ja ojalammidel, kus muld on rikastunud tulvavee setetest. Lammi-lodumetsad on kujunenud lammi madalamatel jõe kaldakünnisest kaugemale jäävatel aladel, kus tulvavesi püsib kauem.

Lammi-lodumetsa elupaiga levikut tuleb täpsustada. Tõenäoliselt esineb lammi-lodumetsasid suuremal alal.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Elupaiga esinemine 20 ha suurusel alal esinduslikkusega A.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud ja andmebaasides parandatud.
 2. Elupaiga esinemine vähemalt 20 ha suurusel alal.

Ohutegurid:

1. Maaparandustööd.

Endiste kuivenduskraavide mõju.

Meetmed:

1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks.
2. Kraavide kinnikasvamine looduslikul teel.

3.2.15. Laialehelised lammimetsad (91F0)

Natura standardandmebaasi andmetel esineb laialehelise lammimetsa elupaika 0,2 %-l Soomaa loodusala territooriumist, mis teeb ligikaudu 80 ha (kaardistatud on elupaiga levik 96 ha). See elupaik esineb üleujutatavatel jõe- ja ojalammide kõrgematel kaldavallidel, mis on kujunenud tulvavete poolt kohale kantud suurematest setteosakekestest. Neil püsib tulvavesi lühemat aega kui madalamatel lodualadel (91E0*). See on Soomaa loodusala üks haruldasemaid ja väärtuslikemaid elupaiku.

Laialehelise lammimetsa elupaiga levikut tuleb täpsustada. Tõenäoliselt on tegemist eksitusega ning laialehelise lammimetsa ja lammi-lodumetsa elupaiga andmed on läinud vahetusse.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Elupaiga esinemine vähemalt 80 ha suurusel alal esinduslikkusega A.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Elupaiga esinemine vähemalt 80 ha suurusel alal esinduslikkusega A.
 2. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud.

Ohutegurid:**1. Maaparandustööd.****Meetmed:**

1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks.
2. Kraavide kinnikasvamine looduslikul teel.

3.3 Üksikobjektid ja maastikuelemendid

3.3.1 Lemmjõe tamm

Kaitsealune üksikobjekt Lemmjõe tamm (KLO4000894) asub Soomaa rahvuspargis Raudna jõe kaldal Lemmjõe suubumiskohast Raudna jõkke 150 meetrit ülesvoolu. 1981. aasta andmetel on Lemmjõe tamme übermõõt 1,3 m kõrguselt mõõdetuna 452 cm (0,7 m kõrgusel $\bar{U}=490$ cm) ja kõrgus 19 m. Lemmjõe tamm on looduskaitse all alates 1966. aastast (EELIS). Lemmjõe tamme eripäraks on puu harunemine rinnakõrgusel mitmeks jämedaks haruks. Lemmjõe tamm on väga populaarne külustusobjekt rahvuspargis.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Lemmjõe tamme soodsa seisundi säilimine ja kaitsealuse üksikobjekt on hinnatud külustusobjekt.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Lemmjõe tamme säilimine elujõulisena.
 2. Lemmjõe tamme ümbrus on korrastatud 0,2 ha suurusel alal.

Ohutegurid:

1. Lemmjõe tamme ümbruse võsastumine ja tammele avanevate vaadete kadumine.

Lemmjõe tamm kasvab Lemmjõe keele niiduala servas. Niiduala hooldamise lakkamisel hakkab kiiresti kasvama noor haavavõsa.

2. Lemmjõe tamme läheduses kasvama jäetud noorte kuuskede kasvamine tamme võrresse.

Hooldustööde käigus on tamme võrastiku alla jäetud kasvama mõned noored kuused, mis on aastatega sirgunud ja ulatuvad tamme võrresse. Kuuskede kasvamisel tamme võrresse muutuvad valgustingimused. Täiendava varje tekkimine ei mõju tammele soodsalt, võra alumised oksad kahjustuvad.

3. Lemmjõe tamme murdamine.

Tamme võra on väga laiaulatuslik ja koosneb mitmest suurest harust. Võra harude kasvades suureneb harude raskus ja see võib põhjustada tamme harude murdamise ja tamme lõhenemise. Antud kaitsekorraldusperioodil nimetatud ohutegur reaalseks ohuks ei ole.

Meetmed:

1. Hooldustööd Lemmjõe tamme ümbruse korrastamiseks. Nimetatud hooldustööd langevad kokku Lemmjõe keele niidu hooldustöödega. Juhul kui ei ole ressursse kogu niiduala hooldamiseks, on vajalik vähemalt kahekordse võra diameetri ulatuses igal aastal niiduala niita, takistamaks ala võsastumist ning üle 2-3 aasta lausaliselt kogu niiduala võsast puhastada.
2. Lemmjõe tamme võrresse kasvanud kuuskede eemaldamine.
3. Lemmjõe tamme võra seisundi perioodiline seire. Vajadusel kaitsemeetmete väljatöötamine ja rakendamine.

3.3.2. Soomaa maastik

Vastavalt Viljandi maakonnaplaneeringu teemaplaneeringule "Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused" on Soomaa rahvuspargi maastik arvatud maakondliku tähtsusega väga väärtuslikuks (klass I) maastikuks. Soomaa rahvuspargi väärtuslikumad lamminiidud on Halliste ja Tõramaa puisniidud, Tõramaa, Karusekose, Piiri, Läti, Tipu,

Kuusekäära, Sandra, Oksa luhad ja Mulgi heinamaa. Soomaa on üks väheseid kohti, kus veel näeb nii suuri niidetud looduslikke luhtasid. Võimsat vaatepilti pakuvad üleujutused. Teid mööda sõites avanevad huvitavad vaated Tipu külas, Oksal, Kuusekääral, Riisal (lisa 12).

Soomaa servas asub Hüpassaare talu - helilooja Mart Saare sünnikoht, praegu muuseum. Rahvuspargi vahetus läheduses, Ivaski külast põhja pool asub Lubjassaare talu, kus elas kunstnik Johann Köler (Viljandi Maavalitsus 2004).

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Ajalooliselt kujunenud planeeringuga maastiku ja maastikuvaadete säilimine.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Maastikuvaated on taastatud ja hooldatud.
 2. Ajalooliselt kujunenud planeeringuga maastiku ja maastikuvaadete säilimine.

Ohutegurid:

1. Maanteeservade ja kraavikallaste kinnikasvamine, mille tulemusena kaovad maastikuvaated maanteelt.

Maanteekraavid ja kraavipervede hooldamine luhtadel ning põldudevahelisel alal ei ole toetustega kaetud ning võsa koristamine kraavipervedelt on vähetasuv. Maastikuvaadete säilimise huvides ei ole otstarbekas lasta võsal kasvada niikaua, et sellest saaks suuremadiameetrilist küttematerjali.

2. Luhtade võsastumine ja metsastumine.

3. Maastikuvaadete kinnikasvamine.

Mõeldakse vaateid maanteesildadelt, kus vaateid takistab jõekallastele kasvav võsa või tee ja jõe vahelisel maaribal kasvav pajustik ja lepik jms.

Meetmed:

1. Kraavikallaste regulaarne hooldamine.
2. Poollooduslike elupaikade taastamis- ja hooldustööd (luhaniitude hooldustööd).
3. Riisa põldude ala avatud hoidmine, kraavikallastelt võsa likvideerimine.
4. Meiekose, Riisa, Kuusekäära, Oksa, Tipu silla piirkonnas maastikuvaadete hooldamine, puude ja võsa likvideerimine.

3.4. Pärandkultuur

3.4.1. Pärandobjektid

Taliteed

Liikumisteedena on Soomaal kasutatud jõgesid ja nende kõrgematel kallastel kulgevaid vankriteid ning suurte soode ületamist taliteede abil. Teede võrgustikul on põlisloodusaladel oluline väärtus. Nendele on koondunud erinevaid lugusid-legendid, mistõttu nende kasutamine matkamarsruutidena omab head potentsiaali.

Taluasemed

Tänaseks on Soomaa kunagisest asustusest hooneid säilinud vähe, kuid enamasti on hästi säilinud talude asemed, kus kunagistest taludest annavad tunnistust vundamendid, põlispuud jms inimese poolt kujundatud objektid. Taluasemed ilmestavad maastikku ja rikastavad seda lugudega.

Rippsillad

Soomaa maastikku on aegade jooksul ilmestanud erinevad sillad. Raudna jõgi kandis kunagi lausa Sillavalla jõe nime. Tänapäevaks on Soomaa piirkonnas säilinud kolm rippilda, mis on suhteliselt viletsas seisus. Säilinud on Karuskose, Tākussaare ja Aesoo rippild.

Heinaküünid

Traditsiooniliselt ilmestasid Soomaa luhamaastikku heinaküünid. Heinaküünid olid lihtsa ehitusega ja valmistatud kohalikust materjalist. 2011. aastaks oli Soomaa rahvuspargis taastatud ja leidsid sihtotstarbelist kasutamist kolm heinaküüni. Heinaküünid asusid Oksa puisniidul, Läti luhal ja Tipu luhal.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Soomaa asustuse kujunemise loo interpreteerimine ning tutvustamine ja asustusstruktuuri traditsioone arvestavad kaitsekorralduslikud otsused.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Pärandobjektide on kaardistatud ja seisund kirjeldatud.
 2. Pärandobjektide eksponeerimise kontseptsiooni on väljatöötatud ja rakendatud.
 3. Objektide on säilinud ja konserveeritud.

Ohutegurid:

1. Traditsioonilise, looduslikest oludest lähtuva, asustusstruktuuri kadumine ja asendumine kaasaegsetest maakasutuse piirangutest lähtuva asustusstruktuuriga.

2. Veel säilinud objektide hävimine (unustusse vajumine).

3. Suurvesi

Suurvesi võib olemasolevaid objekte lõhkuda, nagu juhtus 2005. aasta suure üleujutuse ajal. Samuti kiirendab üleujutusest tingitud niiskus ja veekahjustused talukohtade kadumist.

Meetmed:

1. Inventuuri läbiviimine pärandobjektide seisundi ja asukoha täpsustamiseks.
2. Kontseptsiooni väljatöötamine Soomaa endiste talukohtade tähistamiseks, hooldamiseks, tutvustamiseks.
3. Pärandobjektide hooldus ja rekonstrueerimine.
4. Pärandobjektide infomaterjalide (uuringutulemuste) publitseerimine.
5. Pärandobjektide omanike teavitamine, konsulteerimine ja abistamine pärandobjektide säilitamisel.

3.4.2. Kultuuriloolised objektid

Soomaa rahvuspargi ehituspärandi kaitse üldised põhimõtted on toodud lisas 16.

Hüpassaare majamuuseum

Hüpassaarest on pärit helilooja Mart Saar (1882-1963). Siin vanas metsavahikohas elasid tema vanemad ja nende eelkäijad. Praegu asub Hüpassaares Mart Saare majamuuseum, Viljandi muuseumi filiaal.

Pauna talu

Suure-Kõpu vallas Tipu külas Pauna renditalus on sündinud Villem Reiman (1861-1917). Villem Reiman oli väljapaistev ühiskonnategelane, rahvusliku ning venestusvastase liikumise üks olulisemaid juhte, Kolga-Jaani koguduse õpetaja ja tuntud kultuuriloolane.

Päästala talu

Legendaarse haabjameistri Jaan Rahumaa sünnikoht.

Pärna talu

Üks vähestest säilinud metsataludest Soomaal.

Tipu kool

Tipu Algkool asutati kohaliku mõisniku eestvedamisel. 1895. a. alates toimus koolitöö vanas kõrtsis, kuid 1932. a. valmis uus koolimaja, kus parematel aegadel sai õpetust 40-50 last.

Särgoja kõrts

Üle suurte soode kulgevate taliteede äärde ehitati kõrtsid, kus teelised said keha kinnitada ja väsinud hobustel puhata lasta. Üks suuremaid kõrtse oli Särgoja kõrts. Tänapäevaks on Särgoja kõrtsist alles maakividest mantelkorsten.

Oksa ait

19. sajandist pärit ait, mis on ainukesena säilinud endise Oksa metsavahikoha hoonestusest.

Karuskose metsavahimaja

Eelmise sajandi kahekümnendatel aastatel ehitati ühetaolise projekti järgi metsavahikordoneid. Karuskose metsavahikordon on säilinud näide 20. sajandi algusaegsest kultuuriloost. Karuskose kordoni hoonete baasil on kavas välja arendada RMK-le kuuluv Karuskose metsamaja.

Toonoja küla ja Mardi talu

Toonoja küla oli Kuresoo rabasaarel paiknev küla. Praegusest külast on alles mõned taluasemed, maakelder ning Mardi taluhoone. Kunagise taluelu iseloomustajana on tarvilik Mardi talu säilimine ja selle ümbruse korrastamine.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Eesti kultuurile ja Soomaa piirkonnale iseloomulike kultuurilooliste objektide säilimine, nende seisundi paranemine ning külastajatele eksponeerimine. Külastajate teavitamine nimetatud objektide rollist Eesti kultuuris.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Kultuuriloolistele objektidele hoolduseks on koostatud hoolduskava.
 2. Pärandobjektide eksponeerimine ja tutvustamine.
 3. Pärandobjektid on säilinud ja korrastatud.

Ohutegurid:

1. Traditsioonilise, looduslikest oludest lähtuva, asustusstruktuuri kadumine ja asendumine kaasaegsetest maakasutuse piirangutest lähtuva asustusstruktuuriga.
2. Objektide hävimine (unustusse vajumine).

3. Suurvesi

Suurvesi võib olemasolevaid objekte lõhkuda, nagu juhtus 2005. aasta suure üleujutuse ajal. Samuti kiirendab üleujutusest tingitud niiskus ja veekahjustused talukohtade kadumist.

Meetmed:

1. Riigi omanduses olevate kultuurilooliste objektide hooldus- ja/või rekonstrueerimiskavade koostamine. Soovituslikult koostada hoolduskavad ka eraomanduses olevatele objektidele.
2. Kultuurilooliste objektide hooldamine ja rekonstrueerimine.
3. Kultuurilooliste objektide loodusväärtusi arvestav eksponeerimine ja tutvustamine.
4. Kultuurilooliste objektide andmebaasi edasiarendus.
5. Kultuurilooliste objektide infomaterjalide (uuringutulemuste) publitseerimine.
6. Pärandkultuuri objektide omanike koolitus ja teavitustöö.

3.4.3. Kultuuritraditsioonid

Ühepuuloosik

Soomaa piirkonna iseloomulikuks liikumisvahendiks oli ühepuuloosik ehk haabjas. Väga hinnatud on oskusteave haabjate valmistamisest.

Heinategu

Poollooduslike koosluste säilimiseks on oluline pidev heina niitmine ja koristamine. Suurtel pindadel on seda otstarbekas teha masinatega. Samas on Soomaal väga palju piirkondi, kus tuleb heinaniitmise tööd teha käsitsi – niiduservad, puisniidu osad, kraavikaldad, väikesed lagendikud matkaradade ääres jms. Traditsioonilise elulaadi juurde kuulus suvine heinatöö luhtadel. Oluline on säilitada oskusteavet käsitsi heina niitmise ja koristamise kohta, tööriistadest ja töövõtetest.

Rahvapärимused ja külajutud

Iga piirkonna muudab eriliseks sellele piirkonnale iseloomulikud ja ainuomased külajutud, pärimused ja pajatused. Piirkonna inimasustuse vähenemisega kaovad ka kunagised lood. Oluline on praeguseks veel säilinud pajatuste kogumine ning ka kaasaegsete lugude talletamine.

Üleujutuseaegne elulaad

Soomaa elu-olu mõjutas suurel määral üleujutus, suurvesi tingis tööde rütmi ja talletus rahvatarkusesse. Rahvuspargi tutvustamisel ja piirkonna eripära väljatoomisel on oluline kajastada üleujutuse mõju kohalike inimeste elule ja tegevustele. Igakevadine töö suurveeajal oli palgaparvetus. Legendaarseks on saanud parvepoisid.

Asustusstruktuuri muutused

Inimtegevuse valdkondade muutumise tõttu on muutunud Soomaa asustusstruktuur. Inimasustus on kadunud paljudest taludest, rabasaartelt, kaugetest metsataludest. Inimasustus on koondunud peamiselt kolme külasse – Tipu, Riisa, Sandra. Kunagise Soomaa asustuse tutvustamiseks on oluline talukohtade tähistamine ja vastavate infomaterjalide publitseerimine. Kunagistele talukohtadele on vaja leida kaasaegsem funktsioon– näiteks karjamaadel talukohale loomade varjualuse rajamine vms.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Eesti kultuurile ja Soomaa piirkonnale iseloomulike tegevuste ja tavade säilimine. Piirkonnale iseloomulike käsitööskuste säilimine ja õpetamine.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul:
 1. Soomaale iseloomulike käsitööskuste säilimisele kaasaaitamine.
 2. Ühepuulootsikute valmistamise oskused on säilinud.
 3. Traditsioonilise elulaadi uurimine.
 4. Traditsioonilise elulaadi tutvustamine.
 5. Traditsioonilise elulaadi interpreteerimine kaasaegses kasutuses.

Ohutegurid:

1. Soomaa omapära kadumine.
2. Vähene teadlikkus Soomaa piirkonna traditsioonidest.
3. „Pseudopärand“ ehk Soomaaga mitteseotud traditsioonide eksponeerimine (ehituses, üritustel jms).
4. Traditsioonilise, looduslikest oludest lähtuva, asustusstruktuuri kadumine ja asendumine kaasaegsetest maakasutuse piirangutest lähtuva asustusstruktuuriga.

Meetmed:

1. Soomaa traditsioonilise elulaadi interpreteerimine kaasaegses kasutuses (haabja kasutamine jõematkadel, Soomaale iseloomulike sildade ehitamine külastusrajatistel, talgud jms).
2. Teabematerjalide publitseerimine.
3. Kohaliku käsitöö, töövahendite, haabjavalmistamise oskusteabe ja traditsiooniliste töövõtete edasiandmisele kaasaaitamine, vastavasisuliste ettevõtmiste toetamine.
4. Piirkonna rahvapärimeste kogumine ja talletamine.
5. Vanade ehitiste rekonstrueerimisel või uute ehitiste rajamisel lähtuda soomaa rahvusparki ehituspärandi kaitse ülsistest põhimõtetest, mis on toodud lisas 16.

4. SOOMAA RAHVUSPARGI VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE JA KÜLASTUSKORRALDUS

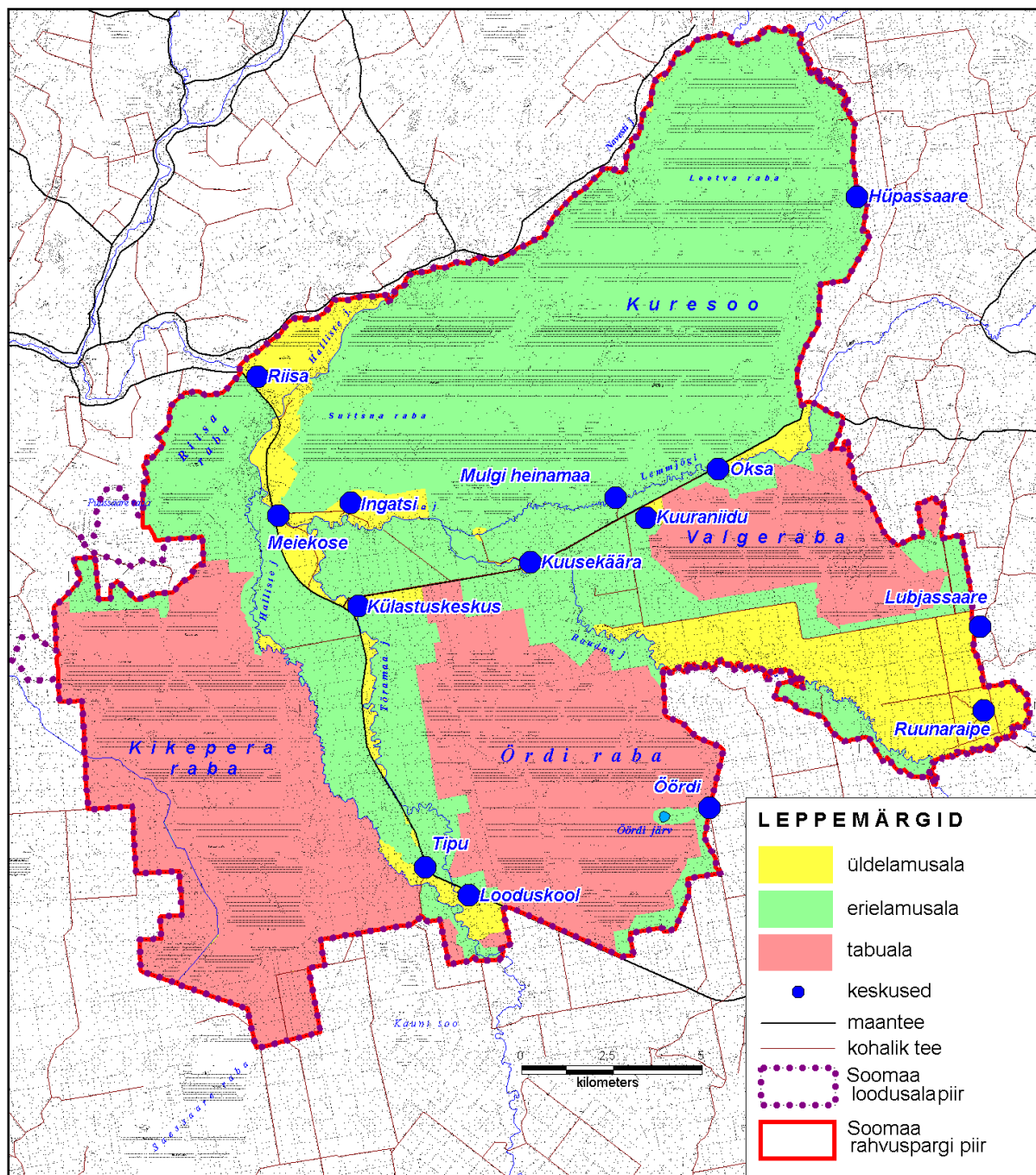
Soomaa rahvuspark on piirkonna (Viljandi maakonna ja Pärnu maakonna) oluline külastusobjekt. Laialdaselt on tuntud Soomaa viies aastaaeg ehk üleujutus. Populaarsed on Soomaa kanuumatkad mööda käänulisi, metsade ning luhtadega palistatud jõgesid.

Rahvuspargi külastajate tarbeks on rajatud 10 loodusrada ja 20 laagriplatsi, 3 vaatetorni ning 24 parkimisplatsi. 2000. aastal avati Soomaa rahvuspargi südames Soomaa rahvuspargi külastuskeskus (loodusmaja). Soomaa rahvuspargi külastusrajatised on toodud kaardil lisas 8.

Soomaa rahvuspargi külastatavus on aastatega järjest suurenenud. Külastuskeskuse andmetel külastas Soomaa rahvusparki 2011. aastal hinnanguliselt 38 000 inimest. Rahvuspargi külastuskeskust külastab aastas keskmiselt 8000-10 000 inimest.

Soomaa rahvuspargi väärtuste tutvustamiseks ja külastuspiirkondade väljaarendamiseks on Soomaa rahvuspark jagatud erinevatesse vöönditesse. Külastuspiirkondade väljaselgitamiseks on rahvuspargi territoorium jagatud ROS süsteemi kasutades nelja vööndisse – keeluala, erielamusala, üldelamusala ja keskus (joonis 5).

- ❑ Keelualal (tabuala) külastust ei toimu. Vastavalt kaitse-eeskirjast tulenevatele piirangutele on keelualad Tuhametsa loodusreservaat, Kikepera raba, Valgeraba, Paelamaa ja Venesauna sihtkaitsevöönd. Keelualadena käsitletakse vaikumisi ka eravalduses olevaid õuealasisid, kus külastajate viibimine on lubatud ainult omaniku nõusolekul.
- ❑ Erielamusalal puudub turismile vajalik infrastruktuur ja objektidele ligipääs on raske. Keskkonnaamet ning RMK soovivad külastajal neid alasid kasutada vaid giidi juhendamisel (seda soovitus ei käsitleta nõudena ning kohalikele elanikele, kes kasutavad piirkondi marja- ja seenekorjamiseks, see ei laiene). Tavaliselt on külastajate hulk seal tühine.
- ❑ Üldelamusalal on turismi jaoks infrastruktuur valdavalt olemas ja külastajad saavad nendes piirkondades liikuda iseseisvalt, kasutades Keskkonnaameti ja RMK poolt koostatud infomaterjale ja viidastust. Ligipääs on rahuldav kuni hea (Soomaa oludes) ja külastajate hulk on suur.
- ❑ Keskustesse on kontsentreerunud turismile vajalik infrastruktuur. Reeglina on juurdepääs hea, külastusele ei ole seatud rangeid piiranguid, v.a kaitse-eeskirjast tulenevad piirangud ning külastajate hulk on suur.

Joonis 5. Soomaa rahvuspargi külastuspiirkondade tsoneering.

4.1.. Külastusrajatised

4.1.1. Soomaa rahvuspargi looduskeskus

Soomaa rahvuspargi looduskeskus on rajatud endise Kõrtsi-Tõramaa talukompleksi kohale. Looduskeskuse kompleksi kuuluvad: looduskeskuse hoone, endine taluelamu, aitkuur, puukuur, kelder, saun. Looduskeskuse juures asub kaks lõkkeplatsi, telkimisala, varjualune, kaks kämpinguhoonet, laste mänguväljak ja infrastruktuuri rajatised.

Looduskeskuse ülesandeks on rahvusparki külastajate igakülgne abistamine ja teavitamine rahvusparki kaitseväärtustest ja kaitsealistest piirangutest. Informatsiooni jagamine rahvusparki tutvumisvõimaluste kohta ning rahvusparki tutvustamine ekspositsiooni kaudu. Teavitus- ja loodushariduslike ürituste korraldamine.

Looduskeskuse tegevuse edasiarendamiseks on vajalik teostada alljärgnevad muudatused-uuendused:

- Uue Soomaa rahvusparki tutvustava ekspositsiooni rajamine
- Loodusklassi rajamine
- Väliklassi rajamine
- Luhavaateplatvormi rajamine

Meetmed:

1. Uue Soomaa rahvusparki tutvustava ekspositsiooni rajamine.
2. Loodusklassi rajamine.
3. Väliklassi rajamine.
4. Luhavaateplatvormi rajamine.
5. Olemasoleva hoonestuse rekonstrueerimine.

Külastuskeskuse soojustuse korrastamine ja soojapidavuse parandamine, veetorustiku rekonstrueerimine, küttesüsteemi rekonstrueerimine jne.

6. Kommunikatsioonide ja välirajatiste rekonstrueerimine.
7. Laste mänguplatsi uuendamine.
8. Parkimisplatside, teeradade ja sissesõidutee korrastamine.
9. Haljastuse hooldus.

4.1.2. Loodusrajad

Soomaa rahvusparki tutvustamiseks on rajatud loodusrajad. Loodusrajad jagunevad infomaterjalide ja stendidega varustatud õpperadadeks ning ilma infostendideta matkaradadeks. Soomaa rahvuspaegi külastusrajatiste paiknemine on toodud lisas 8.

Riisa õpperada – tutvustab rabaökosüsteemi, Navesti jõge. Pikkus 4,8 km.

Ingatsi õpperada – tutvustab raba ja soovikumetsa ökosüsteemi. Pikkus 3,6 km.

Meiekose õpperada – tutvustab kunagist Tõramaa küla maastiku, Tõramaa jõe, luhaniitude ning lammimetsade ökosüsteemi. Pikkus 2,8 km.

Koprarada – tutvustab soovikumetsa ja Tõramaa jõe ökosüsteemi ning kobra elutegevust. Pikkus 1,8 km.

Kuuraniidu õpperada – tutvustab vana metsa ökosüsteemi. Pikkus 1 km.

Lemmjõe õpperada – tutvustab lammimetsa ja lodumetsa ökosüsteemi. Pikkus 4 km.

Hüpassaare õpperada – tutvustab Kuresoo raba ja erinevate metsade ökosüsteemi ning Mart Saare majamuuseumi. Pikkus 5 km.

Öördi järve õpperada – tutvustab Öördi raba ja Öördi järve ökosüsteemi. Pikkus 1,4 km.

Kuresoo matkarada I (Karuskose-Lemmjõe matkarada) – Viib mööda Raudna jõekallast Karuskoselt Lemmjõe. Ühendab omavahel Lemmjõe ja Ingatsi õpperada. Pikkus 3 km.

Pauna kultuurilooline rada – tutvustab Tipu külamaastikku, Soomaa kultuuripärandit.

Planeeritavad rajad

Oksa kultuurilooline rada – matkarada, mis tutvustab Oksa piirkonna loodus- ja kultuurimaastiku ning kultuuripärandit.

Tipu õpperada – tutvustab Tipu küla kultuurilugu, luhamaastikku ja Pääsma lodumetsa.

Karuskose-Meiekose matkarada – viib külastuskeskusest Meiekose õpperajale, sealt läbi metsa Pärna talukohast mööda Karuskosele.

Meetmed:

1. Loodusradade hooldus ja korrastamine.

Tööde täpsemaks planeerimiseks koostatakse RMK poolt viieks aastaks külastuskorralduskava „Soomaa rahvusparki külastuskorralduskava 2011-2016“

2. Külastuse mõju hindamine kaitsealustele elupaikadele ja teistele kaitseväärtustele, seiresammuga 5 aastat.

3. Uute loodusradade rajamine (sh uute radade projekteerimisel tuleb esmalt hinnata nende mõju Natura 2000 väärtustele).

4.1.3. Lõkkekohad

Soomaa rahvusparkis on 20 lõkkekohta. Lõkkekohad on: Hüpassaare lõkkekoht, Kalameeste lõkkekoht, Karuskose metsavahi lõkkekoht, Kuuraniidu lõkkekoht, Kõrtsi-Tõramaa lõkkekoht, Lemmjõe keelemetsa lõkkekoht, Läti torni lõkkekoht, Meiekose saarte lõkkekoht, Meiekose tamme metsaonni lõkkekoht, Muinasküla lõkkekoht, Mulgi heinamaa lõkkekoht, Oksa küüni lõkkekoht, Oksa lõkkekoht, Oksa silla lõkkekoht, Ruunaraipe lõkkekoht, Toonoja lõkkekoht, Tõramaa vaatetorni lõkkekoht, Abaja lõkkekoht, Tõramaa oja lõkkekoht, Öördi metsaonni lõkkekoht.

Meetmed:

1. Lõkkekohtade hooldus ja korrastamine.

Tööde täpsemaks planeerimiseks koostatakse viieks aastaks külastuskorralduskava „Soomaa rahvusparki külastuskorralduskava 2011-2016“

4.1.4. Metsaonnid

Soomaa rahvusparki metsaonnid on Meiekose tamme, Muinasküla, Abaja kelder ja Öördi metsaonn. Metsaonnid vajavad remontimist ja uuendamist.

Meetmed:

1. Soomaa metsaonnide hooldus.

2. Soomaa metsaonnide renoveerimine.

4.1.5. Karuskose metsavahimaja kompleks

Soomaa rahvusparkis on üks riigile kuuluv metsavahimaja koos abihoonetega. RMK on metsavahimaja sauna rajanud Karuskose metsamaja. – Karuskose metsavahi saun ehk Karuskoe metsamaja on endine Karuskose metsavahikordoni saun. Karuskose metsavahikordon on ehitatud 20. sajandi esimese poole tüüpprojekti järgi metsavahi kordoniks. Näidisenä omaaegsest kultuuripärandist väärivad Karuskose metsavahikordoni hooned säilitamist.

Karuskose kordonist arendada välja loodushariduse/ühistegevuse/kogukondliku koostöö tugipunkt ning rajada ekspositsioon piirkonna ainelise kultuuri tutvustamiseks.

Meetmed:

1. Karuskose metsavahimaja ning kompleksi kõrvalhoonete hooldus.

2. Karuskose metsavahimaja ümbruse ja haljastuse korrastamine, õunaiaa uuendamine, puude lõikus, piirdeaia taastamine, pinnase tasandamine, kuivenduskraavide puhastamine jms.
3. Karuskose metsavahimaja abihoonete restaureerimine (renoveerimine) ja kaasaegsel otstarbel rakendamine. Siinhulgas ka elektrivarustuse korrastamine.
4. Karuskose metsavahimajast loodushariduse tugipunkti väljaarendamine.
5. Karuskose metsavahimaja kompleksi baasil Soomaa ajaloolise ekspositsiooni väljaarendamine.
6. Karuskose metsamaja hooldus ja korrastamine.

4.1.6. Vaatetornid

Soomaa rahvuspargis on kolm vaatetorni.

Ingatsi vaatetorn – asub Ingatsi õpperajal Kuresoo rabarinnakul ning sealt avaneb vaade Kuresoo rabamaastikule. Tegemist on raudtorniga, mis asub puidust platvormil rabapinnasel. Torn vajab perioodilist korrastamist.

Tipu vaatetorn – asub Tipu külas Läti parkimisplatsi juures. Tornist avanevad vaated Tipu luhtadele. Tegemist on raudtorniga. Torn vajab perioodilist hooldust. Talvised külmad on kahjustanud torni vundamenti ning torn on vajunud viltu. Raudtorn tuleb asendada puidust linnuvaatlustorniga, mis paigutatakse üle kraavi luhale. Üle kraavi tuleb rajada väike ripsild.

Tõramaa torn – asub Tõramaa luha servas ning on puidust linnuvaatlustorn. Tornist avanevad suurepärased vaated Halliste kallastel laiuvatele luhtadele.

Meetmed:

1. Ingatsi torni hooldustööd ja remontimine.
2. Tipu raudtorni asendamine puidust linnutorniga.
3. Tõramaa torni jooksvad hooldus- ja remonttööd.

4.1.7. Randumissillad

Randumissillad on vajalikud paigaldada aktiivselt kasutatavate paadimatkade algus- ja lõpppunktidesse, kaitsmaks jõekaldaid erosiooni eest. Randumissillad on teisaldatavad ujuvad pontoonsillad. Randumissillad paigaldada Kuusekäärale, Meiekosele, Riisale ja Aesoole.

Meetmed:

1. Ujuvate randumissildade paigaldamine.

4.1.8. Teed

Soomaa rahvuspargi külastusobjektid asuvad üksteisest suhteliselt kaugel. Üldjuhul tuleb liikuda rahvuspargis transpordivahendiga. Seepärast on oluline juurdepääsuteede olukord ning parkimisplatside olemasolu külastusobjektide naabruses. Juurdepääsuteed on vajalikud külastusobjektide hooldustööde läbiviimisel. (Luha elupaiga hooldustööde korraldamiseks vajalike teede olukorda on käsitletud lamminiitude elupaiga hooldustööde peatükis). Kaitsekorralduskavas ei nimetata eraldi parkimisplatse ja parkimistaskuid, kuna parkimisplatsid ja parkimistaskud on otseselt vajalikud külastusobjektide külastamiseks ning

kuuluvad külastusobjektide infrastruktuuri juurde. Parkimisplatside arendamine, hooldamine ja rajamine toimub vastava külastusobjekti arendamise käigus. Soomaa teedevõrgustiku kaart on toodud lisas 13.

Riigimaanteed

Kõpu-Jõesuu maantee – üks kahest Soomaad läbivast riigimaanteest.

Tõramaa – Kildu maantee – teine kahest Soomaad läbivast riigimaanteest

Kohalikud teed

Karuskose tee – pinnastee, mis on vajalik alljärgnevate objektidele pääsemiseks: Meiekose laagriplatsid, Meiekose metsaonn, Karuskose metsamaja, Karuskose talu, Ingatsi õpperada ja Ingatsi vaatetorn, Karuskose rippild, planeeritav Karuskose-Lemmjõe matkarada.

Öördi tee – pinnastee metsasihtidel, mis viib Kõpu-Jõesuu maanteelt Öördi lõkkeplatsile ja loodusraja algusesse. Tee äärde jäävad Öördi lõkkeplats, Öördi metsaonn, Öördi õpperada, Öördi rabajärv.

Raba tee – kruusakattega pinnastee metsasihtidel, mis ühendab Ruunaraipe ja Lubjassaare piirkonda Soomaa keskosaga. Väga oluline teelõik Soomaa külastamisel, hooldustööde ja järelevalve korraldamisel, elektriliinide hooldamisel, metsatööde korraldamisel jms.

Tõramaa luha tee – pinnastee metsasihil, mis viib Kõpu-Jõesuu maanteelt Tõrama ja Halliste luhtadele. Tee äärde jääb Tõramaa linnutorn ja lõkkekoht.

Mulgi tee – pinnastee, mis viib ühele Soomaa kaunimale luhaheinamaale, Mulgi heinamaale. Tee äärde jäävad Mulgi heinamaa lõkkekoht ja Mulgi heinamaa. Tee lõpus on parkimisplats.

Võlli-Kibaru-Härma tee ja Hüpassaare tee – kohatise kruusakattega pinnasteed, mis ühendab Soomaa rahvusparki Härma piirkonda Hüpassaare piirkonnaga. Oluline teelõik hooldus- ja järelevalve teostamiseks.

Räksi tee – pinnastee, mis ühendab Halliste jõe vasakkaldal hajaliasuvaid talusid Kõpu-Jõesuu maanteega. Piirkonnale oluline liikumistee.

Ruunaraipe luidete teede võrgustik (Sauga-Osju tee I ja II, Tohvri-Miiliaugu tee, Raba-Osju tee, Sihi tee, Ruunaraipe tee) – teed mis Kulgevad Ruunaraipe ja Miiliaugu luide piirkonnas, mis viivad Ruunaraipe lõkkeplatsi juurde. On ajalooliselt olulised piirkonna liikumisteed marjulistele ja seenelistele ning rahvusparki külastajatele.

Meiekose tee – endine Kõpu-Jõesuu maanteelõik, mis on kasutusel Meiekose õpperajana. Tee äärde jäävad: Meiekose õpperada, Abaja lõkkekoht, Muinasküla lõkkekoht, Kalameeste lõkkekoht, Tõramaa oja lõkkekoht, Abaja ja Üleoja talukohad.

Lemmjõe tee – suhteliselt kehvast seisust pinnastee, mis viib Kuusekäära silla juurest Lemmjõe metsavahikordoni juurde. Tee äärde jäävad Kuusekäära tamme lõkkekoht, Lemmjõe keelemetsa õpperada, Lemmjõe tamm, Lemmjõe metsavahi kordon ja Lemmjõe sild.

Kuuraniidu tee – pinnastee metsasihil, mis viib Kuuraniidu õpperaja algusesse. Tee alguses parkla ekskursioonibussidele, tee lõpus parkla paarile sõiduautole. Tee äärde jäävad Kuuraniidu õpperada, Kuuraniidu lõkkeplats.

Särgoja tee – kehvast olukorras pinnastee lõik, mis viib Särgoja kõrtsi varemete juurde. Osaliselt tee puudu.

Meetmed:

1. Kohalike teede korrapärane hooldus, sealhulgas hooajaline teeservade niitmine, tolmutõrje ja teekatte hõõveldamine.
2. Kohalike teede remontimine ja korrastamine, sealhulgas teetammide puhastamine võsast ja teeserva kändude freesimine, kruusakatte uuendamine, truupide remontimine või

asendamine.

3. Talvine teede hooldus, sealhulgas teedelt lume lükkamine ning olulisemate parkimisplatside ja parkimistaskute lumest puhastamine.

4.1.9. Viidad ja piiritähised

Soomaa rahvusparki piiridel, kus maantee siseneb rahvusparki territooriumile, asetsevad puidust suured kujundatud piiritähised. Puidust piiritähised asuvad Tipus, Riisa raba servas, Tohvri silla juures luhaservas, Valgeraba teel, Härmal ja Hüpasaare teel. 2010. aasta seisuga on puidust piiritähised uuendatud.

Traditsiooniliselt on rahvusparki siseselt objektidele suunamiseks kasutatud puidust suunaviitaseid. Kontseptsioon suunaviitade kujunduse, paigutuse ja paiknemiseosas on väljatöötamisel ning saab planeeritud RMK koostatavas „Soomaa rahvusparki külastuskorralduskavas 2011-2016“.

Meetmed:

1. Soomaa rahvusparki piirile maanteede äärde suurte piiritähiste paigaldamine ja olemasolevate tähistest remontimine.

Uued piiritähised tuleb paigaldada Tipu külasse, Riisale, Tohvriale, Valgeraba tee, Härmale ja Hüpasaare tee.

2. Soomaa rahvusparki territooriumil viidastuse uuendamine.

Soomaa rahvusparki viidastuse projekti koostamine „Soomaa rahvusparki külastuskorralduskava“ raames.

4.1.10. Infostendid

Soomaa rahvusparki tutvustavad infostendid annavad ülevaate rahvusparki kaitseväärtustest ja kaitsekorrast. Üldjuhul asuvad kõrvuti kaks infostendi, millest üks on rahvusparki üldtutvustav stend ning teine rahvusparki ja piirkonna ülevaatekaart.

Soomaa rahvusparki tutvustavad üldstendid paigaldada Riisa parklasse, Ingatsi parklasse, Meiekose parklasse, Tõramaale, Hüpasaarde, Kuuraniidule, Läti parklasse, Tipu kooli parklasse, Kuusekäära parklasse, Ruunaraipe parklasse, Oksa parklasse, Öördi parklasse. Lisaks paigaldada infotahvlid kõikidele randumiskohtadele.

Meetmed:

1. Soomaa rahvusparki tutvustavate infostendide uuendamine. Sealhulgas Soomaa rahvusparki infostendide projekti koostamine „Soomaa rahvusparki külastuskorralduskava“ raames.

2. Infostendide regulaarne hooldus ja uuendamine.

4.2. Infomaterjalid ja trükised

Soomaa rahvusparki ja erinevaid loodus- ja kultuuriväärtusi tutvustamiseks on vajalik erinevate trükiste ja infomaterjalide ettevalmistamine ja publitseerimine. Infomaterjalide ja trükiste ette valmistamiseks ning väljaandmisesse kaasata valitsusväliseid organisatsioone ja kohalikke ettevõtjaid.

Meetmed:

1. Matkaradasid ja Soomaa erinevaid väärtusi tutvustavate infomaterjalide uuendamine ja täiendamine vastavalt vajadusele ning infomaterjalide publitseerimine.
2. Soomaa teemaliste raamatute väljaandmine.
3. Uue Soomaa ülevaatefilmi tegemine.
4. Piirkonnale iseloomulike meenete väljaarendamisele ja levitamisele kaasaaitamine.

4.3. Koolitus ja teavitustöö

Koolitus- ja teavitustöö ülesanne on tutvustada Soomaa rahvuspargi kaitseväärtusi, propageerida looduskaitse ideid ning tõsta kohalike elanike ja külastajate looduskaitseteadlikkust. Koolitus- ja teavitustöö kaudu suunata kogukondlikku adaptatiivse looduskaitse arengut. Oluline on piirkonna inimeste, ettevõtjate ja vabaihenduste kaasamine koolitus- ja teavitustöö korraldamisele ja läbiviimisele. Koolitus- ja teavitustöö Soomaa rahvuspargis toimub kolme keskuse baasil:

- **Soomaa rahvuspargi loodusmaja** – loodusmaja tegevussuunad ja meetmed nende saavutamiseks on kirjas peatükis 4.1.1. Rahvuspargi loodusmaja.
- **Karuskose metsavahimaja** – Karuskose metsavahimaja tegevussuunad ja meetmed on kirjas punktis 4.1.5. Karuskose metsavahimaja kompleks.
- **Tipu looduskool** – Tipu looduskoolis toimuvad loodusõhtud, seminarid, õppeprogrammid ja koolitused loodusharidusest, säästvat arengut toetavast haridusest, kohalikest traditsioonidest ja käsitööst ning loodussõbralikust ehitusest. Koostöö käigus ülikoolidega viivad üliõpilased looduskooli baasil läbi oma praktikume, koostavad bakalaureuse- ja magistritöid, toimuvad praktikad ning ekskursioonid. Looduskooli partneriteks on kõik teised keskkonnahariduse keskused Eestis ja välismaal.

Rahvuspargi tutvustamiseks väljaspool Eestit on oluline osaleda erinevate rahvusvaheliste organisatsioonide töös. Soomaa rahvuspark on rahvusvahelise PAN Parks võrgustiku liige 2009. aastast.

Rahvuspargi kohta käiva informatsiooni levitamiseks on oluline Soomaa rahvuspargi interneti kodulehekülje kaasajastamine ja pidev uuendamine.

Meetmed:

1. Soomaa rahvusparki tutvustava interneti kodulehekülje järjepidev uuendamine ja toimetamine.
2. Soomaa rahvuspargi loodusmaja arendamine ja ekspositsiooni uuendamine.
3. Karuskose metsamaja kompleksi arendamine ja ekspositsiooni loomine
4. Tipu looduskooli väljaehitamine, programmide koostamine ja rakendamine.
5. Aktiivne osalemine PAN Pargi võrgustiku koostöös

4.5. Koostöö turismiettevõtjatega

Lisaks RMK-le korraldavad Soomaa rahvuspargis külastust ka suur hulk erinevaid turismiettevõtjaid. Soomaal tegutsevad valdavalt kohalikke olusid tundvad ettevõtted, kes on huvitatud koostöö tegemisest rahvuspargi valitseja ja külastuskorraldajaga. Eriti oluline on koostöö ettevõtjatega, kes pakuvad oma turismitooteid ja –teenuseid üldelamus- ja

erielamusaladel, ehk tegutsevad väljaspool ettevalmistatud turismirajatisi, so jõematkad, rabamatkad jms.

Ettevõtjatega koostööd reguleeritakse Soomaal Keskkonnaameti ja ettevõtjate vahel sõlmitavate koostöölepetega, mis kohustab ühelt poolt Keskkonnaametit tagama ettevõtjate teavitamise rahvuspargis toimuvast ning teiselt poolt kohustab ettevõtjaid tegutsema vastavalt jätkusuutliku turismi põhimõtetele.

Meetmed:

1. Koostöölepingute sõlmimine ja täitmine;
2. Ettevõtjatele suunatud infopäevade läbiviimine;
3. Külastusseire andmebaasi töölerakendamine ja andmete analüüs.

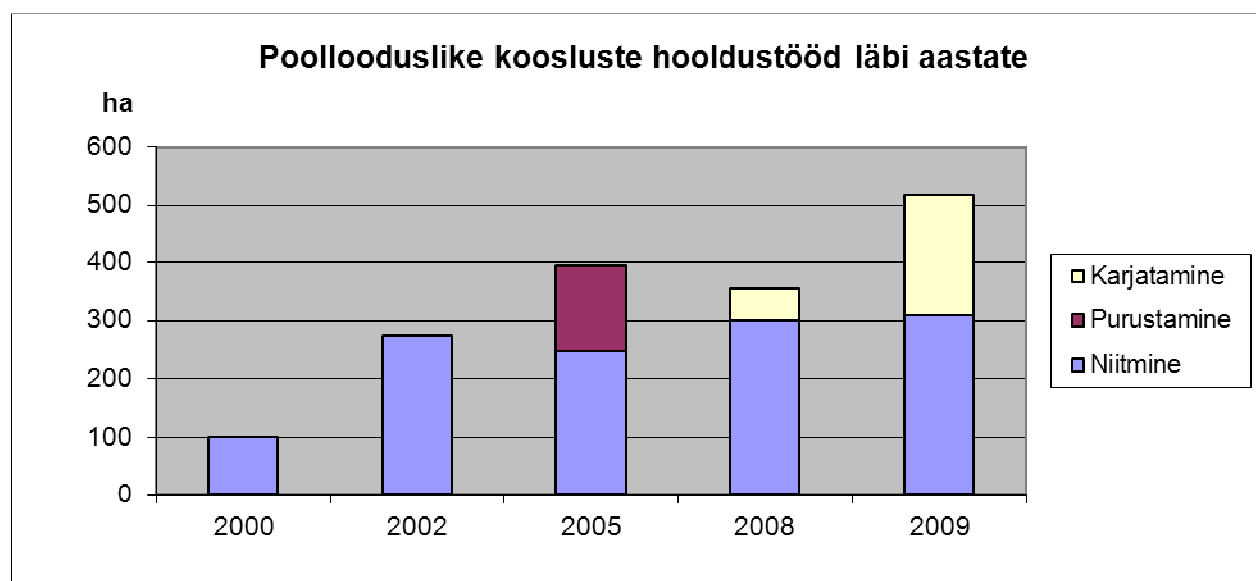
5. SOOMAA RAHVUSPARGI KAITSEKORRALDUSKAVA AASTATEKS 2000-2010 TÄITMISE ANALÜÜS

Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskava aastateks 2000 – 2010 on täidetud 62% mahus. Kaitsekorralduskava täitmise hindamisel analüüsiti 111 tegevuse ja eesmärgi täitmist. Kaitsekorralduskava täitmise analüüsimisel jäeti hindamata kaitsekorralduskavas planeeritud tegevused, mis käsitlesid rahvusparki administratsiooni tegevust – administratsiooni koosseisu, tehnika ja varustuse hankimist, administratsiooni koolitamine jms. (reorganiseerimise tulemusena ei ole kaitsealadel administratsioone). Analüüsimisel jäeti välja ka eraettevõtlusega seotud teemad. Kaitsekorralduskava täitmise tabelanalüüs on esitatud lisas 9.

Soomaa rahvusparki kaitsekorralduslikest eesmärkidest on täielikult täidetud 47 püstitatud eesmärki, osaliselt on täidetud 38 püstitatud eesmärki ning täitmata on 26 püstitatud eesmärki.

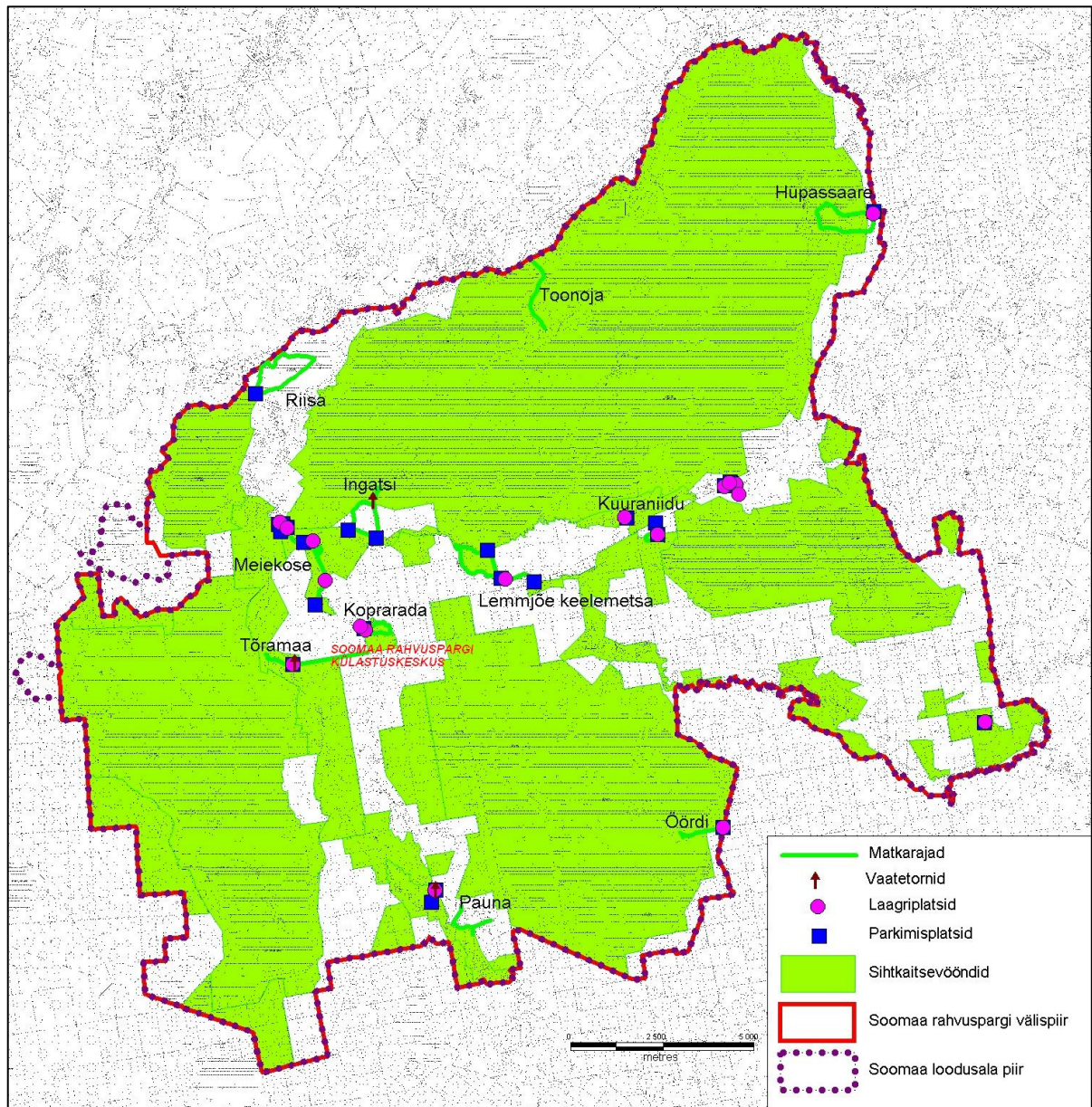
Täidetud eesmärkidest on suuremahulisemad Soomaa luhtade taastamine ja hooldamine. Kaitsekorraldusperioodi jooksul taastati ca 400 ha luhaniite, regulaarselt hooldatakse 600 ha luhaalaseid ning Soomaa luhtadel karjatatakse kokku 100 looma.

Peamisteks hooldusviisideks läbi aastate on olnud niitmine (luht niidetakse ja hein koristatakse 100%-liselt), karjatamine ja purustamine (luht niidetakse ja hein purustatakse maha). Luhaheinamaad niidetakse peamiselt traktoritega, seejärel pressitakse kuiv hein pallidesse ning korjatakse kokku. Alates 2007. aastast on Soomaal karjatatud Šoti mägiveiseid, kes on Soomaa tingimustega kenasti toime tulnud. Veiste karjatamine on soodustanud hooldatavate luhalade pindala suurenemist. Alates 2000. aastast kuni 2009. aastani on majandatavate luhtade pindala suurenenud rohkem kui neli korda. Kui 2000. aastal oli hooldatud luhtade pindalaks 100,3 hektarit, siis 2009. aastaks juba 518,4 hektarit (Meister, 2011). Soomaa rahvusparki poollooduslike koosluste hooldustoode pindalad läbi aastate on toodud joonisel 6.

Joonis 6. Soomaa rahvusparki poollooduslike koosluste hooldustööd aastatel 2000, 2002, 2005, 2008 ja 2009.

Rahvuspargi külastajate tarbeks on rajatud 11 matkarada ja 18 laagriplatsi, 3 vaatetorni ning 24 parkimisplatsi. 2000 aastal avati Soomaa rahvuspargi südames Soomaa rahvuspargi külastuskeskus (joonis 7.).

Joonis 7. Kaitsekorraldusperioodil 2000-2010 rajatud Soomaa rahvuspargi külastusrajatised.

6. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED, EELARVE JA AJAKAVA

Tegevuskavas on toodud Soomaa rahvuspargi ja Soomaa loodusala kaitse-eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevused. Elupaikade soodsa seisundi tagamiseks on vajalik hooldustööde tegemisel arvestada kaitsekorralduskavas seatud tingimustega. Tegevuskava tabelisse 6 on koondatud kõik eelnevates analüüsid esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul. Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

Esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;

Teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;

Kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

6.1 Liigikaitseelised tegevused

6.1.1. Musta-toonekure elupaikade hooldustööd

1. Uuringute teostamine Soomaa rahvuspargi musta-toonekure toitumisalade kaardistamiseks ja seisundi hindamiseks.

Uuringu tulemusena töötada välja meetmed toitumisalade seisundi parandamiseks. Uuringu valmimisel täiendatakse kaitsekorralduskava.

2. Toitumisalade kaitse.

2.1. Luhtade hooldamine – niitmine ja võsast puhastamine.

Eriti tuleb tähelepanu pöörata liigniisketele luhaaladele, et need ei jääks hooldamata.

Tegevus tagatakse suures osas vastavate elupaikade hooldamisega.

2.2. Kuivendussüsteemide looduslikkuse suurendamine.

a) Soodustada vanade kuivendussüsteemide (kuivenduskraavide) looklemist.

b) Tekitada kraavidesse veepaise, mille taha koguneb vesi ning on tagatud pikemaajalisem stabiilne veeseis – head abimehed on koprad.

c) Säilitada ja soodustada koprapaisude rajamist.

d) Puhastada kraavikaldad peenikesest võsast, samas soodustada suurte puude kasvamist – eesmärgiks, et tekiks varjukas suurtest puudest koridor, mille turbe all voolab käämuline oja (kraav) ning kus puude võrade all on ruumi toonekurele lennata.

e) Musta-toonekure toitumiseks sobivate vooluveekogude ja metsakraavide piirkonnas vältida majandustegevust. Lubatavad on elupaikade ja toitumisalade hooldustööd. Metsamajanduslikke töid ei tohiks teha 50 m raadiuses kraavikaldast.

f) Vältida vanema metsa raiumist loodusilmeliste kuivenduskraavide ja väiksemate ojade äärest, et vältida kraavikallaste võsastumist. Soodustada kraavikallastel metsa püsimist, mis aja jooksul muutub musta-toonekurele sobivaks toitumisalaks.

3. Vajadusel tehispesade rajamine või olemasolevate pesade tugevdamine.

6.1.2. Väike-konnakotka elupaikade hooldustööd

1. Otseseid hooldustöid kaitsekorralduskava väike-konnakotka pesapaikade hooldamiseks ei planeerita. Väike-konnakotka soodsa seisundi säilimiseks on olulised pesitsusterritooriumi elupaikade hooldustööd, eeskätt lamminiitude hooldamine ja avatud hoidmine.

6.1.3. Kaljukotka elupaikade hooldustöö

1. Järelevalve tõhustamine pesitsusaegse häirimise vähendamiseks. Tõkestada mitteametlikud viibimised ja vaatlused pesapaikades.

2. Otseseid hooldustöid kaitsekorralduskava kaljukotka pesapaikade hooldamiseks ei planeerita. Kaljukotka soodsa seisundis säilimiseks on olulised pesitsusterritooriumi elupaikade hooldustööd, eeskätt lagerabade kinnikasvamise pidurdamine rabade kuivendussüsteemide sulgemise teel. Oluline on pidurdada rabadel pesitsevate kanaliste arvukuse langus.

6.1.4. Metsise elupaikade hooldustöö

Metsise seisundi parandamiseks on oluline metsise mängualade seisundi parandamine. Selleks on planeeritud alljärgnevad tegevused:

1. Kuivenduskraavide sulgemine rabaservades. Kuivendussüsteemide leevendamine kopra populatsioonide säilitamisega rabaservades. Meede viiakse ellu soolupaikade taastamise meetmena, seoses soolupaikade taastamisega.
2. Metsise mängualade hooldustööde (taastamistööde) kavade koostamine. Igale metsise mängupaigale koostatakse detailne kava, kus planeeritakse vajalikud tegevused (raied jms), mis on vajalikud mänguala seisundi parandamiseks.
3. Metsise mängualade hooldustööd.

6.1.5. Käsiivaliste ohjamistegevused

1. Taluhoonete renoveerimine käsiivalisi säästval viisil.

6.1.6. Kopra ohjamistegevused

1. Põlispuude kaitsmiseks kobra kahjustuste eest puude katmine võrguga (vastavalt vajadusele).

Vajalik on katta võrguga 1,5 meetri kõrguselt vanad lehtpuud, mis on olulise väärtusega jõe ääres asuvatel hõredate puudega kaetud niitudel. Kopro kahjustavad enamasti neid puid rõngastamisega, st tüve alumises osas ümber puu koore ära närimisega, mille tulemusena puu hakkab hukkuma.

2. Kommunikatsioone kahjustavate kopra pesakondade väljapüük.

Antud pesakonnad tuleb välja püüda teetruupidest ja metsakuivenduskraavidest ning regulaarselt kontrollida, et sinna uusi ei tekiks (Piir, 2006).

6.1.7. Suurkiskjate ohjamistegevused

1. Talvituvate karupesakondade asukohtade kaardistamine ja nendest jahi- ja metsameeste teavitamine (Looduskaitseseadus § 51¹ lg 2 ja 3).
2. Liikumispiirangute kehtestamine võimalike karude talvituspaikade piirkonnas.
3. Tõhusam keskkonnajärelvalve.
4. Arvukuse kontrolli all hoidmine (hundi arvukuse reguleerimine loodusalga piirnevatel jahimaadel).
5. Saakloomade elupaikade säilitamine.

6.1.8. Sõraliste ohjamistegevused

1. Tõhusam keskkonnajärelvalve.
 2. Karjaaedade teisaldamine peale karjatamise lõppu.
 3. Arvukuse reguleerimise vajaduse ja vajadusel selle mahu väljaselgitamine.
- Ulukite arvukuse reguleerimise üldised põhimõtted Soomaa rahvuspargis on toodud lisas 15.

6.1.9. Kahepaiksete hooldustööd

Kahepaiksete üheks oluliseks ohuteguriks on hukkumine maanteedel rändeperioodil. Soomaal on suuremad rändekoridorid Kõpu-Jõesuu maanteel Tipu parkimisplatsist Tõramaani.

1. Kevadisel rändeperioodil rahvusparki läbivatel maanteedel kiiruse piiramine ja kahepaiksete rändest teavitamine.
2. Olulisemate kahepaiksete koelmutiikide hooldamine, tiikide vabastamine võsast ning päikesevalguse ligipääsu soodustamine.

6.1.10. Taimeliikide hooldustööd

Kaitsealuste taimeliikide kaitse toimub läbi elupaikade kaitsmise. Lisaks elupaikade kaitseks planeeritud tegevustele on kaitsekorralduskavas planeeritud tegevused kaitseeesmärkides välja toodud liikidele.

Hariliku sookolla elupaiga hooldustööd

Suuliste andmete alusel kasvab II kaitsekategooria taimeliik sookold Pääsma laane piirkonnas. Liigi kaitse korraldamiseks on vajalik liigi kasvukoha kaardistamine, kasvukoha ja liigi seisundi hindamine ning kogutud uuringumaterjali alusel liigi säilimiseks ja soodsa seisundi tagamiseks vajalike tööde kirjeldamine ehk liigi kasvukoha hoolduskava koostamine. Hooldustööde edukuse hindamiseks ning liigi seisundi jälgimiseks on vajalik sookolla perioodiline seire. Esialgse hinnangu alusel sobiks seire perioodiga 3 aastat.

1. Hariliku sookolla elupaiga hoolduskava koostamine.
2. Hariliku sookolla elupaiga hoolduskava elluviimine.

Liiv-hundihamba ja palu-karukella elupaikade hooldustööd

Liiv-hundihamba ja palu-karukella kasvavad mõlemad sarnastes tingimustes. Liiv-hundihamba on rohkem liivasemate alade, palu-karukella aga taimestikuga rohkem kaetud

pinnasega alade taim.

1. Liiv-hundihamba ja palu-karukella elupaikade kaitseks Ruunaraipe-Sauga sihtkaitsevööndi liivikuliikide hoolduskava koostamine.

Ruunaraipe sihtkaitsevööndi liivikuliikide hoolduskavas näha ette tegevused kaitsealuste taimeliikide kasvukohtade loomiseks. Hoolduskava peab sisaldama liiv-hundihamba kasvukohtade loomiseks (säilitamiseks) alljärgnevaid tegevusi:

- Metsas liigile soodsates kasvukohtades häilude rajamine valgustingimuste parandamiseks.
- Alusmetsa likvideerimine.
- Kohatist samblarinde eemaldamist, hinnanguliselt 30-40% töödeldavast alast.
- Liiv-hundihambale ja palu-karukellale sobivate kasvukohtade ettevalmistamine.

2. Ruunaraipe-Sauga sihtkaitsevööndi metsateede korrastamine.

(Metsateede korrastamisega viia teepinna tasand samale kõrgusele ümbritseva maapinna kõrgusega või kõrgemale, et vältida kevad-sügisel perioodil tee muutumist veega täidetud kraaviks. Liigne vesi teel, tingib autode sõitmise teepervedele, millega rikutakse kaitsealuste liikide kasvukohtasid.)

Kauni kuldkinga elupaiga hooldustööd.

Kuldkinga suurimateks ohuteguriteks on lageraie ja kasvukohtade võsastumine. Lageraie tuleb keelata kuldkinga kasvukohtades. Harva ületab nende suurus paari hektarit, enamasti aga piirdub mõnesaja ruutmeetriga, mistõttu saamata jäävad tulud pole liiga suured.

1. Hariliku kuldkinga kasvukohtade puhastamine võsast. Põõsarinde liituvus ei tohi ületada 0,3.

Hooldusraiet võib teha vaid külmunud pinnasel ja okste ära vedamisega või põletamisega eemal. Kuldkinga risoomid hävivad lõkkeplatside all. Võsa lõikamine hooldusraie järel on sageli vajalik, samuti ülekasvanud puisniitudel ja kadastikes paiknevate kuldkinga leiuukohtade hooldamisel. Põõsarinde liituvus ei tohi ületada 0,3. Võsa lõikamist võib teha oktoobrist aprillini kui taimed puhkavad.

2. Hariliku kuldkinga kasvukohtade niitmine. Niitmist on soovitatav teostada võimalikult hilisel ajal, soovitatavalt augustis-septembris.

6.1.11. Võõr- ja probleemiikide tõrje

Soomaa rahvuspargi territooriumil esineb kolm võõrliiki, mille arvukuse või leviku piiramiseks on vaja rakendada aktiivseid kaitsekorralduslikke meetmeid. Soomaa rahvuspargis esinevad võõrliigid on kährrik (*Nycereutes procyonoides*), mink (*Neovison vison*) ja Sosnovski karuputk (*Heracleum sosnovskyi*).

Kährrik ja mink

On arvukalt Soomaal esinevad võõrliigid. Soodsalt on mõjunud mõlema liigi arvukuse tõusule marutaudivastane vaktsineerimine. Kährriku arvukust suurendab ka metssigade lisa söötmine. Kährrikud käivad metssigade söödaplatsidelt toitumas.

Välitööde käigus aastal 2008 leiti rahvuspargi territooriumilt kaksikümmend üks mingi pesakonda. Mink avaldab mõju peamiselt kahepaiksete populatsioonidele. Varakevadel võib mink teatud perioodil põhiliselt konnadest toituda. Mink avaldab negatiivset mõju ka veelindudele ja veeäärsetes biotoopides pesitsevatele lindudele, sealhulgas ka kaitsealustele linnuliikidele.

1. Säilitada suurkiskjate elujõuline populatsioon.
2. Vältida teiste liikide lisaõotmise kaudu kähriku lisaõotmist.

Sosnovski karuputk

Soomaa Sosnovski karuputke kolooniad asuvad valdavalt Riisa külas. 2011. aasta seisuga on Soomaal 7 putkekolooniat kogupindalaga 3,2 ha ning rahvuspargi piiri vahetus läheduses asuvad kaks kolooniat kogupindalaga 1,2 ha (lisas 10.).

1. Sosnovski karuputke kasvukohtade likvideerimine.

6.2. Elupaikade hooldus- ja taastamistööd

Soomaa rahvuspargis on kokku 11 loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaika. Elupaikade kaitsmine ja nende soodsa seisundi säilitamine on oluline nii elupaiga kui elupaigas elavate liikide kaitseks. Suurem osa liikide kaitseks ettenähtud tegevusi seisneb elupaiga kaitsmises või elupaiga soodsa seisundi hoidmiseks vajalikes tegevustes. Elupaiga kaitse läbi kaitstakse ka rahvuspargi maastike ning piirkonna väljakujunenud miljööväärtust ning traditsioonilist elulaadi.

6.2.1 Huumustoitelised järved ja järvikud (3160)

Otseseid kaitsekorralduslikke tegevusi elupaiga kaitseks ei planeerita. Elupaiga kaitse tuleneb rabade kui ökosüsteemi kompleksest kaitsest. Samuti puudub vajadus Öördi rabas asuva Öördi järve veetaseme reguleerimiseks.

6.2.2 Jõed ja ojad (3260)

Soomaa rahvuspargi väärtuseks on suures osas looduslikult säilinud jõed ja ojad. Kõpu-Jõesuu maantee ehitusega rikuti Tõramaa jõe veerežiimi, muutes jõe voolusängi. Suuremad muudatused tehti Mardu luhal, kus tee ehitati risti üle Tõramaa jõeloogete, kaevates kohati uut sängi, kohati juhtides jõge tee alt läbi truupidega ning kohati takistades lihtsalt looduslikku veevoolu.

1. Loodusalast ülesvoolu teostatavate veemajandustööde puhul hinnata nende mõju Soomaa rahvuspargis paiknevatele elupaikadele.
2. Tõramaa jõe loodusliku voolusängi taastamine Tipu ja Tõramaa vahel.
3. Paremini säilinud jõesootide jõega ühenduste avamine.

Töö teostamisele peab eelnema rahvuspargi territooriumil olevate sootide olukorra inventeerimine ja vajalike tööde kaardistamine. Sootide avamine on oluline kalastiku liigirikkuse säilitamiseks.

6.2.3 Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*) ja aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510)

Elupaigatüübid liigirikkad niidud lubjavaesel mullal ja aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud esinevad Soomaa rahvuspargi Navesti jõe kõrgematel kaldavallidel.

1. Aruniidualade taastamine.
2. Aruniitide regulaarne hooldus.

6.2.4 Lamminiidud (6450) ja niiskuslembesed kõrgrohusud (6430)

Lamminiitide ja lamminiitide servades paiknevate niiskuslembeste kõrgrohusute elupaikade hooldus on oluline väga paljude kaitseväärtuste säilimiseks. Lamminiitide hooldatavate ja taastavate alade kaardid on toodud lisas 11. Poollooduslike koosluste hooldamiseks on vajalik piirkonna infrastruktuur – teed, truubid, loomapidamisrajatised. Soomaa poollooduslike koosluste hooldamise seisukohalt olulised teelõigud on toodud kaardil lisas 13. Kuna luhtade majandamiseks vajalike väikerajatiste rajamine ja asukoht sõltuvad väga paljudest asjaoludest, siis ei ole neid ruumiliselt kaitsealal paika pandud.

1. Lamminiitide hoolduskava koostamine koostöös partneritega.

Soomaa lamminiitide hoolduskavas tuuakse detailselt välja, millised on karjatamisrežiimid, niitmis- ja taastamisrežiimid – millistel luhtadel, kui suure koormusega tohib karjatada ja kus ei tohi karjatada. Millistel luhtadel tuleb peatähelepanu pöörata niiduliikide kasvunõudlustele, millised luhad sobivad varajaseks heinaniitmiseks jne. Hoolduskava sisaldab ka luhtade hooldamiseks vajaliku taristu korrastamise vajaduse kaardistamist ning hilisemate hooldutööde ligikaudset hinnangut.

2. Lamminiitide regulaarne hooldus.

Hooldatavate poollooduslike koosluste jaotumine hooldatavateks ja taastatavateks aladeks ning jagunemine maaomandi alusel on toodud tabelis 5. Hooldamiskõlbulikke luhtasid 2011. aasta seisuga on kokku 874 ha, sellest regulaarselt on suudetud hooldada ca 600 ha. Hooldatavate ja taastavate poollooduslike alade kaart on toodud lisas 11.

4. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks.

5. Võsastunud lamminiidualade taastamine ja korrastamine.

Potentsiaalselt taastatavaid luhaalasid on ca 800 ha. Lamminiitide taastamisel tuleb arvestada alljärgnevaid tingimusi:

a) Raiutud võsa tuleb kaitsealalt likvideerida.

b) Koos lamminiitide taastamisega on vajalik korrastada ka luhaala servad. Luha servad puhastada võsast ja niidualale kaldu olevatest puudest. Mõistlik on niiduservad korda teha koos niiduala taastamisega, sest praktikas murduvad võsast puhastatud ja kaldu kasvanud lepad rohumaale ja takistavad järgnevatel aastatel niidualade hooldamist.

4. Lamminiitide hooldamiseks vajaliku taristu toimimise tagamine, sealhulgas:

- 4.1. Poollooduslikele kooslustele juurdepääsuteede korrastamine ja hooldamine (lisa 13).

Ühtekokku on Soomaal ca 65 km teid, mis on vajalikud poollooduslike koosluste hooldamise korraldamiseks.

- 4.2. Teisaldatavate sildade soetamine tagamaks optimaalsed ligipääsud hooldus- ja taastamistehnikatele.

- 4.3. Loomade varjualuste rajamine.

- 4.4. Heinaküünide rajamine.

- 4.5. Olemasolevate heinaküünide hooldamine ja parandamine, suurveekahjude likvideerimine.

5. Luhtade veerežiimi korrastamine, sealhulgas

- 5.1. Luhtadel paiknevate kraavide korrastamine ja hooldamine vastavalt lamminiitide hoolduskavale.

(Tihti koguvad kraavid kaugematest metsapiirkondadest vett ning toovad selle luhani. Kraavi suudmealad on setetest umbes, nii et kogunenud vesi jääb pikalt luhale pidama, takistades liigniiskusega luhtade hooldamist.)

6. Niitude hooldustehnika soetamine.

Luhtade majandamiseks vajamineva tehnika soetamine, traktorid ja vajalikud haakeseadmed.

7. Kariloomade soetamine ja arvukuse suurendamine (300 veist).

8. Vanade talukohtade kasutuselevõtt niiduhoolduse eesmärgil.

Rajades talukohtadele loomade varjualuseid, heinaküüne jms.

Tabel 5. Soomaa rahvuspargi ja Soomaa loodusala hooldatavate ja taastatavate poollooduslike koosluste pindalad maaomandi ja prioriteetsusklasside alusel.

Tegevus	Prioriteet	Maaomand (ha)				KOKKU (ha)
		Eramaa	Riigimaa	JRO ¹	Munitsi-paalmaa	
Hooldus	I prioriteet	184,1	313,4	100,6	0,0	598,1
	II prioriteet	176,5	71,7	27,4	0,0	275,6
HOOLDATAVAD ALAD KOKKU		360,6	385,1	128,0	0,0	873,7
Taastamine	I prioriteet	98,6	416,5	21,4	0,0	536,5
	II prioriteet	124,3	159,5	59,2	1,0	344,0
	III prioriteet	67,7	62,5	35,6	0,0	165,8
TAASTATAVAD ALAD KOKKU		222,9	576,0	80,6	1,0	880,5
KOKKU maaomandi järgi		651,2	1023,6	244,2	1,0	1920,0

¹ Jätkuvalt riigi omanduses olev maa

6.2.5 Rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksoo (7140)

Natura standardandmebaasi andmetel hõlmab raba elupaik 38,7% suuruse ala Soomaa loodusalast, mis teeb ligikaudu 15 493 ha. (Kaardistatud on elupaiga levik 15 717 ha). Siirde- ja õõtsiksoo elupaik hõlmab 2 % suuruse ala Soomaa loodusalast, mis teeb ligikaudu 801 ha. (Kaardistatud on elupaiga levik 784 ha). Üldjuhul raba ja siirdesoo elupaik ei vaja säilimiseks inimese poolset tegutsemist. Soomaal on vajalik möödunud sajandil rajatud kuivendussüsteemide likvideerimine.

1. Raba, siirdesoo ja madaloo veerežiimi taastamine, kraavide sulgemine.
2. Öördi raba veerežiimi taastamiseks.
3. Valgeraba veerežiimi taastamiseks.
4. Riisa raba veerežiimi taastamiseks.

Olulisemad objektid, mis vajaksid likvideerimist, on Öördi peakraav, Valgeraba lõunakraavid, Kuresoo peakraav ning lisaks väiksemad kraavide algsosad, mis on rajatud rabade ja siirdesoo servadesse.

6.2.6. Metsa elupaigad

Soomaa rahvuspargis esinevad metsa elupaigad on vanad loodusmetsad (9010*), rohundirikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), siirdesoo- ja rabametsad (90D0*), lammi-lodumetsad (91E0) ja laialehelised lammimetsad (91F0). Kõik need metsa elupaigad püsivad suurepäraselt looduslikus seisundis ilma inimese vahelesegamiseta.

Siirdesoo- ja rabametsad asuvad enamasti rabade servades ning on üldjuhul kuivendusest kergemal või rohkemal määral mõjutatud. Nii nagu rabade ja siirdesoo elupaiga puhulgi on siin oluline olemasolevate kuivendussüsteemide sulgemine. Siirdesoo- ja rabametsade veerežiimi taastamistööd kattuvad raba elupaiga veerežiimi taastamistöödega. Teiste metsaelupaikade veerežiimi taastamist ei planeerita.

1. Siirdesoo- ja rabametsade veerežiimi taastamine, kraavide sulgemine.

Veerežiimi taastamiseks on vaja sulgeda Öördi peakraav, Valgeraba lõunakraavid, Kuresoo peakraav ning lisaks väiksemate kraavide algusosad, mis on rajatud rabade ja siirdesoo servadesse.

6.3. Üksikobjektide ja maastikuelementide kaitsekorralduslikud tegevused

6.3.1 Lemmjõe tamme hooldustööd

1. Hooldustööd Lemmjõe tamme ümbruse korrastamiseks.

Nimetatud hooldustööd langevad kokku Lemmjõe keele niidu hooldustöödega. Juhul kui ei ole ressursse kogu niiduala hooldamiseks, on vajalik vähemalt kahekordse võra diameetri ulatuses igal aastal niiduala niita, takistamaks ala võsastumist ning üle 2-3 aasta lausaliselt kogu niiduala võsast puhastada. Võraaluse hooldatava ala suurus on hinnanguliselt 0,02 ha. Keeleniidu pindala on 0,5 ha.

2. Lemmjõe tamme võraste kasvanud kuuskede eemaldamine.

3. Infostendi uuendamine.

4. Tammealuse puhkekoha korrastamine ja kujundamine.

5. Lemmjõe tamme ümbruse maastiku koristamine ja kujundamine.

Perioodiliselt esinevad üleujutused kuhjavad kaldakünnisele lamapuitu, oksarisu ja pilliroogu ning veega kohale kandunud olmeprahti. Üksikobjekti piirkonnas tuleb kaldakünnis ja metsaserv üleujutusprahist puhastada. Oluline on ka Lemmjõe tammest kaugemale jääva matkaraja ja nii Raudna jõe kui ka Lemmjõe kalda kujundamine, vaadete avamine, põõsaste likvideerimine jms. maastikku kujundavad tööd.

6.3.2. Maastikuvaadete hooldustööd.

Maastikuvaadete hooldustööd on vajalikud vaadete säilitamiseks luhaniitudele ning vaadetele maanteedelt luhtadele. Olulisemad maastikuvaadete piirkonnad on toodud lisas 12. Suures osas on maastikuvaadete hooldamistööd kaetud poollooduslike koosluste hooldustöödega. Oluline on jälgida, et poollooduslike koosluste hooldustööd tehakse kõlvikute piirini.

Maastikuvaadete säilimiseks on olulised tee ja poolloodusliku koosluse vahele jäävate maaribade korrastamine ja võsast puhastamine. Ühtekokku on Soomaal 6,3 ha

maastikuvaadete seisukohalt olulisi piirkondi, mis asuvad riigimaadel. (Riigimaadel asuvad maastikuvaatelist oluliste alade hoolduskaart on esitatud elektrooniliselt kaardikihina.)

1. Riisa põldude ala avatud hoidmine, kraavikallastelt võsa likvideerimine.

Riisa kultuurpõllud on olulised rändlindude peatuskohad. Rändlindude peatuseks soodsate tingimuste taastamiseks on oluline säilitada avatud maastikku.

2. Meiekose silla piirkonna ümbruse luhtadelt ja põldudelt võsa ja lepatukkade likvideerimine.

Avatud maastiku taastamine ja vaadete avamine Halliste luhale.

3. Kraavikallaste regulaarne hooldamine.

Kraavikallaste hooldamisega hoitakse avatud vaated maanteelt ümbritsevatele luhtadele.

4. Poollooduslike elupaikade taastamis- ja hooldustööd (luhaniitude hooldustööd).

5. Meiekose, Riisa, Kuusekäära, Oksa, Tipu silla piirkonnas maastikuvaadete hooldamine ja võsa likvideerimine.

6.4 Kultuuriväärtuste säilitamine

Pärandobjektide hooldustööd

1. Soomaa pärandobjektide inventeerimine ja andmebaasi täiendamine.

2. Kontseptsiooni väljatöötamine Soomaa endiste talukohtade tähistamiseks, hooldamiseks, tutvustamiseks.

3. Soomaa ripsildade korrastamine.

4. Heinaküünide hooldus ja rekonstrueerimine.

5. Pärandobjektide andmebaasi edasiarendus;

6. Pärandobjektide infomaterjalide (uuringutulemuste) publitseerimine.

Kultuurilooliste objektide hooldustööd

1. Kultuurilooliste objektide hoolduskavade koostamine.

2. Kultuurilooliste objektide hooldustööde teostamine, konserveerimine, ümbruse korrastamine.

3. Kultuurilooliste objektide loodusväärtusi arvestav eksponeerimine ja tutvustamine.

4. Kultuurilooliste objektide andmebaaside edasiarendus.

5. Kultuurilooliste objektide infomaterjalide (uuringutulemuste) publitseerimine.

Traditsiooniliste tegevusalade säilitamine

1. Soomaa traditsioonilise elulaadi interpreteerimine kaasaegses kasutuses (haabja kasutamine eksklusiivsetel jõematkadel, Soomaa iseloomulike sildade ehitamine külustusrajatistel, talgud jms).

2. Teabematerjalide publitseerimine.

3. Kohaliku käsitöö ja haabjavalmistamise oskusteabe edasiandmisele kaasaaitamine, vastavasisuliste ettevõtmiste toetamine.

4. Piirkonna rahvapärismuste kogumine ja talletamine.

6.5. Loodusõppe- ja puhkemajanduslikud tegevused

Soomaa rahvusparki loodusmaja

1. Uue Soomaa rahvusparki tutvustava ekspositsiooni rajamine.
2. Loodusklassi rajamine.
3. Väliklassi rajamine.
4. Luhavaateplatvormi rajamine.
5. Olemasoleva hoonestuse rekonstrueerimine.
Külastuskeskuse soojustuse korrastamine ja soojapidavuse parandamine, veetorustiku rekonstrueerimine, küttesüsteemi rekonstrueerimine jne.
6. Kommunikatsioonide ja välirajatiste rekonstrueerimine.
7. Laste mänguplatsi uuendamine.
8. Parkimisplatside, teeradade ja sissesõidutee korrastamine.
9. Haljastuse hooldus.

Loodusrajad

1. Soomaa rahvusparki külastuskorralduskava koostamine.
2. Loodusradade hooldus ja korrastamine. Sealhulgas operatiivne radade kahjustuste (näiteks üleujutuskahjustused, tormikahjustused) likvideerimine.
3. Oksa kultuuriloolise raja väljaehitamine.
4. Tipu õpperaja väljaehitamine.
5. Kõrtsi-Tõramaa – Karuskose matkaraja väljaehitamine.

Metsaonnid

1. Soomaa metsaonnide hooldus.
2. Soomaa metsaonnide renoveerimine.

Metsvahimaja

1. Karuskose metsvahimaja ja kompleksi kõrvalhoonete hooldus.
2. Karuskose metsvahimaja ümbruse ja haljastuse korrastamine, õunaia uuendamine, puude lõikus, piirdeaia taastamine, pinnase tasandamine, kuivenduskraavide puhastamine jms.
3. Karuskose metsvahimaja ja kompleksi abihoonete restaureerimine (renoveerimine) ja kaasaegsel otstarbel rakendamine. Siinhulgas ka elektrivarustuse korrastamine.
4. Karuskose metsvahimajast loodushariduse tugipunkti väljaarendamine.
5. Karuskose metsvahimaja baasil Soomaa ajaloolise ekspositsiooni väljaarendamine.
6. Karuskose metsamaja (metsvahimaja sauna) korrastamine ja hooldus.

Vaatetornid

1. Ingatsi torni hooldus- ja remonttööd. Tornis amortiseerumisel asendada rauast torn puidust linnutorniga.
2. Tipu raudtorni asendamine puidust linnutorniga.
 - 2.1. Tipu „Soomaa värava väljaarendamine“
Sealhulgas: linnuvaatlustorni uuendamine, ripp silla rajamine linnutorni juurde pääsemiseks, haljastuse hooldamine.
3. Tõramaa torni jooksvad hooldus- ja remonttööd.

Randumissillad

1. Ujuvate randumissillade paigaldamine.

Kohalikud teed

1. Kohalike teede korrapärane hooldus, sealhulgas hooajaline teeservade niitmine ja teekatte hõõveldamine. Arvestuslikult on Soomaa teede iga-aastaseks niidetavaks pindalaks 57 ha.
2. Kohalike teede remontimine ja korrastamine, sealhulgas teetammide puhastamine võsast ja teeserva kändude freesimine, kruusakatte uuendamine, truupide remontimine või asendamine.
NB! Soovituslikult puhastada teeservasid võsast vähemalt üle kolme aasta. Küllastajate ohutuse huvides vältida metsasihtide ja teeservade võsast puhastamisel teravate kännutüügaste tekkimist, samuti suuremõõtmeliste purustusjätmete mahajätmist ning narmendavate kännutüügaste tekkimist.
3. Talvine teede hooldus, sealhulgas teedelt lume lükkamine ning olulisemate parkimisplatside ja parkimistaskute lumest puhastamine.

Viidad ja piiritähised

1. Soomaa rahvusparki piiril suurte puidust piiritähiste hooldamine ja vajadusel amortiseerunud piiritähiste asendamine.
Puidust piiritähised asuvad Tipus, Riisal, Tohvril, Valgeraba teel, Härmal ja Hüpassaare teel.
2. Soomaa rahvusparki territooriumil viidastuse korrastamine „Soomaa rahvusparki külastuskorralduskava“ raames.
3. Soomaa rahvusparki suunavate liiklusmärkide, suunaviitade korrastamine olulisemates maanteeosades.

Infostendid

1. Soomaa rahvusparki tutvustavate infostendide uuendamine. Sealhulgas Soomaa rahvusparki infostendide projekti koostamine „Soomaa rahvusparki külastuskorralduskava“ raames.
2. Soomaa rahvusparki tutvustavate üldstendide paigaldamine Riisa parklasse, Ingatsi parklasse, Meiekose parklasse, Tõramaale, Hüpassaarde, Kuuraniidule, Läti parklasse, Kuusekäära parklasse, Ruunaraipe parklasse, Oksa parklasse, Öördi parklasse (vaata Soomaa keskused joonis 4.)
3. Infostendide paigaldamine kõikidele randumiskohtadele.
4. Infostendide regulaarne hooldus ja uuendamine.

Infomaterjalid ja trükised

1. Matkaradasid ja Soomaa erinevaid väärtusi tutvustavate infomaterjalide uuendamine ja täiendamine vastavalt vajadusele ning infomaterjalide publitseerimine.
2. Soomaa teemaliste raamatute väljaandmine.
3. Uue Soomaa ülevaatefilmi tegemine.

Koolitus ja teavitustöö

1. Soomaa rahvusparki tutvustava interneti kodulehekülje järjepidev uuendamine ja toimetamine.
2. Soomaa rahvusparki loodusmaja arendamine ja ekspositsiooni uuendamine.
3. Karuskose metsamaja kompleksi arendamine ja ekspositsiooni loomine.
4. Tipu looduskooli väljaehitamine, programmide koostamine ja rakendamine.
5. Aktiivne osalemine PAN Parki võrgustiku koostöös

6.6 Teadustöö ja seire

Soomaa rahvuspargis on eelmise kaitsekorralduskava koostamiseks teostatud alusuuringuid aastatel 1997-2000. Kaitsekorralduskava perioodil aastatel 2000-2010 on läbi viidud perioodilisi seireid kaitsekorralduslike tegevuste hindamiseks ning andmebaaside täiendamiseks.

Käesolevas kaitsekorralduskavas on planeeritud täiendavad uuringud väheuuritud elustikurühmade (kalad, putukad, limused) andmete täpsustamiseks ning seisundi hindamiseks. Planeeritud on Soomaa loodusala elupaikade reinventeerimine ja teadaolevate vajakajäämistele likvideerimine.

Kaitsekorralduskavas on planeeritud olulisemate elustikurühmade inventeerimine (linnud, taimed, samblad, seened jt.).

6.6.1 Tulemusseire

Linnud

1. Iga-aastane musta-toonekure pesitsusedukuse seire.
2. Iga-aastane väike-konnakotka pesitsusedukuse seire.
3. Iga-aastane kaljukotka pesitsusedukuse seire.
4. Iga-aastane valikuline metsisemängude seire.
5. Iga-aastane rohunepi seire.
6. Iga-aastane rukkiräägu seire.
7. Perioodiline soolinnustiku seire.
8. Perioodiline kakuliste ja rähnaliste seire, seiresammuga 10 aastat.
9. Iga aastane väike- ja laululuikede kevadrände aegne loendus.

Loomad

1. Perioodiline saarma arvukuse seire, seiresammuga 4 aastat.
2. Iga-aastane ulukiarvukuse seire.
3. Iga-aastane päevaliblikate loendus Meiekose transektil.

Taimed

1. Sookolla seire, seiresammuga 3 aastat.
2. Liiv-hundihamba kasvukohtade seire, seiresammuga 3 aastat.
3. Palu-karukella kasvukohtade seire, seiresammuga 3 aastat.
4. Laialehelise nestiku kasvukohtade seire, seiresammuga 4 aastat.
5. Luhtade indikaatorliikide (võhumõök, kuremõök, ängelhein) seire, seiresammuga 4 aastat.

Külastuskorraldus

1. Külastusstatistika koostamine.
2. Külastusmõjude hindamine.

6.6.2. Uuringud

Kaitse korraldamiseks ning elupaikade seisundi hindamiseks on vajalik omada infot kaitseala elustiku kohta. Kaitsekorralduskavasse on planeeritud täiendavad uuringud andmebaaside täiendamiseks.

1. Soomaa rahvuspargi musta-toonekure toitumisalade kaardistamiseks ja seisundi hindamiseks. (Uuringu tulemusena töötada välja meetmed toitumisalade seisundi parandamiseks).
2. Kaitsekorraldusperioodi lõpus uuringu teostamine partlaste arvukuse ja seisundi hindamiseks Soomaa looduslal.
3. Kahepaiksete liikide leviku ja arvukuse täpsustamine. Kahepaiksete koelmutiikide kaardistamine ja nende seisundite hindamine.
4. Soomaa kalastiku liigirikkuse ja seisundi uuring.
Tähelepanu tuleb pöörata Soomaa loodusala kaitse-eesmärkides nimetatud võldase ja hingi seisundi ja leviku väljaselgitamisele.
5. Kaitsealuste putkarühmade leviku ja seisundi täpsustamine.
Tähelepanu tuleb pöörata Soomaa loodusala kaitse-eesmärkides nimetatud laiujuri, suurkulttiiva, suur-mosaikliblika seisundi ja leviku väljaselgitamisele. Samuti on oluline täiendav päevaliblikate, mardikate ja kiililiste rühma uuring. Arvestades Soomaa loodusala elupaikasid, on suur tõenäosus täiendavate kaitsealuste ja haruldaste liikide esinemiseks.
6. Paksukojalise-jõe karbi leviku ja seisundi täpsustamine.
7. Kaitsealuste limuste rühma arvukuse, leviku ja seisundi täpsustamine.
8. Seenestiku nimekirja täiendamine.
9. Laialehelise nestiku kasvukoha inventeerimine laialehelise nestiku seisundi väljaselgitamiseks. Eelnevate aastate andmete koondamine ja süstematiseerimine.
10. Erinevate elupaikade leviku andmete täpsustamine (vanad loodusmetsad, rohundirikkad kuusikud, soostuvad- ja soolehtmetsad, siirdesoo- ja rabametsad, vanad loodusmetsad, lammimetsad, laialehelised lammimetsad)
11. Soomaa pärandobjektide inventeerimine ja andmebaasi täiendamine.
12. Soomaa kultuurilooliste objektide andmebaasi täiendamine.
13. Soomaa piirkonna suulise ja esemelise pärimuse kogumine.
14. Soomaa eriliste ökosüsteemide kompleksne uurimine. Elustikurühmade mitmekesisuse ja arengusüksuste uurimine (Pääsmaa lammimets, Tuhametsa reservaat, Toonoja rabasaar, Lemmjõe keelemets, Härma lodumets, Suitsna tammik, Kuresoo, Tõramaa puisniit, Mulgi heinamaa).

6.7 Kaitseala valitsemine ja järelvalve

Kaitseala valitsejaks on Keskkonnaamet. Valitsemise eesmärk on hoida ära võimalikud negatiivsed mõjud ala loodusväärtustele. Kaitseala järelvalvet teostab Keskkonnainspektsioon. Kaitsekorralduskava perioodi jooksul kaitse-eeskirja uuendamist ei ole kavandatud.

6.7.1 Kaitseala piiritähiste uuendamine ja tähistamata piirilõikude tähistamine

Soomaa rahvuspargi välispiirile ja tsooneeringu vööndite piirile on paigaldatud kokku 252 piiritähist. Piiri arusaadavaks tähistamiseks on vaja paigaldada veel 13 tähist Riisa sihtkaitsevööndi piirkonnas. Olemasolevate ja paigaldatavate piiritähiste kaart on toodud lisas 14.

Tabel 6. Soomaa rahvuspargi kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused, eelarve ja ajakava

Nr. ¹	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ²	Priori- teet	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Maksumus kokku
					X*100 euro										
	INVENTUURID, SEIRED, UURINGUD														
	Inventuurid														
3.1.1.9.	Metsaelupaikade linnustiku inventeerimine.	Inventuur	KA/H	3								40			40
3.1.1.10.	Mosaiikmaastike linnustiku inventeerimine.	Inventuur	KA/H	3									40		40
3.2.4. 3.2.5. 3.2.10. 3.2.11. 3.2.12. 3.2.13. 3.2.14. 3.2.15.	Erinevate elupaikade leviku andmete täpsustamine (lamminiidud, niiskuslembesed kõrgrohustud, vanad loodusmetsad, rohundirikkad kuusikud, soostuvad- ja soolehtmetsad, siirdesoo- ja rabametsad, vanad loodusmetsad, lammimetsad, laialehelised lammimetsad)	Inventuur	KA	2				25							25
3.4.1.	Soomaa pärandobjektide inventeerimine ja andmebaasi täiendamine.	Inventuur	KA/H	3						40					40
3.4.2.	Soomaa kultuurilooliste objektide andmebaasi täiendamine.	Inventuur	KA/H	3							40				40
	Uuringud														
3.1.1.1.	Soomaa rahvuspargi musta-toonekure toitumislade kaardistamiseks ja seisundi hindamiseks	Uuring	KA	2				45	20						65
3.1.1.6.	Partlaste arvukuse ja seisundi hindamiseks Soomaa looduslal.	Uuring	KA/H	2									25		25
3.1.2.1.	Uuringute teostamine lendorava esinemise ja seisundi väljaselgitamiseks Tuhkja, Piilu, Riisa sihtkaitsevööndis ja Tuhametsa reservaadis.	Uuring	KA/H	2					35						35
3.1.2.2.	Käsitiivaliste liigilise koosseisu ja leviku täpsustamine.	Uuring	KA	2								35			35

Nr. ¹	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ²	Priori- teet	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Maksumus kokku
					X*100 euro										
3.1.2.4.	Uuring suurkiskjate (karu, hundi, ilvese) territooriumivajaduste, liikumisteede ning seisundi väljaselgitamiseks.	Uuring	KA/H	2			32	32				32	32	32	160
3.1.2.5.	Karjatamise korral tarastamise mõju uuring uluksöraliste liikumisele looduslal.	Uuring	KA/H	3				32	15	15					62
3.1.8.5.	Kauni kuldkinga kasvukohtade kaardistamine ja seisundi väljaselgitamine.	Uuring	KA/H	2				2							2
3.1.4.	Kahepaiksete liikide leviku ja arvukuse täpsustamine. Kahepaiksete koelmutiikide kaardistamine ja nende seisundite hindamine.	Uuring	KA/H	3			25								25
3.1.5.	Soomaa kalastiku liigirikkuse ja seisundi uuring	Uuring	KA/H	2							35				35
3.1.6.	Kaitsealuste putukaliikide leviku ja seisundi täpsustamine	Uuring	KA/H	2				25				25			50
3.1.7.	Paksukojalise-jõe karbi leviku ja seisundi täpsustamine	Uuring	KA/H	2							25				25
3.1.7.	Kaitsealuste limuseliikide arvukuse, leviku ja seisundi täpsustamine.	Uuring	KA/H	2							25				25
3.1.8.4.	Laialehelise nestiku kasvukoha inventeerimine liigi seisundi väljaselgitamiseks. Eelnevate aastate andmete koondamine ja süstematiseerimine.	Uuring	KA/H	2		10									10
3.1.10.	Soomaa seenestiku liigirikkuse uuring.	Uuring	KA/H	3							23				23
3.4.3.	Soomaa piirkonna suulise ja esemelise pärimuse kogumine.	Uuring	KA/H	3					40						40
6.6.2.	Soomaa valitud ökosüsteemide kompleksne uurimine. Elustikurühmade mitmekesisuse ja arengusuktsessioonide uurimine (Pääsmaa lammimets, Tuhametsa reservaat, Toonoja rabasaar, Lemmjõe keelemets, Härma lodumets, Suitsna tammik, Kuresoo, Tõramaa puisniit, Mulgi heinamaa).	Uuring	KA/H	3			42		42		42	42	42	42	252
Riiklik seire															
3.1.1.8.	Iga-aastane rohunepi seire	Riiklik seire	KA	2	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	96

Nr. ¹	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ²	Priori- teet	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Maksumus kokku
					X*100 euro										
3.1.1.8.	Iga-aastane rukkiräägu seire	Riiklik seire	KA	2	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	96
3.1.1.7.	Soolinnustiku seire	Riiklik seire	KA	2								25			25
3.1.8.6. 3.1.8.7.	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire (lamminiidud)	Riiklik seire	KA/KTK	2			10					10			20
3.1.2.3.	Perioodiline saarma ja kopra arvukuse seire	Riiklik seire	KA/KTK	2			20				20				40
	Ohustatud soontaimede ja samblaliikide seire sh.														
3.1.8.2.	Liiv-hundihamba seire	Riiklik seire	KA/KTK	2				5							5
3.1.8.4.	Laialehelise nestiku seire	Riiklik seire	KA/KTK	2						2					2
3.1.8.1.	Sookolla seire	Riiklik seire	KA/KTK	2						2					2
	Tulemusseire														
3.1.1.1.	Iga-aastane musta-toonekure pesitsusedukuse seire	Tulemusseire	KA	2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	32
3.1.1.3.	Iga-aastane väike-konnakotka pesitsusedukuse seire	Tulemusseire	KA	2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	32
3.1.1.4.	Iga-aastane kaljukotka pesitsusedukuse seire	Tulemusseire	KA	2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	32
3.1.1.5.	Iga-aastane valikuline metsisemängude seire.	Tulemusseire	KA/H	2	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	200
3.1.1.9.	Kakuliste ja rähnaliste seire.	Tulemusseire	KA/H	2							20				60
3.1.1.2.	Iga aastane laululuikede kevadrände loendus.	Tulemusseire	KA/H	3	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	70
3.1.2.5. 3.1.2.6.	Iga-aastane ulukiarvukuse seire	Tulemusseire	KA/H	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20
3.1.6.	Päevaliblikate loendus Meiekose transektil	Tulemusseire	KA/H	3	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	150
3.1.8.2.	Liiv-hundihamba kasvukohtade seire	Tulemusseire	KA	2			4,5			4,5			4,5		13,5
3.1.8.3.	Palu-karukella kasvukohtade seire	Tulemusseire	KA	3			1,5			1,5			1,5		4,5
3.1.8.4.	Laialehelise nestiku kasvukohtade seire	Tulemusseire	KA	2		3				1,9					4,9
	Luhtade indikaatorliikide (võhumõök, kuremõök) seire	Tulemusseire	KA/H	3		23				23				24	70
3.1.8.8.	Luhtade indikaatorliigi (ängelhein) seire	Tulemusseire	KA/H	3			12				12				24

Nr. ¹	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ²	Priori- teet	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Maksumus kokku
					X*100 euro										
4.1.2.	Külastusmõjude hindamine	Tulemusseire	KA	2			26					26			52
	HOOLDUS-, TAASTAMIS- JA OHJAMISTEgevused														
	Võõr- ja probleemi liigi tõrje	Võõrliigid													
6.1.11.	Sosnovski karuputke kasvukohtade hävitamine.	Võõrliigid	KA	1	13,2	13,2	13,2	13,2							52,8
	/Liigikaitse lised tegevused/ Muu liigi elutingimuste parandamistöö	Looduslikud liigid													
6.1.6.	Põlispuude kaitsmiseks kobra ste kahjustuste eest puude katmine võrguga (vastavalt vajadusele).	Looduslikud liigid	RMK	3		2		2		2		2		2	10
3.1.1.5. 6.1.4.	Metsise mägualade hooldustööde. (Metsise mägualade taastamistööde kavade rakendamine.)	Looduslikud liigid	RMK/H	2				20	20	20	20				80
6.1.10.	Hariliku sookolla elupaiga hooldustööd	Liigi elupaiga hooldustöö	RMK	2					3		3			3	9
3.1.8.2. 3.1.8.3.	Ruunaraibe-Sauga sihtkaitsevööndi kaitsealuste liikide hoolduskava täitmine (liiv-hundihamba, palu-karukella kasvukohtade hooldustööd).	Liigi elupaiga hooldustöö	RMK	2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Koosluse taastamistööd	Kooslused													
6.2.2.	Tõramaa jõe loodusliku voolusängi taastamine Tipu ja Tõramaa vahel (Mardo lual).	Kooslused	RMK/KA	3							320				320
6.2.3. 6.2.4.	Poollooduslike koosluste taastamine	Kooslused	RMK/MO	1		2335	2335	2335							7005
6.2.3. 6.2.4.	Poollooduslike koosluste taastamine	Kooslused	RMK/MO	2					1496	1496	1496				4488
6.2.3. 6.2.4.	Poollooduslike koosluste taastamine	Kooslused	RMK/MO	3									717	717	1434
6.2.5. 6.2.6. 6.1.4.	Raba, siirdesoo ja madalsoo veerežiimi taastamine, kraavide sulgemine (Kuresoo, Valgeraba, Öördi).	Kooslused	RMK	1				250			200			200	650

Nr. ¹	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ²	Priori- teet	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Maksumus kokku
					X*100 euro										
	Koosluse hooldustöö	Kooslused	RMK												
6.2.3. 6.2.4.	Poollooduslike koosluste hooldustööd	Kooslused	RMK/MO	1	1112	1112	1112	1112	2110	2110	2110	2110	2110	2110	17108
6.2.3. 6.2.4.	Poollooduslike koosluste hooldustööd	Kooslused	RMK/MO	2		513		513		513		1152	639	1152	4482
6.2.3. 6.2.4.	Poollooduslikele kooslustele juurdepääsuteede korrastamine.	Kooslused	RMK	2		28		28			124			150	330
6.2.4.	Teisaldatavate sildade paigaldamine vastavalt vajadusele.	Kooslused	RMK	2			32					32			64
6.2.4.	Loomade varjualuste rajamine.	Kooslused	MO/H	2				60		60		60		60	240
6.2.4.	Heinaküünide rajamine.	Kooslused	MO/H	2		50			50				50		150
6.2.4.	Luhtade loodusliku veerežiimi taastamine.	Kooslused	RMK/MO	3			128			130			130		388
3.2.5. 6.2.4.	Olemasolevate heinaküünide hooldamine ja parandamine, suurveekahjude likvideerimine.	Kooslused	RMK/MO/H	3			12		12		12		12		48
	Maastike taastamine.														0
6.3.2.	Riisa põldude ala avatud hoidmine, kraavikallastelt võsa likvideerimine.	Maastik	MO/H	2			30		30		30				90
6.3.2.	Maastikuvaadete hooldus teeservades ja jõekallastel.	Maastik	RMK/MO/H	2		30				30			30		90
	Maastike hooldamine														
6.3.2.	Meiekose, Riisa, Kuusekäära, Oksa, Tipu silla piirkonnas maastikuvaadete hooldamine ja võsa likvideerimine.	Maastik	RMK/H	2		30	30	30	30	30	30	30	30	30	270
	Üksikobjekti hooldustööd														
6.3.1.	Lemmjõe tamme ümbruse hooldustööd.	Üksikobjekt	RMK	1	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	6
6.3.1.	Lemmjõe tamme võrassa kasvanud kuuskeede eemaldamine.	Üksikobjekt	RMK	1	0,75										0,75

Nr. ¹	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ²	Priori- teet	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Maksumus kokku
					X*100 euro										
6.3.1.	Lemmjõe tamme ümbruse maastiku koristamine ja kujundamine, jõekallaste korrastamine.	Üksikobjekt	RMK	2		1,5		1,5		1,5		1,5		1,5	7,5
	Loodusõppe- ja puhkemajanduslikud tegevused														
	Soomaa rahvusparki looduskeskuse arendustööd s.h.														
4.1.1.	Uue Soomaa rahvusparki tutvustava ekspositsiooni rajamine.	Külastuskorraldus	RMK	2			140								140
4.1.1.	Loodusklassi rajamine.	Külastuskorraldus	RMK	2				76							76
4.1.1.	Väliklassi rajamine.	Külastuskorraldus	RMK	2			42								42
4.1.1.	Luhavaateplatvormi rajamine.	Külastuskorraldus	RMK	3					42						42
4.1.1.	Olemasoleva hoonestuse rekonstrueerimine.	Külastuskorraldus	RMK	2							1300				1300
4.1.1.	Kommunikatsioonide ja välirajatiste rekonstrueerimine.	Külastuskorraldus	RMK	2							320				320
4.1.1.	Laste mänguplatsi uuendamine.	Külastuskorraldus	RMK	2		23									23
4.1.1.	Parkimisplatside, teeradade ja sissesõidutee korrastamine.	Külastuskorraldus	RMK	2		25				25				30	80
4.1.1.	Looduskeskuse kinnistu ümbruse haljastuse hooldus.	Külastuskorraldus	RMK	3	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	160
	Loodusrajad s.h.	Külastuskorraldus													
4.1.2.	Loodusradade hooldus ja korrastamine.	Külastuskorraldus	RMK	2	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	640
4.1.2.	Oksa kultuuriloolise raja väljaehitamine.	Külastuskorraldus	RMK/H	3							65				65
4.1.2.	Tipu õpperaja väljaehitamine.	Külastuskorraldus	H	3								100			100

Nr. ¹	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ²	Priori- teet	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Maksumus kokku
					X*100 euro										
4.1.2.	Kõrtsi-Tõramaa – Karuskose matkaraja väljaehitamine.	Külastuskorraldus	H	3						28					28
.	Lõkkekohad	Külastuskorraldus													
4.1.3.	Lõkkekohtade hooldus ja korrastamine.	Külastuskorraldus	RMK	2	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	1000
	Metsaonnid	Külastuskorraldus													
4.1.4.	Metsaonnide hooldus.	Külastuskorraldus	RMK	2	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	25
4.1.4.	Metsaonnide renoveerimine.	Külastuskorraldus	RMK	3				38				38			76
	Karuskose metsavahimaja	Külastuskorraldus													
4.1.5.	Karuskose metsavahimaja ja kompleksi kõrvalhoonete hooldus.	Külastuskorraldus	RMK	2	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23	230
4.1.5.	Karuskose metsavahimaja ümbruse ja haljastuse korrastamine, õunaia uuendamine, puude lõikus, piirdeaia taastamine, pinnase tasandamine, kuivenduskraavide puhastamine jms.	Külastuskorraldus	RMK	2	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	240
4.1.5.	Karuskose metsavahimaja ja abihoonete restaureerimine (renoveerimine) ja kaasaegsel otstarbel rakendamine. Siinhulgas ka elektrivarustuse korrastamine.	Külastuskorraldus	RMK	3				1200				1000			2200
4.1.5.	Karuskose metsavahimajast loodusariduse tugipunkti väljaarendamine.	Külastuskorraldus	RMK	3					31				42		73
4.1.5.	Karuskose metsavahimaja baasil Soomaa ajaloolise ekspositsiooni väljaarendamine.	Külastuskorraldus	RMK	3									50	50	100
4.1.5.	Karuskose metsamaja (metsavahimaja sauna) korrastamine ja hooldus.	Külastuskorraldus	RMK	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20

Nr. ¹	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ²	Priori- teet	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Maksumus kokku
					X*100 euro										
	Vaatetornid	Külastuskorraldus													
4.1.6.	Ingatsi torni hooldus- ja remonttööd.	Külastuskorraldus	RMK	2	1	1	1,5	1	1	1	1	1	1,8	1	11,3
4.1.6.	Läti raudtorni asendamine puidust linnutorniga, s.h. Soomaa Tipu värava väljaarendamine.	Külastuskorraldus	RMK	3				77		45					122
4.1.6.	Tõramaa torni jooksvad hooldus- ja remonttööd.	Külastuskorraldus	RMK	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
	Randumissillad	Külastuskorraldus													
4.1.7.	Ujuvate randumissillade paigaldamine.	Külastuskorraldus	RMK	2	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	16
4.1.10.	Infostendid														
4.1.10.	Infostendide regulaarne hooldus ja uuendamine.	Külastuskorraldus	RMK	2	25	5	5		5	5	5	5	5	5	65
	Koolitus ja teavitustöö														
4.3.	Soomaa rahvusparki tutvustava interneti kodulehekülje järjepidev uuendamine ja toimetamine.	Loodusharidus	KA/RMK	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	30
4.3.	Tipu looduskooli väljaehitamine, programmide koostamine ja rakendamine.	Loodusharidus	H	3			2000								2000
4.3.	Aktiivne osalemine PAN Parksi võrgustiku koostöös.	Külastuskorraldus	KA/EE	2	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50
	Infomaterjalid														
4.2.	Matkaradasid ja Soomaa rahvuspargi (loodusala) erinevaid väärtusi tutvustavate infomaterjalide uuendamine ja täiendamine vastavalt vajadusele ning publitseerimine.	Külastuskorraldus	KA/RMK/H	2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4.2.	Soomaa teemaliste raamatute väljaandmine.	Loodusharidus	H	2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4.2.	Uue Soomaa ülevaatefilmi tegemine.	Loodusharidus	KA/RMK	2			300								300

Nr. ¹	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ²	Priori- teet	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Maksumus kokku
					X*100 euro										
	Tähistamine														
6.5.	Soomaa rahvusparki territooriumil viidastuse uuendamine.	Külastuskorraldus	RMK	2	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
6.5.	Soomaa rahvusparki piirile maanteedeeäärde suurte piiritähiste paigaldamine (Tipu, Riisa, Tohvri, Valgeraba tee, Härma ja Hüpassaare tee).	Külastuskorraldus	RMK	2				420					420		840
6.7.1.	Kaitseala piiritähiste paigaldamine	Tähistamine	RMK	2			8,5								8,5
	Kavad, plaanid, eeskirjad														
3.1.1.5.	Metsise mägualade hooldustööde (taastamistööde) kavade koostamine.	Tegevuskava	KA/ H	2			22	22	22						66
6.2.5. 6.2.6.	Projekti koostamine Öördi raba veereziimi taastamiseks.	Tehniline projekt	KA/RMK	1				109							109
6.2.5. 6.2.6.	Projekti koostamine Valgeraba veereziimi taastamiseks.	Tehniline projekt	KA/RMK	1						128					128
6.2.5. 6.2.6.	Projekti koostamine Kikepera raba veereziimi taastamiseks.	Tehniline projekt	KA/RMK	1								120			120
4.1.2.	Soomaa rahvusparki külastuskorralduskava koostamine.	Tegevuskava	KA/RMK	2	6,4										6,4
6.2.4.	Soomaa luhtade hoolduskava koostamine	Tegevuskava	KA/H	2		30	15								45
6.4.	Kontseptsiooni väljatöötamine Soomaa endiste talukohtade tähistamiseks, hooldamiseks, tutvustamiseks.	Tegevuskava	KA/RMK/ H	3			20								20
	Kaitsekorralduskava vahehindamine	Tegevuskava	KA	1						16					16
	Kaitsekorralduskava uuendamine	Tegevuskava	KA	1										55	55
	Kaitse-eeskirja täpsustamine	kaitse-eeskiri	KA	2								20	15		35

Nr. ¹	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ²	Priori- teet	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Maksumus kokku
					X*100 euro										
	Tehnika/loomad														
6.2.4.	Hooldustehnika soetamine vastavalt poollooduslike koosluste hoolduskavale	Tehnika	MO	2				350			350			350	1050
6.2.4.	Kariloomade soetamine vastavalt poollooduslike koosluste hoolduskavale	Loomad	MO	2			1500			1500			1500		4500
	KOKKU				1483,9	4560,2	8244,7	7149,2	4329,5	6555,9	6953,5	5192	6222,3	5340	56071,15

¹ Peatüki number, kus on tegevuse täpsem seletus.

² KA - Keskkonnaamet, RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus, KTK – Keskkonnateabe Keskus, MO – maaomanik, H – Huvilised (kodanike ühendused, mittetulundusühingud jms), EE – ettevõtjad.

³ Tööde maksumus eurodes.

x - tööde maksumus selgusetu, maksumus selgub projekti koostamise käigus.

7. KAITSEKORRALDUSKAVA TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE JA UUENDAMINE

Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamise aluseks on perioodiliselt teostatud seired ja inventuurid ning kaitsekorralduslike tööde käigus kogutud andmed. Kaitsekorralduskava perioodi lõpus tellitakse elupaikade kaardistamine ja linnustiku inventuur ning hinnatakse tulemuste põhjal kaitsekorralduskava edukust.

Kaitsekorralduskava on koostatud 10 aastaks (2012-2021). Käesoleva kaitsekorralduskava täitmise vaheanalüüs teostatakse 2017. aastal, kaitsekorralduskava täitmise analüüs 2021. aastal. Kaitsekorralduskava täitmise analüüs on ühtlasi ka aruanne selle täitmise efektiivsuse osas. Tulemuslikkuse hindamiseks võetakse aluseks alljärgneva tabeli näitajad.

Tabel 7. Soomaa rahvuspargi ja Soomaa loodusala kaitsekorralduskava täitmise edukuse hindamiskriteeriumid.

Väärtus	Indikaatorid	Kriteerium	Lävend	Oodatav tulemus ¹	Selgitus
LIIGIKAITSE					
Kaitsealuste linnuliikide soodne seisund	Must-toonekurg	Paaride arv	2	2	
	Laululuik	Paaride arv	1	3	
	Väike-konnakotkas	Paaride arv	11	10	
	Kaljukotkas	Paaride arv	3	4	
	Sookurg	Paaride arv	-	30	
Rändlindude peatusala	Väikeluik	Rändepeatus	-	500	
Metsise soodne seisund	Metsis	Mängivate kukkede arv	14	30	

Väärtus	Indikaatorid	Kriteerium	Lävend	Oodatav tulemus ¹	Selgitus
Kaitsealuste taimeliikide soodne seisund	Liiv-hundihammas	Võsude arv	962 ^(2009 a)	1000	
	Palu-karukell	Võsude arv	Teadmata	25	
	Laialeheline nestik	Kasvuuala suurus (ha)	Teadmata		
	Kaunis kuldking	Võsude arv	Teadmata	20	
Suurkiskjate soodne seisund	Pruunkaru	Isendite arv	12	5	
	Hunt	Pesakondade arv	3	3	
	Ilves	Pesakondade arv	3-4	4	
Käsiivaliste liigirikkus	Käsiivalised	Esinevate liikide arv	9	9	
Saarmas	Saarmas	Isendite arv	Teadmata	30	
Kobras	Kobras	Isendite arv	280	300	
ELUPAIKADE KAITSE					
Vee-elupaikade soodne seisund	Huumustoitelised järved ja järvikud	Elupaiga pindala (ha)	207	207	
		Elupaiga esinduslikkus	A	A	
	Jõed ja ojad	Elupaiga pindala (ha)	200	200	
		Elupaiga esinduslikkus	B	B	
	Võldas	Liigi esinemine	Teadmata	Jah	
	Hink	Liigi esinemine	Teadmata	Jah	
	Kiililised	Liikide arv	35	35	
	Laiujur	Liigi esinemine seirepüügil	Jah	Jah	

Väärtus	Indikaatorid	Kriteerium	Lävend	Oodatav tulemus ¹	Selgitus
	Paksukojaline-jõeekarp	Liigi esinemine seirepüügil	Jah	Jah	
Poollooduslike elupaikade soodne seisund	Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal	Elupaiga pindala (ha)	5	5	
		Elupaiga esinduslikkus	C	B	
	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud	Elupaiga pindala (ha)	4	4	
		Elupaiga esinduslikkus	B	B	
	Lamminiidud	Elupaiga pindala (ha)	600	1370	
		Elupaiga esinduslikkus	A	A	
	Rohunepp	Mängivate isaste arv		12	
	Rukkirääk	Laulvate isaste arv		75	
	Vareskaera-aasasilmik	Liigi esinemine seirepüügil	Jah	Jah	
	Sõõrsilmik	Liigi esinemine seirepüügil	Jah	Jah	
	Suur-kuldtiib	Liigi esinemine seirepüügil	Jah	Jah	
	Vareskaera-aasasilmik	Liigi esinemine seirepüügil	Jah	Jah	
	Niidu kuremõök	Seirealade ohtruse muutus ²	-0,1 ^(2008 a)	+0,1	
	Siberi-võhumõök	Seirealade ohtruse muutus	-0,2 ^(2008 a)	+0,1	
	Ahtalehine-ängelhein	Seirealade ohtruse muutus	-0,1 ^(2008 a)	+0,05	

Väärtus	Indikaatorid	Kriteerium	Lävend	Oodatav tulemus ¹	Selgitus
Soode elupaikade soodne seisund	Rabad	Elupaiga pindala (ha)	15493	15493	
		Elupaiga esinduslikkus	A	A	
	Siirde- ja õõtsiksoo	Elupaiga pindala (ha)	784	784	
		Elupaiga esinduslikkus	A	A	
	Huumustoitelised järved ja järvikud	Elupaiga pindala (ha)	207	207	
		Elupaiga esinduslikkus	A	A	
	Soostuvad ja soolehtmetsad	Elupaiga pindala (ha)	1382	1440	
		Elupaiga esinduslikkus	B	B	
	Siirdesoo- ja rabametsad	Elupaiga pindala (ha)	3765	3763	
		Elupaiga esinduslikkus	A	A	
	Soo-loorkull	Paaride arv		15	
	Punaselg-õgija	Paaride arv		45	
	Sooräts	Paaride arv	1	1	
	Rüüt	Paaride arv		150	
Mudatilder	Paaride arv		200		
Metsaelupaikade soodne seisund	Vanad loodumetsad	Elupaiga pindala (ha) ³	1386	1441	
		Elupaiga esinduslikkus	B	B	
	Rohundirikkad kuusikud	Elupaiga pindala (ha)	182	200	

Väärtus	Indikaatorid	Kriteerium	Lävend	Oodatav tulemus ¹	Selgitus
		Elupaiga esinduslikkus	B	B	
	Soostuvad ja soolehtmetsad	Elupaiga pindala (ha)	1382	1440	
		Elupaiga esinduslikkus	B	B	
	Lammi-lodumetsad	Elupaiga pindala (ha) ³	18	80	
		Elupaiga esinduslikkus	A	A	
	Laialehelised lammimetsad	Elupaiga pindala (ha) ³	96	80	
		Elupaiga esinduslikkus	A	A	
	Suur-mosaikliblikas	Liigi esinemine seirepüügil	Teadmata	Jah	
KAITSEALUSE ÜKSIKOBJEKTI KAITSE					
Kaitsealune üksikobjekt	Lemmjõe tamm	Kaitsealuse objekti säilimine	Jah	Jah	
PÄRANDKULTUUR					
Kultuuriloolised objektid	Hüpassaare majamuuseum	Objekti säilimine heas korras	Jah	Jah	
	Pauna talu	Objekti säilimine heas korras	Jah	Jah	
	Tipu kool	Objekti säilimine heas korras	Jah	Jah	
	Särgoja kõrts	Objekti säilimine heas korras	Jah	Jah	
	Oksa ait	Objekti säilimine heas korras	Jah	Jah	

Väärtus	Indikaatorid	Kriteerium	Lävend	Oodatav tulemus ¹	Selgitus
	Karuskose metsavahikordon	Objekti säilimine heas korras	Jah	Jah	
	Toonoja küla ja Mardi talu	Objekti säilimine heas korras	Jah	Jah	
KÜLASTUSKORRALDUS JA LOODUSÕPE					
Külaskorraldus	Loodusrajad	Loodusradade arv	10	10	
	Lökkekohad	Lökkeplatside arv	20	20	
	Metsaonnid	Metsaonnid	4	4	
	Karuskose metsamaja	Metsamaja arv	1	1	
Loodusõpe ja rahvusparki tutvustamine	Soomaa rahvusparki loodusmaja	Tegevuskava täidetud	jah	jah	
	Karuskose metamaja	Tegevuskava täidetud	-	jah	
	Tipu looduskool	Tegevuskava täidetud	-	jah	
	Soomaa rahvusparki ülevaatefilm	Valminud uus ülevaatefilm	-	jah	
	Soomaad tutvustavad raamatud	Ilmunud raamatute arv	4	5	
	Infomaterjalid, artiklid	Ilmunud infomaterjalid, publikatsioonid, artiklid	-	40	

¹ Oodatav tulemus vastab Natura standartandmebaasis seatud väärtusele.

² Seirealade ohtruse muutus on arvatud erinevate aastate ohtruste trendijoone tõusuna üldvalemiga $y=ax+b$. Ohtruse muut on trendijoone tõus a .

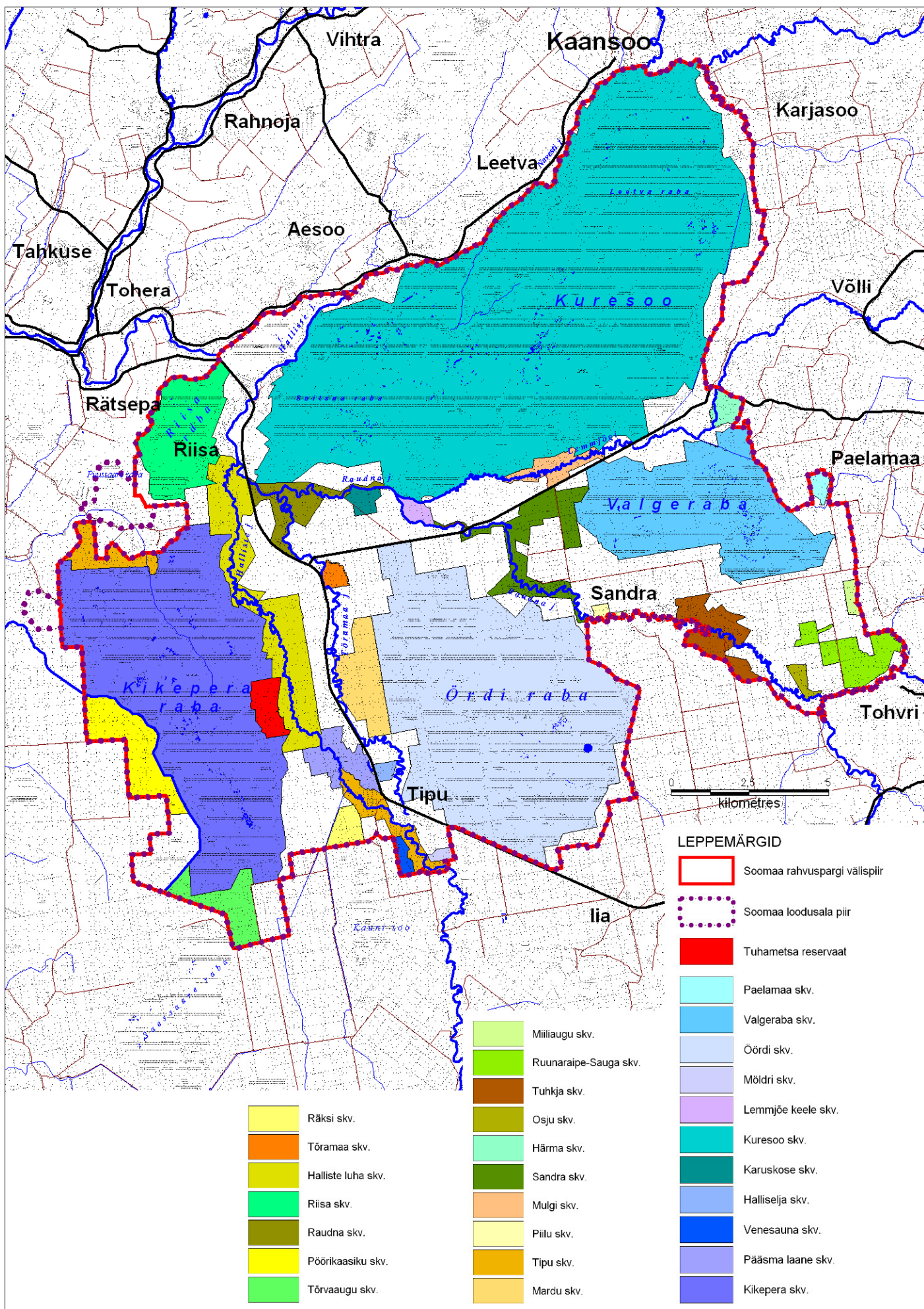
³ Elupaiga pindala vajab täpsustamist.

8. KASUTATUD MATERJALID

- Järvekülg, R. jt. 1998. Soomaa rahvuspargi kalastik. Lepinguaruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
- KA = Soomaa rahvuspargi ulukite loendus ja küttemisandmed 1994-2010. Keskkonnaamet 2011. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
- Kiristaja, P. Timm, U. 2003. Väike käsiraamat neile, kes loodusest hoolivad. Tallinn-Tartu.
- Korts, T. 2009. Liiv-hundihamba kasvukohtade inventeerimine Ruunaraipe luidetel. Aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
- Korts, T. 2011. Metsis (*Tetrao urogallus*) Soomaa rahvuspargis 2011 a. Aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
- Laanetu, N. 1999. Kaitsekorralduslike väärtuste ja neid mõjustavate faktorite analüüs ja ettepanekud jõevähi ja sisevete limuste kaitse korraldamiseks Soomaa rahvuspargis. Aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
- Laasimer, L. 1965. Eesti NSV taimkate. Valgus. Tallinn.
- Lõhmus, A. 2001. Eesti suurkiskjate ohjamine ja kaitse. Eesti Terioloogia Selts.
- Meister, S. 2011. Soomaa rahvuspargi poollooduslike koosluste hooldustööd läbi aastate. Aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
- Männil, P., Kübarsepp, M. 2010. Soomaa Rahvuspargi ulukite loendus ja küttemisandmed 1994-2010. Suurkiskjate asurkondade seisund. Aruanne. Keskkonnateabe Keskus.
- Prii, R. 2006. a. Teadustööd kaitsealadel: poolveelised imetajad. Aruanne. KIK Looduskaitseprogrammi projekt nr 115
- Suurkask, M. 2010. Soomaa rahvuspargi elustiku liiginimekirjad 2010. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
- Suurkask, P. 2008. Siberi võhumõõga, niidu-kuremõõga ja ahtalehise ängelheina seire Soomaa rahvuspargi luhtadel 2008. a. Aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
- Timm, U. 2008. Lendorav ja tema kaitse Eestis. Eesti Terioloogia Selts.
- Valk, U. 1988. Eesti Sood. Valgus. Tallinn.
- Viljandi Maavalitsus. 2004. Viljandi maakonnaplaneeringu teemaplaneering "Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused" Andmebaas Viljandi Maavalitsuses.

L I S A D

SOOMAA RAHVUSPARK

Väljaandja: Vabariigi Valitsus
 Akti või dokumendi liik: määrus
 Teksti liik: terviktekst
 Redaktsiooni jõustumise kp: 01.02.2009
 Redaktsiooni kehtivuse lõpp: 31.03.2010

Soomaa rahvusparki kaitse-eeskiri¹

Vastu võetud 22.04.2005 nr 85
RT I 2005, 23, 173
 jõustumine 08.05.2005

Muudetud järgmiste Vabariigi Valitsuse määrustega (vastuvõtmise aeg, number, avaldamine Riigi Teatajas, jõustumise aeg):

22.12.2005 nr 321 (RT I 2005, 71, 556) 1.01.2006

19.01.2009 nr 13 (RT I 2009, 7, 48) 1.02.2009

Määrus kehtestatakse «Looduskaitseeseaduse» § 10 lõike 1 alusel.

1. peatükk
 ÜLDSÄTTED

§ 1. Soomaa rahvusparki kaitse-eesmärk

(1) Soomaa rahvusparki² (edaspidi *rahvuspark*) kaitse-eesmärk on Vahe-Eesti edelaosa metsa-, soo- ja lammimaastike looduse, kultuuripärandi, kaitsealuste liikide, EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud 48 liigi ning EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta:

1) I lisas nimetatud elupaigatüüpide: metsastunud luidete (2180)³, jõgede ja ojade (3260), lamminiitude (6450), rabade (7110*), vanade loodusmetsade (9010*), rohunditerikaste kuusikute (9050), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*), lammi-lodumetsade (91E0) kaitse;

2) II lisas nimetatud liikide: saarma (*Lutra lutra*), hingi (*Cobitis taenia*), võldase (*Cottus gobio*), laiujuri (*Dytiscus latissimus*), suur-mosaiikliblika (*Euphydryas maturna*) ja suur-kuldtiiva (*Lycaena dispar*), kes kõik on III kategooria kaitsealused liigid, elupaikade kaitse, säilitamine, tutvustamine ja uurimine.

(2) Rahvusparki maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele reservaadiks, kahekümne üheksaks sihtkaitsevööndiks ja üheks piiranguvööndiks.

(3) Rahvusparkis tuleb arvestada «Looduskaitseeseaduses» sätestatud piiranguid käesolevas määruses sätestatud erisustega.

(4) Rahvusvahelise tähtsusega märgalade, eriti veelindude elupaikade konventsiooni artikli 2 lõike 1 kohaselt on Soomaa rahvuspark rahvusvahelise tähtsusega märgala (Ramsari ala).

(5) Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k «Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri» lisa 1 punkti 1 alapunktist 52 hõlmab rahvuspark Soomaa linnuala ja punkti 2 alapunktist 386 Soomaa loodusala, kus tegevuste kavandamisel tuleb hinnata nende mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

§ 2. Rahvusparki asukoht

(1) Rahvuspark asub Viljandi maakonnas Suure-Jaani vallas Karjasoo ja Kibaru külas; Vastemõisa vallas Paelamaa, Lemmakõnnu, Metsküla ja Sandra külas; Kõpu vallas Vanaveski Uia, Iia ja Tipu külas ning Pärnu maakonnas Paikuse vallas Põlendmaa külas; Tori vallas Kildemaa, Võlli, Jõesuu, Rätsepa, Riisa ja Aesoo külas; Vändra vallas Leetva ja Kaansoo külas.

(2) Rahvusparki välispiir ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

[RT I 2009, 7, 48 – jõust. 1.02.2009]

2. peatükk
 KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

§ 4. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning püüda kala sihtkaitsevööndis, välja arvatud § 11 lõikes 2 sätestatud juhul, ja piiranguvööndis.

Lisa 2.

(2) Füüsilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal on viibimine lubatud, arvestades «Asjaõigusseaduses» ja «Looduskaitseaduses» sätestatud.

(3) Telkimine ja lõkke tegemine rahvuspargis on lubatud ainult rahvuspargi valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohtades. Telkimine ja lõkke tegemine õuemaal on lubatud omaniku nõusolekul.

(4) Rahvuspargis on lubatud jahipidamine ulukite arvukuse reguleerimise eesmärgil.

(5) Rahvuspargis on lubatud sõidukiga sõitmine teedel. Maastikusõidukiga sõitmine on lubatud rahvuspargi valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine rahvuspargi valitseja nõusolekuta on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, valitsemisega seotud tegevuses, metsatöödel, põllumajandustöödel ja poollooduslike koosluste hooldamisel ning rahvuspargi valitseja nõusolekul teostatavas teadustegevuses.

(6) Rahvuspargi veekogudel on lubatud mootoriga ujuvvahendiga sõitmine. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, rahvuspargi valitsemisega seotud töödel, rahvuspargi valitseja nõusolekul hooldustöödel ning teadustegevuses.

§ 5. Keelatud tegevus

(1) Rahvuspargis on keelatud ehitamine veekogude kallastele veepiirist 50 meetri kauguseni, välja arvatud kaitseala tarbeks ning laagriploside tarbeks rahvuspargi valitsejaga kooskõlastatud kohtades.

(2) Rahvuspargi valitseja nõusolekuta on rahvuspargis keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja kõlviku sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) väljastada metsamajandamiskava;
- 4) kinnitada metsateatist;
- 5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 6) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
- 7) anda projekteerimistingimusi;
- 8) anda ehitusluba.

§ 6. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Rahvuspargi valitseja vaatab talle kooskõlastamiseks esitatud metsateatise läbi ja annab kümne tööpäeva jooksul taotluse saamisest arvates metsakoosluse liikide ning vanuse mitmekesisuse säilitamise eesmärgist tulenevalt oma kirjaliku nõusoleku või seab vajaduse korral omapoolseid tingimusi.

(2) Rahvuspargi valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt rahvuspargi valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada rahvuspargi kaitse-eesmärgi saavutamist või rahvuspargi seisundit.

(3) Kui tegevusi ei esitatud rahvuspargi valitsejale kooskõlastamiseks või tegevustes ei arvestatud kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta rahvuspargi kaitse-eesmärgi saavutamist või rahvuspargi seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt «Haldusmenetluse seadusele» õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

(4) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata rahvuspargi kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada rahvuspargi kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

[RT I 2009, 7, 48 – jõust. 1.02.2009]

3. peatükk LOODUSRESERVAAT

§ 7. Loodusreservaadi määratlus

(1) Loodusreservaat on rahvuspargi otsesest inimtegevusest puutumata loodusega maa- või veeala, kus tagatakse looduslike koosluste säilimine ja kujunemine üksnes looduslike protsesside tulemusena.

(2) Rahvuspargis on Tuhametsa reservaat.

§ 8. Tegevus loodusreservaadis

Loodusreservaadis on keelatud igasugune inimtegevus, sealhulgas inimeste viibimine, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel ning loodusobjekti valitsemise eesmärgil ja kaitseala valitseja nõusolekul teaduslikel välitöödel.

§ 9. Loodusreservaadi kaitse-eesmärk

Loodusreservaadi kaitse-eesmärk on ökosüsteemide arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina.

4. peatükk SIHTKAITSEVÖÖND

§ 10. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Sihtkaitsevöönd on rahvuspargi maa- või veeala seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks.

Lisa 2.

(2) Rahvuspargis on 29 sihtkaitsevööndit:

- 1) Paelamaa sihtkaitsevöönd;
- 2) Miiliaugu sihtkaitsevöönd;
- 3) Ruunaraipe-Sauga sihtkaitsevöönd;
- 4) Valgeraba sihtkaitsevöönd;
- 5) Kuresoo sihtkaitsevöönd;
- 6) Sandra sihtkaitsevöönd;
- 7) Mulgi sihtkaitsevöönd;
- 8) Lemmjõe keele sihtkaitsevöönd;
- 9) Karuskose sihtkaitsevöönd;
- 10) Tõramaa sihtkaitsevöönd;
- 11) Öördi sihtkaitsevöönd;
- 12) Mardu sihtkaitsevöönd;
- 13) Halliselja sihtkaitsevöönd;
- 14) Venesauna sihtkaitsevöönd;
- 15) Möldri sihtkaitsevöönd;
- 16) Tipu sihtkaitsevöönd;
- 17) Räksi sihtkaitsevöönd;
- 18) Pääsma laane sihtkaitsevöönd;
- 19) Halliste luha sihtkaitsevöönd;
- 20) Raudna sihtkaitsevöönd;
- 21) Vireksaare sihtkaitsevöönd;
- 22) Kikepera sihtkaitsevöönd;
- 23) Pöörikaasiku sihtkaitsevöönd;
- 24) Tõrvaaugu sihtkaitsevöönd;
- 25) Piilu sihtkaitsevöönd;
- 26) Tuhkja sihtkaitsevöönd;
- 27) Osju sihtkaitsevöönd;
- 28) Härma sihtkaitsevöönd;
- 29) Riisa sihtkaitsevöönd.

§ 11. Keelatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on keelatud:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine;
- 3) uute ehitiste püstitamine, välja arvatud rahvuspargi valitseja nõusolekul tee, tehnovõrgu rajatiste või tootmisotstarbeta ehitiste püstitamine rahvuspargis paikneva kinnistu või rahvuspargi tarbeks.

(2) Kikepera ja Valgeraba sihtkaitsevööndites on keelatud inimeste viibimine 15. veebruarist 31. juulini ning Paelamaa sihtkaitsevööndis 15. märtsist 31. augustini.

§ 12. Lubatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistatud kohas. Rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas ja üle 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistatud kohtades on lubatud üksnes rahvuspargi valitseja nõusolekul.

(2) Sihtkaitsevööndis on rahvuspargi valitseja nõusolekul lubatud:

- 1) olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ja veerežiimi taastamine;
- 2) koosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile;
- 3) endiste talukohtade hoonestuse ja heinaküünide taastamine ja olemasolevate ehitiste hooldustööd;
- 4) pilliroo varumine.

(3) Rahvuspargi valitseja nõusolekul on lubatud Halliste luha, Riisa, Raudna, Vireksaare, Pöörikaasiku, Härma, Tuhkja, Osju, Piilu, Tõrvaaugu, Räksi, Tipu, Tõramaa, Sandra, Mulgi, Miiliaugu ja Ruunaraipe-Sauga sihtkaitsevööndites metsakoosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures rahvuspargi valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas.

§ 13. Vajalik tegevus

Halliste luha, Raudna, Härma, Tuhkja, Piilu, Osju, Tipu, Sandra ja Mulgi sihtkaitsevööndite poollooduslike koosluste esinemisaladel on nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik:

- 1) puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine või raadamine;
- 2) niitmine, loomade karjatamine;
- 3) heinaniitmise alustamine mitte varem kui 1. juulil.

§ 14. Sihtkaitsevööndite kaitse-eesmärgid

Lisa 2.

(1) Valgeraba, Kuresoo, Öördi, Kikepera ja Riisa sihtkaitsevööndid on alad, kus säilitatakse rabade, vanade loodumetsade, soostuvate ja soo-lehtmetsade, siirdesoo- ja rabametsade, jõgede ja ojade elupaigatüüpe ning kaitsealuste liikide kasvukohti ja elupaiku.

(2) Miiliaugu ja Ruunaraipe-Sauga sihtkaitsevööndid on alad, kus säilitatakse maastiku üldilmet, metsastunud luidete ja vanade loodumetsade elupaigatüüpe ning kaitsealuste liikide kasvukohti ja elupaiku, metsade bioloogilist mitmekesisust ning tagatakse puistute avalik kasutamine riigimaal.

(3) Sandra, Mulgi, Tipu, Halliste luha, Raudna, Tuhkja ja Härma sihtkaitsevööndid on alad, kus säilitatakse maastiku üldilmet, kaitstakse ja taastatakse lamminiitude, säilitatakse lammi-lodumetsade, jõgede ja ojade elupaigatüüpe ning kaitsealuste liikide kasvukohti ja elupaiku.

(4) Tõramaa, Mardu, Halliselja, Räksi ja Vireksaare sihtkaitsevööndid on alad, kus säilitatakse vanade loodumetsade, soostuvate soo- ja lehtmetsade elupaigatüüpe ning kaitsealuste liikide kasvukohti ja elupaiku.

(5) Lemmjõe keele, Karuskose ja Pääsma laane sihtkaitsevööndid on alad, kus säilitatakse lammi-lodumetsade, jõgede ja ojade elupaigatüüpe ning kaitsealuste liikide kasvukohti ja elupaiku.

(6) Venesauna, Möldri, Pöörikaasiku, Tõrvaugu, Piilu, Härma, Osju ja Paelamaa sihtkaitsevööndid on alad, kus säilitatakse vanade loodumetsade, soostuvate soo- ja lehtmetsade, siirdesoo- ja rabametsade, lammi-lodumetsade, jõgede ja ojade, rohunditerikaste kuusikute elupaigatüüpe ning kaitsealuste liikide kasvukohti ja elupaiku.

5. peatükk PIIRANGUVÖÖND

§ 15. Piiranguvööndi määratlus

(1) Piiranguvöönd on rahvusparki majandatav osa, mis ei kuulu reservaati ega sihtkaitsevööndisse.

(2) Rahvusparkis on Soomaa piiranguvöönd.

§ 16. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus.

(2) Piiranguvööndis on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas. Üle 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas on lubatud rahvusparki valitseja nõusolekul.

(3) Piiranguvööndis on lubatud rahvusparki valitseja nõusolekul:

- 1) maavara kaevandamine «Maapõueseaduse» § 59 lõikes 2 sätestatud juhul rahvusparki valitsejaga kooskõlastatud kohtades;
- 2) ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine ning ehitiste väliskonstruktsioonide muutmine;
- 3) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine;
- 4) uue maaparandussüsteemi rajamine;
- 5) roo varumine külmumata pinnasel.

§ 17. Keelatud tegevus

(1) Koosluse liigilise ja vanuselise mitmekesisuse säilitamiseks on piiranguvööndis keelatud:

- 1) uuendusraie, välja arvatud turberaie langi pindalaga kuni 1 ha;
- 2) puurindest puuliigi või vanuserühma väljaraie;
- 3) üle 140-aastaste okaspuude, üle 120-aastaste kõvalehtpuude ja üle 80-aastaste pehmelehtpuude raiumine;
- 4) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine.

(2) Piiranguvööndis on keelatud biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine metsamaal ja looduslikul rohumaal.

(3) Koosluse liikide ja vanuse mitmekesisuse säilitamiseks tuleb jätta metsaraiel kasvama eri vanuses puud vahekorras, mis tagab puude pideva ja ühtlase loomuliku suremuse ja puistu loodusliku uuenumise.

§ 18. Vajalik tegevus

Rahvusparki piiranguvööndi poollooduslike koosluste esinemisaladel on nende ilme ja liigilise koosseisu tagamiseks vajalik:

- 1) puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine või raadamine;
- 2) niitmine, loomade karjatamine;
- 3) heinaniitmise alustamine mitte varem kui 1. juulil.

§ 19. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on bioloogilise mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

6. peatükk RAKENDUSSÄTE

§ 20. [Käesolevast tekstist välja jäetud.]

Lisa 2.

¹ EÜ nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 305, 8.11.1997, lk 42–65; L 236, 23.09.2003, lk 667–702; L 284, 31.10.2003, lk 1–53); EÜ nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1–18; L 291, 19.11.1979, lk 111; L 319, 7.11.1981, lk 3–15; L 233, 30.08.1985, lk 33–41; L 302, 15.11.1985, lk 218; L 100, 16.04.1986, lk 22–25; L 115, 8.05.1991, lk 41–55; L 164, 30.06.1994, lk 9–14; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 223, 13.08.1997, lk 9–17; L 236, 23.09.2003, lk 667–702).

² Soomaa rahvuspark on moodustatud Vabariigi Valitsuse 8. detsembri 1993. a määrusega nr 387 «Soomaa, Vilsandi ja Karula rahvusparki moodustamise kohta».

³ Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatahtsad elupaigatüübid.

⁴ Rahvusparki välispiir ja vööndite piirid on märgitud määruse lisas esitatud kaardil Eesti põhikaardi (mõõtkava 1:10 000) alusel, kasutades Kabala ja Kõpu metskondade osas 2000. aasta, Kõpu metskonna SM kvartalite osas 1999. aasta ja Taali metskonna osas 1997. aasta metsakorralduse andmeid ning maakatastri andmeid seisuga september 2004. a. Ala kaardiga saab tutvuda kaitseala valitseja juures, Keskkonnaministeeriumis, Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskuses ning Maa-ameti veebilehel maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

[RT I 2009, 7, 48 – jõust. 1.02.2009]

Lisa

Väljaandja: Keskkonnaminister
Akti liik: määrus
Teksti liik: terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp: 17.10.2010
Redaktsiooni kehtivuse lõpp: Hetkel kehtiv

Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine¹

Vastu võetud 13.01.2005 nr 1
RTL 2005, 13, 111
jõustumine 28.01.2005

Muudetud järgmiste aktidega (vastuvõtmine, avaldamine, jõustumine):

08.10.2007 RTL 2007, 77, 1333 20.10.2007
21.01.2009 RTL 2009, 11, 131 01.02.2009
26.03.2010 RTL 2010, 18, 316 12.04.2010
07.10.2010 RT I 2010, 75, 572 17.10.2010

Määrus kehtestatakse « Looduskaitseaduse » § 10 lõike 2 ja § 11 lõike 1 alusel.

§ 1. Kaitse alla võtmise eesmärk

Määrusega võetakse kaitse alla Vabariigi Valitsuse 20. mai 2004. a määruse nr 195 «I ja II kaitsekategooria liikide kaitse alla võtmine» § 8 lõike 2 punkti 16 kohaselt II kaitsekategooriasse kuuluva liigi metsise (*Tetrao urogallus*) väljaspool kaitsealasid asuvad elupaigad, mida tuleb kaitsta liigi soodsa seisundi tagamiseks.

§ 2. Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine

(1) Harju maakonnas võetakse kaitse alla järgmised metsise püsielupaigad:

- 1) Jussi I, Kuusalu vallas Tõreska ja Pala külas;
- 2) Jõevärava, Anija vallas Vetla külas;
- 3) Kõrve, Anija vallas Vikipalu külas;
- 4) Litsemäe II, Kuusalu vallas Kolgu külas;
- 5) Loibu, Kõue vallas Laane külas;
- 6) Rihma, Kõue vallas Laane külas;
- 7) Lümandu, Saue ja Kohila vallas Tagametsa ja Kohatu külas;
- 8) Maapaju, Anija vallas Vikipalu külas;
- 9) Niinsoni, Anija vallas Vikipalu ja Pillapalu külas;
- 10) Perila-Esku, Kose vallas Nõmbra külas;
- 11) Pikva, Anija vallas Mustjõe, Pikva ja Konussaare külas;
- 12) Rebasemäe, Nissi vallas Ande ja Tabara külas;
- 13) Rohusaare II, Anija vallas Pillapalu külas;
- 14) Saarevälja, Kõue vallas Aela külas;
- 15) Vaharujärve, Saue vallas Tagametsa külas;
- 16) Vikipalu, Anija vallas Vikipalu külas;
- 17) Virla, Kõue vallas Virla, Aela ja Kodja külas;
- 18) Völlaskatku, Kuusalu vallas Rehatse ja Soodla külas.

(2) Ida-Viru maakonnas võetakse kaitse alla järgmised metsise püsielupaigad:

- 1) Alajõe, Alajõe vallas Alajõe külas;
- 2) Arvila, Maidla ja Mäetaguse vallas Tarumaa ja Arvila külas;

- 3) Avinurme, Avinurme vallas Paadenurme ja Kõveriku külas;
- 4) Kaasiksoo, Maidla vallas Piilse, Lipu ja Rääsa külas;
- 5) Kamarna, Iisaku ja Illuka vallas Ilmatu ja Kaatermu külas;
- 6) Kauksi, Iisaku ja Tudulinna vallas Kauksi ja Roostoja külas;
- 7) Kiikla, Mäetaguse vallas Kiikla külas;
- 8) Koolma, Maidla vallas Lümatu, Koolma ja Piilse külas;
- 9) Kullikünka, Sonda vallas Nüri külas;
- 10) Kuresoo, Sonda vallas Uljaste külas;
- 11) Kuru, Iisaku vallas Kauksi ja Kuru külas;
- 12) Mustassaare, Mäetaguse vallas Metsküla külas;
- 13) Oonurme, Tudulinna vallas Oonurme külas;
- 14) Ongassaare, Illuka ja Iisaku vallas Ongassaare, Ilmatu ja Varesmetsa külas;
- 15) Permisküla, Illuka vallas Permisküla ja Agusalu külas;
- 16) Ratva, Mäetaguse vallas Metsküla külas;
- 17) Ristikivi, Tudulinna vallas Roostoja külas;
- 18) Tudulinna raba, Tudulinna ja Lohusuu vallas Raadna ja Lemmaku külas.

(3) Jõgeva maakonnas võetakse kaitse alla järgmised metsise püsielupaigad:

- 1) Aidu, Põltsamaa vallas Kaavere külas;
- 2) Kauru, Pajusi vallas Arisvere, Kauru, Nurga ja Lahavere külas;
- 3) Kiisli, Pala ja Saare vallas Kiisli, Vea ja Pedassaare külas;
- 4) Kirikuraba, Puurmani ja Tabivere vallas Tõrve, Sortsi ja Kirikuvalla külas;
- 5) Laiusevälja, Jõgeva vallas Raaduvere, Laiusevälja ja Lõpe külas;
- 6) Sakussaare, Jõgeva vallas Laiusevälja ja Raaduvere külas;
- 7) Oti, Torma vallas Tuimõisa ja Oti külas;
- 8) Reastvere, Torma vallas Reastvere külas;
- 9) Rohe, Jõgeva vallas Võduvere ja Raaduvere külas;
- 10) Sortsi, Palamuse vallas Vitsuti külas;
- 11) Tammissaare, Jõgeva vallas Pedja, Raaduvere, Võduvere ja Rohe külas;
- 12) Vea, Pala vallas Vea ja Sõõru külas;
- 13) Visusti, Palamuse vallas Visusti ja Kassivere külas.

(4) Järva maakonnas võetakse kaitse alla järgmised metsise püsielupaigad:

- 1) Kallisaare, Kabala vallas Rassi külas;
- 2) Kernu, Albu ja Lehtse vallas Kõrvküla ja Peedu külas;
- 3) Kõrvemaa, Albu ja Paide vallas Mõnuvere, Vetepere, Puiatu ja Kaalepi külas;
- 4) Lintsi, Paide vallas Võõbu, Eivere ja Ojaküla külas;
- 5) Mustla-Nõmme, Paide vallas Mustla-Nõmme külas;
- 6) Vaki, Kabala ja Oisu vallas Tännassilma ja Pibari külas;
- 7) Pikkmetsa, Kabala vallas Rassi külas;
- 8) Sütemetsa, Türi vallas Laupa külas;
- 9) Vilita, Türi ja Oisu vallas Vilita, Põikva ja Tännassilma külas.

(5) Lääne maakonnas võetakse kaitse alla järgmised metsise püsielupaigad:

- 1) Annamõisa, Risti vallas Piirsalu külas;
- 2) Kuusemaa-Suuremetsa, Martna ja Ridala vallas Kesu, Vätse, Jõesse ja Jõõdre külas;
- 3) Selja, Kullamaa vallas Silla külas;
- 4) Suursoo, Risti vallas Kuijõe külas.

(6) Lääne-Viru maakonnas võetakse kaitse alla järgmised metsise püsielupaigad:

- 1) Andi, Vihula vallas Eisma, Andi, Pajuveski ja Kiva külas;
- 2) Karja, Laekvere vallas Paasvere külas;

- 3) Kärje, Laekvere vallas Arukse ja Paasvere külas;
 - 4) Kullissaare, Laekvere vallas Luusika külas;
 - 5) Lebavere-Rünga, Väike-Maarja ja Vinni vallas Rünga ja Avispea külas;
 - 6) Mustjärve, Rägavere ja Vinni vallas Nurkse, Männikvälja, Kantküla ja Allika külas;
 - 7) Männikvälja, Rägavere vallas Männikvälja külas;
 - 8) Peedla, Avanduse vallas Kärü külas;
 - 9) Raeküla, Väike-Maarja vallas Raeküla ja Eipri külas;
 - 10) Rihula, Rägavere ja Vinni vallas Kõrma ja Aravuse külas;
 - 11) Saara, Vinni vallas Soonuka, Alavere, Rasivere ja Alakvere külas;
 - 12) Sootaguse, Avanduse ja Laekvere vallas Sootaguse, Kärü ja Salutaguse külas;
 - 13) Uljaste, Rägavere vallas Uljaste ja Miila külas;
 - 14) Vila, Vihula vallas Vila külas;
 - 15) Vöhunõmme, Rägavere ja Vinni vallas Nurkse, Sae, Võhu ja Aravuse külas;
 - 16) Pohlaaru, Rägavere vallas Uljaste külas.
- [RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

(7) Põlva maakonnas võetakse kaitse alla järgmised metsise püsielupaigad:

- 1) Kõivusaare, Orava vallas Kõivusaare ja Orava külas;
- 2) Oodsipalu, Veriora ja Orava vallas Nohipalo, Kamnitsa, Kõivsaare ja Jautra külas;
- 3) Kõvera, Orava vallas Kõvera külas;
- 4) Orelluuska, Väraska vallas Lutepää, Treski, Nedsaja ja Verhulitsa külas;
- 5) Ulitina, Väraska vallas Ulitina külas.

(8) Pärnu maakonnas võetakse kaitse alla järgmised metsise püsielupaigad:

- 1) Aesoo, Tori vallas Aesoo külas;
- 2) Jaamaküla, Surju vallas Kikepera, Jaamaküla ja Metsääre külas;
- 3) Lutsu, Surju vallas Kikepera külas;
- 4) Kalda, Surju vallas Kalda külas;
- 5) Karumõlle, Saarde vallas Sigaste ja Väljaküla külas;
- 6) Katkusoo, Saarde ja Surju vallas Saunametsa ja Sigaste külas;
- 7) Kauni, Saarde vallas Kanaküla külas;
- 8) Kellissaare, Vändra vallas Mä dara ja Rae külas;
- 9) Kildemaa, Tori vallas Kildemaa külas;
- 10) Kivilaane, Saarde ja Surju vallas Sigaste, Saunametsa ja Kalda külas;
- 11) Kär su, Saarde vallas Kanaküla ja Kär su külas;
- 12) Lodja, Saarde ja Surju vallas Kõveri, Lodja ja Ristiküla külas;
- 13) Mustraba, Surju ja Paikuse vallas Põlendmaa ja Kikepera külas;
- 14) Mõlke, Saarde vallas Sigaste külas;
- 15) Mä dara, Vändra vallas Või dula ja Kadjaste külas;
- 16) Oissaare, Saarde vallas Sigaste ja Kanaküla külas;
- 17) Reinse, Saarde vallas Kanaküla külas;
- 18) Riisa, Tori vallas Jõesuu ja Võlli külas;
- 19) Kaskealuse, Saarde ja Surju vallas Kikepera ja Sigaste külas;
- 20) Vabriku, Tori vallas Kildemaa külas;
- 21) Viluvere, Vändra vallas Viluvere külas;
- 22) Väljaküla, Saarde vallas Sigaste ja Väljaküla külas;
- 23) Kaisma, Halinga vallas Pööravere külas;

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

- 24) Laisma, Koonga vallas Kiisamaa külas;

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

- 25) Lavassaare, Koonga vallas Õepa külas;

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

26) Massiaru, Häädemeeste vallas Uuemaa ja Urissaare külas;

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

27) Pöörikaasiku, Paikuse vallas Põlendmaa külas ja Surju vallas Kikepera külas.

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

(9) Rapla maakonnas võetakse kaitse alla järgmised metsise püsielupaigad:

- 1) Ahekõnnu, Kehtna vallas Vastja, Ahekõnnu ja Haakla külas;
- 2) Vastja, Kehtna vallas Kärpla, Ahekõnnu ja Vastja külas;
- 3) Araste, Vigala vallas Tiduvere ja Araste külas;
- 4) Konuvere, Märjamaa ja Vigala vallas Konuvere ja Tiduvere külas;
- 5) Tiduvere, Vigala vallas Tiduvere ja Araste külas;
- 6) Kiiigemäe, Kaiu vallas Kuimetsa külas;
- 7) [Kehtetu – RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]
- 8) Ellu, Märjamaa vallas Kohtru, Paisumaa ja Vana-Nurtu külas;
- [RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]
- 9) Kuresilma, Märjamaa vallas Laukna, Loodna, Luiste ja Viita külas;
- 10) Kädva, Käru vallas Kädva ja Sonni külas;
- 11) Leevre, Märjamaa vallas Soosalu, Leevre ja Kohatu külas;
- 12) Lõmmelu, Käru vallas Käru, Jõeküla ja Kullimaa külas;
- 13) Mustu, Märjamaa ja Nissi vallas Pajaka ja Mustu külas;
- 14) Nõlva, Kehtna vallas Nõlva külas;
- 15) Rangu, Märjamaa vallas Rangu ja Päädeva külas;
- 16) Saunametsa, Kaiu vallas Põlliku, Suurekivi ja Vahastu külas;
- 17) Selja, Kehtna vallas Selja külas;
- 18) Taga-Põlliku, Kaiu vallas Suurekivi külas;
- 19) Urevere, Märjamaa vallas Viita, Mõraste ja Urevere külas;
- 20) Õmma, Märjamaa vallas Maidla külas.

(10) Tartu maakonnas võetakse kaitse alla järgmised metsise püsielupaigad:

- 1) Vahelaane, Tartu vallas Metsanuka külas;
- 2) Väänikvere, Laeva vallas Väänikvere külas.

(11) Valga maakonnas võetakse kaitse alla järgmised metsise püsielupaigad:

- 1) Koikküla, Taheva vallas Koikküla ja Koiva külas;
- 2) Koiva, Taheva vallas Koiva külas;
- 3) Lasa, Helme vallas Holdre ja Koorküla külas;
- 4) Mustjõe, Taheva vallas Hargla ja Kalliküla külas;
- 5) Mõttuse, Hummuli vallas Aitsra ja Kulli külas;
- 6) Nihu, Hummuli vallas Jeti ja Aitsra külas;
- 7) Purtsi, Puka vallas Soontaga, Purtsi ja Põru külas;
- 8) Tündre, Helme vallas Pilpa külas;
- 9) Virna, Õru vallas Uniküla ja Kiviküla külas;
- 10) Õhne, Hummuli vallas Jeti külas.

(12) Viljandi maakonnas võetakse kaitse alla järgmised metsise püsielupaigad:

- 1) Jamsi, Kolga-Jaani vallas Parika külas;
- 2) Kabala, Suure-Jaani vallas Kootsi ja Vihi külas;
- 3) Juhkreõue tee, Suure-Jaani vallas Karjasoo külas;
- 4) Paanikse, Karksi vallas Lilli külas;
- 5) Vanaveski, Kõpu vallas Uia külas;

6) Seruküla, Kõpu vallas Uia külas.
[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

(13) Võru maakonnas võetakse kaitse alla järgmised metsise püsielupaigad:

- 1) Hurda, Rõuge vallas Kaugu, Hurda ja Viliksaarõ külas;
- 2) Karisöödi, Mõniste vallas Karisöödi külas;
- 3) Keretü, Sõmerpalu ja Rõuge vallas Tsirgupalu ja Mustassaare külas;
- 4) Kurenurme, Sõmerpalu vallas Kurenurme külas;
- 5) Vilbu, Sõmerpalu vallas Hännike külas;
- 6) Koemetsa, Mõniste vallas Koemetsa külas;
- 7) Laisi, Misso vallas Laisi külas;
- 8) Luutsniku, Haanja vallas Luutsniku ja Palli külas;
- 9) Põrgujärve, Mõniste ja Varstu vallas Koemetsa ja Vana-Roosa külas;
- 10) Sadramõtsa, Rõuge ja Varstu vallas Metstaga ja Sadramõtsa külas;
- 11) Singa, Mõniste vallas Koemetsa külas;
- 12) Ubajärve, Mõniste vallas Koemetsa ja Ubajärve külas;
- 13) Villike, Mõniste vallas Villike külas.

(14) Järva ja Rapla maakonnas võetakse kaitse alla järgmised maakonna piire ületavad metsise püsielupaigad:

- 1) Kõnnumaa-Väätsa, Kaiu, Paide ja Väätsa vallas Saareaugu, Lõõla ja Vahastu külas;
- 2) Maalema, Kaiu ja Väätsa vallas Suurekivi ja Saueaugu külas.

(15) Rapla ja Pärnu maakonnas võetakse kaitse alla järgmised maakonna piire ületavad metsise püsielupaigad:

- 1) Kullimaa, Kärü ja Vändra vallas Võidula, Kullimaa ja Mädara külas;
- 2) Mäliste, Halinga ja Märjamaa vallas Mäliste, Altküla ja Rukkiküla külas;
- 3) Nõlvasoo, Kehtna ja Kaisma vallas Selja, Kõnnu ja Kenni külas.

(15¹) Pärnu ja Viljandi maakonnas võetakse kaitse alla Vennissaare metsise püsielupaik Saarde vallas Kanakülas ja Kõpu vallas Iia külas.

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

(16) Metsise püsielupaikade ja nende vööndite piirid on esitatud määruse lisas olevatel kaartidel².

[RTL 2007, 77, 1333 - jõust. 20.10.2007]

§ 3. Püsielupaiga valitseja

«Looduskaitseeaduse» § 21 lõike 1 kohaselt on püsielupaiga valitsejaks Keskkonnaamet.

[RTL 2009, 11, 131 - jõust. 01.02.2009]

§ 4. Kaitsekord

(1) Metsise püsielupaiga maa-ala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele sihtkaitsevööndiks ja piiranguvööndiks.

(2) Püsielupaigas kehtib looduskaitseeaduses sätestatud kaitsekord selle määruse erisustega.

(3) Püsielupaika jäävatel teedel ja radadel on lubatud sõidukitega liiklemine. Sõidukitega liiklemine väljaspool teid ja radu ning maastikusõidukitega liiklemine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, loodusobjekti kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusel, kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning kaitse-eeskirjaga lubatud

töödel.

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

(4) Püsielupaigas on lubatud jahipidamine, välja arvatud sihtkaitsevööndis 1. veebruarist kuni 31. augustini.

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

(5) Sihtkaitsevööndis on 1. juulist kuni 31. jaanuarini lubatud inimeste viibimine, marjade ja seente korjamine, muude metsa kõrvalsaaduste varumine.

(5¹) Sihtkaitsevööndis on püsielupaiga valitseja nõusolekul 1. juulist kuni 31. jaanuarini lubatud olemasolevate teede ja tehnovõrgu rajatiste hooldustööd.

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

(6) Liigi elutingimuste säilimiseks ja parandamiseks vajaliku tegevusena võib püsielupaiga valitseja lubada sihtkaitsevööndis alusmetsa, järelkasvu ja puistu teise rinde harvendamist 1. septembrist 31. jaanuarini ning loodusõnnetuse tagajärgede likvideerimist.

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

(7) Piiranguvööndis on lubatud lage- ja turberaie 1. septembrist 31. jaanuarini, kusjuures raielangi suuruse ja kuju osas tuleb arvestada järgmiste piirangutega:

- 1) lageraie korral ei tohi langi suurus ületada 1,0 ha ning laius 30 meetrit;
- 2) turberaie korral ei tohi langi suurus ületada 2 ha.

(8) Piiranguvööndis tuleb raiete tegemisel arvestada järgmisi piiranguid metsa vanuselisele koosseisule ja raielangi kujule:

- 1) üle 60 aasta vanuse metsa osakaal ei tohi jääda väiksemaks kui 50%;
- 2) raielankide vahele tuleb jätta üle 60 aasta vanust puistut vähemalt 100 m laiuse ribana.

(9) Püsielupaiga piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab.

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

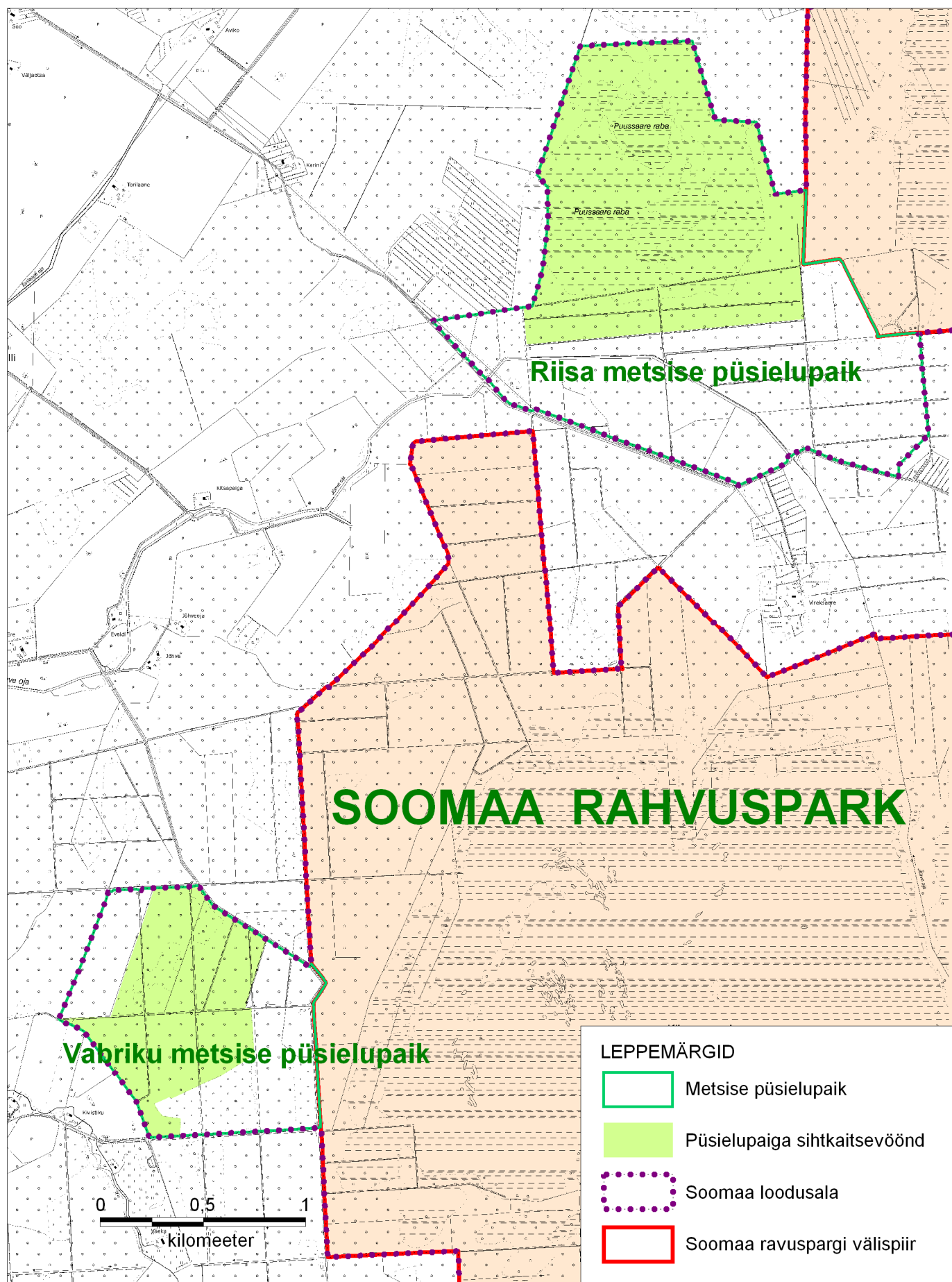
¹Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25).

[RT I 2010, 75, 572 - jõust. 17.10.2010]

²«Looduskaitseaduse» § 53 lõike 2 kohaselt ei avaldata Riigi Teatajas püsielupaikade kaarte, nendega saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris ning maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

[RTL 2010, 18, 316 - jõust. 12.04.2010]

RIISA ja VABRIKU METSISE PÜSIELUPAIGAD

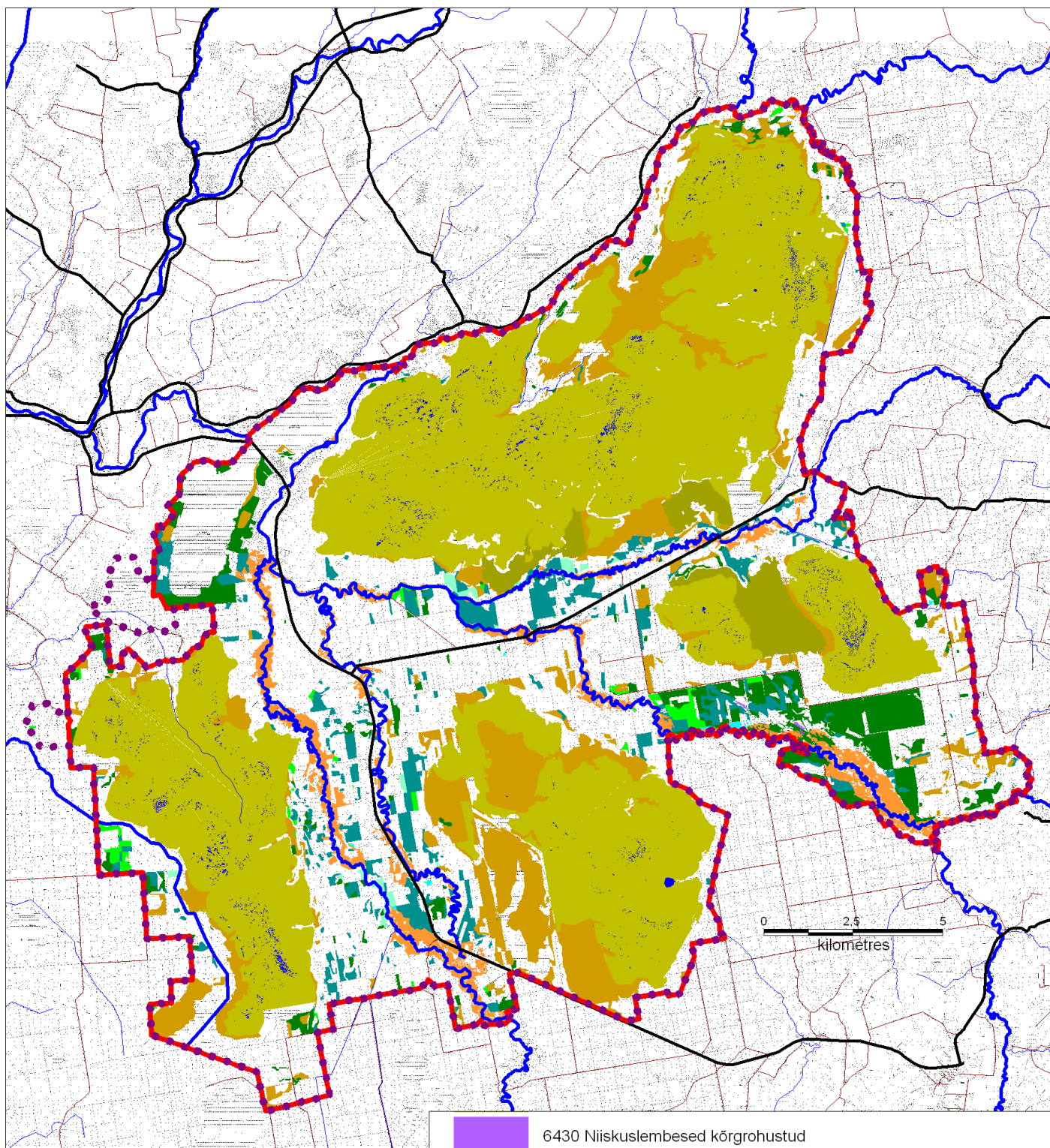
Soomaa rahvusparki ja Soomaa loodusala seirejaamad

ID	NIMI	OBJ_TYYP	Keskkonna- registri kood	SJ STAATUS	SJ SALASTATUS	MÄRKUSED	ALLPROGR_K / ALLPROGR_A	ID_2	OBJEKTI_NI	OBJEKTI- TY	KR_KOOD_2	RAHV_VAH_K
780174131	Aesoo hüdromeetriaajaam	seirejaam või seireala	SJA6334000		Avalik	Seirejaam 2006. a aruandest. Koordinaadid, "Suudmest" info EMHI-lt 15.09.2008.	Hüdroloogiline seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-331658531	Riisa hüdromeetriaajaam	seirejaam või seireala	SJA4385000		Avalik	Seirejaam 2006. a aruandest. Koordinaadid, "Suudmest" info EMHI-lt 15.09.2008.	Hüdroloogiline seire,Meteoroloogiline seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-1447016110	Halliste jõgi: Riisa	mõõtekoht	SJA8354008		Avalik	Seirejaama koordinaadid 2006. aasta Jõgede hüdrobioloogilise kompleksseire aruandest.	Jõgede hüdrobioloogiline seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
584706713	Raudna jõgi: alamjooks	mõõtekoht	SJA8354007		Avalik	Seirejaama koordinaadid 2006. aasta Jõgede hüdrobioloogilise kompleksseire aruandest.	Jõgede hüdrobioloogiline seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
884273505	Halliste jõgi: Tipu	mõõtekoht	SJA8354003		Avalik	Seirejaama koordinaadid 2006. aasta Jõgede hüdrobioloogilise kompleksseire aruandest.	Jõgede hüdrobioloogiline seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
192027954	Lemmjõgi: Oksa	seirejaam või seireala	SJA3720000		Avalik	Seirejaama koordinaadid 2008. a Jõgede hüdrobioloogilise seire aruandest.	Jõgede hüdrobioloogiline seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
2134627954	Raudna jõgi: Meiekose (alamjooks)	seirejaam või seireala	SJA3785000		Avalik	Seirejaama koordinaadid 2008. a Jõgede hüdrobioloogilise seire aruandest.	Jõgede hüdrobioloogiline seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-606227954	Raudna jõgi: Sandra	seirejaam või seireala	SJA7454000		Avalik	Seirejaama koordinaadid 2008. a Jõgede hüdrobioloogilise seire aruandest.	Jõgede hüdrobioloogiline seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
382663709	Navesti jõgi: Aesoo rippsild (põhjaloomastik)	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA3525000		Avalik	Seirejaama koordinaadid 1996. a aruandest "Eesti vooluvete bioloogilise kvaliteedi hindamine...".	Jõgede hüdrobioloogiline seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
1248167869	Riisa	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA6091000		Avalik	Muu kood: 56.	Jõgede hüdrokeemiline seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-164766019	Raudna jõgi: Meiekose, Tipu-Riisa	seirejaam või seireala	SJA0804000		Avalik		Jõgede hüdrokeemiline seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
107942796	Raudna jõgi: Sandra, Sandra mobililmasti juures	seirejaam või seireala	SJA2073000		Avalik		Jõgede hüdrokeemiline seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
1176552008	Lemmjõgi: Oksa, Kuusekäära-Ärma	seirejaam või seireala	SJA0152000		Avalik		Jõgede hüdrokeemiline seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-741959128	Riisa raba (Soomaa RP osas)	seirejaam või seireala	SJA6889000		Avalik		Madalsoode ja rabade linnustik	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
1758128675	Riisa raba (väljaspool Sooma RP)	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA7770000		Avalik		Madalsoode ja rabade linnustik	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
1492144952	Kuresoo raba	seirejaam	SJA8348000		Avalik		Madalsoode ja rabade linnustik	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-345630618	Kuresoo raba lääne ja lõunaosa	mõõtekoht	SJA8348001		Avalik		Madalsoode ja rabade linnustik	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574

ID	NIMI	OBJ_TYYP	Keskkonna- registri kood	SJ STAATUS	SJ SALASTATUS	MÄRKUSED	ALLPROGR_K / ALLPROGR_A	ID_2	OBJEKTI_NI	OBJEKTI_TY	KR_KOOD_2	RAHV_VAH_K
-177530618	Kuresoo raba põhjaosa	mõõtekoht	SJA8348002		Avalik		Madalsoode ja rabade linnustik	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-2062644242	Nr 117: Viljandi, Vastemõisa metskond	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA6238000		Avalik	Mõõtekoha koordinaadid seisuga 07.08.2008 saadud V. Apuhtiniit. I astme metsaseire vaatluspunkt.	Metsa ja metsamuldade seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-530491534	Soomaa-2	mõõtekoht	SJA8989002		Avalik		Mullaelustiku seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
57237891	Soomaa	seirejaam või seireala	SJA8989000		Avalik		Mullaelustiku seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-767248043	Soomaa-3	mõõtekoht	SJA8989003		Avalik		Mullaelustiku seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-658397995	Soomaa-1	mõõtekoht	SJA8989001		Avalik		Mullaelustiku seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-599323916	Hallselja	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA9016000		Mitteavalik		Ohustatud soontaimede ja samballiigid	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-470217175	Tipu 3.5	mõõtekoht	SJA2540005		Mitteavalik		Ohustatud soontaimede ja samballiigid	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
274798917	Kõpu	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA0405000		Mitteavalik		Ohustatud soontaimede ja samballiigid	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
1205625300	Tipu 3.1	mõõtekoht	SJA2540001		Mitteavalik		Ohustatud soontaimede ja samballiigid	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
1347957398	Tipu 3.2	mõõtekoht	SJA2540002		Mitteavalik		Ohustatud soontaimede ja samballiigid	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
1467259436	Tipu 3.4	mõõtekoht	SJA2540004		Mitteavalik		Ohustatud soontaimede ja samballiigid	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
1715789626	Tipu 3.3	mõõtekoht	SJA2540003		Mitteavalik		Ohustatud soontaimede ja samballiigid	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
2035438702	Tipu	seirejaam või seireala	SJA2540000		Mitteavalik		Ohustatud soontaimede ja samballiigid	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-1278328524	Vanaveski	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA0276000		Mitteavalik		Ohustatud soontaimede ja samballiigid	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-1764892600	Miiliaugu	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA4446000		Mitteavalik		Ohustatud soontaimede ja samballiigid	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
219589374	Osju	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA5298000		Mitteavalik		Ohustatud soontaimede ja samballiigid	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-693655485	Osju tee	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA7684000		Mitteavalik		Ohustatud soontaimede ja samballiigid	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-31239417	Ruunaraipe tee	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA5041000		Mitteavalik		Ohustatud soontaimede ja samballiigid	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
1052784890	Sauga	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA8579000		Mitteavalik		Ohustatud soontaimede ja samballiigid	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
720155833	Tohvri naabus	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA5947000		Mitteavalik		Ohustatud soontaimede ja samballiigid	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
6790339	Valgeraba tee	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA6221000		Mitteavalik		Ohustatud soontaimede ja samballiigid	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-322301432	Soomaa1	mõõtekoht	SJA5926001		Avalik		Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
916382210	Soomaa2	mõõtekoht	SJA5926002		Avalik		Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-605102783	Soomaa3	mõõtekoht	SJA5926003		Avalik		Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574

ID	NIMI	OBJ_TYYP	Keskkonna- registri kood	SJ STAATUS	SJ SALASTATUS	MÄRKUSED	ALLPROGR_K / ALLPROGR_A	ID_2	OBJEKTI_NI	OBJEKTI_TY	KR_KOOD_2	RAHV_VAH_K
-805673329	Soomaa	seirejaam või seireala	SJA9177000		Mitteavalik		Röövlinnud	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-941277930	SR 6 Soomaa	seirejaam või seireala	SJA1358000		Avalik		Saarmas ja kobras. ALLPROGR_A - Poolveelised imetajad ja väikekiskjad	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
286812041	Soomaa rahvuspark	mõõtekoht	SJA5113007		Avalik		Saarmas ja kobras	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-569155225	LE88	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA2378000		Avalik		Saarmas ja kobras	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-1108816056	Õrdi	seirejaam või seireala	SJA4576000		Avalik	Seirejaama koordinaadid 2004. aasta aruandest. Koordinaate parandatud KTK poolt (nihutatud 13 m võrra põhikaardi järvele).	Väikejärvede seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-1542150382	Soomaa 1	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA7845000		Avalik		ALLPROGR_A - Haruldaste ja ohustatud taimekoosluste seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-766916627	Soomaa	seirejaam või seireala	SJA4717000		Avalik		ALLPROGR_A - Kärplased	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
-493854413	Õrdi	seirejaam või seireala	SJA5131000		Avalik		ALLPROGR_A - Kalastik	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
1399357183	Soomaa, Halliste luht	seirejaam või seireala	SJA8611000	Arhiveeritud	Avalik		ALLPROGR_A - Valitud elupaikade haudelinnustik	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
1346079275	Soomaa 2	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA4971000		Avalik		ALLPROGR_A - Haruldaste ja ohustatud taimekoosluste seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574
1312248784	Soomaa	seirejaam või seireala	SJA7371000	Arhiveeritud	Avalik		ALLPROGR_A - Maastike kauge seire	-970466158	Soomaa loodusala	7	RAH0000550	EE0080574

SOOMAA RAHVUSPARGI ELUPAIGAD

LEPPEMÄRGID

Elupaigad

	6450 Laminiidud
	91D0* Siirdesoo- ja rabamatsad
	9080* Soostuvad ja soo-lehtmetsad
	9010* Vanad loodusmetsad
	91E0* Lammi-lodumetsad
	3160 Huumustoitelised järved ja järvikud
	7110* Rabad

	6430 Niiskuslembesed kõrgrohustud
	9050 Rohundirikkad kuusikud
	7140 Siirde- ja õõtsiksood
	6270* Liigirikkad niidud lubjaveesel mullal
	91F0 Laialehelised lammimetsad
	6510 Aas-rebasesaba ja ürt-punanupiga niidud

	Soomaa rahvusparki piir
	Soomaa loodusala piir

SOOMAA RAHVUSPARGI JA SOOMAA LOODUSALA KAITSE-EESMÄRKIDE JA VÄÄRTUSTE KOONDTABEL

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
Elustik (3.1.)				
Must-toonekurg	1. Soomaa rahvuspargis pesitseb edukalt 2 paari must-toonekurgi.	1. Teabe puudumine musta-toonekure toitumisalade paiknemisest ja seisundist. 2. Toitumisalade degradeerumine. 3. Pesitsusaegne häirimine. 3. Looduslikud ohutegurid 4. Sindi pais.	1. Uuringute teostamine Soomaa rahvuspargi musta-toonekure toitumisalade kaardistamiseks ja seisundi hindamiseks. 2. Toitumisalade kaitse. 3. Pesapaikade kaitse. 4. Iga-aastane musta-toonekure pesitsusedukuse seire. 5. Järelevalve kaitseriimist (liikumispiirangust) kinnipidamise üle.	1. Soomaa rahvuspargi must-toonekure toitumisalad on kaardistatud. 2. Elupaikade seisundi säilimine, võimalusel seisundi (looduslikkuse) paranemine. 3. Soomaa rahvuspargis pesitseb edukalt 2 paari must-toonekurgi.
Laululuik	1. Soomaa rahvuspargis pesitseb edukalt 3 paari laululuiki	1. Võimalikud ohutegurid puuduvad või on ebaselged.	1. Laululuige kaitse tagatakse elupaiga (rabamassiivi) kaitsega. Kaitsekorralduskavas otseseid liigikaitsemeetmeid ei planeerita.	1. Pesitsuspaikade (suuremate laugastike, järvede) säilimine. 2. Soomaa rahvuspargis pesitseb edukalt 3 paari laululuiki.
Väike-konnakotkas	1. Soomaa rahvuspargis pesitseb vähemalt 8 paari väike-konnakotkast.	1. Põllumajanduse intensiivistumine 2. Rohumaade metsastumine	1. Lamminiitude taastamine ja hooldamine. 2. Iga-aastane väike-konnakotka pesitsusedukuse seire.	1. Soomaa rahvuspargis pesitseb vähemalt 10 paari väike-konnakotkast. 2. Populatsiooni soodsa seisundi tagamiseks vajalike elupaikade (luhaniidud) seisundi on paranenud, levik suurenenud.
Kaljukotkas	1. Soomaa rahvuspargis pesitseb vähemalt 4 paari kaljukotkast.	1. Pesitsusaegne häirimine 2. Lagerabade kinnikasvamine kuivenduse mõju tulemusena, saakloomade arvukuse vähenemine.	1. Pesapaikade kaitse 3. Iga-aastane kaljukotka pesitsusedukuse seire. 4. Toitumisalade kaitse.	1. Soomaa rahvuspargis pesitseb vähemalt 4 paari kaljukotkast.
Metsis	1. Soomaa rahvuspargis pesitseb vähemalt 20 paari metsiseid.	1. Metsakuivendus, sooservade kuivendamine. 2. Metssigade lisaõõtmine. 3. Väikekiskjate kõrge arvukus. 4. Pesitsusaegne häirimine.	1. Kuivenduskraavide sulgemine rabaservades. Kuivendussüsteemide leevendamine kopra populatsioonide säilitamisega rabaservades. 2. Passiivsed kaitsemeetmed, kuivendussüsteemide hooldamisest loobumine. 3. Lisaõõtmise reguleerimine või keelustamine. 4. Kähriku ja rebase arvukuse reguleerimine. 5. Küllastuskorralduse planeerimine. 6. Iga-aastane valikuline metsisemängude seire.	1. Soomaa looduslal 15 metsisemängu. 2. Metsisemängudes mängivate kukkede arv vähemalt 30.

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
Partlased (3 liiki)	1. Soomaa rahvusparkis pesitseb vähemalt 50 paari piilparti, 100 paari sinikael-parti ja 30 paari sõtkast.	1. Märgalade kuivendamine ja veekogude veetaseme alandamine	1. Kuivendussüsteemide hooldamisest loobumine. 2. Loodustekkeliste veekogude, sealhulgas kopraatiikide säilitamine. 3. Kaitsekorraldusperioodi lõpus uuring partlaste arvukuse ja seisundi hindamiseks Soomaa looduslal.	Liigi elupaikade (laugastikud, järved, metsaveekogud) seisundi säilimine. 2. Soomaa rahvusparkis pesitseb edukalt 3 liiki partlasi - vähemalt 50 paari piilparti, 100 paari sinikael-parti ja 30 paari sõtkast.
Soodelinnustik (11 liiki)	1. Soomaa rahvusparkis pesitseb vähemalt 150 paari rüütasid, 45 paari kiivitajaid, 5 paari mudaneppe, 100 paari väikekoovitajaid, 20 paari punajalg-tildreid, 10 paari heletildreid, 150 paari mudatildreid, 2 paari rabapüüd, 25 paari sookurgi, 1 paar soorätsu ja 10 paari öösorri.	1. Maaparandus, soode kuivendamine. 2. Pesitsusaegne häirimine.	1. Kuivenduskraavide sulgemine rabaservades. Kuivendusmõjude leevendamine kopra populatsioonide säilitamisega rabaservades. 2. Passiivsed kaitsemeetmed, kuivendussüsteemide hooldamisest loobumine. 3. Külustuskorralduse planeerimine.	1. Sobilike elupaikade (lagerabade, siirde- ja madalsoode) leviku ja seisundi säilimine ning rikutud elupaigad on taastatud. 2. Soomaa rahvusparkis pesitseb vähemalt 150 paari rüütasid, 45 paari kiivitajaid, 5 paari mudaneppe, 100 paari väikekoovitajaid, 20 paari punajalg-tildreid, 10 paari heletildreid, 150 paari mudatildreid, 2 paari rabapüüd, 25 paari sookurgi, 1 paar soorätsu ja 10 paari öösorri.
Luhalinnustik (3 liiki)	1. Soomaa rahvusparkis pesitseb vähemalt 12 paari rohuneppi ja 50 paari rukkiräaku.	1. Luhaniitude võsastumine	1. Niiduelupaikade hooldus ja taastamine. 2. Rukkiräagu ja rohuneppi iga-aastane seire.	1. Sobilike elupaikade (luhaniitude) leviku ja seisundi säilimine. Selleks vajalike hooldusmeetmete rakendamine. 2. Soomaa rahvusparkis pesitseb vähemalt 12 paari rohuneppi ja 50 paari rukkiräaku. 3. Soomaal teeb rändepeatusi täpikhuik.

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
Metsalinnustik (6 liiki)	1. Soomaa rahvusparkis pesitseb hallpea-rähn, laanerähn, händkakk, karvasjalg-kakk (vähemalt 3 paari), väike-kärbsenäpp, õõnetuvi.	1. Metsamajanduslik tegevus 2. Tsoneeringu puudused	1. Perioodiline kakuliste ja rähnaliste seire. 2. Metsaelupaikade linnustiku inventeerimine.	1. Liikidele sobilike elupaikade (vanade loodusmetsade, soo- ja lehtmetsade, valgusküllaste vanade männikute) leviku ja seisundi säilimine. 2. Soomaa rahvusparkis pesitseb hallpea-rähn, laanerähn, händkakk, karvasjalg-kakk (vähemalt 3 paari), väike-kärbsenäpp ja õõnetuvi.
Mosaiikmaastike linnustik (7 liiki)	1. Soomaa rahvusparkis pesitseb herilaseviud, tetre, vööt-põõsalindu, nõmmelõokest ning vähemalt 15 paari soo-loorkulli, 40 paari punaselg-õgijat ja 10 paari hallõgijat.	1. Põllumajanduse intensiivistumine	Otseseid kaitsekorralduslikke tegevusi ei planeerita. Liikide kaitse tagatakse läbi elupaikade kaitse. 1. Perioodiline kakuliste ja rähnaliste seire. 2. Mosaiikmaastike linnustiku inventeerimine.	1. Soomaa rahvusparkis pesitsevad herilaseviu, teder, vööt-põõsalind, nõmmelõoke, hallõgija. 2. Soomaa rahvusparkis pesitseb vähemalt 15 paari soo-loorkulli, 40 paari punaselg-õgijat ja 10 paari hallõgijat.
Läbirändel esinevad linnuliigid	1. Rändeteede ja rändeagsete toitumisalade seisundi säilimine.	1. Riisa põldude võsastumine ja avatud alade kadumine.	1. Riisa põldude avatud hoidmine ja põldude majandamine. 2. Iga-aastane kevadrände loendus Riisa põldudel.	1. Regulaarselt peatub rändeajal 500 väikeluie ning peatuspaigana kasutatavad ala tuuletallajad, sarvikpüttid.
Lendorav	1. Säilitada liigi populatsioon elujõulisena, tagades elupaikade soodsa seisundi säilimise.	1. Looduslikud vaenlased nügised ja kakud ning pesapuu hävimine tormi tõttu. 2. Liigi eluks sobivate metsade raie või hävimine. 3. Populatsiooni isoleerituse tekkimine.	1. Olemasolev kaitseeriim peab tagama elupaikade soodsa seisundi säilimise. 2. Sobivates elupaikades Tuhkja, Piilu, Riisa sihtkaitsevööndis ja Tuhametsa reservaadis seire teostamine vähemalt üks kord kümne aasta jooksul.	1. Lendorava seisund ja arvukus on teada Soomaa rahvusparki aladel.
Käsitiivalised	1. Käsitiivaliste asurkonna soodsa seisundi säilimine.	1. Poegimiskolooniate tahtlik või tahtmatu häirimine 2. Metsamajanduslik tegevus 3. Märgalade kuivendamine	1. Taluhoonete renoveerimine käsitiivalisi säästval viisil. 2. Veekogude läheduses paiknevate suurte õõnsustega puude säilitamine. 3. Jõgede ja ojade elupaiga säilimine soodsas seisundis. 4. Käsitiivaliste liigilise koosseisu ja leviku täpsustamine.	1. Elupaikade ja populatsioonide soodsa seisundi tagamine. 2. Liigiline koosseis ja levik on täpsustatud. 3. Soomaa rahvusparkis esineb 9 liiki käsitiivalisi.

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
Saarmas	1. Soomaa loodusala vooluveekogudel saarma elujõulise asurkonna säilimine.	1. Kopra küttimine, mis väljendub elupaikade võimalikus muutuses ja saarmate juhuslikus kaasküttimises.	1. Olemasolev kaitseriim peab tagama elupaikade soodsa seisundi säilimise. 2. Küttimine lubatud vaid äärmisel vajadusel suuremate kahjustuste vältimiseks	1. Soomaa rahvusparkis elab 25-30 isendit.
Kobras	1. Soomaa rahvusparkis elab vähemalt 300 kobrast.	1. Üleküttimine ja küttimine looduslikel veekogudel. 2. Sobivate elupaikade vähenemine.	1. Olemasolev kaitseriim tagab elupaikade soodsa seisundi säilimise. 2. Küttimine on lubatud kommunikatsioonide kahjustamise korral või äärmisel vajadusel väärtuslike elupaikade suuremate kahjustuste vältimiseks. 3. Kaitsekorralduskavas otseseid tegevusi kopra kaitseks ei planeerita.	1. Soomaa rahvusparkis elab vähemalt 300 isendit.
Karu	1. Soomaa rahvusparkis elab vähemalt 5 karu.	1. Talvituvate pesakondade häirimine metsaraie, loodusturismi ja koertega metsseajahi käigus. 2. Ebaseaduslik küttimine.	1. Talvituvate pesakondade asukohtade kaardistamine ja nendest maaomanike ja jahimeeste teavitamine (Looduskaitseseadus § 51 ¹ lg 2 ja 3). 2. Liikumispiirangute kehtestamine võimalike karude talvituspaikade piirkonnas. 3. Tõhusam keskkonnajärevalve.	1. Soomaa rahvusparkis elab vähemalt 5 karu.
Hunt	1. Soomaa rahvusparkis elab 3 pesakonda hunte.	1. Küttimine loodusalaga piirnevatel naaberladel, kuhu ulatub sama karja territoorium. 2. Ebaseaduslik küttimine. 3. Saakloomade arvukuse langus. 4. Hukkimine teedel.	1. Saakloomade asurkondade säilitamine nende küttimise mittelubamisega. 2. Küttimispiirangute laiendamine loodusalaga piirnevatele aladele. 3. Tõhusam keskkonnajärevalve.	1. Soomaa rahvusparkis elab 3 pesakonda hunte.
Ilves	1. Soomaa rahvusparkis elab 3-4 pesakonda ilveseid.	1. Saakloomade, ennekõike metskitse arvukuse langus. 2. Ebaseaduslik küttimine.	1. Metskitse küttimise mittelubamine. 2. Tõhusam keskkonnajärevalve. 3. Saakloomade elupaikade säilitamine.	1. Soomaa rahvusparkis elab 3-4 pesakonda ilveseid.
Sõralised (3 liiki)	1. Soomaa rahvusparkis elab vähemalt 100 põtra, 170 metskitse ja 150 metssiga.	1. Pöder. Kõrge tiheduse korral sõltuvalt üleujutustest koondumine majandusmetsadesse Soomaa ümber, kahjustuste suurenemine. 2. Metssiga. Kõrge tiheduse korral võimalik mõju maas pesitsevate lindude kumadele, samuti kaitsealustele taimekooslustele ja kaitsealustele liikidele. 3. Üleküttimine. 4. Ebaseaduslik küttimine. 5. Poollooduslike koosluste hoolduse s.h karjatamisest tuleneva tarastamise mõjul uluksõraliste liikumisteede lukustumine.	1. Tõhusam keskkonnajärevalve. 2. Uurida karjatamise korral tarastamise mõju uluksõraliste liikumisele looduslal. 3. Järjepideva ulukiseire tagamine ohjamisotsuste alusena. 4. Põdra ja metssea arvukuse reguleerimine rahvusparkis üksnes seiretulemustega põhjendatud juhtudel.	1. Soomaa rahvusparkis elab vähemalt 100 põtra, 170 metskitse ja 150 metssiga.

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
Roomajad (4 liiki)	1. Soomaa rahvuspargis elab 4 liiki roomajaid.	1. Elupaikade hävimine. 2. Külustuskoormuse suurenemine.	Roomajate populatsiooni kaitse on seotud elupaikade kaitsega. Konkreetseid meetmeid roomajate liikide kaitseks ei planeerita.	1. Soomaa looduslal elab 4 liiki roomajaid.
Kahepaiksed (6 liiki)	1. Soomaa rahvuspargis elab 6 liiki kahepaikseid.	1. Kudemisaikade hävimine. 2. Hukkumine rännete käigus maanteel.	1. Kahepaiksete liikide leviku ja arvukuse täpsustamine (inventeerimine). 2. Kahepaiksete koelmutiikide kaardistamine ja nende seisundite hindamine. 3. Kevadisel rändeperioodil rahvusparki läbivatel maanteedel kiiruse piiramine ja kahepaiksete rändest teavitamine. 4. Luhtadel koelmulompide säilimine.	1. Soomaa rahvuspargis elab 6 liiki kahepaikseid. 2. Liikide leviku ja kudemisveekogude andmed on täpsustatud.
Kalad (20 liiki)	1. Soomaa rahvuspargis elab 20 liiki kalu.	1. Veekogude reostumine ja eutrofeerumine. 2. Röövpüük. 3. Koelmuulade kahjustumine. 4. Vananenud uuringuandmed. 5. Sindi pais	1. Keskkonnamoju hindamine Soomaa rahvuspargist ülesvoolu tehtavatele maaparandustöödele ja töödele, mis mõjutavad jõgede vee kvaliteeti. 2. Kaitseala järelevalve tõhustamine. 3. Lamminiitide hooldustöö. 4. Soomaa kalastiku inventeerimine (liigirikkuise ja seisundi uuring).	1. Soomaa looduslal elab 20 liiki kalu. 2. Kalastiku üldseisund on teada..
Võldas ja hink	1. Hingi ja võldase seisund ja levik Soomaa rahvuspargis on teada ja nende elupaikadele on kaitse tagatud.	1. Veekogude reostumine ja eutrofeerumine. 2. Jõgede süvendamine, kraavitamine. 3. Elektriga röövpüük. 4. Puudulikud andmed liikide leviku ja seisundi kohta Soomaa looduslal.	1. Liikide kaitse tagatakse vee-elupaikade kaitsega. 2. Kaitseala järelevalve tõhustamine. 3. Võldase ja hingi leviku ja seisundi täpsustamine Soomaa looduslal.	1. Võldase ja hingi leviku ja seisund on täpsustatud Soomaa rahvuspargis.
Putukad	1. Soomaa rahvuspargis elab vähemalt 66 liiki päevaliblikaid 2. Soomaa rahvuspargis elab vähemalt 35 liiki kiile. 3. Soomaa rahvuspargis elab vähemalt 4 liiki looduskaitsealuseid päevaliblikaid. 4. Putukarühmade leviku ja seisundi täpsustamine Soomaa rahvuspargis.	1. Elupaikade hävimine. 2. Ebapiisavad liikide leviku ja seisundi andmed.	1. Putukaliikide kaitse tagatakse elupaikade kaitsega. 2. Putukarühmade leviku ja seisundi täpsustamine Soomaa looduslal. 3. Päevaliblikate loendus Meiekose transektil.	1. Soomaa rahvuspargis elab vähemalt 66 liiki päevaliblikaid 2. Soomaa rahvuspargis elab vähemalt 35 liiki kiile. 3. Soomaa rahvuspargis elab vähemalt 4 liiki looduskaitsealuseid päevaliblikaid. 4. Putukarühmade leviku ja seisundi on täpsustatud Soomaa rahvuspargis.

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
Laiujur	1. Soomaa rahvusparkis elab elujõuline laiujuri populatsioon.	1. Veekogude reostumine ja eutrofeerumine.	1. Laiujuri kaitseks otseseid meetmeid ei planeerita. 2. Liigi leviku ja seisundi täpsustamine Soomaa looduslal.	1. Laiujuri levik ja seisund on täpsustatud Soomaa rahvusparkis.
Suur-mosaikliblikas	1. Soomaa rahvusparkis elab elujõuline suur-mosaikliblika populatsioon.	1. Metsade lageraied.	1. Suur-mosaikliblika kaitseks otseseid meetmeid ei planeerita. 2. Päevaliblikate seire Meiekose transektil. 3. Liigi leviku ja seisundi täpsustamine Soomaa looduslal.	1. Suur-mosaikliblika levik ja seisund on täpsustatud Soomaa rahvusparkis.
Suur-kuldtiib	1. Soomaa rahvusparkis elab elujõuline suur-kuldtiiva populatsiooni.	1. Soode kuivendamine. 2. Märgade niitude metsastumine.	1. Suur-kuldtiiva kaitseks otseseid meetmeid ei planeerita. Liigi kaitse toimub läbi elupaikade kaitse.	1. Suur-kuldtiiva levik ja seisund on täpsustatud Soomaa rahvusparkis.
Limused (paksukojaline jõekarp)	1. Soomaa rahvusparkis elab paksukojalise-jõekarbi elujõuline populatsiooni. 2. Limuste rühma arvukuse, leviku ja seisundi täpsustamine.	1. Põllumajandusreostus ja mürkained. 2. Setete ülemäärane kuhjumine. 3. Veekogude veetemperatuuri tõus. 4. Vaheperemes-kalastiku arvukuse langus.	1. Liigi kaitse tagatakse vee-elupaikade kaitsega. 2. Liigi leviku ja seisundi täpsustamine Soomaa looduslal.	1. Paksukojalise-jõekarbi levik ja seisund on täpsustatud Soomaa rahvusparkis. 2. Limuste rühma arvukus, levik ja seisund on täpsustatud.
Taimed	1. Soomaa looduslal kasvavate II ja III kaitsekategooria taimeliikide soodsa seisundi säilimine. 2. Soomaa rahvusparkis kasvab 33 looduskaitsealust taimeliiki.	1. Kaitsealuste taimeliikide kasvukohtade võsastumine. 2. Küllastuskoormuse suurenemine. 3. Taimede korjamine.	1. Poollooduslike kasvukohtade (elupaikade) hooldustööd. 2. Rahvusparkis paiknevate kommunikatsioonide ja metsasihtide hooldamine. 3. II kaitsekategooria liikide kasvukohtade ja seisundi kaardistamine.	1. II ja III kaitsekategooria taimeliigi soodsa seisundi säilimine. 2. Soomaa rahvusparkis kasvab 33 looduskaitsealust taimeliiki. 3. II kaitsekategooria liikide kasvukohad ja seisund on kaardistatud.
Harilik sookold	1. Soomaa rahvusparkis kasvab elujõuline hariliku sookolla populatsioon..	1. Kaitsealuse taimeliigi kasvukoha kadumine.	1. Liigi kasvukoha inventeerimine hariliku sookolla seisundi väljaselgitamiseks. Eelnevate aastate andmete koondamine ja süstematiseerimine. 2. Hariliku sookolla elupaiga hoolduskava koostamine. 3. Liigi seisundi perioodiline seire, seiresammuga 3 aastat.	1. Hariliku sookolla seisundi on teada ja taime (kasvukoha) seisundi jälgimiseks toimub seire. 2. Hariliku sookolla elupaiga hooldamiseks on koostatud hoolduskava.

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
Liiv-hundihammas	1. Soomaa rahvuspargis on liiv-hundihamba 25 kasvukohta kokku 1000 võsuga.	1. Kaitsealuste taimeliikide kasvukohtade kadumine. 2. Samblarindest vabade, avatud liivaste kasvukohtade kadumine. 3. Taimede korjamine.	1. Ruunaraipe sihtkaitsevööndi metsahoolduskava koostamine. 1.1. Metsas liigile soodsates kasvukohtades häilude rajamine valgustingimuste parandamiseks. 1.2. Alusmetsa likvideerimine. 1.3. Kohatist samblarinde eemaldamist, hinnanguliselt 30-40% töödeldavast alast. 2. Ruunaraipe luudete sihtkaitsevööndi metsateede korrastamine. 3. Liigi seisundi perioodiline seire, seiresammuga 3 aastat.	1. Liiv-hundihamba võsude arv rahvuspargis 1000 tk. 2. Liiv-hundihamba kasvukohti 25 tk.
Palu-karukell	1. Soomaa rahvuspargis on palu-karukella 1 kasvukoht kokku 25 võsuga.	1. Kasvukoha valgustingimuste halvenemine. 2. Samblarindest vabade, hõreda taimestiku ja samblikuga kaetud kasvukohtade kadumine. 3. Elupaiga hooldustöödel masinate kasutamine. 4. Taimede korjamine.	1. Ruunaraipe sihtkaitsevööndi metsahoolduskava koostamine. 2. Liigi elupaiga hooldustööde teostamine käsitööna. 3. Liigi seisundi perioodiline seire, seiresammuga 3 aastat.	1. Palu-karukella kasvukoha säilimine 0,1 ha suurusel alal, võsude arv 25. 2. Toimub palu-karukella süstemaatilise seire
Laialeheline nestik	1. Taimeliigi laialeheline nestik soodsa seisundi säilimine.	1. Kaitsealuse taimeliigi kasvukohas metsamajanduslikud tööd.	1. Liigi kasvukoha inventeerimine laialehelise nestiku seisundi väljaselgitamiseks. Eelnevate aastate andmete koondamine ja süstematiseerimine. 2. Liigi seisundi perioodiline seire, seiresammuga 3 aastat.	1. Laialehelise nestiku kasvukohtade kaardistamine ja seisundi väljaselgitamine 2. Regulaarne taime (kasvukoha) seisundi seire.
Kaunis kuldking	1. Taimeliigi kaunis kuldking soodsa seisundi säilimine.	1. Kaitsealuse taimeliigi kasvukohas metsamajanduslikud tööd. 2. Poollooduslike koosluste majandamise muutused. 3. Taimede väljakaevamine, noppimine.	1. Kauni kuldkinga kasvukoha inventeerimine liigi seisundi väljaselgitamiseks. Eelnevate aastate andmete koondamine ja süstematiseerimine. 2. Kauni kuldkinga seisundi perioodiline seire, seiresammuga 3 aastat. 3. Kuldkinga kasvukohtade puhastamine võsast.	1. Kauni kuldkinga kasvukohad on kaardistatud ja seisundi teada. 2. Toimub regulaarne taime (kasvukoha) seisundi seire.
Niidu-kuremõök	1. Taimeliigi niidu-kuremõök soodsa seisundi säilimine.	1. Kasvukohtade võsastumine. 2. Karjatamine. 3. Varajane niitmine.	1. Luhtade majandamise kava koostamine. 2. Poollooduslike koosluste hooldustööd. 3. Liigi seisundi perioodiline seire, seiresammuga 5 aastat.	1. Niidu-kuremõõga kasvukohtade säilimine.

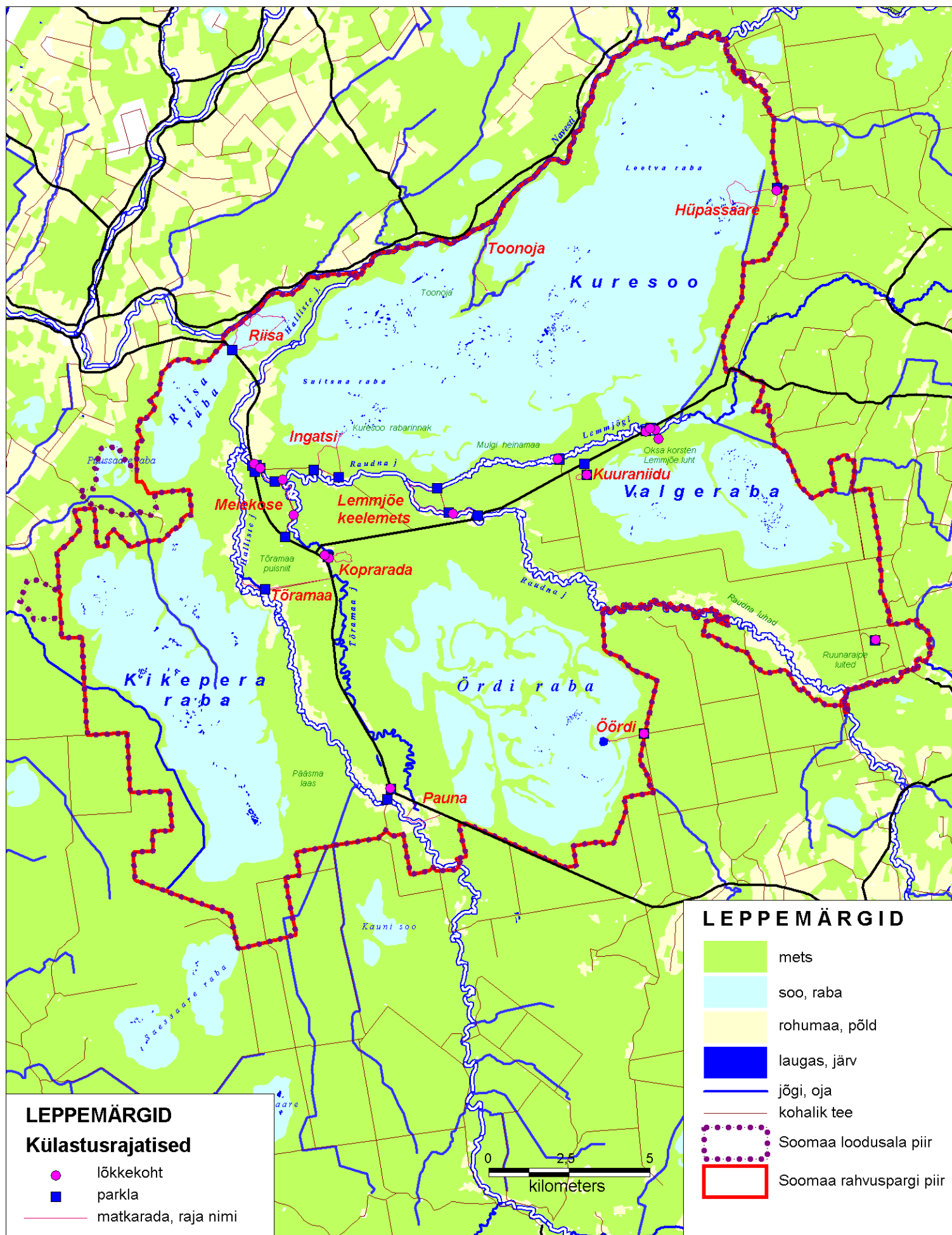
Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
Siberi võhumõök	1. Taimeliigi siberi võhumõök soodsa seisundi säilimine.	1. Kasvukohtade võsastumine. 2. Karjatamine. 3. Varajane niitmine.	1. Luhtade majandamise kava koostamine. 2. Poollooduslike koosluste hooldustööd. 3. Liigi seisundi perioodiline seire, seiresammuga 5 aastat.	1. Siberi võhumõõga kasvukohtade säilimine 112 ha suurusel alal.
Ahtalehine ängelhein	1. Taimeliigi ahtalehise ängelheina soodsa seisundi säilimine.	1. Kasvukohtade võsastumine. 2. Luhtade intensiivne majandamine.	1. Luhtade majandamise kava koostamine. 2. Poollooduslike koosluste hooldustööd. 3. Liigi seisundi perioodiline seire, seiresammuga 5 aastat.	1. Ahtalehise ängelheina kasvukohtade säilimine.
Samblikud (119 liiki)	1. Samblike liigirikkuse säilimine. Soomaa rahvusparkis kasvab 119 liiki samblikke.	1. Kasvukohtade hävimine. 2. Õhu saastumine.	1. Liigirikkuse kaitset teostatakse läbi elupaikade kaitse.	1. Samblike liigirikkuse säilimine. Soomaa rahvusparkis kasvab 119 liiki samblikke.
Seened (360 liiki)	1. Seenestiku liigirikkuse säilimine. Soomaa rahvusparkis kasvab 360 liiki seeni.	1. Kasvukohtade hävimine.	1. Liigirikkuse kaitset teostatakse läbi elupaikade kaitse.	1. Seenestiku andmebaas on uuendatud. 2. Seenestiku liigirikkuse säilimine. Soomaa rahvusparkis kasvab 360 liiki seeni.
Elupaigad (3.2.)				
Huumustoitelised järved ja järvikud (3160)	1. Elupaiga esinemine vähemalt 207 ha suurusel esinduslikkusega A.	1. Elupaiga veekeskonna muutumine neutraalsemaks (aluselisemaks). 2. Rabade kuivendamine.	1. Rabades paiknevate kraavide sulgemine.	1. Elupaiga esinemine vähemalt 207 ha suurusel alal. 2. Öördi järve säilimine.
Jõed ja ojad (3260)	1. Elupaiga esinemine vähemalt 151 ha suurusel alal esinduslikkusega B.	1. Jõgede elupaiga eutrofeerumine. 2. Jõgede ja ojade sängide muutmine.	1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks. 2. Jõgede vee keemiline ja bioloogiline seire. 3. Loodusalast ülesvoolu teostatavate veemajandustööde puhul hinnata nede mõju Soomaa rahvusparkis paiknevatele elupaikadele. 4. Tõramaa jõe loodusliku voolusängi taastamine Tipu ja Tõramaa vahel (Mardo luhal).	1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud ja Natura standartandmebaasi parandused sisse viidud. 2. Elupaiga esinemine vähemalt 151 ha suurusel alal.
Liigirikkad niidud lubjavesel mullal (6270*)	1. Elupaiga esinemine vähemalt 5 ha suurusel alal ning esinduslikkuse tõusmine tasemele B.	1. Elupaiga võsastumine ja metsastumine.	1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks. 2. Niidualade taastamine. 3. Niidualade regulaarne hooldus.	1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud. 2. Elupaiga esinemine vähemalt 5 ha suurusel alal.

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
Niiskuslembesed kõrgrohustud (6430)	1. Elupaigatüübi niiskuslembesed kõrgrohustud levikualal avatud maastiku säilimine.	1. Elupaiga võsastumine.	1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks. 2. Võsastunud alade korrastamine ja taastamine. 3. Korrastatud alade regulaarne hooldus.	1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud. 2. Avamaastiku säilimine 5 ha suurusel alal.
Lamminiidud (6450)	1. Lamminiidu elupaiga säilimine vähemalt 1370 ha suurusel alal esinduslikkusega A.	1. Elupaiga võsastumine. 2. Ülekarjatamine.	1. Lamminiitude hoolduskava koostamine. 2. Lamminiitude regulaarne hooldamine. 3. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks. 4. Võsastunud alade korrastamine ja taastamine. 5. Lamminiitude hooldamise infrastruktuuri korrastamine. 6. Teisaldatavad sillad. 7. Loomade varjualused. 8. Heinaküünid. 9. Hooldustehnika soetamine.	1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud. 2. Lamminiitude taastamine ja korrapärane hooldamine nii, et kaitsekorralduskava perioodi lõpuks oleks 1370 ha heas korras lamminiite. 3. Avamaastiku (maastikuvaadete) säilimine.
Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510)	1. Elupaiga esinemine vähemalt 4 ha esinduslikkusega B.	1. Elupaiga võsastumine.	1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks. 2. Võsastunud alade korrastamine ja taastamine. 3. Korrastatud alade regulaarne hooldus.	1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud. 2. Elupaiga esinemine vähemalt 4 ha suurusel alal esinduslikkusega B.
Rabad (7110*)	1. Elupaiga esinemine vähemalt 15 493 ha esinduslikkusega A.	1. Kuivendustööd.	1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks. 2. Kuivendussüsteemide sulgemine.	1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud. 2. Elupaiga esinemine vähemalt 15 493 ha suurusel alal esinduslikkusega A.
Siirde- ja õõtsiksoo (7140)	1. Elupaiga esinemine vähemalt 784 ha esinduslikkusega A.	1. Kuivendustööd.	1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks. 2. Kuivendussüsteemide sulgemine.	1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud. 2. Elupaiga esinemine vähemalt 784 ha suurusel alal esinduslikkusega A.
Nokkheinakooslused (7150)	Nokkheinakooslused on eesti tingimustes raba elupaigaga vahetult seotud kooslused, mida ei ole otstarbekas käsitleda eraldi elupaigana.			
Vanad loodusmetsad (9010)	1. Elupaiga esinemine vähemalt 1441 ha suurusel alal esinduslikkusega B.	1. Metsamajanduslik tegevus.	1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks. 2. Rahvuspargi tzoneeringu täpsustamine.	1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud. 2. Elupaiga esinemine vähemalt 1441 ha suurusel alal esinduslikkusega B.

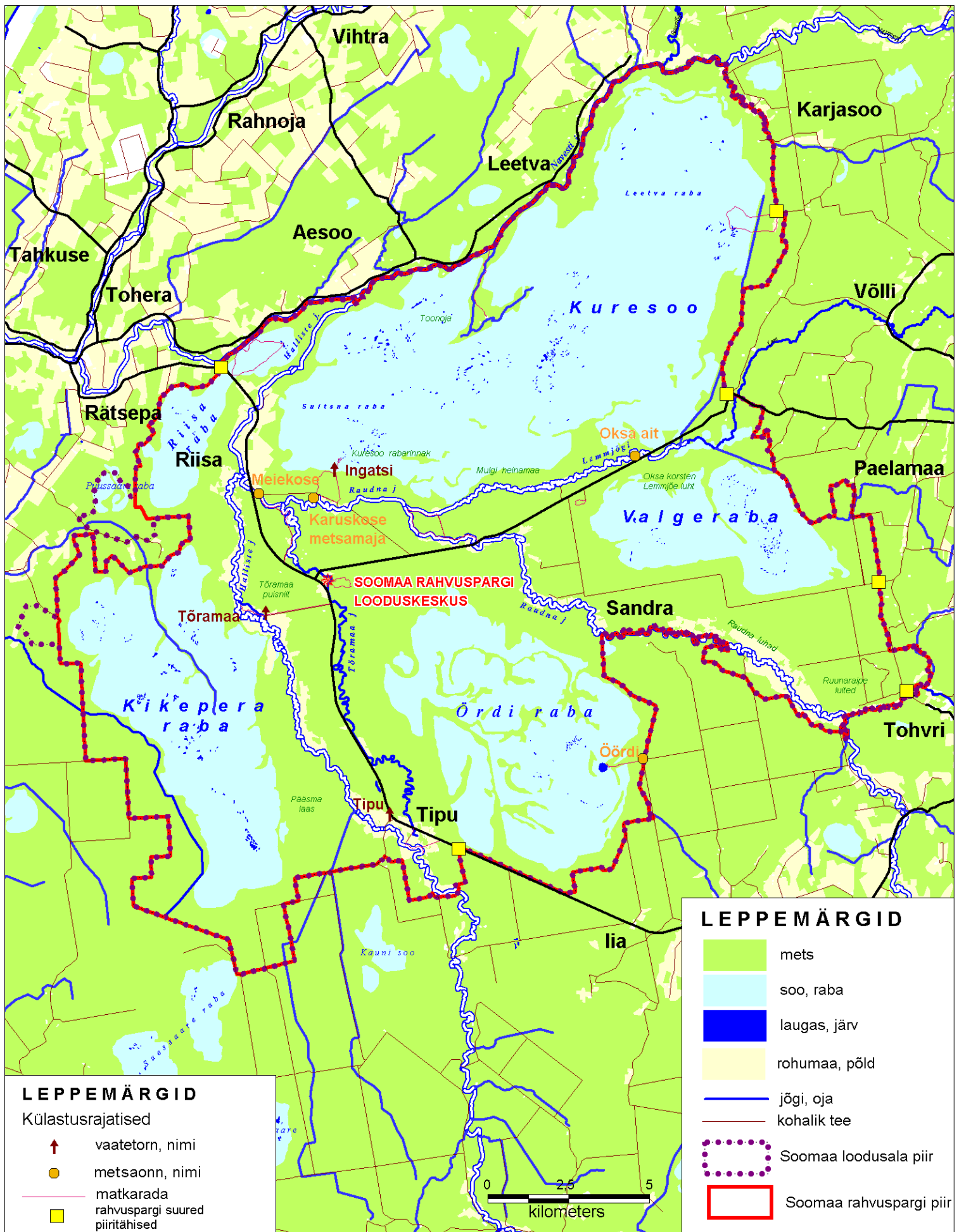
Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
Rohundirikkad kuusikud (9050)	1. Elupaiga esinemine vähemalt 200 ha suurusel alal esinduslikkusega B.	1. Metsamajanduslik tegevus.	1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks. 2. Rahvuspargi tzoneeringu täpsustamine.	1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud. 2. Elupaiga esinemine vähemalt 200 ha suurusel alal esinduslikkusega B.
Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	1. Elupaiga esinemine vähemalt 1440 ha esinduslikkusega B.	1. Metsamajanduslik tegevus. 2. Maaparandustööd.	1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks. 2. Rahvuspargi tzoneeringu täpsustamine.	1. Elupaiga leviku andmed täpsustatud. 2. Elupaiga esinemine vähemalt 1440 ha suurusel alal esinduslikkusega B.
Siirdesoo- ja rabametsad (90D0*)	1. Elupaiga esinemine vähemalt 3763 ha suurusel alal esinduslikkusega A.	1. Maaparandustööd.	1. Olemasoleva kraavituse sulgemine ja veereziimi taastamine 2. Kraavide kinnikasvamine looduslikul teel.	1. Elupaiga esinemine vähemalt 3763 ha suurusel alal esinduslikkusega A.
Lammi-lodumetsad (91E0)	1. Elupaiga esinemine 20 ha suurusel alal esinduslikkusega A.	1. Maaparandustööd.	1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks. 2. Kraavide kinnikasvamine looduslikul teel.	1. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud ja andmebaasides parandatud. 2. Elupaiga esinemine vähemalt 20 ha suurusel alal.
Laialehelised lammimetsad (91F0)	1. Elupaiga esinemine vähemalt 80 ha suurusel alal esinduslikkusega A.	1. Maaparandustööd.	1. Inventuuri läbiviimine elupaiga andmete täpsustamiseks. 2. Kraavide kinnikasvamine looduslikul teel.	1. Elupaiga esinemine vähemalt 80 ha suurusel alal esinduslikkusega A. 2. Elupaiga leviku andmed on täpsustatud.
Üksikobjektid ja maastikuelemendid (3.3.)				
Lemmjõe tamm	1. Lemmjõe tamme soodsa seisundi säilimine ja kaitsealuse üksikobjekt on hinnatud külastusobjekt.	1. Lemmjõe tamme ümbruse võsastumine ja tammele avanevate vaadete kadumine. 2. Lemmjõe tamme läheduses kasvama jäetud noorte kuuskede kasvamine tamme võsasse. 3. Lemmjõe tamme murdamine.	1. Hooldustööd Lemmjõe tamme ümbruse korrastamiseks. 2. Lemmjõe tamme võrasse kasvanud kuuskede eemaldamine.	1. Lemmjõe tamme säilimine elujõulisena. 2. Lemmjõe tamme ümbrus on korrastatud 0,2 ha suurusel alal.
Soomaa maastik	1. Ajalooliselt kujunenud planeeringuga maastiku ja maastikuvaadete säilimine.	1. Maanteeservade ja kraavikallaste kinnikasvamine, mille tulemusena kaovad maastikuvaated maanteelt. 2. Luhtade võsastumine ja metsastumine. 3. Maastikuvaadete kinnikasvamine.	1. Maanteeservade ja kraavikallaste kinnikasvamine, mille tulemusena kaovad maastikuvaated maanteelt. 2. Luhtade võsastumine ja metsastumine. 3. Maastikuvaadete kinnikasvamine.	1. Maastikuvaadete taastatud ja hooldatud. 2. Ajalooliselt kujunenud planeeringuga maastiku ja maastikuvaadete säilimine.

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
Pärandkultuur (3.4.)				
Pärandobjektid (4 kategooriat)	1. Soomaa asustuse kujunemise loo interpreteerimine ning tutvustamine ja asustusstruktuuri traditsioone arvestavad kaitsekorralduslikud otsused.	1. Traditsioonilise, looduslikest oludest lähtuva, asustusstruktuuri kadumine ja asendumine kaasaegsetest maakasutuse piirangutest lähtuva asustusstruktuuriga. 2. Veel säilinud objektide hävimine (unustusse vajumine). 3. Suurvesi	1. Inventuuri läbiviimine pärandobjektide seisundi ja asukoha täpsustamiseks. 2. Kontseptsiooni väljatöötamine soomaa endiste talukohtade tähistamiseks, hooldamiseks, tutvustamiseks. 3. Soomaa ripsildade korrastamine. 4. Heinaküünide hooldus ja rekonstrueerimine. 5. Pärandobjektide andmebaasi edasiarendus; 6. Pärandobjektide infomaterjalide (uuringutulemuste) publitseerimine.	1. Pärandobjektide on kaardistatud ja seisund kirjeldatud. 2. Pärandobjektide eksponeerimise kontseptsiooni on väljatöötatud ja rakendatud. 3. Objektide on säilinud ja konserveeritud.
Kultuuriloolised objektid (8 objekti)	1. Eesti kultuurile ja Soomaa piirkonnale iseloomulike kultuurilooliste objektide säilimine, nende seisundi paranemine ning külastajatele eksponeerimine. Külastajate teavitamine nimetatud objektide rollist eesti kultuuris.	1. Traditsioonilise, looduslikest oludest lähtuva, asustusstruktuuri kadumine ja asendumine kaasaegsetest maakasutuse piirangutest lähtuva asustusstruktuuriga. 2. Objektide hävimine (unustusse vajumine). 3. Suurvesi	1. Kultuurilooliste objektide hoolduskavade koostamine. 2. Kultuurilooliste objektide hooldustööde teostamine, konserveerimine, ümbruse korrastamine. 3. Kultuurilooliste objektide loodusväärtusi arvestav eksponeerimine ja tutvustamine; 4. Kultuurilooliste objektide andmebaasi edasiarendus; 5. Kultuurilooliste objektide infomaterjalide (uuringutulemuste) publitseerimine.	1. Kultuuriloolistele objektidele hoolduseks on koostatud hoolduskava. 2. Pärandobjektide eksponeerimine ja tutvustamine. 3. Pärandobjektid on säilinud ja korrastatud.
Kultuuritraditsioonid	1. Eesti kultuurile ja Soomaa piirkonnale iseloomulike tegevuste ja tavade säilimine. Piirkonnale iseloomulike käsitööskuste säilimine ja õpetamine.	1. Soomaa omapära kadumine; 2. Vähene teadlikkus Soomaa piirkonna traditsioonidest; 3. „Pseudopärand“ ehk Soomaaga mitteseotud traditsioonide eksponeerimine (ehituses, üritustel jms). 4. Traditsioonilise, looduslikest oludest lähtuva, asustusstruktuuri kadumine ja asendumine kaasaegsetest maakasutuse piirangutest lähtuva asustusstruktuuriga.	1. Soomaa traditsioonilise elulaadi interpreteerimine kaasaegses kasutuses (haabja kasutamine eksklusivsetel jõematkadel, Soomaale iseloomulike sildade ehitamine külastusrajatistel, talgud jms). 2. Teabematerjalide publitseerimine. 3. Kohaliku käsitöö ja haabjavalmistamise oskusteabe edasiandmisele kaasaaitamine, vastavasisuliste ettevõtmiste toetamine. 4. Piirkonna rahvapärимuse kogumine ja talletamine.	1. Soomaale iseloomulike käsitööskuste säilimisele kaasaaitamine. 2. Ühepuulootsikute valmistamise oskused on säilinud. 3. Traditsioonilise elulaadi uurimine. 4. Traditsioonilise elulaadi tutvustamine. 5. Traditsioonilise elulaadi interpreteerimine kaasaegses kasutuses.

SOOMAA RAHVUSPARGI KÜLASTUSRAJATISED

SOOMAA RAHVUSPARGI KÜLASTUSRAJATISED

SOOMAA RAHVUSPARGI KAITSEKORRALDUSKAVA AASTATEKS 2000-2010 TÄITMINE

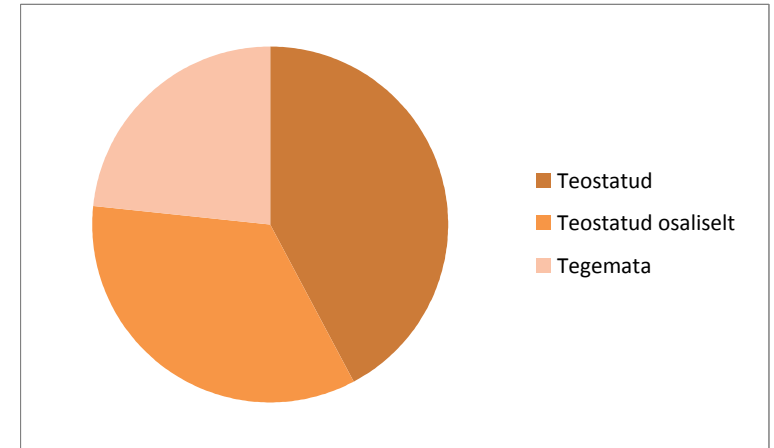
Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskava aastateks 2000-2010 valmis koostöös Eesti Keskkonnaministeeriumi ja Taani Keskkonnaagentuuriga aastatel 1998-2000. Kaitsekorralduskava koostamisel osales ligikaudu 49 eksperti ja teadlast.

Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskava aastateks 2000 – 2010 on täidetud 62% mahus. Kaitsekorralduskava täitmise hindamisel analüüsiti 111 tegevuse ja eesmärgi täitmist. Kaitsekorralduskava täitmise analüüsimisel jäeti hindamata kaitsekorralduskavas planeeritud tegevused, mis käsitlesid rahvusparki administratsiooni tegevust – administratsiooni koosseisu, tehnika ja varustuse hankimist, administratsiooni koolitamine jms. (Reorganiseerimise tulemusena ei ole kaitsealadel administratsioone). Analüüsist jäeti välja ka eraettevõtlusega seotud teemad. Tabel 1. toodud tegevuste numeratsioon vastab Soomaa kaitsekorralduskava aastateks 2000-2010 peatükkide numeratsioonile.

Täidetud eesmärkidest on suuremahulisemad Soomaa luhtade taastamine ja hooldamine.

Kaitsekorraldusperioodi jooksul taastati ca 400 ha luhaniite, regulaarselt hooldatakse 600 ha luhaalsid ning Soomaa luhtadel karjatatakse kokku 100 looma.

Rahvusparki külastajate tarbeks on rajatud 11 matkarada ja 18 laagripiltsi, 3 vaatetorni ning 24 parkimisplatsi. 2000 aastal avati Soomaa rahvusparki südames Soomaa rahvusparki külastuskeskus.

Joonis 1. Soomaa Rahvusparki kaitsekorralduskava täitmine

Tabel 1. Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskava aastateks 2000-2010 täitmise analüüs.

Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskavaga 2000-2010 planeeritud tegevused	Mõõt	Täidetud osa	Kaitsekorraldusperioodi jooksul teostatud tegevused	Hinnang teostatud tegevustele ja mõju kaitseväärtustele
4.2.1. SÄILITAV TEGEVUS				
4.2.1.1. Lamminiitude majandamine				
Lamminiitude regulaarne hooldus	600 ha	1	Teostatud	Luhtade hooldamine on üks olulisemaid kaitsekorralduslikke tegevusi Soomaal. Luhtadest sõltuvad enamus kaitsealustest linnu, looma ja taimeliikidest.
Lamminiitude taastamine	50 ha	1	Teostatud	Luhtade taastamine hakkas intensiivselt peale 5 aastat tagasi, kui kokku tehti võsast puhtaks 500 ha luhaalasi. Viimastel aastatel on taastamised kõvasti vähenenud. 2010 oli ca 70 ha. Hinnanguliselt võib lugeda võsa alt taastatud luhaheinamaade kogupindalaks 400 ha.
Lamminiitude karjatamine	160 kp	1	Teostatud	Soomaal sööb rohtu 100 veist. Keskmise karjatamise periood on 5 kuud ehk 150 päeva. Seega nii 2009 kui ka 2010 aastal oli karjatamiskoormus ca 100x150=15000 päeva.

Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskavaga 2000-2010 planeeritud tegevused	Mõõt	Täidetud osa	Kaitsekorraldusperioodi jooksul teostatud tegevused	Hinnang teostatud tegevustele ja mõju kaitseväärtustele
4.2.1.1.2. Heinaküünide rajamine				
Heinaküünide rajamine (Läti, Karuskose, Tõramaa, Oksa)	4 tk	0,75	Teostatud osaliselt 3/4. Rajatud 3 heinaküüni (Läti, Karuskose, Oksa).	Küünid on kasutusel luhtade hooldamisel heina ladustamisel. Olulised maastikulised, kultuuriloolised elemendid ning Oluline rajatis lamminiitude hooldamiseks.
4.2.1.1.3. Luhahooldustehnika soetamine				
Luhahooldustehnika soetamine	13 ühikut	0,15	Teostatud osaliselt 2/13. Soetatud 2 võsasaagi	Võsasaed on kasutusel Soomaa külastusrajatiste ja koosluste hooldamiseks.
4.2.1.1.4. Olulisemate juurdepääsuteede (pealesõiduteede) hooldamine				
Halliste luha (puisniidu) tee	0,4 km	1	Teostatud	Oluline teelõik ligipääsuks Halliste luhale.
Tõramaa puisniidu tee	2,0 km	1	Teostatud	Oluline teelõik ligipääsuks Tõramaa ja Vodi luhale.
Vodi luha tee	1,5 km	0	Tegemata	Tee olukord väga kehv. Vodi luhal luhahooldustööde tegemiseks kasutatakse Tõramaa puisniidu teed.
Piiri luha tee	1,5 km	0	Tegemata	
Mulgi heinamaa tee	0,6 km	0,2	Teostatud osaliselt 1/5. (jooksev remont ja tee hõõveldamine)	Oluline teelõik Soomaa ühe kaunimale luhaheinamaale.
Lemmjõe keele tee		1	Teostatud. Vajalik tegevuse uuendamine	Tee uuesti võsastunud ning vajalik töö kordamine ning teetammi tugevdamine kruusaga ning profiili hõõveldamine. Oluline teelõik Lemmjõe kordoni ja „Keele“ luhtade hooldamiseks.
Oksa korstna tee		1	Teostatud. Vajalik tegevuse uuendamine	Teeservad ja jõekallas puhastatud võsast, regulaarselt niidetud ning teeaukusid parandatud kruusaga.
4.2.1.2. Hooldustööde teostamine ohustatud ja haruldaste liikide kaitseks				
4.2.1.2.1. Metsis				
Iga-aastane metsise mängude loendus	1/1	1	Teostatud	Metsise arvukuse dünaamika ja seisundi hindamine.
4.2.1.2.2. Kaljukotkas				
Pesitsusedukuse seire	1/1	1	Teostatud	
Kikepera ja Öördi rabas kehtestada liikumispiirang 1.02 - 31.06		0,4	Teostatud osaliselt	Kaitse-eeskirja uuendamisel oli ettepanek liikumispiirangu kehtestamiseks Öördi rabas, kuid peale põhjalikku kaalumist ei peetud seda vajalikuks. Kikepera rabas on liikumiskeel 15.02 - 31.06
Kaljukotka tehispesade ehitamine		0,8	Teostatud osaliselt	tegutsetud vastavalt vajadusele. Üks kotkapesa on avastamata.
4.2.1.2.3. Must-toonkurg ja väike konnakotkas				
Kehtestada Paelamaa ja Venesauna skv-s liikumispiirang 1.04-31.08		0,5	Teostatud osaliselt	Paelamaa skv liikumispiirang 15.03 - 31.08.
Tehispesade ehitamine, pesade hooldamine		1	Teostatud	MTÜ Kotkas
Pesitsusedukuse seire		1	Teostatud	MTÜ Kotkas
4.2.1.2.4. Valgeselg-kirjurähn ja hallpea-rähn				
Reformimata metsamaade riigistamine		0,8	Teostatud osaliselt	Suurem osa Soomaa reformimata maadest on riigistatud.
4.2.1.2.5. Rukkirääk				

Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskavaga 2000-2010 planeeritud tegevused	Mõõt	Täidetud osa	Kaitsekorraldusperioodi jooksul teostatud tegevused	Hinnang teostatud tegevustele ja mõju kaitseväärtustele
Tulemuslikkuse kontroll	4 ala	1	Teostatud	Territoriaalsete isaslindude iga-aastane loendus Läti, Tipu, Karusekose luhal ja Mulgi heinamaal.
4.2.1.2.6. Lendorav				
Pesapuude väljaselgitamine		0	Tegemata	Puudus pädevus ja tööjõud ülesande täitmiseks. Pesapuude väljaselgitamise aeg on väga piiratud ja enamasti satub kokku kevadise üleujutusega.
4.2.1.2.7. Saarmas				
Kahepaiksete koelmute puhastamine		0,1	Teostatud osaliselt	Puhastatud tiiki Kopra raja ääres.
Jõevähi taastasustamine		0	Tegemata	Puudus pädevus ja tööjõud ülesande täitmiseks.
Kalastamise reguleerimine		0	Tegemata	Kalastamise reguleerimiseks puudus vajadus.
Veematkade reguleerimine häirimise hajutamiseks		0	Tegemata	Puudus juriidiline õigus veeliikluse limiteerimiseks ja kvootie kehtestamiseks.
Tulemuslikkuse kontroll		0	Tegemata	
4.2.1.2.8. Siberi võhumõök, niidu-kuremõök ja ahtalehine ängelhein				
Tulemuslikkuse kontroll.		1	Teostatud	Teostatud perioodilist seiret nimetatud liikide kasvukohtades.
4.2.1.3. Järelevalve				Järelevalve on keskkonnainspeksiooni ülesanne. Seepärast ei käsitlenud analüüs järelvalvetehnika soetamist ja tööde korraldamist jms.
4.2.1.4. Vähemalt senise rangusega tsoneringu säilitamine. Ettepanekute tegemine kaitse- eeskirja ja tsoneringu täiustamiseks		1	Teostatud	Kaitse-eeskiri uuendatud
4.2.2. TAASTAV TEGEVUS				
4.2.2.1. Säätvaks elulaadiks vajalike tingimuste loomisele kaasaaitamine ning traditsioonilise põllumajanduse taastamine				Sotsiaalmajanduslik punkt, mida antud analüüsis ei käsitleta
4.2.2.2. Hoonete ja hoonekomplekside kaitse, sh säilitamine, konserveerimine, restaureerimine ja taastamine				
Toonoja küla Mardi talundi konserveerimine ja võimalusel taastamine	1	0,5	Teostatud osaliselt	Katus uuendatud, ümbrus koristatud. Ompärane säilinud talu rabasaarel.
Tipu küla rehielamu renoveerimine	1	0,5	Osaliselt korrastatud	Eravalduses
Riisa külas Aadu-Jaani aida (19.saj) renoveerimine ja säilitamine.	1	1	Teostatud	Eravalduses
Oksa kõrtsi mantelkorstna konserveerimine	1	1	Teostatud	riigimaal
Tipu endise koolimaja renoveerimine looduskooliks	1	0,5	Teostatud osaliselt	Tipu looduskool asutatud. Hooned kuuluvad Kõpu vallale. Hoonete renoveerimisega tegeleb MTÜ Tipu looduskool
Päästola talu renoveerimine	1	1	Teostatud	Eravalduses
Pärna talu (Tõramaa) reheahju (19. saj) konserveerimine	1	0,5	Teostatud osaliselt	Peremehe vara, riigimaal
Endise Lemmjõe kordoni kõrvalhoonete renoveerimine	3	0	Tegemata	Peremehe vara, riigimaal. Puudub nägemus hoonete kasutamiseks.

Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskavaga 2000-2010 planeeritud tegevused	Mõõt	Täidetud osa	Kaitsekorraldusperioodi jooksul teostatud tegevused	Hinnang teostatud tegevustele ja mõju kaitseväärtustele
Lubjassaare talukompleksi jätkuva ennistamise toetamine.	1	1	Teostatud	Eravalduses. Väljaspool Soomaa rahvusparki.
Hüpassaare muuseumi tervikliku kompleksi renoveerimine.	1	0,5	Teostatud osaliselt	Muuseumi haldab Viljandi muuseum. Uuendatud katus ja remonditud siseruume ja elektrisüsteemi. Valmistatakse ette kompleksi renoveerimiskava. Uuendatud elektrivarustus.
4.2.2.3. Esemelise kultuuri, töötraditsioonide, majandamisvõtete ning oskuste säilitamine ja eksponeerimine ning huviliste kaasamine				
Ühepuulootsikute meisterdamine, oskuste edasiandmine võimalikult laiale huvigrupile ning sõidutraditsiooni propageerimine	kompl	1	Teostatud	Ühepuulootsikute traditsiooni säilimise eestvedaja on Aivar Ruukel. Tema lootsikulaagrid ning muud ettevõtmised on edasi kandnud ühepuulootsikute valmistamise traditsiooni.
Ripsildade remont ja taastamine Karusekosel, Tammearu talu juures Tipu külas, Aesool ja Täkussaares (Saarmakosel)	4	0,75	Teostatud osaliselt 3/4. Ripsillad on eravalduses.	Üleujutuses hävis Tammearu sild. Teisi sildasid on remonditud. Aesoo ja Täkussaare sild on omanike poolt läbikäiguks suletud.
Puksildade ehitamine Karusekoslele ja Oksale.	2	0	Tegemata	Töö- ja materjalimahukas ettevõtmine.
Taliteede kasutusele võtmine (suusarajad) ja tähistamine	2	0	Tegemata	Planeeritud oli tähistada taliteed Valgeraba ja üle Kuresoo. Töömahukas ja Valgeraba on liikumiskiiranguga ala. Külustusrajatiste või radade tähistamine liikumiskiiranguga alale ei ole otstarbekas.
Esemeline kultuuri kogumine ja eksponeerimine.	kompl	0,3	Teostatud osaliselt	Tegevus toimunud eraalgatuse korras Väike-Männiku talumuseumi ja Riisa aida baasil.
Andmebaasi loomine esemelisest kultuuripärandist - kirjeldus ja fotografeerimine	kompl	0	Tegemata	Kultuurilooliste esemete andmebas on loomata
4.2.2.4. Pärimuste kogumine ja kasutusele võtmine				
Suulise kultuuripärandi (legendid, rahvapärised) kogumine ja kirjalik talletamine, lindistamine ja SRP andmebaasi täiendamine.		1	Teostatud	Teostatud Soomaa Sõprade Seltsi eestvõttel
Paikade tähistamine ja eksponeerimine külustajatele.		1	Teostatud	Teostatud projekti "Soomaa mälumaastikud" raames
Keelenäidete, kohanimede, terminite kogumine ja kasutuselevõtmine. SRP andmebaasi ja arhiivi täiustamine.		1	Teostatud	Teostatud projekti "Soomaa mälumaastikud" raames
4.2.2.5. Metsakuivenduse ja maaparanduse mõju vähendamine ning eeluuringute tellimine looduslähedase veerežiimi taastamiseks				
Kuresoo, Valgeraba, Öördi veerežiimi taastamiseks projekttehniliste lahenduste projektide tellimine	3	0,25	Teostatud osaliselt 1/4. Kuresoo lõunaosa.	Tellitud Kuresoo lõunaosa veerežiimi taastamise projekt ja asutud seda ellu viima
Halliste jõe paremkalda luhale suubuvate kraavide lahtihoidmine ja risust puhastamine		0,5	Teostatud osaliselt 1/2	Vastavalt luhtade hooldustööde vajadusele.

Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskavaga 2000-2010 planeeritud tegevused	Mõõt	Täidetud osa	Kaitsekorraldusperioodi jooksul teostatud tegevused	Hinnang teostatud tegevustele ja mõju kaitseväärtustele
Sulgunud looduslike vooluteede avamine		0	Tegemata	KKK puudus selgitus millises piirkonnas on antud töö planeeritud ja milliste liikide kaitseks seda planeeriti.
4.2.2.6. Kopro rolli analüüsimine veerežiimi muutjana				
Regulaarne tulemuslikkuse kontroll		0,5	Teostatud osaliselt	
Tammide regulaarne likvideerimine piirkonnas, kus kopra elutegevuse tagajärjel kahjustuvad teised loodusväärtused		0,75	Teostatud osaliselt 3/4	Teostatud seoses poollooduslike koosluste hooldamisega. Tammide likvideerimine on vajalik luhtade üleujutuse vähendamiseks.
Eksponeeritud dekoratiivsete ja väärtuslike puuliikide kaitseks vajadusel piirdeaedade paigaldamine.		0,5	Teostatud osaliselt	Põliste tammide kaitsmine Mulgi heinamaal.
Kobraste väljapüügil kasutada ainult eluspüügimeetodit, mis võimaldab selektiivset ja vajadusel kogu pesakonna väljapüüki.		1	Teostatud	Kobraste väljapüük või küttimine kommunikatsioonide kahjustuste piirkonnas.
4.2.2.7. Jõevähi taasasutamiseks eeluuringute projekti tellimine				
Eeluuringute tellimine, et välja selgitada veekogud ja tingimused, mis oleksid sobivad jõevähi taasasutamiseks		0	Tegemata	Programmi täitmine takerdus ressursside puuduse taha. Vähi asurkonna taastamine oli olulise tegevusena kirjas ka saarma populatsiooni hooldustöodes.
Sobivate veekogude olemasolul esmalt väikese asurkonna taastamine ühe kuni kahe veekogu teatud lõikudes.		0	Tegemata	
4.2.2.8. Võõrimetajaliikide arvukuse viimine miinimumini				
Mingi väljapüük		0,7	Teostatud osaliselt	Arvukuse reguleerimise tase oli väga hea aastatel 2006-2008. Looduskaitse süsteemi reorganiseerimisega langes reguleerimise edukus.
Kähriku väljapüük		0,7	Teostatud osaliselt	Arvukuse reguleerimise tase onli väga hea aastatel 2006-2008. Looduskaitse süsteemi reorganiseerimisega langes reguleerimise edukus.
4.2.2.9. Kahepaiksete koelmute avamine				
kahepaiksete koelmute puhastamine võsast ja avatuna hoidmine	2	0,5	Teostatud osaliselt 1/2.	Kaitsekorralduskavas on toodud kaks koelmutiiki. Tegelikult on neid rahvusparkis rohkem. Hooldatud ühte tiiki Kopraraja ääres Tõramaal.
4.2.3. LOODUSKASUTUSE TINGIMUSTE MÄÄRAMINE				Antud peatüki tegevusi kaitsekorralduskava täitmise analüüsis ei käsitleta. Tegemist on seadusandlikest aktidest tulenevate kitsenduste rakendamisega.
4.2.4. EKSPONEERIV JA FUNKTSIONAALNE TEGEVUS				Antud peatüki tegevusi kaitsekorralduskava täitmise analüüsis ei käsitleta. Transpordi korraldamine ja maanteed remontimine, infrastruktuuride arendamine kuulub vastavate ametkondade pädevusse. Nimetatud tööde teostamine ei sõltu kaitseala valitsejast.
4.2.4.1.1. Maanteed hooldamine ja transpordi korraldamine				

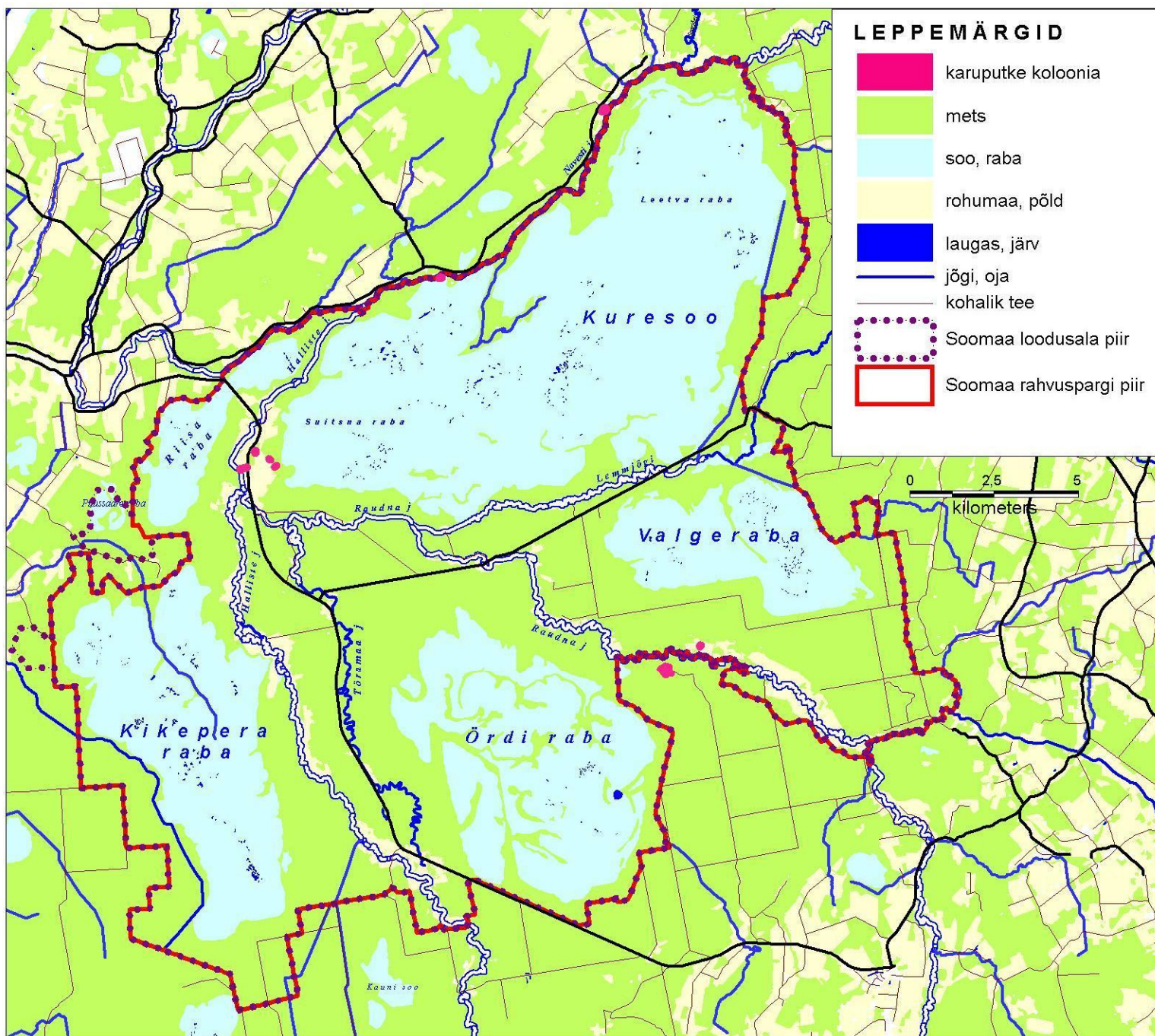
Soomaa rahvuspargi kaitsekorralduskavaga 2000-2010 planeeritud tegevused	Mõõt	Täidetud osa	Kaitsekorraldusperioodi jooksul teostatud tegevused	Hinnang teostatud tegevustele ja mõju kaitseväärtustele
Ühistranspordi loomine Tõramaale		0	Tegemata	Nõudlus bussiliikluse toimumise kohta on olemas aga suhteliselt tagasihoidlik.
Tipu külas tee tolmuwabaks muutmine		0,5	Teostatud osaliselt	Tipu külas on tee tolmuwabaks muutmata. Samas on muudetud tolmuwabaks lõigud Iia külas ja Tõramaal.
Liiklusmärkide paigaldamine		1	Teostatud	Paigaldatud rahvuspargi infomärgid, kiiruspiirangud asulatesse.
Tipu parkimistasku väljaehitamine		1	Teostatud	Parkla on välja ehitatud, haljastus rajatud. Perioodiliselt tuleb uuendada parkla kruusakatet.
Riigiteede ja metskonnateede pidev hooldamine ja remont		0,7	Teostatud osaliselt	Riigiteid on pidevalt hooldatud ja remonditud. Remonditud on Tõramaa-Kildu maantee, Kõpu-Jõesuu maantee erinevad lõigud. Metskond on hooldanud oma teid. Vajalik on Valgeraba lõunatee remontimine ja Ruunaraipe luidete teede remontimine.
Teede äärne võsaraie		1	Teostatud	Võsaraie teede äärest on tesotarud, kuid töö vajab uuendamist.
Pinnasteede remont ja hooldus		0,7	Teostatud osaliselt	Remonditud Karuskose tee, Lemmjõe keele tee, Nimetatud teed vajavad täiendavat remonti.
4.2.4.1.2. Elektrifitseerimine				
Karuskose talu		1	Teostatud	Elektrivarustus taastatud
Karuskose metsavahikordon		1	Teostatud	Elektrivarustus taastatud
4.2.4.1.3. Sildade remont ja taastamine				
Tipu küla 2 silla remontimine		1	Teostatud	Hallliste jõe ehitati uus puidust sild, oluline ühendustee.
Tohvri sild		1	Teostatud	Tohvri ehitati uus raudbetoonsild, oluline ühendustee rahvuspargi kaguosas.
4.2.4.2. Eksponeerituse parandamine ning rajatiste ehitamine ja hooldamine				
4.2.4.2.1. Olemasolevate ekspositsioonide säilitamine ja uuendamine				
Hüpassaare majamuuseum		1	Teostatud	Helilooja Mart Saare Majamuuseum, kus on eksponeeritud tema elutegevus ja helilooming. Valdab Viljandi Muuseum. Muuseum töötab ja on külastajatele avatud.
Lubjassaare talumuuseum		1	Teostatud	Kunstnik Johann Köleri kodukoha talumuuseum. Eravaldis. Hooned ja ümbrus korrastatud, avatud külastajatele.
Pauna talu		0,8	Teostatud osaliselt	Villem Reimani sünnikodu. Eravaldis. Objekti korrastamine eraalgatuse korras. (Konserveerimata maakelder)
Soomaa rahvuspargi külastuskeskus		1	Teostatud	Rahvuspargi külastuskeskus. Ekspositsiooni ja näituseid regulaarselt uuendatud.
Kurekiiva		0	Tegemata	Topiste tuba. Eravaldis. Asub külastusobjektidest suhteliselt kaugel. Topised viidud RMK Aimla loodusmajasse.
4.2.4.2.2. Matka- ja õpperajad				
Matkaradade viitade uuendamine, tähistamine, materjalide uuendamine.		1	Teostatud	Teostatud matkaradade regulaarset hooldust, infomaterjalide uuendamist.

Soomaa rahvuspargi kaitsekorralduskavaga 2000-2010 planeeritud tegevused	Mõõt	Täidetud osa	Kaitsekorraldusperioodi jooksul teostatud tegevused	Hinnang teostatud tegevustele ja mõju kaitseväärtustele
Rajada Kuusekäära – Lemmjõe keele õpperaja ringpikendus, paigaldada viidad ja rajaskaemid.		0	Tegemata	Alustati tegevust, puhastati rada võsast, kuid seoses looduskaitsereformiga tegevus soikus ja rada võsastus uuesti.
Rajada Põlendmaa (Laasioja) laudtee pikendus koos tähistuse ja viitadega		0	Tegemata	Rada asub Kikepera sihtkaitsevööndis ja on liikumispäänguga alal. Liikumispäänguga alale ei rajata külastusinfrastruktuure.
Kuuraniidu õpperaja ringpikendus, paigaldada viidad ja rajaskaemid.		1	Teostatud	Üks Soomaa populaarsemaid matkaradasid. Vajalik uuendamine.
Rajada Karusekose matkarada koos tähistusega ja paigaldada rajaskaemid.		0	Tegemata	Logistiliselt väheotstarbekas ning liigse hoolduskuluga. Puudub rekreatsiooniline vajadus.
Rajada Oksa kultuurilooline rada, sh ehitada Oksa pukksild		0,5	Teostatud osaliselt 1/2 ulatuses	Olulina rada tutvustamiseks Oksa endist kõrtsiaset ja Oksa puisniidu ja luha elupaiku. Potentsiaalselt üks täendavalt rajatav objekt Soomaal. Pukksilla asemel on otstarbekas planeerida ripsild. Vajalik on olemasolevate rajaosade korrastamine.
Paigaldada Toonoja õpperaja info, ühtlasi konserveerida Mardi talundi hooned		1	Teostatud	Eksklusiivne matkarada Toonoja rabasaarele. Probleemiks juurdepääs Navesti vasakule kaldale.
Ehitada Riisa laudtee ringpikendus, paigaldada viidad ja rajaskaemid.		1	Teostatud	Üks Soomaa populaarsemaid matkaradasid. Vajalik parkimisplatsi ja osade rajalõikude uuendamine.
Rajada Aesoo – Kuresoo (kuni Arjadi oja suudmeni) matkarada (üleikäik Metsaõuel).		0	Tegemata	Puudub vajadus täiendada matkaraja järele Kuresoos.
Rajada Kaansoo küla kultuurilooline (koolimaja, surnuaed, rahvamaja) õpperada				Objekt ei asu Soomaa rahvuspargis ja seepärast ei hinnata antud punkti KKK täitmise seisukohalt.
Paigaldada Tõramaa puisniidu matkaraja infotahvlid		0	Tegemata	Ülesande täitmine on takerdunud ressursipuuduse taha.
Valgeraba ühe talitee (soovitavalt Sambliku talitee) puhastamine võsast ja tähistamine,				Antud punkt langeb kokku taliteede taastamise punktiga. Seepärast käsitletakse analüüsis ainult ühes kohas.
Ehitada Valgeraba laugastiku laudtee ja pikendus Oksani		0	Tegemata	Valgeraba on liikumispäänguga ala ja liikumispäänguga alale külastusinfrastruktuure ei rajata. Lisaks liikumispäängule on laudteede hooldus väga kulukas.
Öördi järve laudtee		0,5	Teostatud osaliselt 1/2 ulatuses	Renoveeritud laudtee, mis viib Öördi järve äärde. Ümber järve laudtee ehitamata. Majanduslikult pole otstarbekas laudteed ümber järve ehitada. Kulude ja külastajate arvu suhe on liiga suur.
Ehitada Hüpassaare laudtee ringpikendus		1	Teostatud	Oluline rada tutvustamiseks Kuresoo rabakompleksi ja Mart Saare majamuuseumi.
Pääsma õpperada		0	Tegemata	Suuremahuline töö, mis peaks olema kompleksis kogu Tipu küla ja luha külastusobjektidega. Perspektiivikas rakendada objekt Tipu looduskooli teenistusse.
4.2.4.2.3. Laagriplatsid				

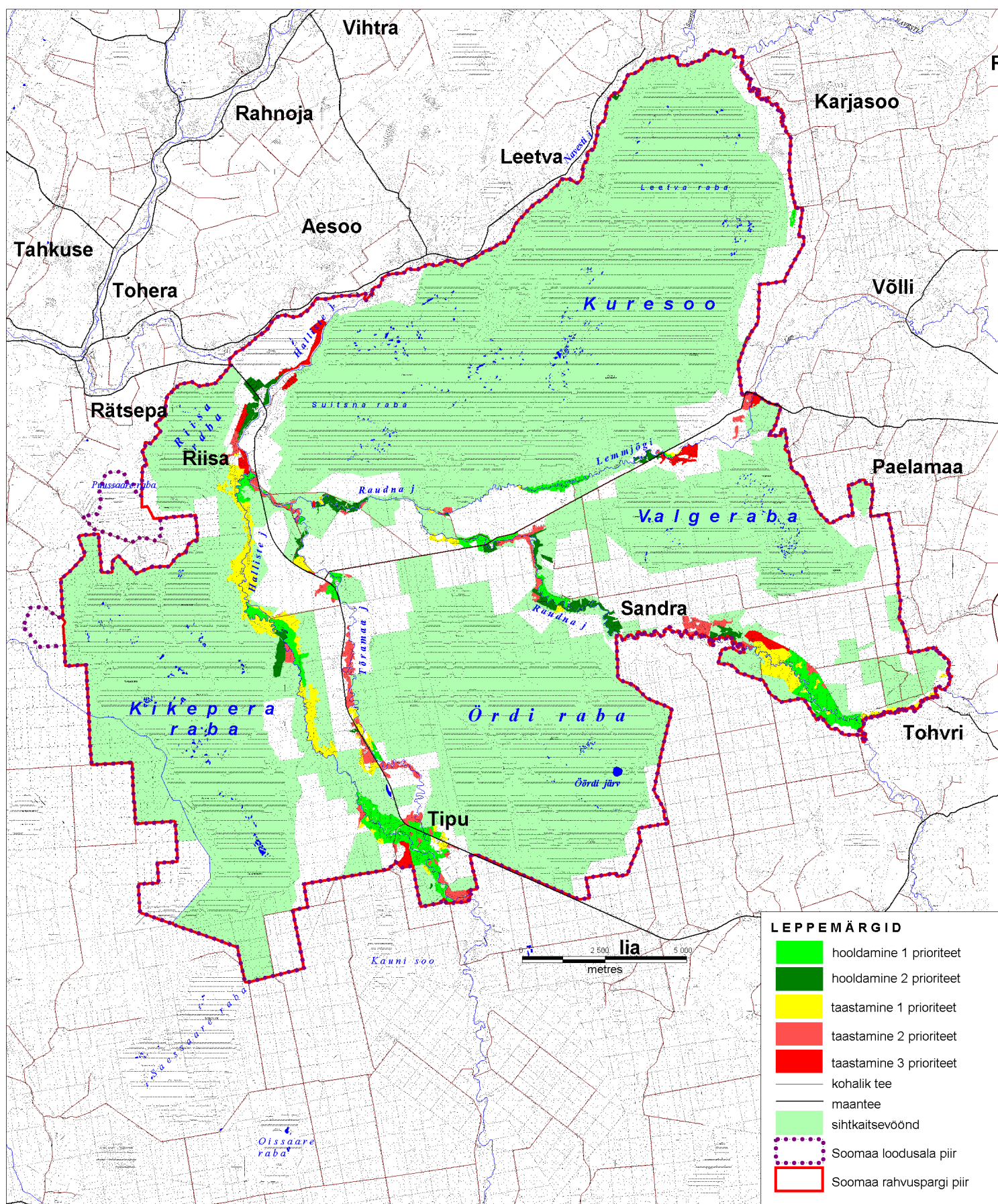
Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskavaga 2000-2010 planeeritud tegevused	Mõõt	Täidetud osa	Kaitsekorraldusperioodi jooksul teostatud tegevused	Hinnang teostatud tegevustele ja mõju kaitseväärtustele
Laagriplatside rajamine	13	1,7	Teostatud. Rajatud kokku 22 laagriplatsi.	Kaitsekorralduskavas oli planeeritud rajada laagriplatsid Tipu (Läti), Jaagussaare, Aesoo, Mulgi heinamaa, Tõramaa jõe suue, Kuusekäära, Lemmjõe kordon, Karusekose, Vihu, Sandra, Kaansoo ning Toonoja I, II laagriplatsid. Rajamata on Jaagussaare, Aesoo, Lemmjõe kordon, Sandra, Kaansoo laagriplatsid. Lisaks on rajatud Külustuskeskuse I ja II, Meiekose I ja II, Oksa I, II ja III, Kuuraniidu, Öördi, Ruunaraipe I ja II, Kaabaka, Üleoja, Abaja.
4.2.4.2.4. Vaatetornid				
Olemasolevate vaatetornide (Oksa ja Läti) hooldamine	2	1	Teostatud	Oksa torn demonteeritud, Läti torn korras. Planeeritakse Läti torni asendamist puidust linnuvaatlustorniga, mis paikneks üle kraavi luha servas.
Ingatsi vaatetorn	1	1	Teostatud	Torn Kuresoo rabarinnakul.
Põlendmaa torn	1	0	Tegemata	Suuremahuline ja kulukas ettevõtmine, mille kasutegur oli suhteliselt küsitav.
4.2.4.2.5. Matkaonnid				
Olemasolevate matkaonni hooldamine	3	1	Teostatud	Olemasolevad matkaonnid Meiekose, Öördi, ja Ruunaraipe. Ruunaraipe matkaonn lammutatud.
Matkaonni rajamine Maassaare mägedesse.	1	0	Tegemata	Piirkond jääb Soomaa külstuspiirkondadest kõrvale. Matkaonni hooldamine liialt kulukas.
4.2.4.2.6. Linnuvaatlusmajad				
Tõramaa puisniidule ja Pääsma laane linnuvaatlusmajad	2	0,5	Teostatud osaliselt 1/2	Linnumaja rajati Tõramaa külustuskeskuse juurde. Maja amortiseerunud.
4.2.4.2.7. Viitade paigaldamine ja rahvusparki jätkuv tähistamine				
Suunaviidad, objektide tähistamine, Rahvusparki piiritähised		0,8	Teostatud osaliselt	Siia kuuluvad kaitseala objektide suunaviidad, suunaviidad maantee ääres jms. Rahvusparki suured piiritähised maantee ääres. Kahjuks on piiritähised amortiseerunud.
Kaitseala piiri tähistamine		0,7	Teostatud osaliselt	Kaitseala vööndite piiride tähistamine. Valdavalt on piirid tähistatud.
4.2.4.3. Infomaterjalide ja trükiste väljaandmine				
Soomaa infomaterjal	15	1	Teostatud	Välja antud voldikud laagriplatside, matkaradade ja elurikkuse kohta. Seoses looduskaitse ümberstruktureerimisega on vajalik infomaterjalide uuendamine ning täiendav trükkimine.
Soomaa film	1	1	Teostatud	Soomaa film on suurepäraselt teeninud oma ülesannet rahvusparki tutvustamiseks. Ajad on möödunud ja oleks vaja uut filmi külustuskeskusesse.
Soomaa album	1	1	Teostatud	Fotoalbum ilmus 2000 aastal.
4.2.4.4. Külastajatega seotud jäätmemajanduse korraldamine				
Jäätmemajanduse korraldamine		0,8	Teostatud osaliselt	Regulaarne laagriplatside hooldus ja korrastamine. Külustuskeskuses jäätmete kogumine.

Soomaa rahvusparki kaitsekorralduskavaga 2000-2010 planeeritud tegevused	Mõõt	Täidetud osa	Kaitsekorraldusperioodi jooksul teostatud tegevused	Hinnang teostatud tegevustele ja mõju kaitseväärtustele
4.2.4.5.2. Koolitus ja teavitustöö				
Teavitustöö		0,8	Teostatud osaliselt	
Koolituskursuste ja infopäevade läbiviimine ning nõustamine		0,8	Teostatud osaliselt	
4.2.4.5.3. Looduskooli rajamine				
Tipu looduskooli rajamine		0,8	Teostatud osaliselt	Tipu looduskool on asutatud, loengud ja koolitusüritused toimuvad. Infrastruktuuri arendus käib.
4.2.5.1. Rakenduslikud uuringud. Tegevuste tulemuslikkuse kontroll				
Rakenduslikud veeuuringud		1	Teostatud	Riisa veemõõduposti töö.
Rakenduslikud luhaökosüsteemide uuringud		1	Teostatud	Erinevate majandamisviiside tulemuslikkuse hindamine, indikaatorliikide seire.
Rakenduslikud metsaökosüsteemide uuringud		0,3	Teostatud osaliselt 2/7	Erinevate metsaelupaikade uuringud, taimkatte ja elustiku kirjeldamine. Uuringud olid planeeritud Tuhametsa reservaadis, Lemmjõe keelemetsas, Karuskose lammimetsas, Toonoja rabasaarel, Halliste jõe lammimetsades, Härma lodumetsas, Suitsna tammikus. Uuringud teostati Lemmjõe keelemetsas, Karuskose lammimetsas.
Elustiku jälgimine	7	0,6	Teostatud osaliselt 4/7	Soomaa rahvusparkis oli planeeritud seisundi seire järgmiste liikide osas: pruunkaru, ilves, hunt, põder, metskits, metssiga, kobras.
Kalastiku seire		0	Teostamata	Teostamata ressursside puuduse tõttu.
Erinevaid tegevusi kokku		111		
Kaitsekorralduskava täitmise protsent		62		

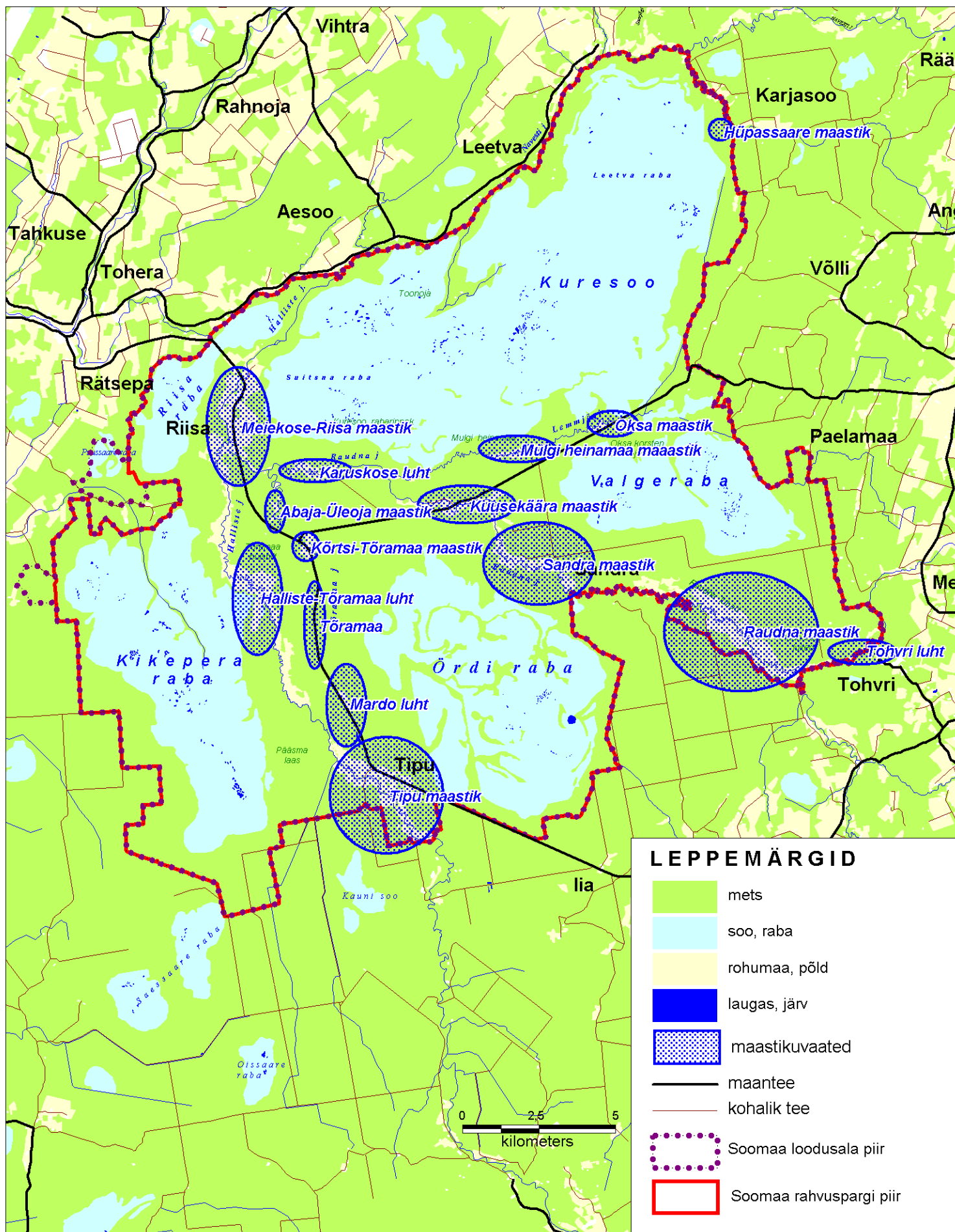
Sosnovski karuputke kasvukohad Soomaa rahvusparkis

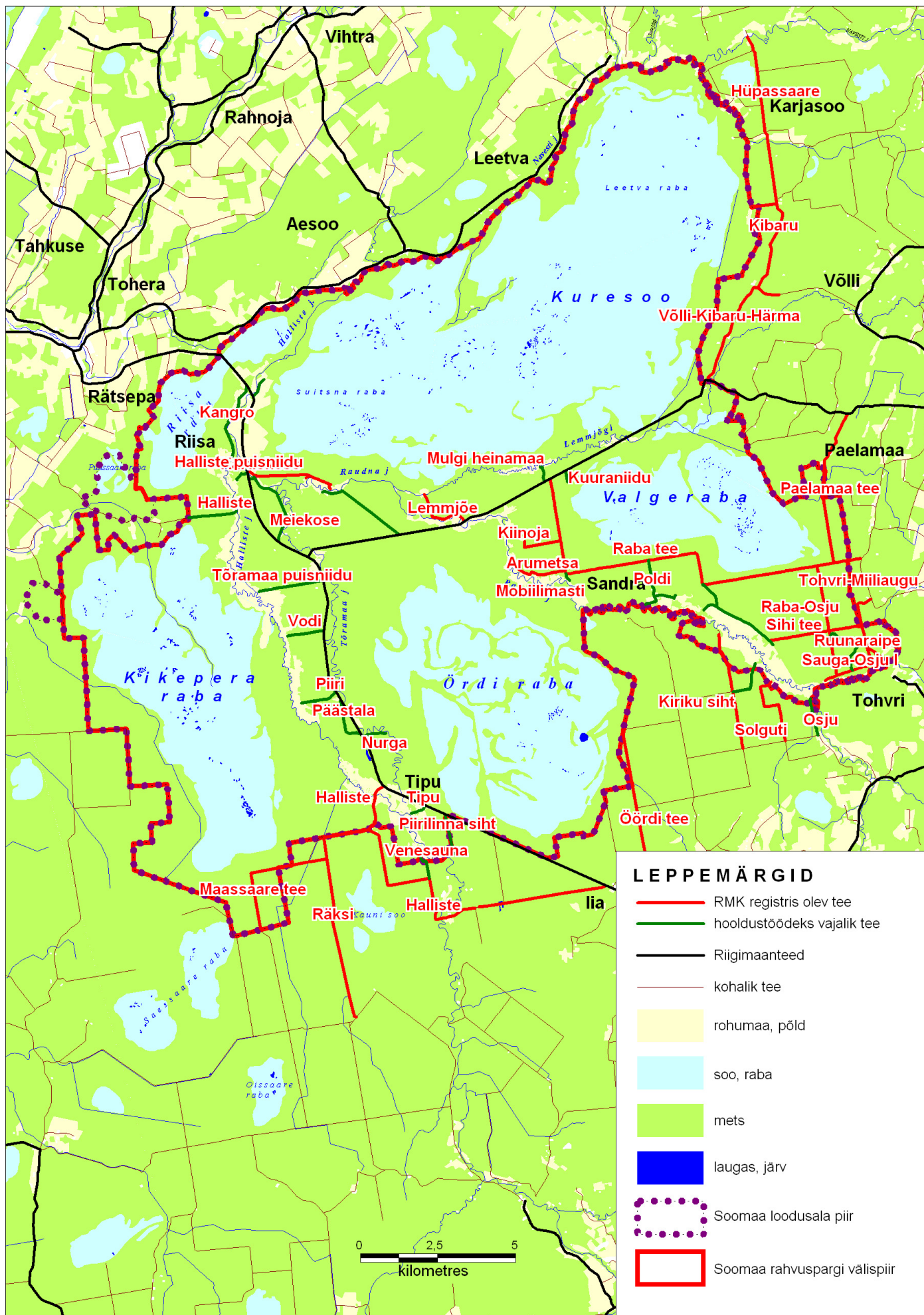
SOOMAA RAHVUSPARGI POOLLOODUSLIKE KOOSLUSTE HOOLDUS- JA TAASTAMISTÖÖD

SOOMAA RAHVUSPARGI MAASTIKUVAATED

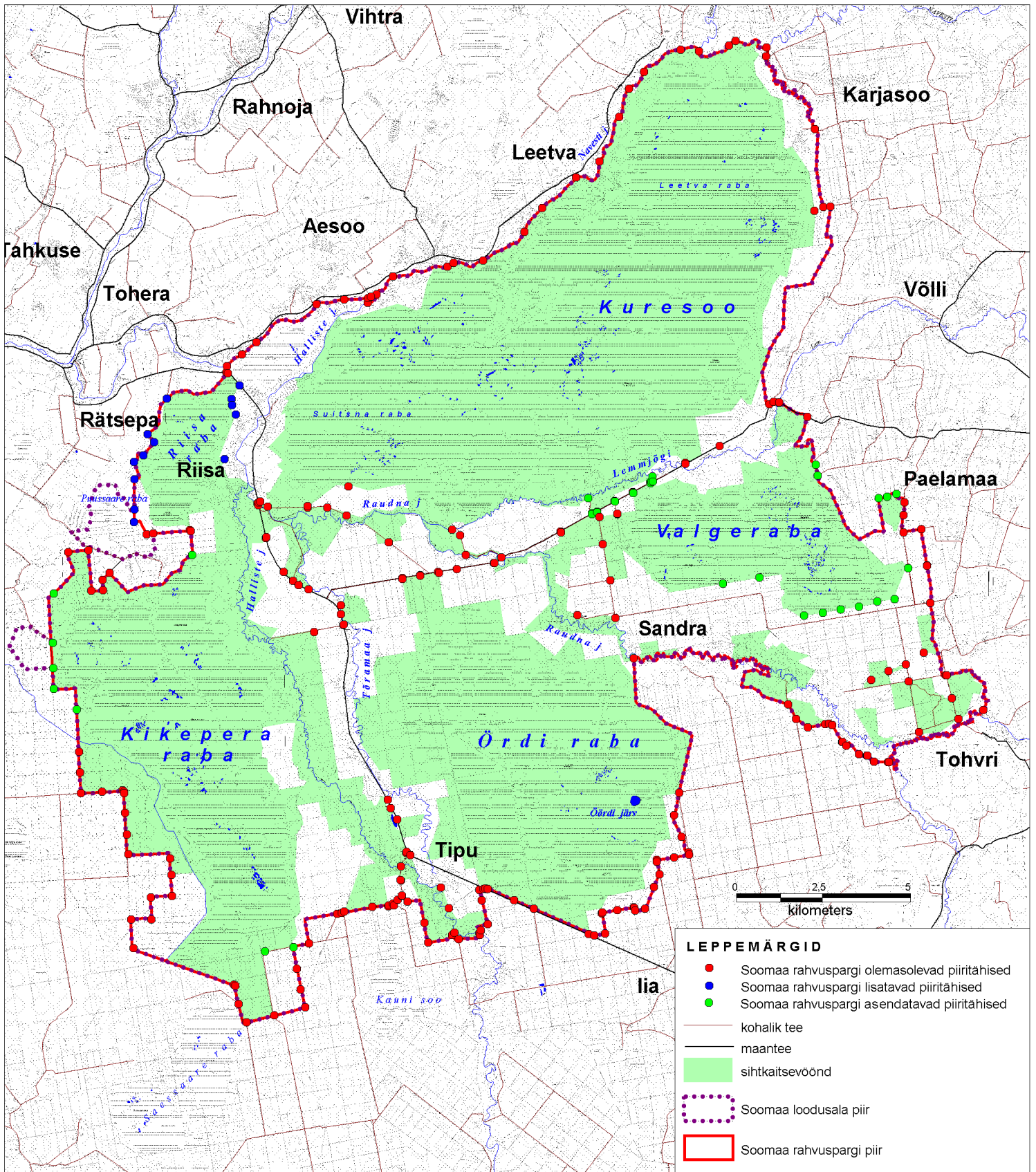
SOOMAA RAHVUSPARGI TEEDEVÕRK

LEPPEMÄRGID

- RMK registris olev tee
- hooldustöödeks vajalik tee
- Riigimaanteed
- kohalik tee
- rohumaa, põld
- soo, raba
- mets
- laugas, järv
- Soomaa loodusala piir
- Soomaa rahvusparki välispiir

SOOMAA RAHVUSPARGI PIIRITÄHISED

ULUKITE ARVUKUSE REGULEERIMISE ÜLDISED PÕHIMÕTTED SOOMAA RAHVUSPARGIS

Käesolevas lisas ära toodud põhimõtted on aluseks kaitseala valitsejale kaalutusotsuse tegemisel. Need põhimõtted käivad samuti tegevuste kohta, mis ei vaja kaitseala valitsejaga kooskõlastamist. Sellisel juhul on alljärgnevad põhimõtted soovituslikud ning nende järgimine aitab kaasa kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamisele.

Rahvuspargis puudub otsene vajadus tavapäraseks jahipidamiseks ehk siis ulukite arvukuse reguleerimiseks. Kuna rahvuspark tervikuna moodustab ala suuruse ning äärmiselt madala inimasustuse tõttu sisemiste negatiivsete mõjudeta toimiva ökosüsteemi, on konkreetsetest asjaoludest lähtuvalt rahvuspargis jahipidamine soovituslik ainult probleemisendite loodusest eemaldamise eesmärgil.

Probleemisend on käesoleva kaitsekorralduskava mõistes isend, kes tekitab oma elutegevusega olulist kahju põllu- või metsakultuuridele või muule inimese varale või looduskaitsele väärtustele või kelle käitumine on loomulikult oluliselt erinev. Inimese varale tekitatud kahjustuste puhul tuleb isendi probleemisendiks määratlemisel arvestada, kas omanik on rakendanud efektiivseid meetmeid kahjustuste ennetamiseks. Probleemisenditega on käesolevas kaitsekorralduskavas võrdsustatud probleemisendite grupp.

Probleemisendite erandkorras loodusest eemaldamine rahvuspargis toimub vastavalt alljärgnevatele põhimõtetele:

1. Jahipidamise vajadus kaitsealadel ei tulene mitte ulukite arvukusest, vaid nende poolt tekitatud kahjustuste ulatusest.
2. Probleemisendi eemaldamine loodusest toimub jahipidamise käigus.
3. Ettepaneku probleemisendi looduskeskkonnast eemaldamiseks teeb looduskaitse bioloog, põhjendades ära selle konkreetse vajaduse. Põhjendus peab sisaldama probleemisendi poolt tekitatud negatiivse mõju kirjeldust.
4. Probleemisendi eemaldamise otsuse tegemiseks konsulteeritakse liigiekspertidega.
5. Probleemisendite eemaldamiseks tehakse leping rahvuspargi valitseja ja jahimehe vahel, eelistades rahvuspargi alal elavaid või seal kinnistuid omavaid jahimehi.
6. Lubatud jahipidamisviisideks on peibutus-, varitsus-, hiilimisjahti, jaht jahikoeraga ja ajujahti väikese grupiga (kuni 10 inimest, erandolukorras suurema grupina kaitseala valitseja igakordsel loal).
7. Mingi jahti teostatakse spetsiaalsete eluspüügilõksudega jahihooajal.
8. Kähriku jahti teostatakse kõiki lubatud jahipidamisviise kasutades, välja arvatud urujaht ja jaht koeraga.
9. Hulkuvate koduloomade püüdmine ja vajadusel hukkamine toimub seadusega kehtestatud korras ja koostöös kohaliku omavalitsusega.
10. Kõik rahvuspargi piires toimuvad jahid tuleb registreerida rahvuspargi valitseja juures.
11. Reservaadis probleemisendite küttimist ei toimu.
12. Rahvuspargi territooriumil ei ole lubatud jahiteenuse müümine.
13. Jahti ei korraldata matkaradadele, laagriplatsidele ja rahvuspargi külastuskeskusele lähemal, kui 500 m.
14. Rahvuspargis on keelatud ulukite lisa söötmine. Ulukite ajutine peibutussöötmine on lubatud erandjuhtudel probleemisendite küttimiseks või teaduslike uuringute eesmärgil. Probleemisendite küttimiseks peibutussööda kasutamise ettepaneku teeb looduskaitse bioloog.

EHITUSPÄRANDI KAITSE ÜLDISED PÕHIMÕTTED SOOMAA RAHVUSPARGIS

Soomaa rahvuspargi kaitse-eesmärgiks on kaitsta piirkonna kultuuripärandit – külamiljööd s.o. hoonete ja maastiku tervikut. Külamiljöö kaittsel on prioriteediks ehituslaad, mida esindavad hooned on lähipiirkonnas enamikus, neid tuleb säilitada võimalikult palju algupärasel või sellele lähedasel kujul. See ei tähenda, et ülejäänud (hilisemad) hooned oleks vaja lammutada või vanapärasemaks ümber ehitada.

Käesolevas lisas ära toodud põhimõtted on aluseks kaitseala valitsejale kaalutusotsuse tegemisel. Need põhimõtted käivad samuti tegevuste kohta, mis ei vaja kaitseala valitsejaga kooskõlastamist. Sellisel juhul on alljärgnevad põhimõtted soovituslikud ning nende järgimine aitab kaasa kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamisele.

Uusehitus peab jälgima asustusstruktuuri ja miljööväärtust (hoonete sobitamine olemasolevate hoonetega ja maastikku) ning edasi arendama Soomaa ehitustraditsioone oma järjepidevuses (tegemist on maapiirkonda ehitatavate hoonetega ning kasutatakse traditsioonilisi hoonete proportsioone, materjale ja töövõtteid kaasaegses võtmes).

Hoonestus peab olema kasutatav ja kasutuses ning vastama kohaliku kogukonna vajadustele ning võimalustele. Rahvusparkide kaitse-eesmärk on kultuuripärandi sh: ehituspärandi säilitamine, kaitse, taastamine, uurimine ja tutvustamine, kuid seda oma algupärasel keskkonnas ja toimimises. Rahvuspark ei ole muuseum, kus säilivad on oma loomulikust keskkonnast välja rebitud ja tehiskeskkonnas tutvustamiseks välja pandud ning uurimiseks säilitatud.

Uusehitus peab jälgima asustusstruktuuri ja miljööväärtust. Selle projekteerimiseks kooskõlastab valla poolt väljastatavad projekteerimistingimused rahvuspargi valitseja. Juhul kui projekteerimistingimuste osas omaniku ja rahvuspargi valitseja vahel kokkulepet ei leita, siis kutsutakse kokku ekspertrühm, mis koosneb kohaliku kogukonna, kohalike MTÜde, eriala ekspertide, rahvuspargi ja teiste huvigruppide esindajatest, kes teevad ettepaneku kaitseala valitsejale, kuidas edasi tegutseda. Kaitseala valitseja teavitab omanikku vajadusest ekspertrühm kokku kutsuda ning teeb omanikule ettepaneku moodustada ekspertrühm.

Põhimõtted, millest kaitseala valitseja lähtub uute hoonete ehitamiseks tingimuste andmisel:

- säilitada võimalikult palju olemasolevaid miljööväärtuslikke ja väärtuslikke hooneid;
- säilitada võimalusel ajalooline õueplaneering;
- hoonekompleksides, kus ei domineeri traditsioonilised hooned, tuleb hoonestuse kavandamisel ja projekteerimisel lähtuda olemasolevate hoonete ehitusaja stiilist ja materjalidest;
- hoonekomplekside taastamisel kohtades, kus vana hoonestus ei ole säilinud, lähtuda võimalikult palju vanast õueplaneeringust ning kasutada võimalikult palju traditsioonilisi materjale;
- renoveerimisel kasutada algupäraseid materjale (palk, laast, maakivi jms);
- säilitada üksikud arhitektuuridetailid (uksed, aknad, korstnad jt) ja nende proportsioonid;
- renoveerimise käigus on lubatud hoonele algselt võõraid materjale (tsement, raudbetoon, soojustusmaterjalid jm) kasutada varjatud konstruktsioonides;
- säilitada või asendada ehitiste juurde kuulunud dekoratiivdetailid (uksehinged,

- uksekäepidemed, aknahinged ja nurgikud, piirdelauad jms);
- piirdeaedade ja väravate ehitamisel kasutada kohalikke looduslikke materjale ja traditsioonilist teostust (lattaiaid, vitsaiad jms);
- vanade puithoonete renoveerimisel ei ole soovitatav kasutada modernseid materjale (plekk, plastik jms);
- hoonete maksimaalseks kõrguseks võib lubada 2,5 korrust;
- uusehitised peaksid olema soovitatavalt looduslikust materjalist, mis on iseloomulik Soomaa traditsioonilistele ehitistele. Uued puitkatusega palkmajad on inim- ja loodussõbralikud ning toetavad kindlalt Soomaa rahvusparki looduskeskkonna säilitamise põhimõtteid.
- uute hoonete projekteerimisel on soovitatav 45-kraadi lähedase katuse-kaldenurga kasutamine, vanade hoonete ümberehitamisel jälgida seda, mismoodi hoone on varemadel aegadel välja näinud ning lisaks arvestada ümbritsevat hoonetekompleksi.